

การใช้พื้นที่ภายนอกอาคารในโครงการที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ : กรณีศึกษา
สถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค กรุงเทพมหานคร

นางสาววีรยา ทัดตากร

สถาบันวิทยบริการ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเคหะพัฒนศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาเคหการ ภาควิชาเคหการ

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2547

ISBN 974-17-6826-5

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

UTILIZATION OF OUTDOOR SPACE IN ELDERLY HOUSING PROJECT
: A CASE STUDY OF BANGKHAE HOME FOR THE AGED, BANGKOK METROPOLIS

Miss Weeraya Tattakorn

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Housing Development in Housing

Department of Housing

Faculty of Architecture

Chulalongkorn University

Academic Year 2004

ISBN 974-17-6826-5

วีรยา ทัดตากร : การใช้พื้นที่ภายนอกอาคารในโครงการที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ : กรณีศึกษา สถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค กรุงเทพมหานคร. (UTILIZATION OF OUTDOOR SPACE IN ELDERLY HOUSING PROJECT : A CASE STUDY OF BANGKHAE HOME FOR THE AGED, BANGKOK METROPOLIS) อาจารย์ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ไตรรัตน์ จารุทัศน์, อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : อาจารย์ ศรัณยา หล่อมณีพรรัตน์, 153 หน้า. ISBN 974-17-6826-5.

สถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค ปัจจุบันมีผู้สูงอายุจำนวน 228 คน ตั้งอยู่บนถนนเพชรเกษม แขวงบางแค เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เป็นสถานสงเคราะห์คนชรา 1 ใน 7 แห่งที่ปัจจุบันยังอยู่ในสังกัดของสำนักบริการสวัสดิการสังคม กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากิจกรรม การใช้สอยพื้นที่ในพื้นที่ภายนอกอาคารของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค และปัญหาในการใช้พื้นที่ภายนอกอาคารของผู้สูงอายุ โดยทำการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุที่พักอาศัยภายในสถานสงเคราะห์ ซึ่งไม่รวมผู้สูงอายุที่มีอาการหลงหรือหูตึง หรือป่วยหนักจนไม่สามารถใช้ในการใช้พื้นที่ภายนอกได้ด้วยตัวเอง โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ 104 คน และทำการสังเกตการใช้งานจริงภายในสถานสงเคราะห์ โดยจดบันทึกการทำกิจกรรมในแต่ละชั่วโมงของผู้สูงอายุภายในโครงการ เจ้าหน้าที่ และบุคคลภายนอก

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 77.3 ปี ส่วนใหญ่มีสภาพโรค ระดับการศึกษาต่ำกว่า ป.4 โรคและอาการเจ็บป่วยที่เป็นมากที่สุดคือ ปวดข้อหรือกระดูก ผู้สูงอายุส่วนหนึ่งใช้อุปกรณ์ช่วยในการเดิน คือ ร้อยละ 27.9 ผู้สูงอายุส่วนใหญ่บอกว่าปัจจุบันรู้สึกมีความสุข และรู้สึกว่าชีวิตดีขึ้น ตั้งแต่มาอยู่ที่สถานสงเคราะห์ อยู่ในสถานสงเคราะห์มา 0-5 ปี

ด้านการทำกิจกรรมของผู้สูงอายุพบว่า ผู้สูงอายุมีงานอดิเรกส่วนใหญ่ คือ ทำงานฝีมือ การใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุจะออกมาใช้เป็นประจำทุกวันหรือ 2-3 วันต่อครั้ง จากการศึกษพบว่าความถี่ในการออกมาใช้พื้นที่ภายนอกอาคารมีความสัมพันธ์ปัจจัยดังนี้ ได้แก่ ภูมิลำเนาเดิม, ระดับการศึกษา, การใช้อุปกรณ์ในการช่วยเดิน, สภาพจิตใจในปัจจุบัน, ชั้นที่ผู้สูงอายุพัก, งานอดิเรก, กิจกรรมของสถานสงเคราะห์ที่ผู้สูงอายุร่วม และความคิดเห็นเรื่องห้องพักของผู้สูงอายุ เวลาที่ออกมาใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร คือ ในช่วงเช้าเวลา 6.00-8.00 น. กิจกรรมที่สำคัญในช่วงเวลานี้คือ การรำไทเก๊ก ร้องลงมา คือ ในช่วงเย็น เวลา 16.00-19.00 น. ซึ่งตรงกับผลการสังเกตการณ์ที่พบว่ามีการใช้งานพื้นที่ภายนอกเวลา 7.00-8.00 น. มากที่สุด บริเวณที่ออกมาใช้บ่อยที่สุด คือ บริเวณที่นั่งริมสระน้ำ ส่วนใหญ่ออกไปทำธุระภายนอกสถานสงเคราะห์ 2-3 ครั้งต่ออาทิตย์

ในความคิดเห็นเรื่องห้องพักผู้สูงอายุมีความพึงพอใจเป็นส่วนใหญ่ โดยพบว่ารูปแบบอาคารมีผลต่อความคิดเห็นเรื่องแสงสว่างและการระบายอากาศ และผู้สูงอายุในอาคารที่ตั้งอยู่ติดเขตที่ดินของสถานสงเคราะห์จะมีปัญหาเสียงรบกวนจากพื้นที่ข้างเคียง ในความคิดเห็นเรื่องพื้นที่ภายนอกอาคารมีความพึงพอใจเป็นส่วนใหญ่

ภาควิชา.....เคหการ..... ลายมือชื่อนิสิต.....
 สาขาวิชา.....เคหการ..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
 ปีการศึกษา.....2547..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

467 41715 25 : MAJOR HOUSING

KEY WORD : OUTDOOR SPACE / ELDERLY / BANGKHAE HOME FOR THE AGED
 WEERAYA TATTAKORN : UTILIZATION OF OUTDOOR SPACE IN ELDERLY
 HOUSING PROJECT : A CASE STUDY OF BANGKHAE HOME FOR THE AGED,
 BANGKOK METROPOLIS. THESIS ADVISOR : ASST.PROF. TRIRAT JARUTACH,
 Mh.D. THESIS CO-ADVISOR : SARUNYA LORMANEENOPPARAT, M.Sc.,
 153 pp. ISBN 974-17-6826-5.

The Bangkhæ Home for the Aged currently has 228 residents. It is located on Petkasem Road, Bangkhæ Pasrijarearm, in a middle- high density residential zone with public utilities. Bangkhæ Home for the Aged is 1 among 7 homes for the aged under the responsibility of the Department of Social Development and Welfare, The Ministry of Social Development and Human Security.

The objectives of this research are to study the utilization of outdoor space in Bangkhæ Home for the Aged and the problems in the utilization of outdoor space by interviewing the elderly who live in the home. Those chosen for interviews did not include those suffering from dementia or the deaf which are obstacles to such interviews. Those who were unable to use the outdoor space by themselves due to serious illness were also not included. The researcher was able to interview 104 residents. Another area of this research was observation of the outdoor space by recorded the activities of the elderly, officials and others's every hour.

The study showed that 80.8 percent of the sample are women, the average age was 77.3 years old, mostly single and having been resident living in Bangkok before moving in to Bangkhæ Home for the Aged. Also, the average resident was non-educate - grade 4, suffered from 1 disease especially bone and joint diseases, 27.9 percent use equipment to help them walk, most of them feel happy and the overall aspects of their life were improving after they moved here. Most have lived in the home for 0-5 years, their last residences being single houses.

In the study regarding activity, it was found that most of the sample who have hobbies favour embroidey. Most of the sample use the outdoor space everyday or every 2-3 days. Factors that relate to the frequency of outdoor use are the place of the subject's last residence, education, use of walking equipment, mental health, location of bedroom, hobbies, participation activities and comments about bedroom. The peak hours of outdoor use are 6.00-8.00 a.m. which is the time of daily Tai-Chi and the second peak hours are 4.00-7.00 p.m. These findings match the peak hour in 7.00-8.00 a.m. from the observation study. The most frequent use of the outdoor spot is a bench around the central pond. Most of the sample go out 2-3 times per week.

Most of the sample are satisfied with their bedroom and outdoor space in the Bangkhæ Home for the Aged. The study of comments about the bedroom found that the building characteristics related to the comments regarding light and ventilation and most of the residents in the building located near the boundary line commented about noise pollution.

Department of .....Housing..... Student's signature.....

Field of study .....Housing..... Advisor's signature.....

Academic year.....2004..... Co- advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความเมตตาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คือ ผศ. ไตรรัตน์ จารุทัศน์ และ อ. ศรัณยา หล่อมณีนพรัตน์ ซึ่งกรุณาสละเวลาให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่างๆ ในการทำวิจัย อีกทั้งยังช่วยปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องในด้านต่างๆ ของผู้วิจัยเสมอมา จึงขอขอบพระคุณท่านอาจารย์ทั้งสองอย่างสูงมา ณ ที่นี้ และขอขอบพระคุณกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน ที่กรุณาให้คำแนะนำตลอดข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณ คุณอรพวรรณ ปัทมินทร์ ผู้ปกครองสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค นักสังคมสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่ และพี่เลี้ยงทุกคน ที่ให้ความช่วยเหลือในการเก็บข้อมูล

ขอขอบคุณผู้สูงอายุทุกท่าน ที่สละเวลาในการให้สัมภาษณ์และพูดคุยอย่างเป็นกันเอง

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณบิดา-มารดา และครอบครัว ที่คอยเป็นกำลังใจและให้การสนับสนุนในทุกๆ ด้านแก่ผู้วิจัยเสมอมาจนสำเร็จการศึกษา

วีรยา ทัดตากร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฉ
สารบัญรูปภาพ.....	๗

บทที่ 1 บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	9
3. ขอบเขตการศึกษา.....	9
4. ข้อตกลงเบื้องต้น.....	10
5. คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา.....	10
6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10

บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. สุขภาพและโรคประจำตัวในวัยสูงอายุ.....	11
2. อุบัติเหตุในผู้สูงอายุ.....	13
3. การดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ.....	14
4. แนวความคิดเกี่ยวกับการออกแบบและจัดการโครงการที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ.....	16
5. แนวความคิดเกี่ยวกับพื้นที่ภายนอกอาคาร.....	24
6. แนวความคิดเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการในละแวกบ้าน.....	28
7. ทฤษฎีพฤติกรรมมนุษย์กับสภาพแวดล้อม.....	29

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	32
2. วิธีทำการศึกษา.....	34

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	34
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	35
5. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	37

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลทั่วไป.....	39
2. ข้อมูลการอยู่อาศัย.....	44
3. ข้อมูลการทำกิจกรรมของผู้อยู่อาศัย.....	46
4. ความคิดเห็นเรื่องห้องพัก.....	54
5. ความคิดเห็นต่อพื้นที่ภายนอกอาคาร.....	56
6. ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร.....	59
7. การสังเกตการณ์การใช้งานพื้นที่ภายนอกอาคาร.....	66

บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ.....	98
2. ข้อมูลการอยู่อาศัย.....	99
3. ข้อมูลการทำกิจกรรมของผู้อยู่อาศัย.....	99
4. ความคิดเห็นเรื่องห้องพัก.....	108
5. ความคิดเห็นต่อพื้นที่ภายนอกอาคาร.....	111
6. ข้อเสนอแนะ.....	113

รายการอ้างอิง.....	130
--------------------	-----

ภาคผนวก.....	134
--------------	-----

ภาคผนวก ก.....	135
----------------	-----

ภาคผนวก ข.....	145
----------------	-----

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	153
---------------------------------	-----

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 ความรุนแรงของภาวะทุพพลภาพระยะยาวในประชากรสูงอายุ.....	13
ตารางที่ 2.2 แสดงการเปรียบเทียบแนวความคิดด้านที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ (Assisted Living) ของผู้เชี่ยวชาญ.....	19
ตารางที่ 2.3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างช่วงอายุ และ การเคลื่อนย้ายที่ หรือเดินทาง.....	25
ตารางที่ 4.1 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ.....	39
ตารางที่ 4.2 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามช่วงอายุ.....	39
ตารางที่ 4.3 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพสมรส.....	40
ตารางที่ 4.4 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามภูมิลำเนาเดิม.....	40
ตารางที่ 4.5 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา.....	40
ตารางที่ 4.6 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามจำนวนโรคประจำตัว.....	41
ตารางที่ 4.7 แสดงร้อยละของจำนวนคำตอบทั้งหมดจำแนกตามโรคประจำตัว.....	41
ตารางที่ 4.8 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการใช้อุปกรณ์ช่วยในการเดิน.....	42
ตารางที่ 4.9 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอุปกรณ์ที่ใช้ในการช่วยเดิน.....	42
ตารางที่ 4.10 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสภาพทางจิตใจในปัจจุบัน.....	43
ตารางที่ 4.11 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการเปรียบเทียบชีวิตก่อน-หลัง มาอยู่ในสถานสงเคราะห์.....	43
ตารางที่ 4.12 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระยะเวลาที่เข้ามาอยู่ในบ้านบางแค.....	44
ตารางที่ 4.13 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะบ้านที่อยู่อาศัยแห่ง สุดท้ายก่อนมาอยู่ที่สถานสงเคราะห์.....	44
ตารางที่ 4.14 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาคารที่พักในสถานสงเคราะห์.....	45
ตารางที่ 4.15 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามชั้นที่พัก.....	45
ตารางที่ 4.16 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามงานอดิเรก.....	46
ตารางที่ 4.17 แสดงร้อยละของจำนวนคำตอบทั้งหมดจำแนกตามชนิดงานอดิเรก.....	46
ตารางที่ 4.18 แสดงร้อยละของจำนวนคำตอบทั้งหมดจำแนกตามกิจกรรมที่เข้าร่วมกับ สถานสงเคราะห์.....	47
ตารางที่ 4.19 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร.....	47
ตารางที่ 4.20 แสดงร้อยละของจำนวนคำตอบทั้งหมดจำแนกตามกิจกรรมที่ทำบริเวณ พื้นที่ภายนอกอาคาร.....	48

ตารางที่ 4.21	แสดงร้อยละของจำนวนคำตอบทั้งหมดจำแนกตามเวลาที่ออกมาใช้พื้นที่ ภายนอกอาคาร.....	48
ตารางที่ 4.22	แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามบริเวณพื้นที่ภายนอกอาคารที่ใช้ บ่อยที่สุด.....	49
ตารางที่ 4.23	แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามจำนวนเพื่อนสนิทที่มี.....	49
ตารางที่ 4.24	แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความถี่ในการออกไปทำธุระ.....	50
ตารางที่ 4.25	แสดงร้อยละของจำนวนคำตอบทั้งหมดจำแนกตามสถานที่ที่ออกไปทำธุระ เมื่อ 1 เดือนที่ผ่านมา.....	50
ตารางที่ 4.26	แสดงร้อยละของจำนวนคำตอบทั้งหมดจำแนกตามวิธีที่ใช้ในการเดินทาง.....	51
ตารางที่ 4.27	แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอุปสรรคในการไปตลาด.....	51
ตารางที่ 4.28	แสดงร้อยละของจำนวนคำตอบทั้งหมดจำแนกตามอุปสรรคในการไปตลาด.....	51
ตารางที่ 4.29	แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการหกล้มภายใน 5 ปีที่ผ่านมา.....	52
ตารางที่ 4.30	แสดงร้อยละของจำนวนคำตอบทั้งหมดจำแนกตามบริเวณที่หกล้ม.....	53
ตารางที่ 4.31	แสดงร้อยละของจำนวนคำตอบทั้งหมดจำแนกตามสาเหตุของการหกล้ม.....	53
ตารางที่ 4.32	แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความคิดเห็นเรื่องขนาดห้องพัก.....	54
ตารางที่ 4.33	แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความคิดเห็นเรื่องแสงสว่างในห้อง.....	54
ตารางที่ 4.34	แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความคิดเห็นเรื่องระบายอากาศ.....	54
ตารางที่ 4.35	แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความคิดเห็นเรื่องกลิ่น.....	55
ตารางที่ 4.36	แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความคิดเห็นเรื่องเสียงรบกวน.....	55
ตารางที่ 4.37	แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความคิดเห็นเรื่องบันไดทางลาด.....	55
ตารางที่ 4.38	แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความคิดเห็นเรื่องพื้นที่ภายนอก อาคารมีความเหมาะสมกับการใช้งานของผู้สูงอายุ.....	56
ตารางที่ 4.39	แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความคิดเห็นเรื่องพื้นที่ภายนอก อาคารมีความเพียงพอ.....	56
ตารางที่ 4.40	แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความคิดเห็นเรื่องพืชพรรณ.....	56
ตารางที่ 4.41	แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความคิดเห็นเรื่องการปรับปรุงพื้นที่ ภายนอกอาคาร.....	57
ตารางที่ 4.42	แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความคิดเห็นเรื่องสัตว์เลี้ยง.....	57

ตารางที่ 4.43	แสดงร้อยละของจำนวนคำตอบทั้งหมดจำแนกตามความคิดเห็นเรื่องชนิดสัตว์เลี้ยง.....	58
ตารางที่ 4.44	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างภูมิลำเนาเดิมและการใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร.....	59
ตารางที่ 4.45	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาและการใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร.....	59
ตารางที่ 4.46	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อุปกรณ์ช่วยเดินและการใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร.....	60
ตารางที่ 4.47	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพจิตใจและการใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร.....	60
ตารางที่ 4.48	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างชั้นที่พักและการใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร.....	60
ตารางที่ 4.49	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างงานอดิเรก และการใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร.....	61
ตารางที่ 4.50	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรมทัศนศึกษาและการใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร.....	61
ตารางที่ 4.51	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรมศาสนิกและการใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร.....	61
ตารางที่ 4.52	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นเรื่องขนาดห้องพักและการใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร.....	62
ตารางที่ 4.53	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นเรื่องแสงสว่างธรรมชาติในห้องพักและการใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร.....	62
ตารางที่ 4.54	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นเรื่องกลิ่นในห้องพักและการใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร.....	63
ตารางที่ 4.55	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอาคารที่พักและเวลาที่มาใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร.....	63
ตารางที่ 4.56	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างภูมิลำเนาและการแสดงความคิดเห็นในการปรับปรุงพื้นที่ภายนอกอาคาร.....	64
ตารางที่ 4.57	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาและการความคิดเห็นในการปรับปรุงพื้นที่ภายนอกอาคาร.....	64
ตารางที่ 4.58	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความถี่ในการออกมาใช้พื้นที่ภายนอกอาคารและการแสดงความคิดเห็นในการปรับปรุงพื้นที่ภายนอกอาคาร.....	65

สารบัญแผนภูมิ

หน้า

แผนภูมิที่ 1.1	แสดงปัญหาต่างๆของผู้สูงอายุในประเทศไทย ในปีพ.ศ. 2542.....	1
แผนภูมิที่ 1.2	แสดงความต้องการการช่วยเหลือจากรัฐบาลของผู้สูงอายุในประเทศไทย.....	2
แผนภูมิที่ 1.3	แสดงความต้องการให้รัฐบาลจัดสวัสดิการเพิ่มของผู้สูงอายุในประเทศไทย.....	2
แผนภูมิที่ 1.4	แสดงปริมาณประชากรไทย ปี พ.ศ.2513-2593.....	3
แผนภูมิที่ 1.5	การเปรียบเทียบข้อมูลผู้สูงอายุประเภทสามัญและประเภทเสียค่าบริการใน สถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค.....	8
แผนภูมิที่ 3.1	แสดงอาคารและประเภทการสงเคราะห์ภายในสถานสงเคราะห์.....	33
แผนภูมิที่ 3.2	แสดงจำนวนกลุ่มประชากรที่ทำการศึกษา.....	33
แผนภูมิที่ 3.3	แสดงการเก็บรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์.....	35
แผนภูมิที่ 3.4	แสดงการเก็บรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์แบ่งตามอาคาร.....	36
แผนภูมิที่ 3.5	แสดงการวัตถุประสงค์และประเด็นต่างๆในการวิจัย.....	38
แผนภูมิที่ 5.1	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างภูมิลำเนาและความถี่ในการออกมาใช้พื้นที่ ภายนอกอาคาร.....	100
แผนภูมิที่ 5.2	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาและความถี่ในการออกมาใช้พื้นที่ ภายนอกอาคาร.....	100
แผนภูมิที่ 5.3	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อุปกรณ์ช่วยเดินและความถี่ในการออกมา ใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร.....	101
แผนภูมิที่ 5.4	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพจิตใจในปัจจุบันและความถี่ในการออกมา ใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร.....	102
แผนภูมิที่ 5.5	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างชั้นที่พักและความถี่ในการออกมาใช้พื้นที่ภายนอก อาคาร.....	102
แผนภูมิที่ 5.6	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างงานอดิเรกคือการอ่านหนังสือ และความถี่ ในการออกมาใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร.....	103
แผนภูมิที่ 5.7	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการร่วมกิจกรรมศาสนา และความถี่ ในการออกมาใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร.....	103
แผนภูมิที่ 5.8	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นเรื่องขนาดห้องพัก และความถี่ ในการออกมาใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร.....	104

แผนภูมิที่ 5.9	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นเรื่องแสงสว่างธรรมชาติในห้องพัก และความถี่ในการออกมาใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร.....	104
แผนภูมิที่ 5.10	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอาคารที่พักและเวลาที่ออกมาใช้พื้นที่ภายนอก อาคาร.....	106
แผนภูมิที่ 5.11	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อุปกรณ์ในการช่วยเดินและความถี่ ในการทำธุระ.....	107
แผนภูมิที่ 5.12	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอาคารที่พักและสถานที่ที่ออกไปทำธุระภายใน 1เดือนที่ผ่านมา.....	107
แผนภูมิที่ 5.13	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอาคารที่พักและความคิดเห็นเรื่องห้องพัก.....	109
แผนภูมิที่ 5.14	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างภูมิลำเนาและความคิดเห็นเรื่องพื้นที่ภายนอก อาคาร.....	112
แผนภูมิที่ 5.15	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาและความคิดเห็นเรื่อง พื้นที่ภายนอกอาคาร.....	112
แผนภูมิที่ 5.16	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความถี่ในการออกมาใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร และความคิดเห็นเรื่องพื้นที่ภายนอกอาคาร.....	113

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
รูปที่ 1.1 การใช้งานพื้นที่ภายนอกอาคารของผู้สูงอายุ.....	4
รูปที่ 1.2 ภาพถ่ายทางอากาศแสดงที่ตั้งของสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค.....	6
รูปที่ 1.3 แสดงที่ตั้งของอาคารต่างๆภายในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค.....	7
รูปที่ 4.1 แสดงผังสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค.....	70
รูปที่ 4.2 แสดงการใช้พื้นที่ภายนอกอาคารในช่วงเวลา 6.00 - 7.00 น.	71
รูปที่ 4.3 แสดงการใช้พื้นที่ภายนอกอาคารในช่วงเวลา 7.00 - 8.00 น.	72
รูปที่ 4.4 แสดงการใช้พื้นที่ภายนอกอาคารในช่วงเวลา 8.00 - 9.00 น.	73
รูปที่ 4.5 แสดงการใช้พื้นที่ภายนอกอาคารในช่วงเวลา 9.00 - 10.00 น.	74
รูปที่ 4.6 แสดงการใช้พื้นที่ภายนอกอาคารในช่วงเวลา 10.00 - 11.00 น.	75
รูปที่ 4.7 แสดงการใช้พื้นที่ภายนอกอาคารในช่วงเวลา 11.00 - 12.00 น.	76
รูปที่ 4.8 แสดงการใช้พื้นที่ภายนอกอาคารในช่วงเวลา 12.00 - 13.00 น.	77
รูปที่ 4.9 แสดงการใช้พื้นที่ภายนอกอาคารในช่วงเวลา 13.00 - 14.00 น.	78
รูปที่ 4.10 แสดงการใช้พื้นที่ภายนอกอาคารในช่วงเวลา 14.00 - 15.00 น.	79
รูปที่ 4.11 แสดงการใช้พื้นที่ภายนอกอาคารในช่วงเวลา 15.00 - 16.00 น.	80
รูปที่ 4.12 แสดงการใช้พื้นที่ภายนอกอาคารในช่วงเวลา 16.00 - 17.00 น.	81
รูปที่ 4.13 แสดงการใช้พื้นที่ภายนอกอาคารในช่วงเวลา 17.00 - 18.00 น.	82
รูปที่ 4.14 แสดงบริเวณย่อยในการทำการศึกษาคำการใช้งานพื้นที่ภายนอกอาคาร.....	83
รูปที่ 4.15 แสดงบรรยากาศบริเวณย่อย.....	84
รูปที่ 4.16 แสดงบริเวณลานเปิด.....	85
รูปที่ 4.17 แสดงบริเวณร้านอาหาร ช้างสนามเปิด.....	85
รูปที่ 4.18 แสดงต้นไม้บริเวณลานเปิด.....	85
รูปที่ 4.19 แสดงมุมมองจากอาคารสุขสันต์.....	85
รูปที่ 4.20 แสดงฐานออกกำลังกาย.....	86
รูปที่ 4.21 แสดงฐานให้นั่งย่นขาและฝึกการนั่งทรงตัว.....	86
รูปที่ 4.22 แสดงฐานออกกำลังกายแขนและไหล่.....	86
รูปที่ 4.23 แสดงฐานนวดเท้าด้วยกรวด.....	86
รูปที่ 4.24 แสดงบริเวณสนามหญ้าหน้าเสาธง.....	87
รูปที่ 4.25 แสดงซุ้มที่นั่งริมบ่อน้ำ.....	87

รูปที่ 4.26 แสดงบริเวณศาลาเรือนไทย.....	87
รูปที่ 4.27 แสดงมุมมองจากหน้าอาคารพิบูลสุข.....	88
รูปที่ 4.28 แสดงพื้นที่ภายในศาลากลางน้ำ.....	88
รูปที่ 4.29 แสดงทางเดินของศาลากลางน้ำ.....	88
รูปที่ 4.30 แสดงบริเวณศาลาแปดเหลี่ยม.....	89
รูปที่ 4.31 แสดงบริเวณด้านหน้าอาคารพิบูลสุข.....	89
รูปที่ 4.32 แสดงถนนหน้าอาคารพิบูลสุข.....	90
รูปที่ 4.33 แสดงที่นั่งริมสระน้ำ มองจากศาลา.....	90
รูปที่ 4.34 แสดงที่นั่งริมสระน้ำมีผู้สูงอายุจากอาคารพิบูลสุขมาใช้งาน.....	90
รูปที่ 4.35 แสดงจุดขายขนมปังให้ปลา.....	90
รูปที่ 4.36 แสดงบริเวณข้างอาคารพิบูลสุข.....	91
รูปที่ 4.37 แสดงบริเวณข้างสระน้ำหน้าอาคารหอพัก.....	91
รูปที่ 4.38 แสดงบริเวณด้านหน้าอาคารสุขสันต์.....	92
รูปที่ 4.39 แสดงกิจกรรมรำไทเก๊กตอนเช้า.....	93
รูปที่ 4.40 แสดงกลุ่มผู้สูงอายุจับพูดคุยหลังรำไทเก๊ก.....	93
รูปที่ 4.41 แสดงเต็นท์หน้าอาคารสุขสันต์.....	93
รูปที่ 4.42 แสดงทางเข้าอาคารสุขสันต์.....	93
รูปที่ 4.43 แสดงทางเดินและสวนในอาคารสุขสันต์.....	94
รูปที่ 4.44 แสดงทางเดินภายในอาคาร.....	94
รูปที่ 4.45 แสดงบริเวณสวนในอาคาร.....	94
รูปที่ 4.46 แสดงไม้ประดับ.....	94
รูปที่ 4.47 แสดงบริเวณหลังบ้านบังกะโล.....	95
รูปที่ 4.48 แสดงด้านข้างของบ้านบังกะโล.....	95
รูปที่ 4.49 แสดงบริเวณคลองหน้ากลุ่มบ้านบังกะโล.....	95
รูปที่ 4.50 แสดงสะพานไม้ข้ามคลองข้างบ้านบังกะโล.....	95
รูปที่ 4.51 แสดงบริเวณหน้าอาคารหอพัก.....	96
รูปที่ 4.52 แสดงทางเข้าอาคารหอพัก.....	96
รูปที่ 4.53 แสดงบริเวณสวนหน้าอาคาร.....	96

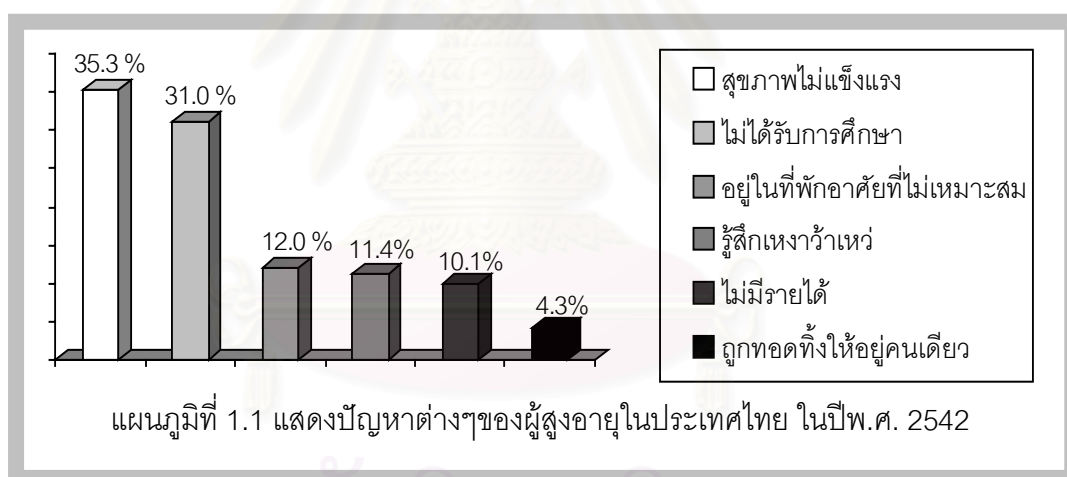
รูปที่ 5.1 แสดงผังสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแคและบริเวณข้างเคียง.....	110
รูปที่ 5.2 แสดงการใช้งานถนนในวันงานเทศกาล.....	114
รูปที่ 5.3 แสดงทางเดินกระเบื้องหน้าศาลากลางน้ำ.....	115
รูปที่ 5.4 แสดงทางเดินพื้นบล็อกตัวหนอน.....	115
รูปที่ 5.5 แสดงหลังคาคลุมทางเดินที่มีอยู่ในปัจจุบัน.....	116
รูปที่ 5.6 แสดงหลังคาคลุมทางเดินที่เสนอให้มีการจัดทำตามแนวนอน.....	116
รูปที่ 5.7 แสดงเต็นท์หน้าอาคารพิบูลสุข.....	117
รูปที่ 5.8 แสดงการปรับปรุงบริเวณหน้าอาคารสุขสันต์.....	117
รูปที่ 5.9 แสดงบริเวณลานคอนกรีตกว้าง หน้าอาคารมหาดไทย100ปี.....	118
รูปที่ 5.10 แสดงการปรับปรุงบริเวณหน้าอาคารมหาดไทย100ปี.....	118
รูปที่ 5.11 แสดงบริเวณทางเดินกรวดสำหรับนวดเท้า.....	119
รูปที่ 5.12 แสดงการปรับปรุงบริเวณสวนสุขภาพ.....	120
รูปที่ 5.13 แสดงบริเวณที่จอดรถปัจจุบัน.....	121
รูปที่ 5.14 แสดงพื้นบล็อกตัวหนอนแบบมีช่องให้หญ้าขึ้นได้.....	121
รูปที่ 5.15 แสดงการปรับปรุงที่จอดรถ.....	122
รูปที่ 5.16 แสดงบันไดของอาคารมหาดไทย 100ปี.....	123
รูปที่ 5.17 แสดงบันไดและทางลาดของอาคารสุขสันต์.....	123
รูปที่ 5.18 แสดงลักษณะขั้นบันไดที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม.....	123
รูปที่ 5.19 แสดงการใช้งานชาน ระเบียงของอาคารที่พัก.....	124
รูปที่ 5.20 แสดงการจัดวางเฟอร์นิเจอร์ภายในห้องพักรวมของอาคารสุขสันต์.....	125
รูปที่ 5.21 แสดงเก้าอี้ที่เหมาะสมกับการใช้งานของผู้สูงอายุ.....	126
รูปที่ 5.22 แสดงกระถางต้นไม้ที่เหมาะสมกับการใช้งานของผู้สูงอายุ.....	127
รูปที่ 5.23 แสดงต้นมะพร้าวบริเวณหน้าอาคารพิบูลสุข.....	128
รูปที่ 5.24 แสดงต้นหูกวางหน้าอาคารหอพัก.....	128
รูปที่ 5.25 แสดงแนวทางการปรับปรุงพื้นที่ภายนอกอาคารของสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค.....	129

บทที่ 1

บทนำ

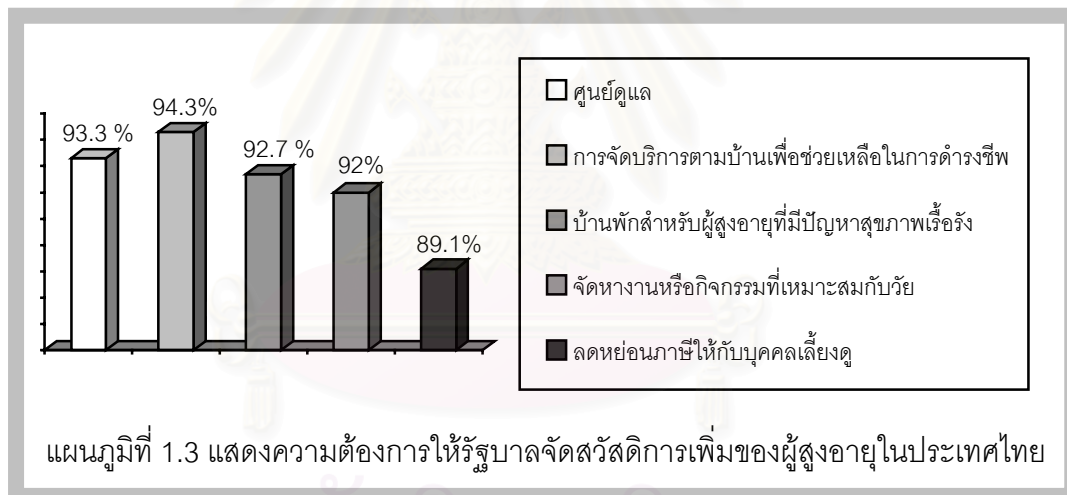
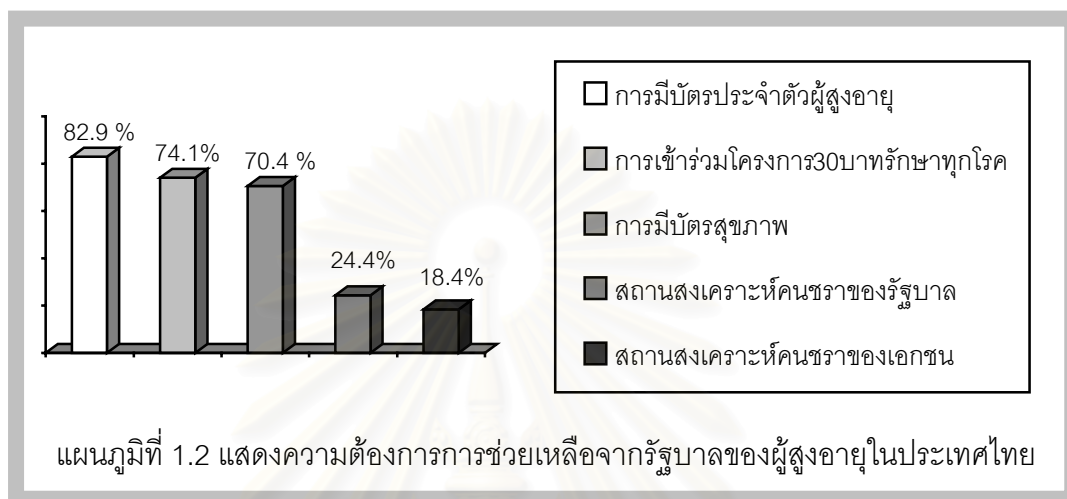
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากรายงานการสำรวจสภาวะผู้สูงอายุในประเทศไทย (สำนักงานสถิติแห่งชาติ สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสถาบันวิจัยสาธารณสุขไทย ระหว่างปี 2537 –2542, 2542) ได้สำรวจโดยสรุปพบว่า ผู้สูงอายุมีปัญหาต่าง ๆ ดังนี้ อันดับแรกคือ สุขภาพไม่แข็งแรง 35.3% อันดับที่2 คือ ไม่ได้รับการศึกษา 31.0% อันดับที่3คืออยู่ในที่พักอาศัยที่ไม่เหมาะสม 12.0% อันดับที่4คือ ผู้สูงอายุมีความรู้สึกเหงาว่าเหว่ 11.4% อันดับที่5 คือ ไม่มีรายได้ 10.1% และอันดับที่6 คือ ปัญหาการถูกทอดทิ้งให้อยู่คนเดียว 4.3% ปัญหาที่พักอาศัยที่ไม่เหมาะสมจึงเป็นปัญหาใหญ่ที่ควรให้ความสนใจและหาแนวทางแก้ไข

อีกปัญหาหนึ่งที่สำคัญคือ ผู้สูงอายุที่ไม่มีรายได้และถูกทอดทิ้งให้อยู่คนเดียวซึ่งมีแนวโน้มมากขึ้นทุกปี คือ ผู้สูงอายุที่ไม่มีรายได้ในปี 2546 มี 637,512 คน และคาดการณ์ว่าในปี2549 จะเพิ่มขึ้นเป็น 691,547 คน ส่วนผู้สูงอายุที่ถูกทอดทิ้งให้อยู่คนเดียวและไม่มีรายได้ในปี 2546 มี 27,413 คน ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลประชากรผู้สูงอายุเป้าหมาย ปี2543-2547 (กองสวัสดิการสงเคราะห์,2547) ได้แสดงสถิติจำนวนผู้สูงอายุที่อยู่ในข่ายการสงเคราะห์ในสถานสงเคราะห์ในปี2543 มีจำนวน 24,898คน แต่จำนวนผู้สูงอายุที่เข้ารับการสงเคราะห์ในสถานสงเคราะห์คนชราจำนวน 20แห่ง ในปี2543 มีจำนวนทั้งสิ้นเพียง 2,285คนเท่านั้น แสดงถึงความต้องการสวัสดิการทางสังคมในเรื่องที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุไม่เพียงพอและเพิ่มขึ้นในทุกๆปี

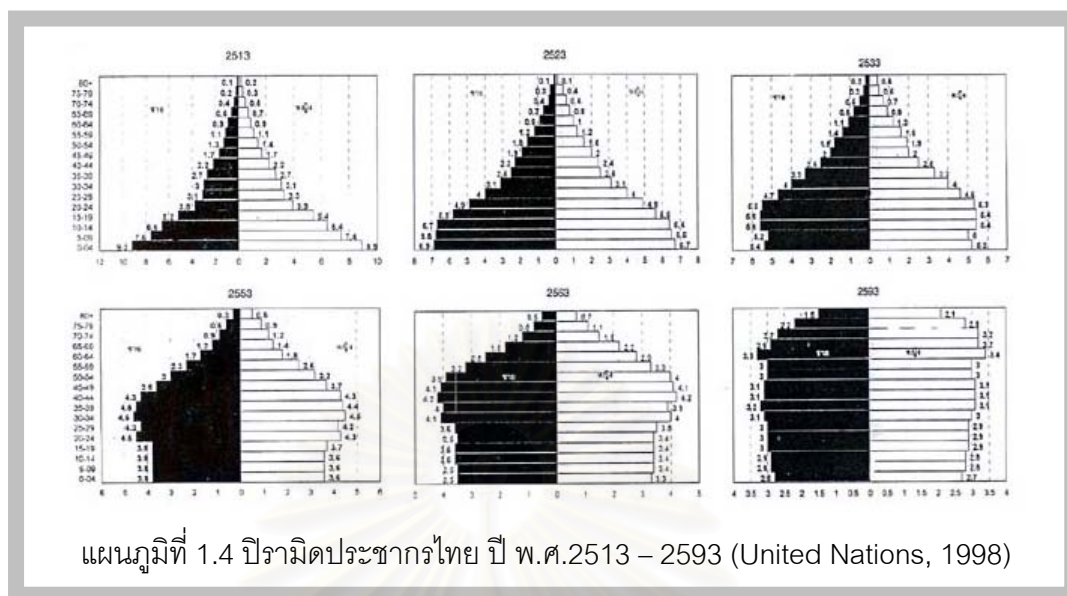
เช่นเดียวกับกับรายงานการศึกษาประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทย (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2545) ที่พบว่า ผู้สูงอายुर้อยละ 24.4 มีความต้องการความช่วยเหลือจากรัฐบาล ในการจัดให้มีสถานสงเคราะห์คนชราของรัฐบาลเพิ่ม และร้อยละ 18.4 มีความต้องการสถานสงเคราะห์คนชราของเอกชน

ประชากรผู้สูงอายุ หรือผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ในปัจจุบันสำหรับประเทศไทยมีจำนวนเพิ่มขึ้นในอัตราที่รวดเร็ว ทำให้โครงสร้างประชากรของประเทศไทยกำลังเคลื่อนเข้าสู่ระยะที่เรียกว่า ภาวะประชากรสูงอายุ และการเข้าสู่ภาวะประชากรสูงอายุจะมีผลต่อสภาพทางสังคม สภาวะเศรษฐกิจและการจ้างงาน ตลอดจนการจัดสรรทรัพยากรทางสุขภาพ และสังคมของประเทศอย่างต่อเนื่องในระยะยาว

รายงานการศึกษาประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทย (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2545) จากจำนวนประชากรทั่วประเทศจำนวน 63,393,400 คน มีจำนวนผู้สูงอายุ 5,969,000 คน ซึ่งเป็นจำนวนร้อยละ 9.4 ของประชากรทั่วประเทศ และสัดส่วนของผู้สูงอายุมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้น

ผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์ เป็นผู้สูงอายุ อายุ 60 ปีขึ้นไป ที่ไม่สามารถอยู่กับครอบครัวของตนได้ หรือไม่มีผู้อุปการะ จะได้รับการสงเคราะห์ ให้เข้าอยู่ในสถานสงเคราะห์ โดยได้รับบริการปัจจัย 4 สังคมสงเคราะห์ กายภาพบำบัด นันทนาการ ศาสนกิจ และฅาปนกิจ ฯลฯ โดยสถานสงเคราะห์ขึ้นกับกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ แต่ต่อมาได้มีการโอนย้ายสู่การปกครองระดับท้องถิ่นมากขึ้น ตาม พ.ร.บ.กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้รัฐบาลกระจายอำนาจมาให้ท้องถิ่นดำเนินการ (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ , 2547)

ในสภาพสังคมในปัจจุบันที่ครอบครัวมีขนาดเล็กลงเป็นครอบครัวเดี่ยว ครอบครัวที่มีรายได้น้อยจึงให้ความสำคัญกับการหาเลี้ยงชีพเป็นหลัก เวลาในการดูแลผู้สูงอายุจึงน้อยลง ส่งผลให้มีผู้สูงอายุถูกครอบครัวส่งเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ หรือเต็มใจเข้าอยู่เองเป็นจำนวนมาก จนเกินความสามารถในการรองรับของสถานสงเคราะห์ โครงการที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุทั้งจากภาครัฐและเอกชนจึงมีแนวโน้มที่จะต้องเพิ่มมากขึ้นทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด

ปัจจุบันผู้สูงอายุได้รับความสนใจมากขึ้น มีงานวิจัยทั้งด้านความพึงพอใจและความต้องการที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ และด้านกายภาพที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ โดยเน้นหนักในลักษณะหน่วยพักอาศัย ที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ แต่ยังขาดการศึกษาถึงสภาพแวดล้อมภายนอกหน่วยพักอาศัยที่ผู้สูงอายุมีโอกาสได้ทำกิจกรรมทางสังคมร่วมกันในโครงการที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ

ในปัจจุบันทฤษฎีสวนเพื่อการบำบัด (Healing Therapeutic Garden) กำลังเป็นที่สนใจของนักออกแบบและและผู้ที่เกี่ยวข้อง มีหนังสือตีพิมพ์จำนวนมากเกี่ยวกับประโยชน์ของสวนเพื่อการบำบัด ว่าสวนมีส่วนช่วยลดช่วงเวลาการพักฟื้นของคนไข้หนักในโรงพยาบาล และการใช้สวนเป็นการออกกำลังกายทางจิตใจ ในการจินตนาการที่สร้างผลดีต่อการบำบัด อีกทั้งเป็นการออกกำลังกายด้วย (Regnier, 2002)

การให้ความสำคัญกับพื้นที่ภายนอกอาคารสำหรับโครงการที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทยนั้นยังมีน้อยมาก เช่น การออกแบบสถานสงเคราะห์จะเน้นการก่อสร้างอาคาร ส่วนการใช้พื้นที่ภายนอกอาคารนั้นแตกต่างกันไปตามความสามารถในการจัดการของสถานสงเคราะห์แต่ละแห่งเอง ทำให้มีความน่าสนใจในการทำการศึกษเพื่อจัดพื้นที่ภายนอกอาคารให้แก่ผู้ใช้ที่มีความหลากหลายได้ใช้งานร่วมกัน ที่จะก่อให้เกิดซึ่งปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่สำคัญต่อสุขภาพจิตและสุขภาพกายที่ดีแล้ว ต้องมีความเป็นส่วนตัวที่ให้ความรู้สึกเป็นบ้านของตนเองด้วย

สถานสงเคราะห์คนชราเป็นสถานที่ที่เหมาะสมในการศึกษาพฤติกรรมการใช้งาน ปัญหาและความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ภายนอกอาคารในโครงการที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ เช่น สนามเปตอง สวนสุขภาพ สระน้ำ ศาลา และพื้นที่รอบอาคาร เนื่องจากโครงการที่พักอาศัยของผู้สูงอายุในเมืองไทยยังไม่เป็นที่นิยมแพร่หลาย สถานสงเคราะห์คนชราจึงเป็นโครงการที่พักอาศัยที่มีลักษณะเป็นชุมชนผู้สูงอายุมากที่สุด มีการพักอาศัยจริง และมีกิจกรรมร่วมกันภายในกลุ่มผู้พักอาศัยอย่างสม่ำเสมอ

รูปที่ 1.1 การใช้งานพื้นที่ภายนอกอาคารของผู้สูงอายุ

สถานสงเคราะห์คนชราขึ้นกับกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ แต่ต่อมาได้มีการโอนย้ายสู่การปกครองระดับท้องถิ่นมากขึ้น ตาม พ.ร.บ. กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้รัฐบาลกระจายอำนาจ

มาให้ท้องถิ่นดำเนินการ (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2547)

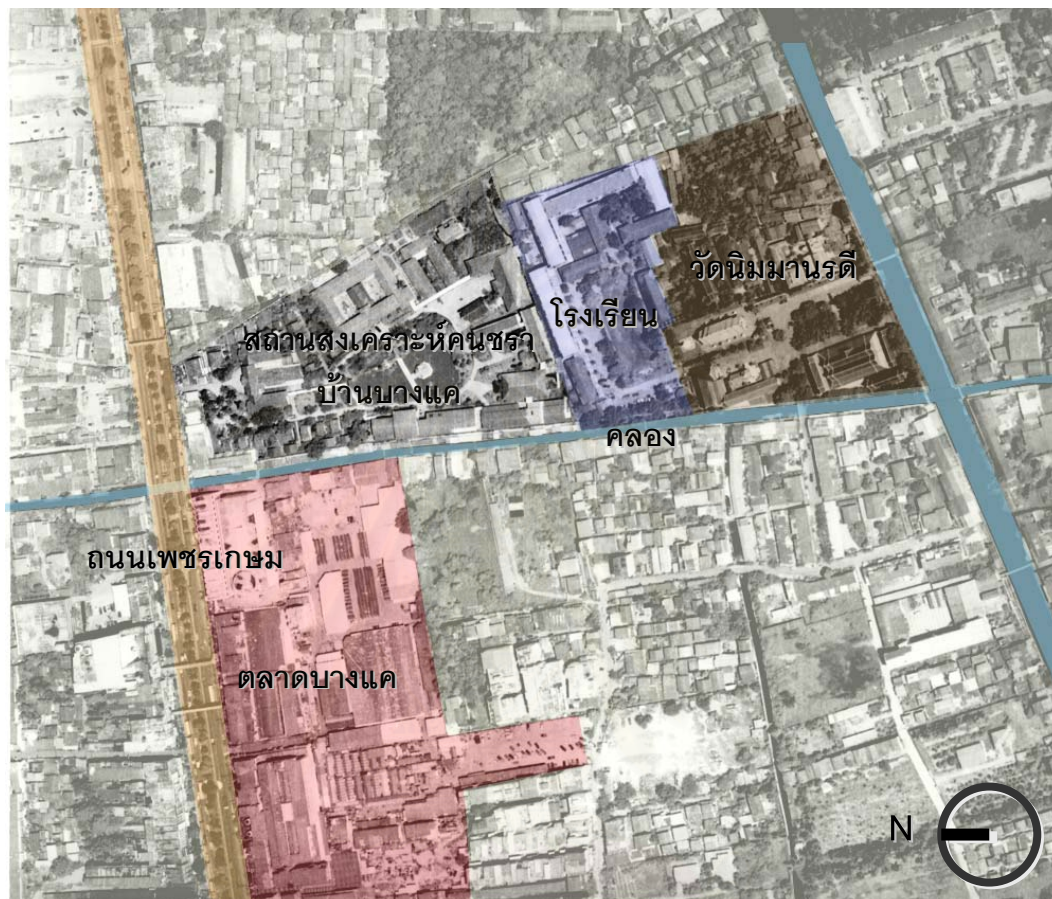
ในปีพ.ศ.2546 ทั่วประเทศมีสถานสงเคราะห์อยู่ 20 แห่ง ได้ถ่ายโอนบางสถานสงเคราะห์ให้แก่กรุงเทพมหานคร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้รับถ่ายโอนภารกิจ ปัจจุบันมีเพียง 7 แห่ง คือ สถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค (กรุงเทพมหานคร) สถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค กรุงเทพมหานคร เปิดดำเนินการเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2496 ในที่ดิน 12 ไร่ เป็นสถานสงเคราะห์คนชราที่เก่าแก่ที่สุด และมีบริการสำหรับผู้สูงอายุหลากหลายประเภทที่สุด, สถานสงเคราะห์คนชราวาสนะเวศม์ (พระนครศรีอยุธยา) สถานสงเคราะห์คนชราวาสนะเวศน์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตั้งอยู่ในเนื้อที่ 26 ไร่ เปิดดำเนินการเมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม 2530, สถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางละมุง จังหวัดชลบุรี ตั้งอยู่ที่อำเภอบางละมุง ในเนื้อที่ 248 ไร่ เปิดดำเนินการเมื่อวันที่ 13 เมษายน 2511, สถานสงเคราะห์คนชราบ้านธรรมปกรณ จังหวัดเชียงใหม่ตั้งอยู่ในตัวจังหวัด ในเนื้อที่ 6 ไร่ 3 งาน 33 ตารางวา เปิดดำเนินการเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2498 เพื่ออุปการะผู้สูงอายุที่มี ภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดภาคเหนือรวม 17 จังหวัด, สถานสงเคราะห์คนชราบ้านบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ เปิดดำเนินการเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2542 ในเนื้อที่ 29 ไร่ ที่บ้านโกรกขี้หนู หมู่ที่ 6 ตำบลชุมเห็ด อำเภอเมือง, สถานสงเคราะห์คนชราบ้านทักษิณ จังหวัดยะลา เปิดดำเนินการเมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2512 เพื่ออุปการะผู้สูงอายุที่ไร้ญาติขาดที่พึ่งในเขต 14 จังหวัดภาคใต้ ในเนื้อที่ 79 ไร่เศษ และสถานสงเคราะห์คนชราบ้านภูเก็ท จังหวัดภูเก็ต เปิดดำเนินการเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2538 ในพื้นที่ 18 ไร่ อันเป็นที่ดินสาธารณประโยชน์ของสภาตำบลป่าคลอก อำเภอถลาง

สถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแคเป็นสถานสงเคราะห์คนชรา 1 ใน 7 แห่งที่ปัจจุบันยังอยู่ในสังกัดของสำนักบริการสวัสดิการสังคม กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งมีนโยบายให้สถานสงเคราะห์ทั้ง 7 แห่งนี้เป็นศูนย์สาธิตของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ

สถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค เป็นสถานสงเคราะห์คนชราแห่งแรกของประเทศไทย ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2496 ในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี การจัดตั้งสถานสงเคราะห์แห่งนี้ับเป็นสถานสงเคราะห์ผู้สูงอายุแห่งแรกของประเทศไทย เพื่อให้การสงเคราะห์ผู้สูงอายุตามนโยบายสวัสดิการสังคมของรัฐ

สถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค ตั้งอยู่บนถนนเพชรเกษม แขวงบางแค เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ตั้งอยู่ข้างตลาดบางแคซึ่งเป็นแหล่งชุมชนที่มีการพักอาศัยค่อนข้างหนาแน่น มี

สาธารณูปโภคและสาธารณูปการบริการครบ เช่น ตลาด, วัดนิมมานรดี, โรงเรียนวัดนิมมานรดี, ธนาคาร, ไปรษณีย์, โรงพยาบาลเพชรเกษม และห้างสรรพสินค้า

รูปที่ 1.2 ภาพถ่ายทางอากาศแสดงที่ตั้งของสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค

ผู้สูงอายุประเภทต่างๆในสถานสงเคราะห์ผู้สูงอายุบ้านบางแค ประกอบไปด้วย

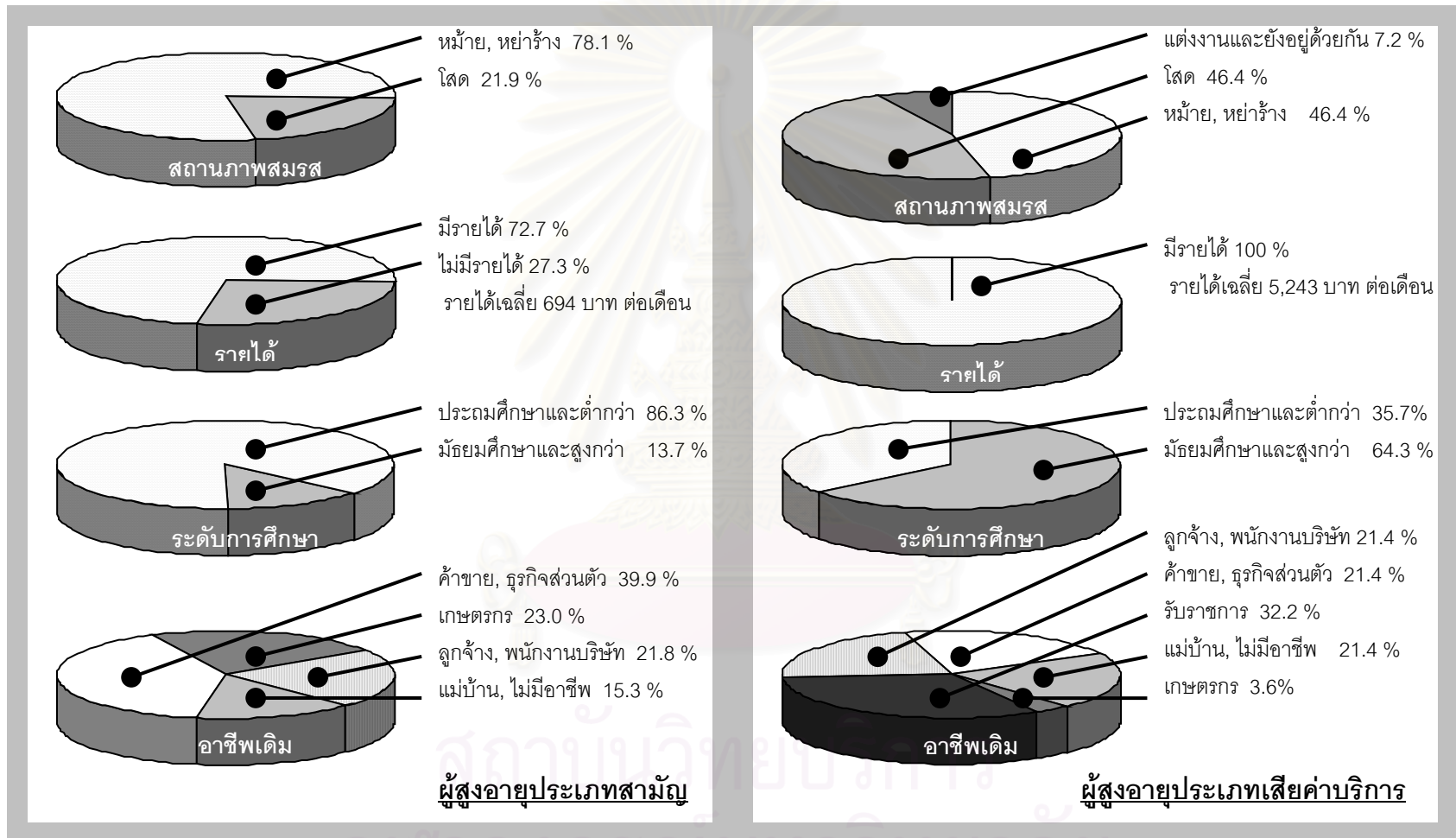
1. ประเภทสามัญ ให้การอุปการะโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ
2. ประเภทหอพัก แบ่งเป็นห้องเดี่ยว โดยเสียค่าบริการคนละ 550 บาทต่อเดือน
3. ประเภทพิเศษ (บังกะโล) ผู้สูงอายุสามารถปลูกบ้านในสถานสงเคราะห์ ตามแบบ

แปลนของกรมประชาสงเคราะห์

รูปที่ 1.3 แสดงที่ตั้งของอาคารต่างๆภายในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค

แผนภูมิที่ 1.5 การเปรียบเทียบข้อมูลผู้สูงอายุประเภทสามัญและประเภทเสียค่าบริการในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค (ชมพูนุท โลहितานนท์, 2537)

สถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแคมีผู้สูงอายุที่มีความหลากหลายทั้งทางลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ, เป็นสถานสงเคราะห์ที่ตั้งอยู่ในเขตเมืองที่มีความเจริญ มีสาธารณูปการในพื้นที่ใกล้เคียงโดยรอบ เช่น ตลาดบางแค วัด ฯลฯ และเป็นสถานสงเคราะห์ที่มีความเก่าแก่ที่สุด จึงมีอาคารมีอายุและลักษณะที่แตกต่างกัน เพราะฉะนั้นการศึกษาค่าใช้จ่ายพื้นที่ในพื้นที่ภายนอกอาคารของสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค จึงเป็นเรื่องควรให้ความสำคัญและน่าสนใจในการศึกษาหาข้อเท็จจริงถึง สภาพปัจจุบัน ปัญหาของผู้สูงอายุ เพื่อนำไปสู่การเสนอข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบปรับปรุงสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแคต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

2.1 เพื่อศึกษากิจกรรม การใช้สอยพื้นที่ในพื้นที่ภายนอกอาคารของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค

2.2 เพื่อศึกษาปัญหาในการใช้พื้นที่ภายนอกอาคารของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค

3. ขอบเขตการศึกษา

3.1 ขอบเขตด้านกลุ่มประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้สูงอายุที่พักอาศัยภายในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค ไม่รวมผู้สูงอายุที่มีอาการหลงหรือหูตึง ซึ่งเป็นอุปสรรคในการสัมภาษณ์ หรือป่วยหนักจนไม่มีความสามารถในการใช้พื้นที่ภายนอกได้ด้วยตัวเอง โดยมีกลุ่มที่สามารถทำการสัมภาษณ์ได้รวมทั้งสิ้น 117 คน จากอาคาร 5 หลัง คือ อาคารสุขสันต์, อาคารพิบูลสุข, อาคารมหาดไทย 100 ปี, อาคารหอพัก และบ้านบังกะโล ประเภทการสงเคราะห์ 3 ประเภท คือ ประเภทสามัญ, ประเภทหอพัก และ ประเภทพิเศษ (บังกะโล)

3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้แบ่งเนื้อหาเป็น 3 ส่วน ดังนี้

3.2.1 ลักษณะทางสังคม, สุขภาพทางด้านร่างกายและจิตใจ และรูปแบบการอยู่อาศัยในปัจจุบัน ได้แก่ ลักษณะที่อยู่อาศัย, ระยะเวลาการอยู่อาศัย และความคิดเห็นต่อลักษณะห้องพัก

3.2.2 การศึกษากิจกรรมของผู้สูงอายุ ได้แก่ งานอดิเรก, การร่วมกิจกรรมของสถานสงเคราะห์ และการออกไปทำธุระภายนอกสถานสงเคราะห์

3.2.3 ศึกษาการใช้สอยพื้นที่ภายนอกอาคารในสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแค ได้แก่ การใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร, ปัญหาหรืออุปสรรคในการใช้สอยพื้นที่ภายนอกอาคาร และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงพื้นที่ภายนอกอาคารในสถานสงเคราะห์

4. ข้อตกลงเบื้องต้น

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ทำการศึกษาเฉพาะ ผู้สูงอายุที่มีความสามารถในการช่วยเหลือตนเองได้ คือ สามารถทำกิจวัตรประจำวัน เช่น รับประทานอาหาร, เข้าห้องน้ำได้เองโดยไม่ต้องมีผู้ช่วยเหลือ ซึ่งเป็นผู้สูงอายุที่มีศักยภาพในการออกไปพื้นที่ภายนอกเองได้ และไม่มีอาการหลงลืม, ป่วยหนัก หรือปัญหาทางการได้ยิน ซึ่งจะทำให้ไม่สามารถทำการสัมภาษณ์ได้

5. คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

ผู้สูงอายุ หมายถึง ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป (สมัชชาโลกผู้สูงอายุ นครเวียนนา , 2525)

บุคคลภายนอก หมายถึง บุคคลอื่นที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ภายในสถานสงเคราะห์ เช่น ครอบครัวผู้สูงอายุ, ผู้มาบริจาค, ชมรมผู้สูงอายุ และผู้มาเยี่ยมชมสถานสงเคราะห์ เป็นต้น

พื้นที่ภายนอกอาคาร หมายถึง พื้นที่ภายนอกอาคารที่ผู้สูงอายุใช้ทำกิจกรรมร่วมกันได้ เช่น ทางเดิน, สนามเบตอง, สวนสุขภาพ, สระน้ำ, ศาลา, พื้นที่รอบอาคาร เป็นต้น

ผู้สูงอายุประเภทสามัญ หมายถึง ผู้สูงอายุที่สถานสงเคราะห์ให้การอุปการะโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ

ผู้สูงอายุประเภทหอพัก หมายถึง ผู้สูงอายุที่เสียค่าบริการรายเดือน

ผู้สูงอายุประเภทพิเศษ (บังกะโล) หมายถึง ผู้สูงอายุที่พักอาศัยภายในบ้านบังกะโลในสถานสงเคราะห์

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัยนี้คาดว่าจะทำให้ทราบถึง กิจกรรม, การใช้สอยพื้นที่ภายนอกอาคารของผู้สูงอายุ และปัจจัยที่มีผลให้ผู้สูงอายุออกมาใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร รวมทั้งปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่ภายนอกอาคารในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุงสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค, สถานสงเคราะห์แห่งอื่นและที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุให้มีพื้นที่ภายนอกอาคารที่เหมาะสมกับการใช้งานของผู้สูงอายุ

บทที่ 2

แนวความคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การใช้พื้นที่ภายนอกอาคารในโครงการที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ : กรณีศึกษา สถานสงเคราะห์ ผู้สูงอายุบ้านบางแค กรุงเทพมหานคร มีการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. สุขภาพและโรคประจำตัวในวัยสูงอายุ
2. อุบัติเหตุในผู้สูงอายุ
3. การดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ
4. แนวความคิดเกี่ยวกับการออกแบบและจัดการโครงการที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ
5. แนวความคิดเกี่ยวกับพื้นที่ภายนอกอาคาร
6. แนวความคิดเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการในละแวกบ้าน
7. ทฤษฎีพฤติกรรมมนุษย์กับสภาพแวดล้อม
ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. สุขภาพและโรคประจำตัวในวัยสูงอายุ

ในการศึกษาเรื่องแบบแผนการเจ็บป่วย และนโยบายเกี่ยวกับสวัสดิการการ รักษาพยาบาลของผู้สูงอายุในประเทศไทย (นพวรรณ จงวัฒนา, เกื้อ วงศ์บุญสิน และ รุ่งรัตน์ โก วรรณะกุล, 2541: 24) ผลที่ได้รับจากการศึกษาปรากฏว่าผู้สูงอายุเพศหญิงโดยทั่วไปมีอาการ เจ็บป่วยในทุกโรคมากกว่าเพศชาย เมื่อพิจารณาถึงโรคแต่ละโรคที่ผู้สูงอายุเจ็บป่วย ปรากฏว่าโรคที่ผู้สูงอายุตอบว่าเป็น สูงเป็นอันดับหนึ่งคือปวดตามข้อ โดยมีเพศชายและหญิงตอบร้อยละ 63.0 และ 71.6 ตามลำดับ โรคที่ตอบว่าเป็นหรือมีอาการสูงเป็นอันดับสองคือ การเวียนศีรษะ โดยมีเพศชายและหญิงตอบร้อยละ 34.3 และ 53.2 ตามลำดับ อาการหรือโรคที่เป็นสูงเป็นอันดับสามของเพศชายคือ โรคนอนไม่หลับและโรคเกี่ยวกับตา ร้อยละ 33.3 เท่ากันที่ตอบว่ามีอาการของทั้งสองโรค ส่วนเพศหญิงนั้นโรคที่เป็นสูงเป็นอันดับสามคือ โรคนอนไม่หลับ คือมีผู้ตอบร้อยละ 46.0

ผู้สูงอายุที่อายุมากขึ้น มักมีปัญหาทางสุขภาพจิต (บรรลุ ศิริพานิช: 2536, 111-116) เช่น

1.1 ความวิตกกังวล มีอาการเช่น วิตกกังวลโดยไม่มีเหตุผล หรือกลัวในเหตุการณ์ที่ไม่ชอบ ฟังใจ, นอนหลับยาก, รู้สึกเคร่งเครียดและรำคาญ, บ่นบ่อยๆและวิตกกังวลในอาการเล็กน้อยๆ

1.2 โรคซึมเศร้า มีอาการเช่น ตื่นแต่เช้าตรู่, เหนื่อยอ่อนไม่มีแรง, ไม่มีความสุขในชีวิต, ไม่สนใจตนเอง, บ่นปวดร่วนวายเกินกว่าเหตุ, ไม่มีสมาธิ, ย้ำเรื่องความเศร้าในการสนทนา, ตัดสินใจอะไรไม่ได้, เบื่ออาหาร และอยากตายไปให้พ้นๆ อาการซึมเศร้าอาจเกิดขึ้นได้เอง หรือเป็นปฏิกิริยาต่อเหตุการณ์ในชีวิตที่เกิดขึ้น

1.3 ระวังว่าคนอื่นจะมาทำร้าย มีความรู้สึกที่กำลังถูกตามล่า เช่น เล่าว่ามีคนพูดถึงท่าน, วางแผนฆ่าหรือทำร้ายท่าน หรือวางแผนขโมยของท่าน

1.4 อาการสับสน เช่น สับสนเรื่องเวลาและสถานที่ ไม่สามารถที่จะมีความคิดที่เป็นเหตุเป็นผลได้ และความจำเสื่อม

1.5 นอนไม่หลับ

1.6 ไม่สนใจตนเอง เช่น ไม่สนใจเรื่องความสะอาดของเสื้อผ้า หรือความสะอาดของที่อยู่อาศัย

ในการสำรวจภาวะสุขภาพจิตผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราของรัฐในกรุงเทพมหานคร 3 แห่ง (กองแผนงานกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2542: 25) พบว่าผู้สูงอายุที่มารับบริการแบบอยู่ประจำในระยะเวลาที่แตกต่างกันมีอัตราการมีปัญหาสุขภาพจิตแตกต่างกัน ซึ่งเมื่อพิจารณาพบว่าแนวโน้มของอัตราการมีปัญหาสุขภาพจิตจะเพิ่มขึ้นตามระยะเวลาที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ ที่พบเช่นนี้อาจเป็นเพราะเมื่อผู้สูงอายุเข้าอยู่ประจำในสถานสงเคราะห์ ผู้สูงอายุต้องมีการปรับตัวเข้ากับกฎระเบียบ ยิ่งเมื่ออยู่หลายปีอาจต้องประสบกับการสูญเสียเพื่อนที่ตนชื่นชอบ และอาจได้รับการดูแลจากครอบครัวน้อยลง ซึ่งพบว่าความสัมพันธ์ในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสุขภาพจิต และงานวิจัยที่ใกล้เคียงกันคือ การศึกษารายกรณีวิถีชีวิตผู้สูงอายุที่มีปัญหาการปรับตัวในสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านศรีตรัง จังหวัดตรัง (ริยาศิริมิ่งคลาภรณ์, 2542) พบว่าผู้สูงอายุที่มีปัญหาการปรับตัว มีสาเหตุมาจาก ผู้สูงอายุมีบุคลิกภาพไม่เหมาะสม ความสัมพันธ์ในครอบครัวไม่ดี และมีสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนไม่ดี

ภาวะทุพพลภาพ (Disability) หมายถึงความจำกัดหรือสูญเสียความสามารถในการประกอบกิจต่างๆ ที่ควรจะสามารถทำได้เป็นปกติ โดยเป็นผลมาจากภาวะบกพร่อง เช่น ความจำผิดปกติมีอาการหลงลืมทำให้จำตลาดไม่ได้ หรือหัวใจล้มเหลวทำให้เดินออกนอกบ้านไม่ได้ เนื่องจากเหนื่อยมาก การจำแนกระดับความรุนแรงของภาวะทุพพลภาพระยะยาว โดยอาศัยความสามารถในการเคลื่อนไหวและกิจวัตรประจำวันในการจำแนก ผลการศึกษาพบว่าผู้ที่มีระดับรุนแรงปานกลาง (ไม่สามารถเคลื่อนไหวที่ภายนอกบ้านได้อย่างอิสระ) มีสัดส่วนร้อยละ 16.4 ของประชากรที่มีภาวะทุพพลภาพระยะยาวทั้งหมด สัดส่วนของผู้ที่มีความรุนแรงของภาวะทุพพลภาพ

ในระดับรุนแรงและรุนแรงมากคิดเป็นร้อยละ 3.8 และ 4.9 ตามลำดับ (สุทธิชัย และคณะ, 2542: 18-21) ซึ่งภาวะทุพพลภาพนี้เป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งในการออกมาใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร

ตารางที่ 2.1 ความรุนแรงของภาวะทุพพลภาพระยะยาวในประชากรสูงอายุ

(สุทธิชัย และคณะ, 2542: 18-21)

ระดับความรุนแรง	ลักษณะในการจำแนก	จำนวน (คน)	ร้อยละของประชากรทั้งหมด	ร้อยละของประชากรที่ทุพพลภาพ
ไม่มี	ไม่มีภาวะทุพพลภาพ	3,279	81.0	-
น้อย	สามารถเคลื่อนที่นอกที่พักอาศัย	576	14.2	74.9
ปานกลาง	ไม่สามารถเคลื่อนที่นอกที่พักอาศัย แต่ยังสามารถเคลื่อนที่ภายในบ้านหรือห้องได้	126	3.1	16.4
รุนแรง	ไม่สามารถเคลื่อนที่ภายในบ้านหรือในห้องแต่นั่งได้	29	0.7	3.8
รุนแรงมาก	ต้องนอนตลอดเวลาและต้องการการดูแลอย่างมาก	38	0.9	4.9

2. อุบัติเหตุในผู้สูงอายุ

เมื่อมีอายุมากขึ้น จะมีโอกาสเกิดอุบัติเหตุมากขึ้น ทั้งอุบัติเหตุในบ้านและนอกบ้าน ในประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 65 ปี ขึ้นไป ได้รับอุบัติเหตุสูงกว่าคนที่มีอายุน้อยกว่าถึง 5 เท่า และเป็นสาเหตุ การตายในผู้สูงอายุในอันดับที่ 5 ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 12 ของประชากรผู้สูงอายุ และในจำนวนนี้ร้อยละ 8.2 สาเหตุการตายเกิดจากการพลัดตกหกล้ม สำหรับประเทศไทย อุบัติเหตุในผู้สูงอายุที่เกิดจากการพลัดตกหกล้ม พบมากที่สุดร้อยละ 35.4 รองลงมาคืออุบัติเหตุจากการจราจรร้อยละ 22.1 (วันดี โภคะกุล: 2543)

เมื่อเกิดอุบัติเหตุแล้ว อันตรายที่เกิดจากอุบัติเหตุในผู้สูงอายุจะพบมากกว่าอื่น เนื่องจากการหายของร่างกายที่เกิดจากอุบัติเหตุจะใช้เวลานานกว่า และเกิดโรคแทรกซ้อนได้ง่ายกว่า ทำให้อาการรุนแรงกว่า ผลของอุบัติเหตุยังนำไปสู่ความพิการทางร่างกายและผลเสียทางด้านจิตใจทำให้ขาดความมั่นใจ ก่อให้เกิดปัญหาต่อผู้สูงอายุเองแล้วยังเป็นภาระต่อญาติ ผู้ดูแล ครอบครัว และสังคมด้วย จากการศึกษาของโรงพยาบาลต่างๆ พบว่าถ้าผู้สูงอายุเกิดอุบัติเหตุโดยเฉพาะ ถ้าเกิดการหักของกระดูก ข้อสะโพก หรืออุบัติเหตุที่ทำให้ผู้สูงอายุไม่สามารถเคลื่อนไหวได้ หรือเคลื่อนไหวได้ลำบากจะเป็นสาเหตุให้ผู้สูงอายุเสียชีวิตได้บ่อยที่สุด ดังนั้นการป้องกันไม่ให้เกิดอุบัติเหตุในผู้สูงอายุ จึงเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่ง

ในการป้องกันการหกล้มซึ่งพบบ่อยในผู้สูงอายุมีข้อเสนอแนะดังนี้ คือ รองเท้าต้องพอดี มียางกันลื่นที่พื้นรองเท้า, เฟอร์นิเจอร์ในบ้านที่กีดขวางทางเดิน หรือเฟอร์นิเจอร์ที่ไม่มั่นคง เวลาจับเพื่อพยุงตัวจะทำให้ล้มได้, ไม่ควรมีธรณีประตู ถ้าจำเป็นก็ควรทาสีให้ชัดเจน, แสงสว่างในที่ต่างๆ ต้องสว่างพอ โดยเฉพาะทางเดินและบันได สวิตช์ไฟต้องอยู่ใกล้ๆ, หลีกเลี่ยงการใช้วัสดุที่ลื่นเป็นพื้นห้อง, ราวบันไดจะต้องติดตั้งอย่างมั่นคง ถ้าเป็นไปได้ควรมีราวบันไดทั้ง 2 ด้าน, บันไดที่เตี้ยๆ ควรเปลี่ยนเป็นทางลาดและถ้าใช้ไม้เท้า ให้แน่ใจว่าไม้เท้ามีขนาดพอเหมาะและมียางกันลื่นที่ปลายไม้เท้า เป็นต้น (บรรลุ ศิริพานิช: 2536, 66-70)

ในการศึกษาถึงสภาพการอยู่อาศัยในที่อยู่อาศัยแบบแฟลต เคหะชุมชนดินแดง 1 และ 2 กรุงเทพมหานคร (จิระภา ศรีคำ, 2545) การเกิดอุบัติเหตุของผู้สูงอายุในห้องที่อยู่อาศัย ร้อยละ 5.7, ไม่มีผู้สูงอายุเคยประสบอุบัติเหตุในพื้นที่ส่วนกลาง แต่พื้นที่ชุมชนมีผู้สูงอายุประสบอุบัติเหตุหรือได้รับอันตราย ร้อยละ 5.7 สาเหตุเนื่องมาจากสภาพของพื้นที่ เช่น สะดุดท่อระบายน้ำ และเหยียบสัตว์ เช่น สุนัขหรือแมว

3. การดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ

เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุหรือเกษียณอายุการทำงานแล้ว เวลาหาได้ง่ายและมีมาก กิจกรรมยามว่างไม่ว่าเพื่อนันทนาการ หรือการเรียนรู้สิ่งใหม่ หรือให้บริการผู้อื่นจึงเป็นเรื่องสำคัญ ซึ่งนำความพึงพอใจมาให้ ทำให้ชีวิตมีความหมาย (บรรลุ ศิริพานิช: 2536, 39-45) เช่น

3.1 กิจกรรมนันทนาการ ทำให้ร่างกายสดชื่น ทำท่าย และกระตุ้นเตือน เปลี่ยนแนวความคิด และได้สัมผัสกับคนอื่น เช่น งานอดิเรก, เกม, กีฬา, การอ่าน, ดนตรี, การเข้าชมรมต่างๆ และการท่องเที่ยว

3.2 กิจกรรมการเรียนรู้ แม้เมื่อเกษียณอายุการทำงานแล้ว การเรียนรู้ก็ยังมีอย่างต่อเนื่อง เพื่อสนองความอยากรู้อยากเห็น ความพึงพอใจหรือเพื่อการดำเนินกิจกรรมบางอย่างให้ได้รับความสำเร็จ

3.3 กิจกรรมบริการผู้อื่น เป็นการเสียสละและทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ให้กับสังคม เช่น อาสาสมัคร

3.4 การทำงานที่ได้รับค่าตอบแทน

การดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุมีความหลากหลายกันไปตามลักษณะทางเศรษฐกิจ-สังคม ซึ่งมีงานวิจัยที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ ดังนี้

ในงานวิจัยเรื่องการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัว ที่มีต่อผู้สูงอายุในเคหะชุมชนทุ่งสองห้อง (ยุวดี กฤษวัฒนาภรณ์: 2536) ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่อยู่กับบุตร คู่สมรส และญาติ เจ้าของบ้านที่พักอาศัย ส่วนใหญ่เป็นของบุตรจำนวนสมาชิกในครอบครัวมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.7 คน การไปรับการรักษาพยาบาล ส่วนใหญ่ใช้บริการของรัฐ ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลเกือบครึ่งใช้สิทธิในบัตรผู้สูงอายุ บัตรข้าราชการบำนาญ และบัตรสงเคราะห์ผู้มีรายได้น้อย ส่วนที่เหลือไม่มีโอกาสใช้สิทธิ์จึงต้อง อาศัยเงินจากบุตร สามี (ภรรยา) และญาติ ด้านการออกกำลังกายพบว่า ผู้สูงอายุกว่าครึ่งมีการออกกำลังกายไม่สม่ำเสมอ และไม่ออกกำลังกายเลย ด้านการปฏิบัติศาสนกิจส่วนใหญ่ปฏิบัติเป็นประจำ มีการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนและพบปะสังสรรค์กับเพื่อนฝูง ภารกิจประจำวันของผู้สูงอายุจะช่วยบุตรทำงานบ้านและเฝ้าบ้าน การใช้เวลาว่างจะนอนพักผ่อนอยู่กับบ้าน และดูโทรทัศน์เป็น อันดับรองลงมา

ในงานวิจัยเรื่องข้อเท็จจริงและทัศนคติการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อสังคมของผู้สูงอายุ : ศึกษาเฉพาะกรณี ชุมชนเทศบาลเมืองนครราชสีมา (จุฑาทิพ อภิรมย์: 2536) ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีอายุอยู่ใน ช่วงระหว่าง 60-70 ปี และมีระดับการศึกษาจบชั้นประถมศึกษา ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะอาศัยในชุมชนอยู่ในระหว่าง 16-30 ปี และ อาศัยอยู่กับบุตร ปัจจุบันผู้สูงอายุยังประกอบอาชีพ ผู้สูงอายุเหล่านี้ จะมีรายได้ประจำประมาณเดือนละ 1,500-3,500 บาท ส่วนกลุ่มที่ไม่มีรายได้ประจำจะได้รายได้จากบุตรหลาน การดำเนินชีวิตในครอบครัวของผู้สูงอายุพบว่า ผู้สูงอายุเพศชายจะสนใจติดตามข่าวสารบ้านเมืองสูงกว่าเพศหญิง ส่วนด้านศาสนาพบว่าผู้สูงอายุจะทำบุญตักบาตรสวดมนต์อยู่ในระดับบ่อยครั้ง กิจกรรมทางสุขภาพอนามัยของผู้สูงอายุ พบว่าผู้สูงอายุเพศชาย จะออกกำลังกายมากกว่าเพศหญิง ผลการศึกษาข้อเท็จจริงในการเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม แต่จะเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนของตนเองเสียมากกว่า ส่วนประเภทของกิจกรรมที่เข้าร่วมจะให้ความสำคัญต่อกิจกรรมทางศาสนา ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อกิจกรรมทางสังคมในเชิงบวก ไม่ว่าจะ เป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อตนเอง ต่อชุมชนและต่อสังคม ซึ่งผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความภูมิใจในชีวิต บั้นปลายว่ายังมีค่าต่อบุตรหลาน ครอบครัวและคนอื่นในสังคม และยังเห็นว่าการช่วยเหลือชุมชนสังคม เป็นสิ่งที่ดีและยินดีที่จะให้ความช่วยเหลือถ้ามีโอกาส

ในงานวิจัย สภาพความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา (นันทวัน ใจกล้า: 2537) ได้ทำการศึกษาสภาพความเป็นอยู่และปัจจัยที่ทำให้ผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านจันทบุรีเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้นหรือน้อยลง จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุน้อยจะเข้า

ร่วมกิจกรรมมากกว่าผู้สูงอายุที่มีอายุมาก สอดคล้องกับข้อค้นพบว่าผู้สูงอายุที่มีโรคประจำตัวน้อย จะเข้าร่วมกิจกรรมมากกว่าผู้สูงอายุที่มีโรคประจำตัวมาก เนื่องจากผู้สูงอายุที่มีอายุน้อยและผู้สูงอายุที่มีโรคประจำตัวน้อยยังมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงกว่า และผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยจะเข้าร่วมกิจกรรมมากกว่าผู้สูงอายุที่มีรายได้มาก โดยผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยส่วนใหญ่จะมีอาชีพรับจ้างก่อนเข้ามาอยู่อาศัยในสถานสงเคราะห์ จึงเคยชินกับงานทุกระดับตํานานั้นเหมาะสมกับกำลังความสามารถของตน ก็จะไม่มีข้อโต้แย้งในการทำงานใดๆทั้งสิ้น ยอมเป็นผู้ตามเสมอ จึงสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้เกือบทุกกิจกรรม โดยเฉพาะกิจกรรมที่นำมาซึ่งรายได้จะได้รับความสนใจเป็นพิเศษ ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบอีกข้อที่ว่าผู้สูงอายุที่มีการศึกษาน้อยจะเข้าร่วมกิจกรรมมากกว่าผู้สูงอายุที่มีการศึกษามาก

4. แนวความคิดเกี่ยวกับการออกแบบและจัดการโครงการที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ

แนวความคิดเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุได้มีผู้เชี่ยวชาญหลายท่านได้กล่าวถึง ดังนี้

4.1 Wilson's Assisted Living Concepts and Attributes

Wilson (Regnier, 2002) ได้กล่าวถึง

4.1.1 หัวข้อที่เกี่ยวข้องในด้านกายภาพและการจัดการสิ่งแวดล้อม คือ

4.1.1.1 ความเป็นส่วนตัว (Privacy)

4.1.1.2 ความภาคภูมิใจในตัวเอง (Dignity)

4.1.1.3 ทางเลือก (Choice)

4.1.1.4 ความเป็นอิสระ ไม่ต้องพึ่งพาใคร (Independence)

4.1.1.5 ความเป็นตัวของตัวเอง (Individuality)

4.1.1.6 สิ่งแวดล้อมที่ให้ความรู้สึกเช่นบ้าน (Homelike Surrounding)

4.1.2 แนวความคิดในการจัดการบ้านพักสำหรับผู้สูงอายุ

4.1.2.1 การสร้างพื้นที่ที่เป็นส่วนตัวของแต่ละคน สร้างความเป็นส่วนตัว ได้ด้วยประตูที่ล็อกได้ มีห้องน้ำเป็นส่วนตัว และความสามารถในการเตรียมอาหารเองได้

4.1.2.2 สามารถรองรับความเป็นตัวของตัวเองในแต่ละผู้สูงอายุ ผู้อยู่อาศัยมีความต้องการและความสามารถที่ต่างกันออกไป การทราบถึงความแตกต่างเช่นนี้เป็นพื้นฐานการบำบัดในแต่ละบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.1.2.3 การแบ่งความดูแลกันระหว่างผู้ดูแล สมาชิกในครอบครัว และ ผู้อยู่อาศัย การสร้างสัมพันธ์มิตรระหว่างผู้ดูแลอย่างเป็นทางการและสมาชิกครอบครัวรวมทั้งตัว ผู้สูงอายุเองได้มีส่วนร่วมในการจัดการของบ้านพัก

4.1.2.4 อนุญาตให้ผู้อยู่อาศัยมีทางเลือกและควบคุมได้ด้วยตัวเอง การ ทำให้ทางเลือกง่ายต่อการเข้าใจ ทำให้การตัดสินใจที่ผู้อยู่อาศัยจะเลือกมีเพิ่มมากขึ้นได้ เมื่อมีการ ฝึกการใช้ทางเลือกในผู้สูงอายุมากเท่าไร ก็จะทำให้ผู้สูงอายุมีการควบคุมสถานการณ์ได้มาก เท่านั้น

4.2 Cohen and Weisman's Therapeutic Goals for Dementia Facilities

Cohen and Weisman (Regnier, 2002) ได้กล่าวถึง 9 เป้าหมายการบำบัดที่จะเป็น พื้นฐานของนโยบายการดำเนินงาน และการสร้างปฏิสัมพันธ์กับสังคม

4.2.1 การทำให้แน่ใจว่ามีความปลอดภัย (Ensure safety and security)

4.2.2 สนับสนุนความสามารถของผู้สูงอายุด้วยกิจกรรม (Support functional ability through meaningful activity)

4.2.3 สร้างความการรับรู้และลำดับ (Heighten awareness and orientation)

4.2.4 สร้างการกระตุ้นและความท้าทายในสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสม (Provide appropriate environmental stimulation and challenge)

4.2.5 สร้างสิ่งแวดล้อมทางสังคมเชิงบวก (Develop a positive social milieu)

4.2.6 เพิ่มความอิสระและการควบคุมสถานการณ์ (Maximize autonomy and control)

4.2.7 ปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไป (Adapt to changing needs)

4.2.8 สร้างความเชื่อมโยงกับสิ่งที่ดีต่อสุขภาพและที่คุ้นเคย (Establish links to the healthy and familiar)

4.2.9 สนองตอบต่อความต้องการการเป็นส่วนตัว (Protect the need for privacy)

4.3 Regnier and Pynoos's Environment – Behavior Principles

Regnier and Pynoos (Regnier, 2002) ได้กล่าวถึง 12 ข้อที่ควรคำนึงถึงหลักพฤติกรรม ทางสิ่งแวดล้อม แม้จะเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุที่พักอาศัยอยู่ในโครงการพักอาศัยร่วมและสถานดูแล ผู้สูงอายุ แต่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในผู้สูงอายุในบ้านได้เช่นกัน

4.3.1 ความเป็นส่วนตัว (Privacy) ผู้สูงอายุได้มีความรู้สึกที่แยกออกมาจากผู้อื่น การเป็นส่วนตัวจากการได้ยินและการมองเห็นเป็นส่วนสำคัญในการเป็นส่วนตัวทางกายภาพ

4.3.2 ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction) เช่น การสร้างกลุ่มอยู่อาศัยที่มีวัยใกล้เคียงกันให้มีกิจกรรมทางสังคมเกิดขึ้น ทั้งกิจกรรมอย่างไม่เป็นทางการ กิจกรรมนันทนาการ การจับกลุ่มคุย และการพัฒนาความเป็นเพื่อน กิจกรรมทางสังคมจะป้องกันความซึมเศร้า โดยให้ผู้สูงอายุได้แลกเปลี่ยนเรื่องราว ปัญหา ประสบการณ์ชีวิตและเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน

4.3.3 การควบคุม, ทางเลือก และการปกครองตนเอง (Control/ Choice/ Autonomy) การสร้างทางเลือกเป็นสิ่งสำคัญเพราะผู้สูงอายุมักมีความต้องการพิเศษจากคนส่วนใหญ่มากกว่า การได้ความรู้สึกว่าสามารถควบคุมสถานการณ์และผลที่จะออกมาได้ พบว่ามีผลดีต่อความพึงพอใจในชีวิต

4.3.4 การลำดับความสำคัญของพื้นที่ (Orientation/Wayfinding) สร้างสิ่งแวดล้อมที่ลดความสับสน หาทางได้ง่าย สิ่งนี้สำคัญเพราะการรู้สึกหลงทางในอาคารทำให้เกิดความกลัวและไม่มั่นใจในตนเอง โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่มีปัญหาการหลงลืมอยู่แล้ว การหลงทางจึงเกิดได้ง่ายในสิ่งแวดล้อมที่ซับซ้อน บ่ายสามารถแก้ปัญหาเบื้องต้นได้ แต่ไม่สามารถทำให้ผู้สูงอายุมีความมั่นใจได้

4.3.5 ความปลอดภัย (Safety/Security) สร้างสิ่งแวดล้อมที่ให้ความมั่นใจว่ามีความปลอดภัยจากอันตราย การบาดเจ็บ หรือลดความเสี่ยงนั้นลง ผู้สูงอายุมักมีปัญหาทางร่างกายและการสัมผัสรับรู้ เช่นปัญหาทางการมองเห็น การควบคุมการทรงตัว การย่อตัว และการเคลื่อนไหวตามข้อต่อ ซึ่งทำให้ล้มได้ง่าย ประกอบกับระดับแคลเซียมในกระดูกที่ลดลงทำให้กระดูกหักได้ง่าย

4.3.6 การเข้าถึง และการใช้งาน (Accessibility and Functioning) พื้นที่ที่ใช้ได้จริงต้องมีการเข้าถึงได้ง่ายเป็นหลักในการออกแบบ เช่น ประตู หน้าต่าง อุปกรณ์ในห้องน้ำ อาจลำบากในการบิด เปิด หรือยกขึ้น

4.3.7 กระตุ้นประสาทสัมผัสและท้าทาย (Stimulation/Challenge) สร้างสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยแต่ท้าทาย สิ่งแวดล้อมที่กระตุ้นทำให้ผู้สูงอายุตื่นตัว สามารถทำได้จากการใช้สีสัน รูปร่างที่หลากหลาย ความแตกต่าง และสามารถเป็นการใช้ร่วมกับกิจกรรมการบำบัดอื่นๆ ได้ เช่นการบำบัดด้วยสัตว์ กิจกรรมร้องเพลง

4.3.8 ประสาทสัมผัส (Sensory aspects) เช่น กลิ่น สัมผัส การมองเห็น การได้ยิน และรสชาติ ได้ลดลง การกระตุ้นสามารถทำได้เช่น กลิ่นจากครัวและสวน สีและลวดลายจากเฟอร์นิเจอร์

4.3.9 ความคุ้นเคย (Familiarity) สิ่งแวดล้อมที่อ้างอิงมาจากอดีต หรือได้อิทธิพลมาจากวัฒนธรรมท้องถิ่น สร้างความรู้สึกของความคุ้นเคยและเชื่อมโยง เนื่องจากการย้ายไปสู่สิ่งแวดล้อมที่พักอาศัยใหม่สร้างความสับสนให้กับผู้สูงอายุ

4.3.10 ความสวยงาม / รูปลักษณ์ (Aesthetics/Appearance) การออกแบบสิ่งแวดล้อมที่น่าดึงดูดและไม่ให้ความรู้สึกเป็นทางการของสถาบัน ภาพลักษณ์โดยรวมของสิ่งแวดล้อมสะท้อนเป็นมุมมองของผู้มาเยี่ยม เพื่อ และสมาชิกครอบครัว ต่อผู้สูงอายุด้วย

4.3.11 การทำให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคล (Personalization) เปิดโอกาสให้สามารถสร้างสิ่งแวดล้อมส่วนตัวได้ สร้างสถานที่ให้มีความเป็นเอกลักษณ์ของผู้พักอาศัย ในบ้านพักผู้สูงอายุการแสดงผลออกถึงความเป็นตัวของตัวเองในพื้นที่นั้นทำได้อย่างมีข้อจำกัด สิ่งของส่วนตัวที่ใช้ในการตกแต่งมักมีความสำคัญมากกับผู้สูงอายุ สิ่งของสะสมสร้างการกระตุ้นให้นึกถึงความทรงจำเก่าๆหรือความผูกพันทางอารมณ์กับเพื่อนและครอบครัวได้

4.3.12 การปรับเปลี่ยน (Adaptability) สิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง ปรับปรุงได้ง่ายทำให้การเปลี่ยนไปตามบุคคลได้ง่าย เช่นบางคนมีปัญหาทางด้านสายตา บางคนมีปัญหาที่ข้อต่อ ห่องน้ำและครัวเป็นห้องสำคัญที่มีกิจกรรมการใช้งานจริงจังมากที่สุด จึงควรมีการออกแบบให้มีการปรับเปลี่ยนสำหรับผู้สูงอายุที่มีความต้องการต่างกันได้

แนวความคิดในการดูแลผู้สูงอายุ สามารถสรุปได้ดังนี้ (Regnier, 2002: 32)

ตารางที่ 2.2 แสดงการเปรียบเทียบแนวความคิด

ด้านที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ (Assisted Living) ของผู้เชี่ยวชาญ

	Composite Frameworks เกณฑ์ทั่วไป		Provider Frameworks เกณฑ์ของผู้ให้บริการ		Dementia Frameworks เกณฑ์สำหรับผู้ที่มีอาการ ความจำเสื่อม		Specialized Frameworks เกณฑ์ของผู้เชี่ยวชาญ	
	Regnier and Pynoos, 1992	Weisman and Calkins (1999)	Wilson (1990)	Klaassen	Cohen and Weisman, 1991	Zeisel (1999)	Brummett (1997)	Tyson (1998)
1	ความเป็น ส่วนตัว	ความเป็น ส่วนตัว	ความเป็น ส่วนตัว	ความเป็น ส่วนตัว	ความเป็น ส่วนตัว	ความเป็น ส่วนตัว	ความเป็น ส่วนตัว	ความเป็น ส่วนตัว
2	การควบคุม / ทางเลือก / ปกครอง ตนเอง	ปกครอง ตนเอง (Autonomy)	การพึ่งพา ตนเอง (Independ ence)	การพึ่งพา ตนเอง (Independ ence)	การควบคุม / ปกครอง ตนเอง	ปกครอง ตนเอง (Autonomy)	ปกครอง ตนเอง (Autonomy)	ความรู้สึกร มีอิสระ

	Composite Frameworks เกณฑ์ทั่วไป		Provider Frameworks เกณฑ์ของผู้ให้บริการ		Dementia Frameworks เกณฑ์สำหรับผู้ที่มีอาการ ความจำเสื่อม		Specialized Frameworks เกณฑ์ของผู้เชี่ยวชาญ	
	Regnier and Pynooos, 1992	Weisman and Calkins (1999)	Wilson (1990)	Klaassen	Regnier and Pynooos, 1992	Weisman and Calkins (1999)	Wilson (1990)	Klaassen
3	การควบคุม ของผู้พัก อาศัย	ทางเลือก / การควบคุม	ทางเลือก	ทางเลือก	การควบคุม / ปกครอง ตนเอง	ควบคุม / ทางเลือก / ปกครอง ตนเอง	ได้ ครอบครอง ของเป็น ส่วนตัว	
4	เหมาะสม กับแต่ละ บุคคล	เหมาะสม กับแต่ละ บุคคล	เอกัตภาพ (Individual)	เอกัตภาพ (Individual)		เอกัตภาพ (Individual)		
5	ความ ปลอดภัย	ความ ปลอดภัย			ความ ปลอดภัย	ความ ปลอดภัย	ความ ปลอดภัย	ความ รู้สึก ปลอดภัย
6	ปฏิสัมพันธ์ ทางสังคม	ปฏิสัมพันธ์ ทางสังคม			สิ่งแวดล้อม ทางสังคม	ปฏิสัมพันธ์ ทางสังคม		โอกาสทาง สังคม
7	ความ สวยงาม / รูปลักษณ์		เหมือนบ้าน (Homelike)			เหมือนบ้าน (Homelike)	สิ่งแวดล้อม เหมือนบ้าน	
8	ความ คุ้นเคย				ความ คุ้นเคย		ความ คุ้นเคย	เชื่อมโยงกับ สิ่งคุ้นเคย
9			ศักดิ์ศรี	ศักดิ์ศรี				
10	กระตุ้น ประสาท สัมผัส				การกระตุ้น / ทำทาย	กระตุ้น ประสาท สัมผัส		ชัดเจนสิ่งที่ สูญเสีย
11				ครอบครัว		ครอบครัว และ การ รับผิดชอบ		การมีส่วน ร่วมของ ครอบครัว
12	การ ปรับเปลี่ยน				การ ปรับเปลี่ยน			ยืดหยุ่น ปรับตัวได้
13	การลำดับ ความสำคัญ ของพื้นที่ (Orienta tion)				การลำดับ ความสำคัญ ของพื้นที่ (Orienta tion)			

4.4 แนวความคิดการออกแบบสถานสงเคราะห์ในประเทศไทย

ในการออกแบบสถานสงเคราะห์ของกรมประชาสงเคราะห์ (ปัจจุบันคือกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ) มีนักวิชาชีพทางด้านสถาปัตยกรรมเพื่อรับผิดชอบงานดังกล่าว มาตั้งแต่เริ่มก่อตั้งกรมประชาสงเคราะห์ เมื่อ ปีพ.ศ. 2483 โดยในการออกแบบสถานสงเคราะห์ นักสถาปนิกของกรมเป็นผู้ดูแล

4.4.1 หลักการและปรัชญาในการออกแบบของกรมประชาสงเคราะห์ (วันชาติ สวัสดิ์, 2540) คือ

4.4.1.1 ความอบอุ่น การจัดอาคารสถานที่ให้มีลักษณะร่มรื่น ควรจัดในรูปของ Free Form Planning เพื่อให้มีความรู้สึกเหมือนอยู่ที่บ้าน ซึ่งช่วยในด้านจิตใจได้มาก

4.4.1.2 ความปลอดภัย การออกแบบอาคารและสถานที่ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยเป็นที่สุด นับตั้งแต่ ทางเดิน การใช้วัสดุกับอาคาร เช่นการปูพื้น การใช้สุขภัณฑ์ การลดระดับพื้นอาคาร หากไม่จำเป็นควรใช้ทางลาด (Ramp) บันไดส่วนหนึ่งจะต้องมีราวจับ

4.4.1.3 การจัดสิ่งแวดล้อม ควรเลือกสถานที่ให้โปร่ง เพราะหากแออัด การระบายอากาศจะไม่ดีพอ จะเกิดโรคภัยติดต่อและก่อความรำคาญกับผู้ที่อยู่ใกล้เคียง

4.4.1.4 การจัดระเบียบในการอยู่ร่วมกัน การอยู่ด้วยกันเป็นจำนวนมาก จำเป็นที่จะต้องจัดระเบียบ มีแบบมีแผนและมีวินัย ฝึกฝนให้ ผู้รับการสงเคราะห์ได้ช่วยเหลือตนเอง

4.4.1.5 การวางแผนจัดทำผังแม่บท เนื่องจากผู้รับการสงเคราะห์เพิ่มเป็นประจำทุกปี จึงต้องเตรียมพร้อมเท่าที่พื้นที่มีอยู่เพื่อการปรับ-ขยายไว้ล่วงหน้าและทันท่วงทีชนิดและแบบของอาคาร เนื่องจากอาคารประเภทนี้เป็นอาคารของทางราชการ การออกแบบอาคารจะมีข้อจำกัดคือ ต้องมีลักษณะง่าย เรียบ แต่ดู สง่า การให้สีหรือการเลือกใช้วัสดุ จะต้องดูเรียบร้อยกลมกลืน (Harmony) สำคัญที่สุด คือ ขอให้คำนึงถึงข้อเท็จจริงที่ว่า อาคารหลังหนึ่งจะต้องรับการสงเคราะห์เป็นจำนวนหลายคน ระบบการก่อสร้างต้องมั่นคง แข็งแรง ดูแลรักษาง่าย

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การจัดสภาพแวดล้อมและที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในทัศนะของผู้ปฏิบัติงาน (จิรวุฒิ ศิริรัตน์, 2546) ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรตัวอย่างที่เป็นผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานที่ให้บริการสวัสดิการสังคมด้านผู้สูงอายุและที่อยู่อาศัย คือ สำนักงานส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ สำนักบริการสวัสดิการสังคม สถานสงเคราะห์คนชรา ศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ และการเคหะแห่งชาติ พบว่าผู้ปฏิบัติงานมีทัศนะต่อการจัดสภาพแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุอยู่ในระดับมาก โดยแบ่งการจัดสภาพแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุออกเป็นด้านๆคือ การจัดสถานที่พักผ่อนหย่อนใจให้กับผู้สูงอายุ การจัดบริการภายในชุมชนของ

ผู้สูงอายุ การจัดบริการสาธารณะที่จัดให้กับผู้สูงอายุ การจัดแต่งที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ การจัดแต่งบริเวณโดยรอบของที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ซึ่งการจัดสถานที่พักผ่อนหย่อนใจให้กับผู้สูงอายุ

ผู้ปฏิบัติงานมีทัศนคติที่เห็นด้วยสูงสุดต่อการจัดสถานที่พักผ่อนหย่อนใจให้กับผู้สูงอายุ โดยเห็นว่า สภาพแวดล้อมควรเป็นสถานที่ที่ผู้สูงอายุทั่วไปสามารถเข้าร่วมกันได้ และในชุมชนควรมีการจัดสวนสาธารณะให้กับผู้สูงอายุ โดยสถานที่พักผ่อนควรจัดเป็นศูนย์อเนกประสงค์ ควรให้ผู้สูงอายุสามารถเข้ามาใช้บริการร่วมได้ด้วย เพื่อให้ผู้สูงอายุได้ทำกิจกรรมกับวัยอื่นด้วย และกิจกรรมที่จัดให้กับผู้สูงอายุควรเป็นความรู้ในหลายๆด้าน เช่น ส่งเสริมให้มีอาชีพเสริมรายได้ เพื่อให้ผู้สูงอายุจะมีความรู้ที่ทันสมัยพร้อมที่จะปรับตัวกับสิ่งใหม่ๆ และมีทัศนคติต่อการจัดที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุอยู่ในระดับมาก ผู้ปฏิบัติงานได้ให้ความเห็นว่าการจัดที่อยู่อาศัยให้กับผู้สูงอายุควรจัดให้มีความปลอดภัยทางกายภาพเป็นอันดับแรก เพื่อป้องกันอุบัติเหตุที่จะเกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ

งานวิจัยเรื่องรูปลักษณะการจัดบริการสงเคราะห์ผู้สูงอายุของสถานสงเคราะห์ภาคีรัฐบาล และเอกชนในอนาคต (นิภา ส. ตุมรสุนทร และนางลักษณะ เอมประดิษฐ์ พ.ศ.2538) ได้ทำการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง นักสังคมสงเคราะห์หรือหัวหน้าหน่วยงานสงเคราะห์คนชราทั้งภาคีรัฐบาล และเอกชนถึงการคาดการณ์รูปลักษณะการให้บริการแก่ผู้สูงอายุในอนาคตนั้น และได้แนวคิดสำคัญๆ เช่น ผู้สูงอายุควรอยู่ในความดูแลของครอบครัวมากกว่า โดยที่สถานสงเคราะห์รับหน้าที่เป็นหน่วยเยี่ยมเยียน ให้คำปรึกษาหรือการอบรมแก่สมาชิกในครอบครัวได้ดูแลผู้สูงอายุอย่างเหมาะสม จัดให้มีศูนย์บริการผู้สูงอายุซึ่งจัดในลักษณะเข้าไป-เย็นกลับ (Day Care) โดยครอบครัวนำผู้สูงอายุไปฝากสถานดูแลผู้สูงอายุในภาคกลางวัน หรือสถานที่พักอาศัยของผู้สูงอายุควรจัดในลักษณะเหมือนหอพักหรือแฟลต ผู้สูงอายุอาจเสียค่าใช้จ่ายด้านสาธารณูปโภค ด้านการดูแลต่างๆไปบ้าง

4.5 งานวิจัยเกี่ยวกับความพึงพอใจและความคาดหวังของผู้สูงอายุภายในสถานสงเคราะห์

งานวิจัยเกี่ยวกับความพึงพอใจและความคาดหวังได้มีการจัดทำขึ้นเป็นจำนวนมากเพื่อให้ทราบถึงความต้องการของผู้สูงอายุ และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนนโยบาย และปรับปรุงบริการให้ตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุมากขึ้นในอนาคต

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค (ชมพูนุท โลหิตานนท์, 2537) พบว่าในผู้สูงอายุประเภทเสียค่าบริการ และประเภทสามัญ พบว่า เพศชายมีความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมในสถานสงเคราะห์คนชรามากกว่าเพศหญิง ผู้ที่

มีระยะเวลาที่อยู่อาศัยในสถานสงเคราะห์ 8ปีและต่ำกว่ามีความพึงพอใจในสถานสงเคราะห์มากกว่าผู้ที่ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในสถานสงเคราะห์นานกว่า 8ปี ผู้ที่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในกรุงเทพมหานครมีความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมในสถานสงเคราะห์มากกว่าผู้ที่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ต่างจังหวัด

ปัญหาของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา พบว่า ผู้สูงอายุมีปัญหาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมด้านการจัดการและการบริการ พบว่า ผู้สูงอายุมีปัญหาในเรื่องอาหารมากที่สุด ส่วนเรื่องการบริการอื่นๆ ต้องการให้มีรถรับส่งผู้สูงอายุที่ต้องการไปติดต่อธุระนอกสถานสงเคราะห์ โดยคิดค่าบริการในราคาที่เหมาะสม สภาพแวดล้อมด้านสังคม พบว่า ผู้สูงอายุมีปัญหาเรื่องความสัมพันธ์กับผู้พักอาศัย มีผู้ขโมยของ หรือทะเลาะวิวาทกับเป็นประจำ ผู้สูงอายุจึงเสนอให้มีการลงโทษอย่างจริงจัง สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ พบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการให้สร้างอาคารประเภทหอพัก (เสียค่าบริการ) เพิ่มมากขึ้น เพราะผู้สูงอายุมีความประสงค์จะใช้บริการประเภทนี้มีจำนวนมาก แต่ห้องพักรวมมีจำนวนน้อย ทำให้ต้องรอใช้บริการเป็นเวลานานหลายปี ความต้องการอื่นๆ คือต้องการให้สถานพยาบาลในสถานสงเคราะห์มีแพทย์เฉพาะทาง มีเครื่องมือในการตรวจรักษาอย่างครบถ้วน ต้องการให้มียาหลากหลายชนิดและมีคุณภาพ นอกจากนี้ยังต้องการให้ปลูกต้นไม้ใหญ่เป็นร่มเงาตามทางเดิน และบริเวณสวนพักผ่อน

การศึกษาเกี่ยวกับผู้สูงอายุกับการคาดหวังในการเข้ารับการสงเคราะห์ประเภทเสียค่าบริการ(ม.ล.สิริสมร สุขสวัสดิ์, 2534) โดยทำการศึกษาจากการสัมภาษณ์ กลุ่มที่ใช้เป็นกรณีศึกษาได้แก่ผู้สูงอายุหญิงและชาย ที่เป็นผู้มาสมัครขึ้นบัญชีรอการถูกเรียกตัวเข้ารับการสงเคราะห์ ในสถานสงเคราะห์คนชรานานบางแค ประเภทเสียค่าบริการจำนวน 20คน การศึกษาพบว่าสาเหตุที่ทำให้ผู้สูงอายุ ที่ใช้ในกลุ่มกรณีศึกษา มาขอใช้บริการสถานสงเคราะห์คนชราคือ ต้องการหาที่สงบสำหรับพักอาศัย มีความรู้สึกว่าจะอยู่ในบ้านไม่ปลอดภัย ไม่มีคนดูแล มีความรู้สึกอึดอัดใจ เพราะมีปัญหาครอบครัว ไม่ต้องการพึ่งพาใคร ในบางรายเกรงว่าในอนาคตจะไม่มีที่อยู่อาศัย เพราะบุตรหลานไม่ดูแล บางรายต้องการหลีกเลี่ยงหนีภาระทางบ้าน และในบางรายถูกบุตรหลานปล่อยให้อยู่บ้านคนเดียว รู้สึกเหงา ว้าเหว เป็นต้น

สำหรับความคาดหวังของผู้สูงอายุที่มีต่อสถานสงเคราะห์คนชรานั้นพบว่า กลุ่มกรณีศึกษามองสถานสงเคราะห์ว่าเป็นสถานที่เงียบสงบ มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีผู้คอยช่วยเหลือดูแล มีความเป็นอิสระ มีเพื่อนวัยเดียวกันคอยพูดคุยแก้เหงา และความสะดวกสบายในเรื่องการคมนาคมและที่อยู่อาศัย ชำนาญสถานสงเคราะห์เป็นตลาดบางแคสะดวกในการซื้อของรับประทาน และอยู่ใกล้วัด พบว่าผู้สูงอายุที่ขอคิวเข้าอยู่ในสถานสงเคราะห์

คนชราบ้านบางแค ประเภทเสียค่าบริการ ส่วนใหญ่มีฐานะทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลางขึ้นไป และยังสามารถช่วยเหลือตนเองได้

งานวิจัยการประเมินสถานสงเคราะห์คนชราของรัฐ :ศึกษาเฉพาะกรณีสถานสงเคราะห์ 3 แห่ง (จิราลักษณ์ จงสถิตมัน, พรประภา ลินธนูวา และนภัส ศิริสัมพันธ์, 2543) พบว่าในด้านการประเมินผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา พบว่า ผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นหญิงมากกว่าชายและมีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมอยู่ในระดับล่าง สาเหตุที่เข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ก็เพราะไม่มีผู้ดูแลอยู่ที่บ้าน ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ก็มีทัศนคติว่าชีวิตในสถานสงเคราะห์ปัจจุบันดีขึ้นกว่าแต่ก่อน ซึ่งผลของการศึกษายังพบแนวโน้มที่ผู้สูงอายุจะมีการศึกษาและมีฐานะเศรษฐกิจสังคมสูงขึ้น ทำให้สถานสงเคราะห์ต้องเผชิญกับปัญหาการเรียกร้องสิทธิของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เมื่อนำมิติหญิงชายมาวิเคราะห์ ก็พบว่าผู้สูงอายุชายมีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดั้งเดิมดีกว่าผู้หญิง สุขภาพร่างกายแข็งแรงมากกว่า และมีเครือญาติมากกว่าผู้หญิง อีกทั้งยังเข้าร่วมกิจกรรมมากกว่าผู้หญิงด้วย ในด้านจิตใจพบว่าผู้สูงอายุชายมีสุขภาพจิตดีกว่าผู้สูงอายุหญิง แม้สัดส่วนของผู้หญิงที่มีความถนัดหรือความชำนาญจะสูงกว่าผู้ชาย แต่เมื่อเปรียบเทียบกันแล้ว ผู้ชายต้องการทำประโยชน์ให้แก่ชุมชนและสังคมมากกว่าผู้หญิง และในประการสุดท้าย ผู้สูงอายุหญิงต้องการอยู่ในสถานสงเคราะห์คนชราตลอดไปมากกว่าผู้ชาย

งานวิจัยเรื่องรูปลักษณะการจัดบริการสงเคราะห์ผู้สูงอายุของสถานสงเคราะห์ภาคีรัฐบาล และเอกชนในอนาคต (นิภา ส. ตุมรสุนทร และนางลักษณะ เอมประดิษฐ์ พ.ศ.2538) ได้ทำการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์ให้เสนอแนะเรื่องรูปแบบบริการสถานสงเคราะห์คนชราในอนาคตว่า ควรเพิ่มบุคลากรในการดูแลผู้สูงอายุ ขยายอาคารรับผู้สูงอายุ มีหนังสือพิมพ์ประจำทุกอาคาร มีรถรับส่งผู้สูงอายุไปซื้อของเดือนละ 1-2 ครั้งเป็นอย่างน้อย ปัจจุบันผู้สูงอายุส่วนใหญ่พอใจกับบริการที่ได้รับ อย่างไรก็ตามผู้สูงอายุต้องการได้รับการด้านตรวจสุขภาพและการรักษาโรคอย่างเพียงพอ นอกจากนั้นผู้สูงอายุยังต้องการบริการทางด้านศาสนา ด้าน เช่น นิมนต์พระมาเทศน์ มาฝึกสอนด้านการนั่งวิปัสสนา เป็นต้น ส่วนด้านอื่นๆก็เช่น จัดให้มีทัศนศึกษาปีละ 1-2 ครั้ง เชิญวิทยากรอื่นๆมาบรรยายเรื่องความสามัคคี

5. แนวความคิดเกี่ยวกับพื้นที่ภายนอกอาคาร

5.1 แนวความคิดเกี่ยวกับพื้นที่ว่างในละแวกบ้าน (Neighborhood Space)

ปัจจัยทางสังคมที่มีผลต่อการใช้งานพื้นที่ว่างในละแวกบ้าน (Neighborhood Space) คือ ความแตกต่างระหว่างกลุ่มเช่น เพศ, ระดับชนชั้น, ภูมิภาค, วิถีชีวิต, เชื้อชาติ-วัฒนธรรม และช่วง

อายุ โดยในช่วงอายุต่างกันมีการเคลื่อนย้ายที่ หรือเดินทางต่างกัน (Mobility) โดยเด็กเล็ก, ผู้เป็นแม่ และผู้สูงอายุ เป็นกลุ่มที่ชอบติดอยู่กับบ้าน จึงเป็นกลุ่มที่ออกมาใช้พื้นที่ว่างในละแวกบ้านบ่อยครั้ง (Hester, JR., 1975: 70)

ตารางที่ 2.3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างช่วงอายุ และ การเคลื่อนย้ายที่ หรือเดินทาง (Mobility)

ช่วงอายุ	การเคลื่อนย้ายที่ หรือเดินทาง (Mobility)				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
เด็กก่อนวัยเรียน	•				
เด็กประถม		•			
วัยรุ่น			•		
นักศึกษามหาวิทยาลัย					•
ผู้ใหญ่ที่ยังไม่แต่งงาน					•
แต่งงานใหม่				•	
ครอบครัวที่มีลูกเล็ก	•				
ครอบครัวที่มีลูกโต			•		
วัยกลางคน				•	
ผู้สูงอายุ	•				

จากตารางที่ 2.2 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มผู้สูงอายุเป็นกลุ่มที่อยู่ติดบ้าน พื้นที่ในละแวกบ้านจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ควรมีการจัดเตรียมให้เหมาะสมกับการใช้ของผู้สูงอายุ ในกรณีของโครงการที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุพื้นที่ละแวกบ้านนี้หมายถึงได้ตั้งแต่ บริเวณรอบบ้าน, สวน และพื้นที่ภายนอกโครงการในระยะที่สามารถเดินถึง เช่น ร้านค้า ตลาด หรือ ศาสนาสถานใกล้เคียง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยการเปรียบเทียบการใช้พื้นที่สวนสาธารณะแบบรวมและแบบกระจายของหมู่บ้านจัดสรรขนาดใหญ่ในกทม. (มณฑลชัย โจรณะสมิต, 2543: 228-232) ที่พบว่ากลุ่มผู้สูงอายุ 60ปีขึ้นไป เป็นกลุ่มผู้ใช้ที่ออกมาใช้สวนสาธารณะในหมู่บ้านจัดสรรเป็นประจำทุกวัน โดยมาใช้สวนในช่วงเช้า (5.00-8.00น.) มากที่สุด กิจกรรมที่ทำคือ เดิน วิ่ง ออกกำลังกาย และนั่งจับกลุ่มคุยกัน และจะทยอยกลับในเวลาประมาณ 7.00น. เมื่อแดดเริ่มจ้า แต่ในช่วงเวลาเย็น (16.00-19.00น.) ที่มีผู้ใช้สวนสาธารณะเป็นจำนวนมาก มีผู้ใช้สวนที่เป็นผู้สูงอายุพบได้น้อยมาก ผู้ใช้สวนสาธารณะมีระยะทางเดินระหว่างบ้านและสวนสาธารณะเฉลี่ยประมาณ 300เมตร ระยะทางนี้จะเพิ่มขึ้นถ้าสวนนั้นๆมีการดูแลเอาใจใส่ และมีพื้นที่เพียงพอในการออกกำลังกาย การ

ใช้สวนสาธารณะของผู้ใช้มิได้มุ่งหวังเพียงเพื่อออกกำลังกายเพียงอย่างเดียว แต่เพื่อการสังสรรค์ พบปะพูดคุยกับเพื่อนและผู้ใช้งานอื่นๆอีกด้วย ถ้าสวนแห่งใดที่มีความปลอดภัยสูง ผู้ใช้จะทยอยกันมาก่อนเวลา 6.00น.

ผู้สูงอายุในโครงการที่พักอาศัยแบบแฟลต ได้มีในการศึกษาถึงสภาพการอยู่อาศัยในที่อยู่อาศัยแบบแฟลต เคหะชุมชนดินแดง 1 และ 2 กรุงเทพมหานคร (จิระภา ศรีคำ, 2545) จากการสำรวจพบว่า พื้นที่ที่กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุใช้สำหรับกิจกรรมเรียงลำดับตามความสำคัญจากมากไปหาน้อย คือ 1. พื้นที่ภายในห้องพัก ใช้สำหรับกิจกรรมขั้นพื้นฐานของชีวิต 2. พื้นที่โถงทางเดินหน้าห้องพักอาศัย ใช้สำหรับพักผ่อนใช้เวลาว่าง ได้แก่ การพูดคุยกับเพื่อนบ้าน การทำงานอดิเรก การนั่งพักผ่อน การนอนกลางวัน และทำงาน 3. พื้นที่ด้านข้างหรือระหว่างอาคาร ใช้สำหรับกิจกรรมการพักผ่อนใช้เวลา กิจกรรมการทำงาน ช่วยเหลือครอบครัว 4. พื้นที่ตลาด ใช้สำหรับกิจกรรม การทำงานช่วยเหลือครอบครัว 5. พื้นที่ใต้ถุนอาคาร ใช้สำหรับกิจกรรมพักผ่อนใช้เวลาว่าง และทำงานช่วยเหลือครอบครัว 6. พื้นที่สนามกีฬาไทย-ญี่ปุ่น และสนามกีฬาเวสน์

ผู้สูงอายุในโครงการที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุแบบสถานสงเคราะห์ มีในการศึกษาแนวทางการปรับปรุงโครงการบ้านพักคนชราวาศนะเวศม์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (พงศธร เหราบัตย์, 2546) พบว่ามีผู้สูงอายุประเภทอาคารสามัญ ร้อยละ 31 ไปออกกำลังกายที่บริเวณลานออกกำลังกายและพื้นที่สุขภาพทุกวัน, ร้อยละ 5.6 ไปออกกำลังกาย 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ และร้อยละ 5.6 ไปออกกำลังกาย 3-6 ครั้งต่อสัปดาห์ การทำกิจกรรมบริเวณสนามเปตอง พบว่ามีผู้สูงอายุไปเล่นเปตองมากที่สุด (ร้อยละ 19.7) รองลงมาคือ เดินเล่น นั่งพักผ่อน ทำงานอดิเรก พุดคุยกับเพื่อนผู้สูงอายุ ส่วนในกลุ่มผู้สูงอายุประเภทอาคารพิเศษ (บ้านเดี่ยวและทาวน์เฮาส์) ซึ่งเป็นเพศหญิงทั้งหมด พบว่ามีการใช้พื้นที่กิจกรรมภายในอาคารนอกประสงค์ อาคารรวมเป็นจำนวนมาก และมีการทำกิจกรรมบริเวณลานออกกำลังกาย พื้นที่สุขภาพ และสนามเปตองเป็นเปอร์เซ็นต์น้อยกว่าเมื่อเทียบผู้สูงอายุประเภทอาคารสามัญ

จากการปัญหาและความต้องการของคนชราในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค (อุตตราพร บุญนาค, 2523: 99-104) พบว่าคนชราส่วนมากเจ็บป่วยเป็นโรคต่างๆทำให้คนชราไม่สามารถเข้าร่วมในกิจกรรมที่สถานสงเคราะห์จัดขึ้นได้ เช่น การออกกำลังกายประจำวัน การเข้าร่วมการบำเพ็ญกุศลทางศาสนา โครงการอ่านหนังสือให้คนชราฟัง โครงการสนทนาธรรมและสันตนาการ ทางด้านสังคมคนชรามักพบกับปัญหาในการติดต่อกับบุคคลภายนอก ด้านการคมนาคม และอื่นๆ สอดคล้องกับงานวิจัยการประเมินสถานสงเคราะห์คนชราของรัฐ :ศึกษาเฉพาะกรณีสถานสงเคราะห์ 3 แห่ง (จิราลักษณ์ จงสถิตมัน, พรประภา สิ้นฐานวา และนภัศศิริสัมพันธ์, 2543) พบว่าผู้สูงอายุในอัตราส่วนที่สูงไม่เข้าร่วมกิจกรรมใดๆ เลยในทั้ง 3

สถานสงเคราะห์ ด้วยเหตุผลที่สำคัญที่สุดคือ ปัญหาสุขภาพ เช่น เหนื่อยง่าย เดินไม่ไหว การได้ยินไม่ดี ปวดขา นั่งนานไม่ได้ ร่างกายไม่เอื้ออำนวย ต้องเข้าห้องน้ำบ่อยๆ

5.2 แนวความคิดของสวนเพื่อการบำบัด (Healing Therapeutic Garden)

สวนเพื่อการบำบัด (Healing Therapeutic Garden) เป็นทฤษฎีที่ว่า สวนมีส่วนช่วยลดช่วงเวลาการพักฟื้นของคนไข้หนักในโรงพยาบาล และการใช้สวนเป็นการออกกำลังกายทางจิตใจ ในการจินตนาการที่สร้างผลดีต่อการบำบัด อีกทั้งการเดินเป็นการออกกำลังกายด้วย ซึ่ง 9 หลักของสวนเพื่อการบำบัดที่มีประสิทธิภาพ คือ คล้ายบ้าน, มีความเป็นส่วนตัว, กระตุ้นจิตใจให้ตื่นตัว, โอกาสการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม, ครอบครัวสามารถใช้พบปะกัน, ใหญ่เพียงพอสำหรับการจัดกิจกรรม, ที่นั่งสบาย, รู้สึกปลอดภัย, ผู้พิการเข้าถึงได้ โดยพืชพันธุ์ควรเหมาะสมทั้งสี ผิวดม ผัสกลิ่น และความหลากหลายทำให้พื้นที่มีเอกลักษณ์และมุมมองที่สวยงาม ซึ่งเป็นการกระตุ้นประสาทสัมผัส อีกทั้งสวนยังมีส่วนช่วยในการสร้างความต่อเนื่องในการใช้ชีวิต ผู้สูงอายุจำนวนมากมีประสบการณ์ในการทำสวน ไม่ว่าจะเป็งานอดิเรก หรือทำสวนภายในบ้านมาก่อน ซึ่งจะเป็นกิจกรรมที่จะสร้างความต่อเนื่องจากอดีตสู่ปัจจุบัน (Regnier, 2002: 56)

พื้นที่ภายนอกอาคารควรคล้ายคลึงกับส่วนประกอบของพื้นที่ภายในอาคาร และตอบสนองกับลักษณะทำเลที่ตั้งโครงการ, วัฒนธรรม และความต้องการกิจกรรมของผู้พักอาศัย ในการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ภายนอกและภายในอาคาร สามารถสร้างได้ด้วยพื้นที่ภายในอาคารที่มีลักษณะคล้ายพื้นที่ภายนอกอาคาร หรือระเบียง ช่วยสร้างร่มเงา, ความปลอดภัย, มุมมองที่กว้างไกล และประสบการณ์สำหรับผู้พักอาศัยที่ไม่ต้องการเดินออกไปภายนอกอาคาร โดยเฉพาะผู้ที่มีอาการความจำเสื่อม พื้นที่ที่ให้ความรู้สึกคล้ายห้องสามารถเข้าใจได้ง่ายกว่า เนื่องจากผู้สูงอายุมีความอ่อนไหวในเรื่องผิวและการมองเห็นเมื่อโดนแดดมากไป สามารถสร้างร่มเงาได้หลายแบบ เช่น ร่ม, พืชพรรณ และองค์ประกอบของอาคาร เช่น เเฉลียงและระแนงไม้ (Perkins, 2004: 143)

องค์ประกอบในสวนที่เหมาะสมเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งเสริมการใช้งานในสวน องค์ประกอบในสวน เช่น ที่นั่งพักระหว่างทางช่วยให้ผู้พักอาศัยรู้สึกสะดวกสบายในการเดิน ควรมีที่นั่งทุกๆ 100-125 ฟุต ควรมีความกว้างอย่างน้อย 5 ฟุตขึ้นไป ทำให้สามารถนั่งได้อย่างน้อย 2 คน และตั้งในพื้นที่ที่มีวิวน่าสนใจ ควรมีที่วางแขนทั้ง 2 ด้านเพื่อถ่ายต่อการลุกและนั่ง ผู้พักอาศัยที่มีปัญหาในการเคลื่อนไหวมักพอใจให้มีที่นั่งพักอีกอันในระยะที่มองเห็น ก่อนที่จะลุกขึ้นเดินอีกครั้ง เพื่อจะรู้ว่าที่ใดที่จะสามารถนั่งพักได้อีก (Regnier, 2002: 56) และที่นั่งที่มีผนักพิงและที่วางแขนที่ตั้งบริเวณทางเข้าช่วยส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ทางสังคมอีกด้วย (Perkins, 2004: 145)

นอกจากการใช้งานโดยตรงแล้ว พื้นที่ภายนอกยังมีการใช้งานทางอ้อมที่สำคัญอีกทางหนึ่ง คือ การเป็นมุมมองที่สวยงามจากภายในอาคาร ซึ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับผู้สูงอายุที่เคลื่อนไหวได้ลำบาก และใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่บนเตียง

ผู้พักอาศัยสูงอายุมักใช้เวลาในอาคารมากกว่านอกอาคาร มุมมองภายนอกจึงเป็นสิ่งสำคัญ โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ วิวที่เคลื่อนไหว (Active View) โดยมากจะมองเข้าสู่เมือง เห็นถนน ทางเท้า และกิจกรรมต่างๆหน้าทางเข้า โดยจะให้ความรู้สึกแข็งแกร่ง, มีพลังงานเคลื่อนไหว, เสียงดัง, เปลี่ยนแปลงเสมอ และกระตุ้นให้ตื่นตัว และวิวที่สงบนิ่ง (Passive View) มองเห็นธรรมชาติ เช่นสนามหญ้า สวน ต้นไม้ บึงน้ำ โดยจะให้ความรู้สึก นุ่มนวล, ราบเรียบ, เชื่องช้าและผ่อนคลาย ซึ่งทั้ง 2 แบบมีทั้งข้อดีและข้อเสีย พื้นที่ส่วนกลางจึงควรมีวิวที่หลากหลาย ระยะของวิวมีหลายระดับ เช่น ระยะใกล้ตัว ระยะกลาง ระยะไกล ตัวอย่างเช่น มุมมองจากห้องพัก ชั้นบนไปสู่ชุมชนข้างเคียง มีความแตกต่างจากมุมมองของชั้นล่างมองไปสู่สนามหญ้า ซึ่งโดยทั่วไปแล้วมุมมองใกล้ตัวมักเป็นที่นิยมกว่า โดยเฉพาะผู้ที่มีอาการของความจำเสื่อม ที่วิวในระยะไกลอาจสร้างความสับสนและงุนงงใจโดยวิวที่ดีที่สุดคือวิวที่สามารถเห็นได้ทั้งชุมชนข้างเคียงและเมือง วิวนี้จะช่วยพัฒนาจินตนาการและสร้างเสริมกำลังใจที่ดี ระเบียบอาคารชั้นบนจะได้ข้อได้เปรียบนี้ และหน้าต่างของห้องพักที่มีขอบล่างสูงจากพื้น 16-24 นิ้ว ทำให้ผู้พักอาศัยสามารถมองเห็นวิวภายนอกได้จากเตียงนอน ขอบหน้าต่างที่ช่วยสร้างความรู้สึกเชื่อมโยงจากภายนอกสู่ภายในห้องพัก (Regnier, 2002: 48)

การวางผังและรูปแบบอาคารในโครงการที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการทำกิจกรรมของผู้สูงอายุ โครงการบ้านพักอาศัยที่มีลักษณะเป็นอาคารที่มีสวนภายใน (Courtyards) เป็นการแก้ปัญหาที่ดีสำหรับโครงการในเมืองที่มีพื้นที่โครงการที่จำกัด ที่มีโอกาสเล็กน้อยในการสร้างสวน โดยใช้อาคารเป็นตัวกำหนดขอบเขต ป้องกันพื้นที่ใช้งานจากถนน อาคารลักษณะนี้มีทางเดินระหว่างห้องพักและสวน (Single-Loaded Corridors) มุมมองสู่สวนสร้างลำดับของพื้นที่ (Orientation) ทำให้สามารถจับทิศทางได้ง่ายขึ้น และยังช่วยสร้างความเป็นมิตรระหว่างผู้พักอาศัย เนื่องจากสามารถเห็นกันได้ง่าย (Regnier, 2002: 52)

6. แนวความคิดเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการในละแวกบ้าน

การติดต่อกับสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการในละแวกบ้าน การเดินทางที่สะดวก มีข่าวสารเกี่ยวกับบริการและงานเทศกาลต่างๆแก่ผู้สูงอายุ เหล่านี้สำคัญต่อความพึงพอใจในชีวิต การใช้ชีวิตที่เป็นปกติ และการมองโลกในแง่ดี ตัวอย่างเช่น มีรถขนส่งมวลชน ป้ายรถเมล์ ที่สะดวก

และใกล้, เส้นทางเดินไปสู่ชุมชนได้ง่ายและปลอดภัย และมีพื้นที่สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชุมชนได้ เช่น การแสดงผลงานหัตถกรรม ,การทำอาหารแบ่งกัน เป็นต้น (Carstens, 1985)

สอดคล้องกับการศึกษาเกี่ยวกับผู้สูงอายุกับการคาดหวังในการเข้ารับการสงเคราะห์ประเภทเสียค่าบริการ (ม.ล.สิริสมร สุขสวัสดิ์, 2534) โดยทำการศึกษาจากการสัมภาษณ์ กลุ่มที่ใช้เป็นกรณีศึกษาได้แก่ผู้สูงอายุที่เป็นผู้มาสมัครขึ้นบัญชีรอการถูกเรียกตัวเข้ารับการสงเคราะห์ ในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค ความคาดหวังของผู้สูงอายุที่มีต่อสถานสงเคราะห์คนชรานั้น พบว่า กลุ่มกรณีศึกษามองสถานสงเคราะห์ว่าเป็นสถานที่เงียบสงบ มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีผู้คอยช่วยเหลือดูแล มีความเป็นอิสระ มีเพื่อนวัยเดียวกันคอยพูดคุยแก้เหงา และความสะดวกสบายในเรื่องการคมนาคมและที่อยู่อาศัย ชำนาญสถานสงเคราะห์เป็นตลาดบางแค สะดวกในการซื้อของรับประทาน และอยู่ใกล้วัด แสดงให้เห็นว่าสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการในละแวกบ้านเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการเลือกที่พักอาศัยของผู้สูงอายุ

7. ทฤษฎีพฤติกรรมมนุษย์กับสภาพแวดล้อม

ตัวกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพในเชิงพฤติกรรม นั้นย่อมขึ้นอยู่กับสิ่งต่างๆ โดยเป็นไปตามความจำเป็น ความต้องการ หรือเป้าหมายของบุคคลในขณะนั้น หรือตามการคาดการณ์ในอนาคต และเป็นไปตามประสบการณ์ในอดีตของแต่ละบุคคล ซึ่งย่อมไม่เหมือนกัน อีกทั้งยังขึ้นอยู่กับสภาวะของสภาพแวดล้อมทางกายภาพในปัจจุบันหรือการเปลี่ยนแปลงที่อาจมีขึ้นในอนาคต อาจวิเคราะห์ตัวกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมได้ดังนี้ (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, 2530: 2-6)

7.1 ตัวกำหนดทางด้านมนุษย์

7.1.1 อิทธิพลทางด้านสรีรวิทยา ได้แก่ อิทธิพลที่เกี่ยวข้องกับความต้องการพื้นฐานทางชีวภาพของมนุษย์ ระบบทางสรีระของมนุษย์ที่เกี่ยวกับระบบประสาทสัมผัสต่างๆ และระบบประสาทส่วนกลาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งส่วนสมองของมนุษย์มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อพฤติกรรมภายใน (Covert Behavior) ซึ่งได้แก่ การรู้สึก การรับรู้ การเรียนรู้ การจำและการคิดเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ และต่อพฤติกรรมภายนอก (Overt Behavior) ในสภาพแวดล้อม

7.1.2 อิทธิพลทางด้านบุคลิกภาพ บุคลิกภาพเป็นลักษณะของบุคคล บุคลิกภาพต่างๆบางส่วนเกิดจากการเรียนรู้ บางส่วนอาจมีมาตั้งแต่กำเนิด

7.1.3 อิทธิพลทางด้านสังคม บุคคลมีหน้าที่ตามสถานภาพของตนในสังคม พฤติกรรมของมนุษย์จึงขึ้นอยู่กับสถานภาพเป็นสำคัญ

7.1.4 อิทธิพลทางด้านวัฒนธรรม แบบแผนในการดำรงชีวิตในลักษณะเฉพาะ ส่วนหนึ่งกำหนดโดยบรรทัดฐานทางสังคม ว่าบุคคลควรจะมีปฏิบัติตัวอย่างไรจึงจะเหมาะสมในแต่ละสภาพการณ์ แบบแผนในการดำรงชีวิตนี้มาจากระบบคุณค่าที่ยึดถือกันซึ่งย่อมแตกต่างกันไปในกลุ่มสังคมต่างๆ ศาสนาและความเชื่อต่างๆ

7.2 ตัวกำหนดทางด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ

7.2.1 โอกาสของสภาพแวดล้อมกายภาพที่มีต่อความสัมพันธ์ พฤติกรรมจะเกิดขึ้นหรือไม่ยอมแล้วแต่โอกาสที่สภาพแวดล้อมกายภาพส่งเสริมหรือขัดขวางพฤติกรรมนั้นๆ

7.2.2 คุณสมบัติต่างๆของสภาพแวดล้อมกายภาพ คุณสมบัติของสภาพแวดล้อมกายภาพเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมที่ควบคู่กับโอกาสในฐานะที่เป็นสิ่งเร้า

7.2.3 ตำแหน่งของสภาพแวดล้อมกายภาพ สิ่งต่างๆของสภาพแวดล้อมกายภาพปรากฏอยู่ในปริภูมิในตำแหน่งที่แตกต่างกัน มีความสัมพันธ์กันในระยะห่างและทิศทาง ตำแหน่งของสภาพแวดล้อมที่มนุษย์จะสัมพันธ์ด้วยนั้นมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่จะเกิดขึ้น

ทฤษฎีพฤติกรรมมนุษย์สามารถเห็นได้ชัดภายในโครงการที่พักอาศัยที่มีผู้พักอาศัยร่วมกันเป็นจำนวนมาก ซึ่งโครงการเหล่านี้ประกอบไปด้วยอาณาเขตต่างๆ คือ อาณาเขตสาธารณะ อาณาเขตกึ่งสาธารณะ อาณาเขตกึ่งส่วนตัว และอาณาเขตส่วนตัว ซึ่งเกิดจากการมีอาณาเขตครอบครองของแต่ละบุคคล (Territoriality)

การมีอาณาเขตครอบครอง (Territoriality) มนุษย์มีอาณาเขตครอบครอง คือ มีการยึดครองพื้นที่ในลักษณะค่อนข้างถาวรหรือชั่วคราว และมีการกระจายตัวในการใช้พื้นที่ โดยมีระยะห่างระหว่างบุคคลหรือกลุ่ม หน้าที่หลักของการมีอาณาเขตครอบครองของมนุษย์เป็นหน้าที่ทางสังคมและจิตวิทยา ที่ช่วยให้มนุษย์อยู่ร่วมกันได้ด้วยการยอมรับซึ่งกันและกันในอาณาเขตครอบครองของบุคคล ซึ่งเป็นการช่วยให้เกิดความรู้สึกปลอดภัยมั่นคงและความรู้สึกมีเอกลักษณ์ส่วนบุคคล (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, 2530: 200)

Esser et al. (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, 2530: 202) ได้ทำการศึกษาการมีอาณาเขตครอบครองของคนไข้โรคจิตภายในห้องพักในโรงพยาบาล พบว่าคนไข้บางคนก็กักเอาว่าพื้นที่บางส่วนเป็นส่วนของตน โดยมีความสัมพันธ์ระหว่างการมีอาณาเขตครอบครองกับลักษณะเด่นทางบุคลิกภาพมากหรือน้อยของคนไข้ คนไข้ที่ขาดลักษณะเด่น มักมีอาณาเขตครอบครองเฉพาะที่เด่นชัดที่แยกออกไป คนไข้ที่มีลักษณะเด่นปานกลาง มีอาณาเขตครอบครองที่ชัดเจนพอสมควร ส่วนคนไข้ที่มี

ลักษณะเด่นมาก มักไม่ค่อยมีอาณาเขตครอบครองเฉพาะ เพราะคนใช้กลุ่มนี้คงถือว่าพื้นที่ภายในห้องพักทั้งหมดนั้นแหละ คือ อาณาเขตครอบครองของตน

ในอาณาเขตกึ่งสาธารณะ มีปัญหาความไม่ชัดเจนทางกิจกรรมและการยึดครองอาณาเขต ซึ่งบางส่วนทำให้ไม่มีการใช้สอยอาณาเขตส่วนนั้น สภาพแวดล้อมกายภาพบางแห่งไม่มีกิจกรรมเกิดขึ้น ขาดองค์ประกอบทางกายภาพที่สนับสนุนให้เกิดกิจกรรมหรือการยึดครอง แม้ว่าจะเป็นการชั่วคราว เช่น บริเวณใต้ถุนแฟลตอาคารสงเคราะห์ ซึ่งจัดได้ว่าเป็นอาณาเขตกึ่งสาธารณะมักปรากฏเป็นที่โล่งๆที่ปราศจากการยึดครอง ด้วยเหตุที่ว่าไม่มีกิจกรรมเกิดขึ้น ผู้อยู่อาศัยคิดว่าบริเวณดังกล่าวไม่ใช่อาณาเขตครอบครองของตน และไม่อาจเป็นแม้แต่อาณาเขตครอบครองชั่วคราวของตนได้ เพราะสภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย ปราศจากองค์ประกอบทางกายภาพสนับสนุนให้มีกิจกรรมเกิดขึ้น แต่หากมีการจัดสภาพแวดล้อมกายภาพเสียใหม่ เช่น จัดให้มีชุดนั่งพักผ่อน จัดให้มีร้านขายเครื่องดื่ม อาหาร ฯลฯ ย่อมแก้ปัญหาความไม่ชัดเจนของอาณาเขตครอบครองได้ (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, 2530: 202)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

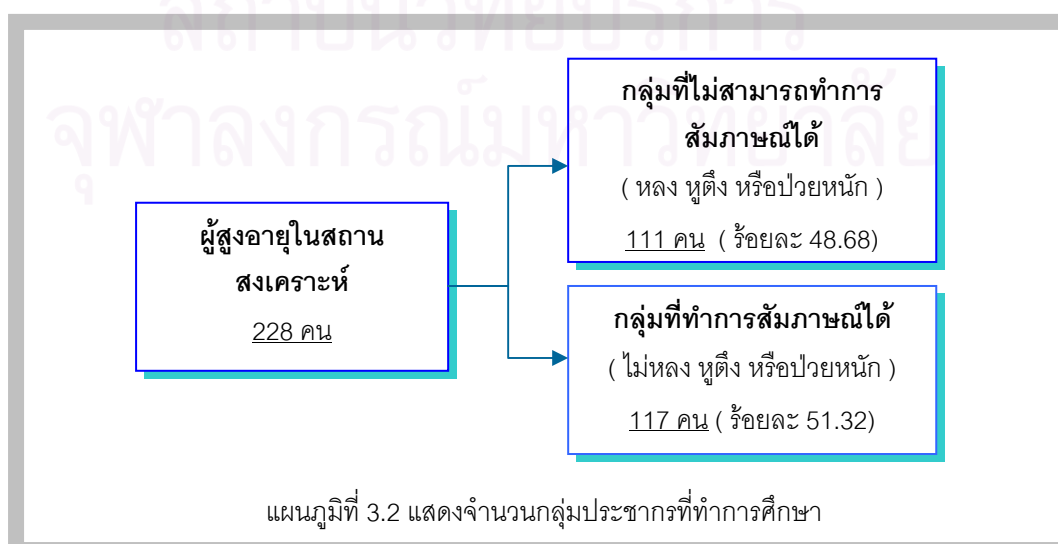
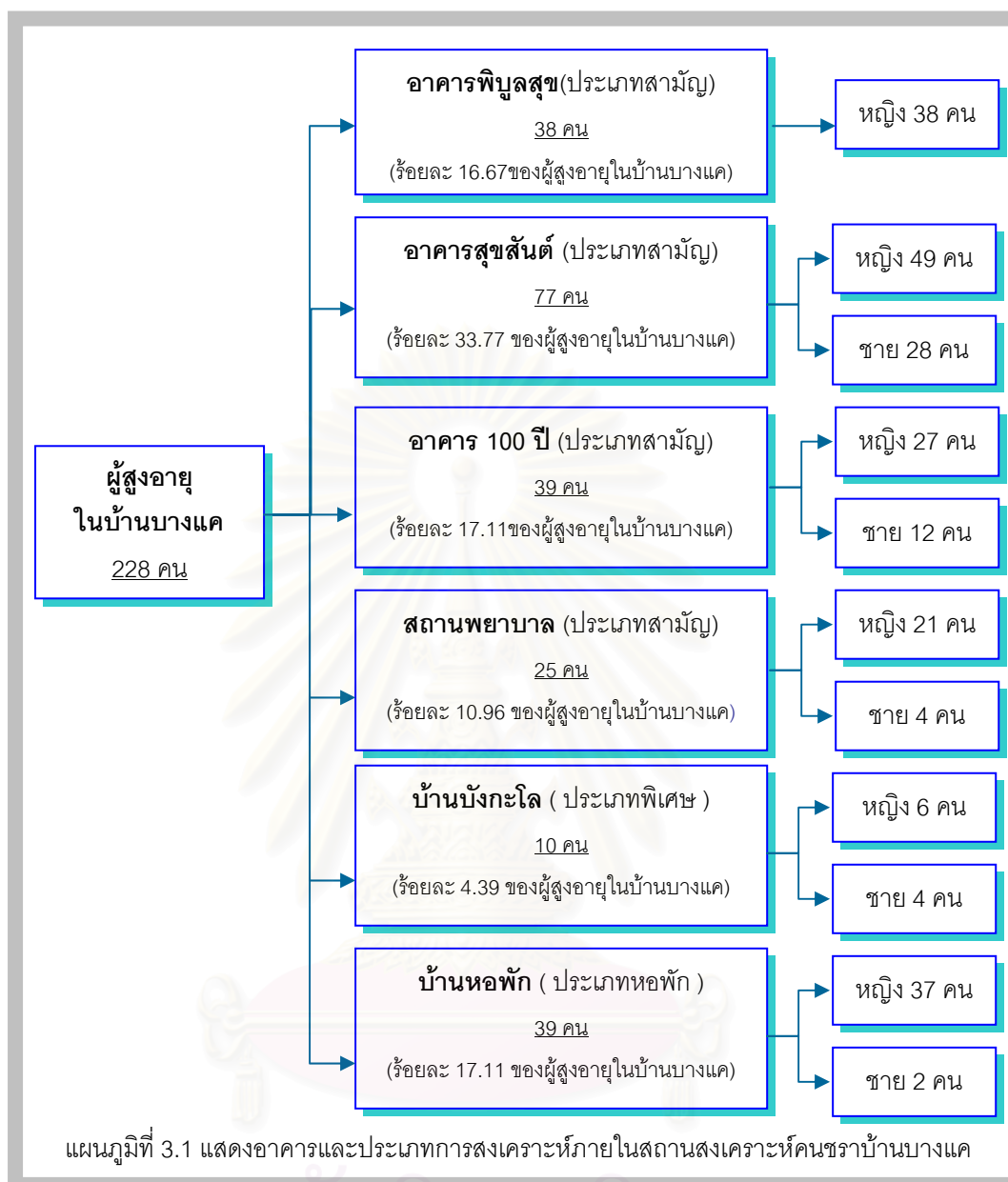
วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากิจกรรม การใช้สอยพื้นที่ และปัญหาในการใช้พื้นที่ภายนอกอาคารของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค กรุงเทพมหานคร เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุงสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค และสถานสงเคราะห์แห่งอื่นต่อไป

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือผู้สูงอายุที่พักอาศัยภายในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค ประกอบไปด้วย ผู้สูงอายุประเภทสามัญ คือให้การอุปการะโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย, ผู้สูงอายุประเภทหอพัก แบ่งเป็นห้องเดี่ยว โดยเสียค่าบริการ, ผู้สูงอายุประเภทพิเศษ (บังกะโล) ผู้สูงอายุที่ปลูกบ้านในสถานสงเคราะห์ และแบ่งเป็นอาคาร 6 หลัง ผู้สูงอายุในบ้านบางแคปัจจุบันมีอยู่ 228 คน

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจาก ประชากรผู้สูงอายุทั้งหมดในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค โดยผู้สูงอายุบางส่วนในสถานสงเคราะห์มีอาการหลงหรือหูตึง ซึ่งเป็นอุปสรรคในการสัมภาษณ์ หรือป่วยหนักจนไม่มีความสามารถในการใช้พื้นที่ภายนอกได้ด้วยตัวเอง ซึ่งไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาซึ่งต้องการศึกษาการใช้งานพื้นที่ภายนอกอาคารของผู้สูงอายุ ซึ่งทำให้การศึกษาคาดเคลื่อนได้ ผู้วิจัยจึงได้แบ่งกลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่สามารถทำการสัมภาษณ์ได้กลุ่มนี้ออก และทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากกลุ่มที่ทำการสัมภาษณ์ได้ที่เหลือ และเต็มใจให้สัมภาษณ์ โดยมีกลุ่มที่สามารถทำการสัมภาษณ์ได้รวมทั้งสิ้น 117 คน จากผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแคทั้งหมด 228 คน (ร้อยละ 51.32)

2. วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ

2.1 การศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) โดยค้นคว้ารวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องจาก หนังสือ วารสาร เอกสารต่างๆ รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2 การวิจัยภาคสนาม (Field Research) ได้ทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้สูงอายุภายในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค โดยทำการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ และทำสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้สูงอายุจำนวนหนึ่งที่มีความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะที่น่าสนใจ แตกต่างจากผู้สูงอายุท่านอื่นๆ และทำการสังเกตการณ์ใช้งานพื้นที่ภายนอกภายในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีเครื่องมือ 2 แบบ คือ

3.1 แบบสัมภาษณ์ โดยสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ถึงการใช้งานพื้นที่ภายนอกอาคารของสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยคำถามส่วนใหญ่เป็นคำถามปลายเปิด ประกอบไปด้วยคำถาม 5 ส่วน ดังนี้คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ เช่น เพศ, อายุ, สถานภาพสมรส, ภูมิลำเนาเดิม, ระดับการศึกษา, โรคประจำตัว, การใช้อุปกรณ์ช่วยในการเดิน, สภาพทางจิตใจและการเปรียบเทียบชีวิตก่อนและหลังเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์

ส่วนที่ 2 ข้อมูลการอยู่อาศัย เช่น ระยะเวลาที่เข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์, ลักษณะบ้านที่อยู่อาศัยมาก่อนมาพักที่สถานสงเคราะห์ และอาคารที่พักปัจจุบัน

ส่วนที่ 3 ข้อมูลการทำกิจกรรมของผู้อยู่อาศัย เช่น งานอดิเรก, กิจกรรมที่เข้าร่วมกับสถานสงเคราะห์ ในปีที่ผ่านมา, ความถี่ในการออกมาใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร, กิจกรรมที่ทำในพื้นที่ภายนอกอาคาร ช่วงเวลาที่ออกมาใช้ หรือสาเหตุที่ไม่ได้ออกมาใช้พื้นที่ภายนอก, เพื่อนสนิทภายในสถานสงเคราะห์, การทำธุระภายนอกสถานสงเคราะห์ และอุบัติเหตุ การหกล้ม

ส่วนที่ 4 ข้อมูลความคิดเห็นในการอยู่อาศัย เช่น ความคิดเห็นในเรื่องขนาดห้องพัก, แสงสว่างในห้อง, การระบายอากาศ, กลิ่นที่ไม่พึงประสงค์, เสียงรบกวน, บันไดและทางลาดของอาคาร, การจัดพื้นที่ภายนอกอาคาร, พืชพรรณภายในสถานสงเคราะห์, สัตว์เลี้ยง และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงพื้นที่ภายนอกอาคาร

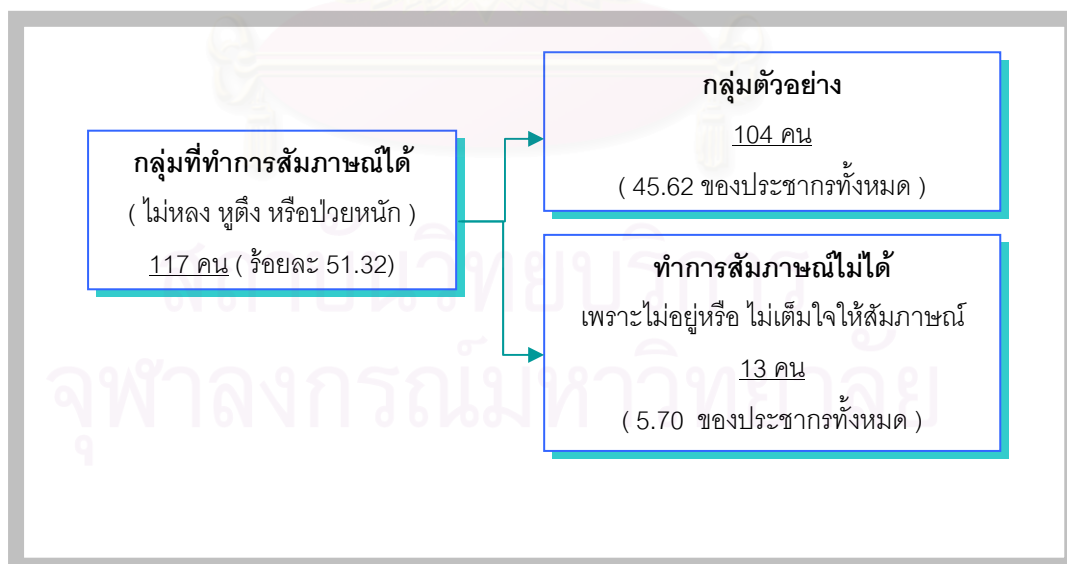
ส่วนที่ 5 แผนผังแสดงพื้นที่ภายนอกที่ใช้บ่อยที่สุด

ภายหลังจากการสร้างแบบสัมภาษณ์เสร็จแล้ว ได้นำไปทดลองใช้ (Pilot Test) จำนวน 5 ชุด และทำการแก้ไขแบบสอบถาม เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์จริง

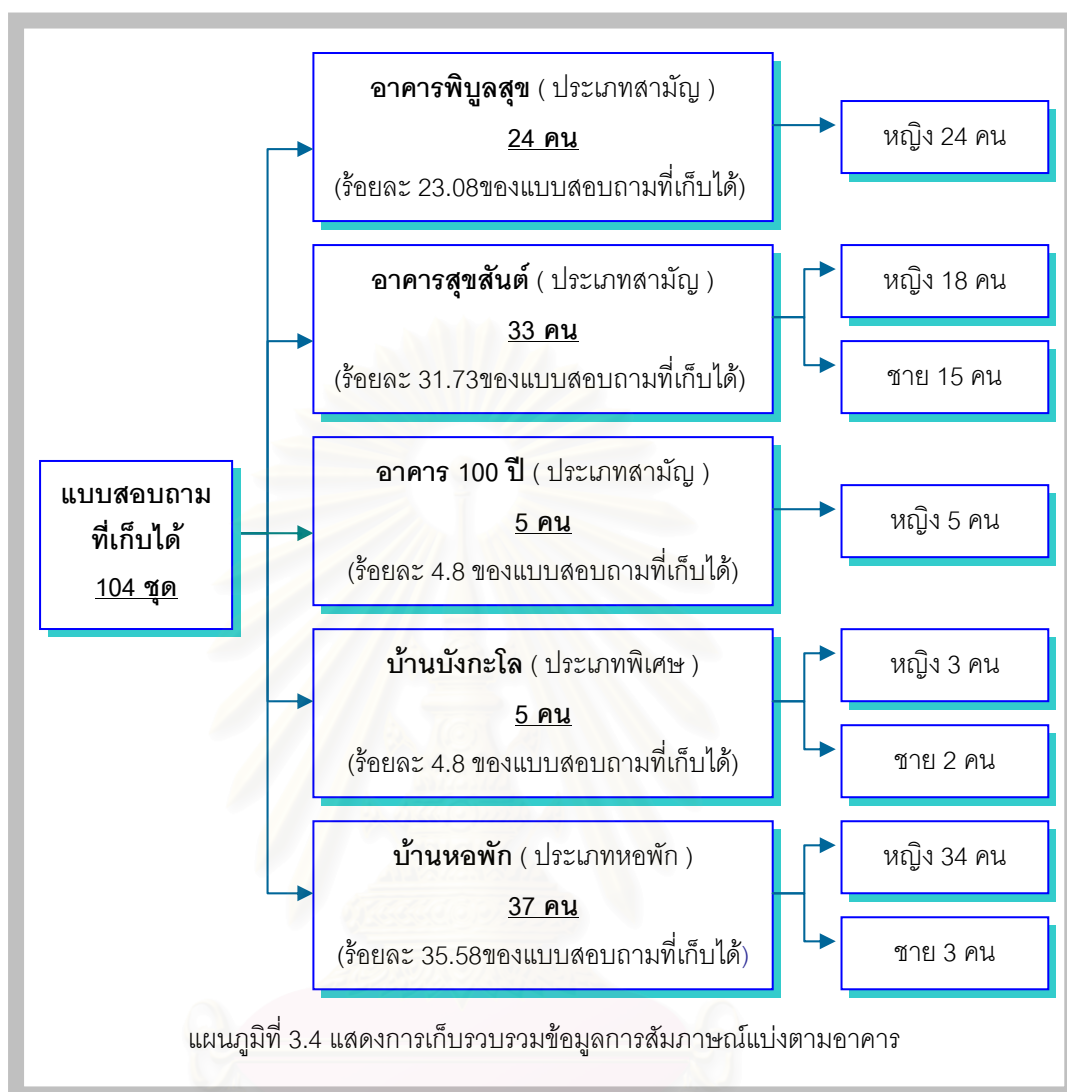
3.2 แบบสังเกตการณ์ เป็นแผนผังสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค สำหรับการสังเกตการณ์ใช้งานจริงภายในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค โดยจุดบันทึกการชนิดการทำกิจกรรมของผู้สูงอายุภายในโครงการ เจ้าหน้าที่ และบุคคลภายนอก ในช่วงเวลาต่างๆ และเวลาที่มีการใช้งานสูงสุด

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล การรวบรวมข้อมูลในงานวิจัยครั้งนี้ได้ทำระหว่างวันที่ 3-28 ธันวาคม พ.ศ.2546 แบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน คือ

4.1 การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุตามอาคารที่ผู้สูงอายุพักอยู่และห้องทำกิจกรรมต่างๆภายในสถานสงเคราะห์ โดยการสัมภาษณ์แต่ละครั้งใช้เวลาประมาณ 20 นาที ถึง 1 ชั่วโมง และในการสัมภาษณ์เชิงลึกใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง ถึง 3 ชั่วโมง ซึ่งสามารถทำการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ 104 คน จากกลุ่มที่ทำการสัมภาษณ์ได้ 117 คน หรือร้อยละ 45.62 ของประชากรทั้งหมด 228 คน

ในการศึกษาครั้งนี้มีข้อจำกัดในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ

4.1.1 ข้อจำกัดด้านช่วงเวลาทำการศึกษา เนื่องจากมีช่วงเวลาทำการศึกษาที่ค่อนข้างจำกัด คือ 1-2 อาทิตย์ ตามการให้อนุญาตจากทางสำนักบริการสวัสดิการสังคม กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ เพื่อไม่ให้เป็นการรบกวนผู้สูงอายุและเจ้าหน้าที่ภายในสถานสงเคราะห์เป็นเวลานาน ในงานวิจัยครั้งนี้ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยอีก 1 คน รวมเป็น 2 คน โดยผู้วิจัยจะเป็นผู้ทำการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ และคัดเลือกผู้สูงอายุจำนวนหนึ่งที่มีความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะที่น่าสนใจ แตกต่างจากผู้สูงอายุท่านอื่นๆ เพื่อทำสัมภาษณ์เชิงลึก และในการเก็บข้อมูลในกลุ่ม

4.1.2 การเก็บข้อมูลผู้สูงอายุกลุ่มหอพัก ซึ่งเป็นกลุ่มที่เสียค่าใช้จ่ายในการพักอาศัย และมีห้องพักส่วนตัว จึงเป็นกลุ่มที่ต้องการความเป็นส่วนตัวสูงกว่าผู้สูงอายุกลุ่มอื่น

ภายในสถานสงเคราะห์ การทำการสัมภาษณ์จึงทำได้เพียงจำนวนหนึ่งเท่านั้น คือ 11 คน ส่วนที่เหลือบางคนไม่เต็มใจให้สัมภาษณ์ เพราะรู้สึกไม่สบายใจที่จะให้คนแปลกหน้ามาซักถามในเรื่องส่วนตัว และส่วนหนึ่งไม่สามารถติดต่อได้ในเวลาที่ผู้วิจัยเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม เนื่องจากผู้สูงอายุกลุ่มหอพักส่วนใหญ่มีสุขภาพแข็งแรงและมีเงินใช้จ่ายพอสมควรเมื่อเปรียบเทียบกับผู้สูงอายุกลุ่มอื่นภายในสถานสงเคราะห์ จึงออกไปทำธุระภายนอกสถานสงเคราะห์ค่อนข้างบ่อย เช่น ไปสถานพยาบาล , ไปตลาด หรือพบญาติพี่น้อง, ครอบครัวยุ้ย หรือคนรู้จัก จึงได้มอบแบบสัมภาษณ์ให้กับแม่บ้าน ผู้ดูแลอาคารหอพัก เป็นผู้ช่วยวิจัยอีก 1 คน ในการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุกลุ่มที่เหลือ ได้ 26 คน

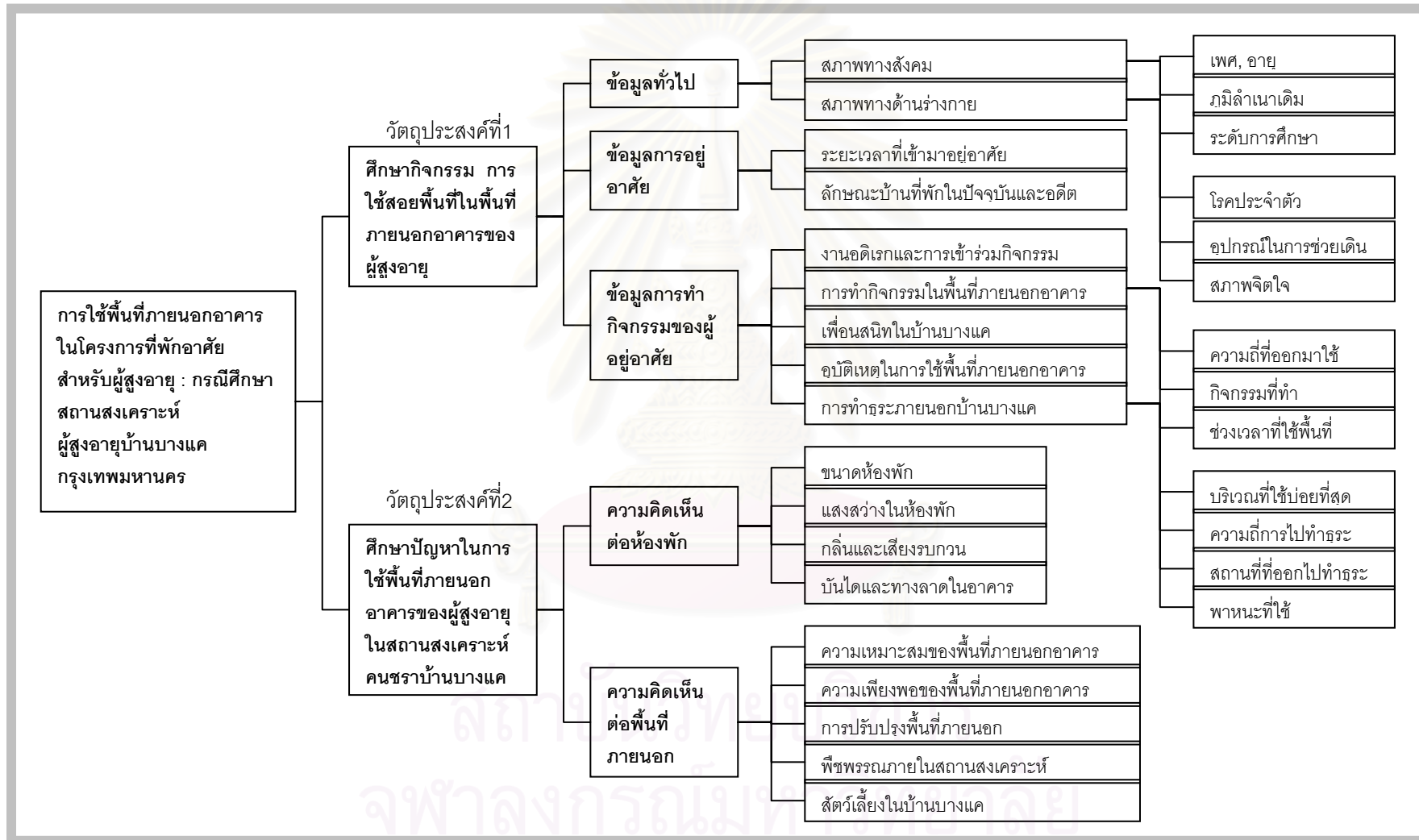
ในงานวิจัยครั้งนี้จึงทำการสัมภาษณ์โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย 2 คน รวมเป็น 3 คน โดยก่อนการสัมภาษณ์ได้อธิบายถึงวัตถุประสงค์ในของงานวิจัย, ความหมายของคำศัพท์เฉพาะ และลักษณะการป้อนคำถามในการสัมภาษณ์แล้ว เพื่อให้เกิดเข้าใจที่ตรงกัน

4.2 การสังเกตการณ์ โดยทำการสังเกตการใช้งานจริงภายในสถานสงเคราะห์ คนชราบ้านบางแค โดยจดบันทึกการชนิดการทำกิจกรรมในแต่ละชั่วโมงของผู้สูงอายุภายในโครงการ เจ้าหน้าที่ และบุคคลภายนอก ในช่วงเวลา 5.00-18.00 นาฬิกา และจดบันทึกเวลาที่มีการใช้งานสูงสุดและน้อยที่สุดในแต่ละชั่วโมง โดยผู้ทำวิจัยได้ทำการบันทึกการใช้งานจากบริเวณศาลากลางน้ำซึ่งตั้งอยู่กลางสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแคและเป็นพื้นที่ที่สามารถมองเห็นพื้นที่ภายนอกอาคารได้กว้างมากที่สุด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล หลังจากทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ ดังนี้

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ทำแบบสัมภาษณ์มาตรวจสอบความถูกต้อง และครบถ้วนของคำตอบ สำหรับส่วนคำถามปลายเปิด ทำการวิเคราะห์เนื้อหา และจัดเป็นกลุ่มเพื่อนำมาลงรหัส โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรม SPSS มาช่วยในการวิเคราะห์ และรวบรวมส่วนการสัมภาษณ์เพิ่มเติมถึงสาเหตุและความคิดเห็นเพิ่มเติมเพื่อประกอบการศึกษา

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลการสังเกตการณ์ ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการณ์ได้นำมาวิเคราะห์ถึงสาเหตุของการใช้งานพื้นที่ภายนอก, ลักษณะผู้ใช้ในแต่ละช่วงเวลา และวิเคราะห์ดูความสัมพันธ์กับข้อมูลการใช้งานพื้นที่ภายนอกที่ได้จากการสัมภาษณ์

แผนภูมิที่ 3.5 แสดงการวัตถุประสงค์และประเด็นต่างๆในการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการศึกษา และการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 6 หัวข้อ คือ

1. ข้อมูลทั่วไป
2. ข้อมูลการอยู่อาศัย
3. ข้อมูลการทำกิจกรรมของผู้อยู่อาศัย
4. ความคิดเห็นเรื่องห้องพัก
5. ความคิดเห็นต่อพื้นที่ภายนอกอาคาร
6. ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร
7. การสังเกตการณ์การใช้งานพื้นที่ภายนอกอาคาร

1. ข้อมูลทั่วไป

1.1 เพศ จากการศึกษาพบว่า มีกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คือร้อยละ 80.8 และเพศชาย ร้อยละ 19.2

ตารางที่ 4.1 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (ตัวอย่าง)	ร้อยละ
ชาย	20	19.2
หญิง	84	80.8
รวม	104	100

1.2 อายุ จากการศึกษาพบว่า มีกลุ่มตัวอย่าง อายุน้อยกว่า 60 ปี ร้อยละ 1, อายุ 60-69 ปี ร้อยละ 7.7, อายุ 70-79 ปี ร้อยละ 55.8 และอายุ 80 ปีขึ้นไป ร้อยละ 35.7 โดยอายุน้อยที่สุดคือ 54 ปี และมากที่สุดคือ 97 ปี อายุเฉลี่ย 77.3 ปี

ตารางที่ 4.2 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามช่วงอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 60 ปี	1	1
60-69 ปี	8	7.7
70-79 ปี	58	55.8
80 ปีขึ้นไป	37	35.7
รวม	104	100

1.3 สถานภาพสมรส จากการศึกษพบว่า มีกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพโสด ร้อยละ 42.3, กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 36.6, กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพหย่า ร้อยละ 4.8, และกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพหม้าย ร้อยละ 16.3

ตารางที่ 4.3 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพสมรส

สถานภาพสมรส	จำนวน (ตัวอย่าง)	ร้อยละ
โสด	44	42.3
สมรส	38	36.6
หย่า	5	4.8
หม้าย	17	16.3
รวม	104	100

1.4 ภูมิลำเนาเดิม หมายถึงที่อยู่แห่งสุดท้ายก่อนมาอยู่ที่สถานสงเคราะห์ จากการศึกษพบว่า มีกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ภายในกรุงเทพ คือร้อยละ 68.3 และภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด ร้อยละ 31.7

ตารางที่ 4.4 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามภูมิลำเนาเดิม

ภูมิลำเนาเดิม	จำนวน (ตัวอย่าง)	ร้อยละ
กรุงเทพ	71	68.3
ต่างจังหวัด	33	31.7
รวม	104	100

1.5 ระดับการศึกษา จากการศึกษพบว่า มีกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า ป.4 หรือไม่ได้รับการศึกษาเลย ร้อยละ 47.1, กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษา ป.4-ม.6 หรือเทียบเท่า ร้อยละ 37.5 และกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาตั้งแต่ ม.6 ขึ้นไป ร้อยละ 15.4

ตารางที่ 4.5 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (ตัวอย่าง)	ร้อยละ
ต่ำกว่า ป.4	49	47.1
ป.4-ม.6 หรือเทียบเท่า	39	37.5
ม.6 ขึ้นไป	16	15.4
รวม	104	100

1.6 โรคประจำตัว จากการศึกษพบว่า มีกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีโรคประจำตัว ร้อยละ 10.6, ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีโรคประจำตัว 1 โรค ร้อยละ 7.7, และผู้ที่มีจำนวนโรคประจำตัว สูงสุดคือ 8โรค

ตารางที่ 4.6 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามจำนวนโรคประจำตัว

โรคประจำตัว	จำนวน (ตัวอย่าง)	ร้อยละ
ไม่มีโรคประจำตัว	11	10.6
มี1โรคประจำตัว	39	37.5
มี2โรคประจำตัว	22	21.2
มี3โรคประจำตัว	14	13.5
มี4โรคประจำตัว	6	5.8
มี5โรคประจำตัว	3	2.9
มี6โรคประจำตัว	3	2.9
มี7โรคประจำตัว	5	4.8
มี8โรคประจำตัว	1	1.0
รวม	104	100

จากการศึกษาพบว่า โรคประจำตัวที่เป็นมากที่สุดคือปวดข้อหรือกระดูก ร้อยละ 21.5 รองลงมา คือ โรคความดันโลหิต ร้อยละ 15.4, เวียนหัว ร้อยละ 10.3, โรคเกี่ยวกับตา ร้อยละ 9.8, ปวดเมื่อยตามร่างกาย ร้อยละ 8.9, เบาหวาน ร้อยละ 6.1, โรคหัวใจ ร้อยละ 3.7, นอนไม่หลับ ร้อยละ 3.7, เหน็บชา ร้อยละ 3.3 และโรคปอด 1.4 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 แสดงร้อยละของจำนวนคำตอบทั้งหมดจำแนกตามโรคประจำตัว

โรคประจำตัว	จำนวน (ตัวอย่าง)	ร้อยละ
ปวดเมื่อยตามร่างกาย	19	8.9
ปวดข้อหรือกระดูก	46	21.5
นอนไม่หลับ	8	3.7
เวียนหัว	22	10.3

โรคประจำตัว (ต่อ)	จำนวน (ตัวอย่าง)	ร้อยละ
โรคเกี่ยวกับตา	21	9.8
เหน็บชา	7	3.3
ความดันโลหิต	33	15.4
เบาหวาน	13	6.1
โรคหัวใจ	8	3.7
โรคปอด	3	1.4
โรคประจำตัว อื่นๆ	34	15.9
รวม	214	100

1.7 การใช้อุปกรณ์ช่วยในการเดิน จากการศึกษาพบว่า มีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้อุปกรณ์ช่วยในการเดินร้อยละ 27.9 และไม่ใช้อุปกรณ์ช่วยในการเดิน ร้อยละ 72.1

ตารางที่ 4.8 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการใช้อุปกรณ์ช่วยในการเดิน

การใช้อุปกรณ์ช่วยในการเดิน	จำนวน (ตัวอย่าง)	ร้อยละ
ใช้อุปกรณ์ช่วยในการเดิน	29	27.9
ไม่ใช้อุปกรณ์ช่วยในการเดิน	75	72.1
รวม	104	100

อุปกรณ์ที่ใช้ในการช่วยเดิน จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้อุปกรณ์ช่วยในการเดินส่วนใหญ่ใช้ไม้เท้า ร้อยละ 73.1, ใช้วอลเกอร์และรถเข็นเท่ากันคือ ร้อยละ 11.5 และใช้อุปกรณ์ช่วยในการเดินอื่นๆ ร้อยละ 3.8

ตารางที่ 4.9 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอุปกรณ์ที่ใช้ในการช่วยเดิน

อุปกรณ์ที่ใช้ในการช่วยเดิน	จำนวน (ตัวอย่าง)	ร้อยละ
ไม้เท้า	19	73.1
วอลเกอร์	3	11.5
รถเข็น	3	11.5
อื่นๆ	1	3.8
รวม	26	100

1.8 สภาพทางจิตใจในปัจจุบัน จากการศึกษพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ รู้สึกมีความสุข ร้อยละ 62.5, รู้สึกไม่สุข ไม่ทุกข์ ร้อยละ 29.8 และมีความทุกข์ใจร้อยละ 7.7

ตารางที่ 4.10 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสภาพทางจิตใจในปัจจุบัน

สภาพทางจิตใจในปัจจุบัน	จำนวน (ตัวอย่าง)	ร้อยละ
มีความสุข	65	62.5
รู้สึกไม่สุข ไม่ทุกข์	31	29.8
มีความทุกข์ใจ	8	7.7
รวม	104	100

1.9 เปรียบเทียบชีวิตก่อน-หลังมาอยู่ในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ รู้สึกว่าชีวิตดีขึ้นตั้งแต่มาอยู่ในสถานสงเคราะห์ ร้อยละ 63.5, รู้สึกว่าชีวิตเหมือนเดิม ไม่มีความแตกต่าง ร้อยละ 29.8 และรู้สึกว่าชีวิตแย่ลง ร้อยละ 7.7

ตารางที่ 4.11 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการ

เปรียบเทียบชีวิตก่อน-หลังมาอยู่ในสถานสงเคราะห์

เปรียบเทียบชีวิตก่อน-หลัง มาอยู่ในสถานสงเคราะห์	จำนวน (ตัวอย่าง)	ร้อยละ
ชีวิตดีขึ้น	66	63.5
แย่ลง	8	7.7
เหมือนเดิม	30	28.8
รวม	104	100

2. ข้อมูลการอยู่อาศัย

2.1 ระยะเวลาที่เข้ามาอยู่ที่สถานสงเคราะห์ จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค 0-5 ปี ร้อยละ 39.4, เข้ามาอยู่ 6-10 ปี ร้อยละ 18.3, เข้ามาอยู่ 11-15 ปี ร้อยละ 27.9, เข้ามาอยู่ 16-20 ปี ร้อยละ 5.8 และเข้ามาอยู่ 20 ปีขึ้นไป ร้อยละ 8.7

ตารางที่ 4.12 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระยะเวลาที่เข้ามาอยู่ที่สถานสงเคราะห์

ระยะเวลาที่เข้ามาอยู่ที่สถานสงเคราะห์	จำนวน (ตัวอย่าง)	ร้อยละ
0-5 ปี	41	39.4
6-10 ปี	19	18.3
11-15 ปี	29	27.9
16-20 ปี	6	5.8
20 ปีขึ้นไป	9	8.7
รวม	104	100

2.2 ลักษณะบ้านที่อยู่อาศัยแห่งสุดท้าย ก่อนมาอยู่ที่สถานสงเคราะห์จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เคยพักอาศัยในบ้านเดี่ยว ร้อยละ 65.4, เคยพักอาศัยในทาวน์เฮาส์หรือตึกแถว ร้อยละ 20.2, เคยพักในแฟลตหรือคอนโดมิเนียม ร้อยละ 9.6 และเคยพักในที่พักอาศัยลักษณะอื่นๆ เช่น วัด หรือโรงเรียน ร้อยละ 4.8

ตารางที่ 4.13 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม

ลักษณะบ้านที่อยู่อาศัยแห่งสุดท้ายก่อนมาอยู่ที่สถานสงเคราะห์

ลักษณะบ้านที่อยู่อาศัยแห่งสุดท้าย ก่อนมาอยู่ที่สถานสงเคราะห์	จำนวน (ตัวอย่าง)	ร้อยละ
บ้านเดี่ยว	68	65.4
ทาวน์เฮาส์หรือตึกแถว	21	20.2
แฟลตหรือคอนโดมิเนียม	10	9.6
อื่นๆ	5	4.8
รวม	104	100

2.3 อาคารที่พักปัจจุบันในสถานสงเคราะห์ จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ พักอยู่ที่อาคารสุขสันต์ ร้อยละ 31.7, พักอยู่ที่อาคารพิบูลสุข ร้อยละ 23.1, พักอยู่ที่บ้านบังกะโล ร้อยละ 4.8, พักอยู่ที่อาคารหอพัก ร้อยละ 34.6 และพักอยู่ที่อาคารมหาดไทย ร้อยละ 5.8

ตารางที่ 4.14 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาคารที่พักปัจจุบันในสถานสงเคราะห์

อาคารที่พักปัจจุบันในสถานสงเคราะห์	จำนวน (ตัวอย่าง)	ร้อยละ
อาคารสุขสันต์	33	31.7
อาคารพิบูลสุข	24	23.1
บ้านบังกะโล	5	4.8
อาคารหอพัก	36	34.6
อาคารมหาดไทย 100 ปี	6	5.8
รวม	104	100

ชั้นที่พัก จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ พักอยู่ชั้นที่ 1 ร้อยละ 76.0, และพักอยู่ชั้นที่ 2 ร้อยละ 24.0

ตารางที่ 4.15 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามชั้นที่พัก

ชั้นที่พัก	จำนวน (ตัวอย่าง)	ร้อยละ
ชั้นที่ 1	79	76.0
ชั้นที่ 2	25	24.0
รวม	104	100

3. ข้อมูลการทำกิจกรรมของผู้อยู่อาศัย

3.1 งานอดิเรก จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีงานอดิเรก ร้อยละ 78.8 และไม่มีงานอดิเรก ร้อยละ 21.2

ตารางที่ 4.16 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามงานอดิเรก

งานอดิเรก	จำนวน (ตัวอย่าง)	ร้อยละ
ไม่มีงานอดิเรก	22	21.2
มีงานอดิเรก	82	78.8
รวม	104	100

งานอดิเรกที่ทำในเวลาว่าง จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีงานอดิเรก เป็นงานฝีมือ ทั้งที่ทำเองและที่ร่วมกับงานอาชีพบำบัดที่ทางสถานสงเคราะห์จัดขึ้น ร้อยละ 25.9 รองลงมาคือ อ่านหนังสือ ร้อยละ 20.4, ทำความสะอาดอาคารที่พักและบริเวณโดยรอบ ร้อยละ 17.7, ฟังวิทยุ ร้อยละ 11.6, เล่นกีฬา หรือออกกำลังกาย ร้อยละ 8.8 และปลูกหรือดูแลต้นไม้ ร้อยละ 6.1 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.17 แสดงร้อยละของจำนวนคำตอบทั้งหมดจำแนกตามชนิดงานอดิเรก

งานอดิเรก	จำนวน (ตัวอย่าง)	ร้อยละ
อ่านหนังสือ	30	20.4
งานฝีมือ	38	25.9
เล่นกีฬา, ออกกำลังกาย	13	8.8
ทำความสะอาดอาคารที่พักและบริเวณโดยรอบ	26	17.7
ปลูกหรือดูแลต้นไม้	9	6.1
ฟังวิทยุ	17	11.6
อื่นๆ	14	9.5
รวม	147	100

3.2 กิจกรรมที่เข้าร่วมกับบ้านบางแค

กิจกรรมของสถานสงเคราะห์ จากการศึกษพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เข้าร่วมการประชุมผู้สูงอายุ ร้อยละ 22.3 รองลงมา คือ กิจกรรมนันทนาการ ร้อยละ 18.2, ศาสนกิจ ร้อยละ 16.4, กายบริหาร หรือกายภาพบำบัด ร้อยละ 14.0, ทักษะศึกษา และ งานฌาปนกิจ เท่ากันคือ ร้อยละ 11.0, งานฝีมือ ร้อยละ 5.9 และสอนหนังสือ หรือให้ความรู้ตามโรงเรียน ร้อยละ 1.3

ตารางที่ 4.18 แสดงร้อยละของจำนวนคำตอบทั้งหมดจำแนกตาม
กิจกรรมที่เข้าร่วมกับสถานสงเคราะห์

กิจกรรมที่เข้าร่วมกับสถานสงเคราะห์	จำนวน (ตัวอย่าง)	ร้อยละ
กิจกรรมนันทนาการ	68	18.2
ทักษะศึกษา	41	11.0
การประชุมผู้สูงอายุ	83	22.3
ศาสนกิจ	61	16.4
งานฌาปนกิจ	41	11.0
กายบริหาร หรือกายภาพบำบัด	52	14.0
งานฝีมือ	22	5.9
สอนหนังสือ หรือให้ความรู้ตามโรงเรียน	5	1.3
รวม	373	100

3.3 การใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร

ความถี่ในการใช้พื้นที่ภายนอกอาคารจากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ออกมาใช้พื้นที่เป็นประจำ ทุกวันหรือ 2-3วันต่อครั้ง ร้อยละ 64.4 รองลงมาคือ ออกมาใช้นานๆครั้ง ร้อยละ 24.0 และไม่ได้ออกมาใช้เลย ร้อยละ 11.5

ตารางที่ 4.19 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร

การใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร	จำนวน (ตัวอย่าง)	ร้อยละ
ออกมาใช้พื้นที่เป็นประจำ ทุกวันหรือ 2-3วันต่อครั้ง	67	64.4
ออกมาใช้นานๆครั้ง	25	24.0
ไม่ได้ออกมาใช้เลย	12	11.5
รวม	104	100

กิจกรรมที่ทำบริเวณพื้นที่ภายนอกอาคาร จากการศึกษพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ออกมาพักผ่อนนั่งเล่น และพบปะผู้คน ร้อยละ 36.1 รองลงมาคือเดินเล่น ร้อยละ 35.6, เล่นกีฬา กันเป็นกลุ่ม ร้อยละ 7.7, ให้อาหารปลา ร้อยละ 7.2, ตักบาตร ร้อยละ 5.7 และเล่นอุปกรณ์ในสวน สุขภาพ ร้อยละ 2.6 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.20 แสดงร้อยละของจำนวนคำตอบทั้งหมดจำแนกตามกิจกรรมที่ทำบริเวณพื้นที่ภายนอกอาคาร

กิจกรรมที่ทำบริเวณพื้นที่ภายนอกอาคาร	จำนวน (ตัวอย่าง)	ร้อยละ
เดินเล่น	69	35.6
พักผ่อนนั่งเล่น และพบปะผู้คน	70	36.1
เล่นกีฬาเป็นกลุ่ม	15	7.7
เล่นอุปกรณ์ในสวนสุขภาพ	5	2.6
ให้อาหารปลา	14	7.2
ตักบาตร	11	5.7
อื่นๆ	10	5.2
รวม	194	100

เวลาที่ออกมาใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร จากการศึกษพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ออกมา ใช้เวลา 6.00-8.00 น. ร้อยละ 48.9 รองลงมาคือ เวลา 16.00-19.00 น. ร้อยละ 24.4, เวลา 8.00-11.00 น. ร้อยละ 16.8, เวลา 4.00-6.00 น. ร้อยละ 5.3, เวลา 13.00-16.00 น. ร้อยละ 3.1, เวลา 11.00-13.00 น. ร้อยละ 1.5 และไม่มีผู้สูงอายุตอบว่ามาใช้พื้นที่ภายนอกอาคารในเวลา 19.00-4.00 น.เลย

ตารางที่ 4.21 แสดงร้อยละของจำนวนคำตอบทั้งหมดจำแนกตามเวลาที่ออกมาใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร

เวลาที่ออกมาใช้ พื้นที่ภายนอกอาคาร	จำนวน (ตัวอย่าง)	ร้อยละ
เวลา 4.00-6.00 น.	7	5.3
เวลา 6.00-8.00 น.	64	48.9
เวลา 8.00-11.00 น.	22	16.8
เวลา 11.00-13.00 น.	2	1.5
เวลา 13.00-16.00 น.	4	3.1
เวลา 16.00-19.00 น.	32	24.4
เวลา 19.00-4.00 น.	0	0
รวม	131	100

พื้นที่ภายนอกอาคารที่ใช้บ่อยที่สุด จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้พื้นที่บริเวณที่นั่งริมสระน้ำ ร้อยละ 27.9 รองลงมาคือ บริเวณทางเข้าหน้าอาคารที่พัก ร้อยละ 21.2, สนามหญ้าหน้าเสาธง ร้อยละ 12.5, สวนสุขภาพ ร้อยละ 8.7, บริเวณด้านข้างหรือหลังอาคารที่พัก ร้อยละ 7.7, ลานเปตอง ร้อยละ 3.8, ศาลาริมน้ำ ร้อยละ 2.9 และบริเวณทางเข้าสถานสงเคราะห์ ร้อยละ 1 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.22 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามบริเวณพื้นที่ภายนอกอาคารที่ใช้บ่อยที่สุด

บริเวณพื้นที่ภายนอกอาคารที่ใช้บ่อยที่สุด	จำนวน (ตัวอย่าง)	ร้อยละ
ไม่ออกมาใช้เลย	12	11.5
บริเวณทางเข้าหน้าอาคารที่พัก	22	21.2
บริเวณด้านข้างหรือหลังอาคารที่พัก	8	7.7
บริเวณที่นั่งริมสระน้ำ	29	27.9
ลานเปตอง	4	3.8
สวนสุขภาพ	9	8.7
ศาลาริมน้ำ	3	2.9
สนามหญ้าหน้าเสาธง	13	12.5
ทางเข้าสถานสงเคราะห์	1	1.0
อื่นๆ	3	2.9
รวม	104	100

3.4 เพื่อนสนิทที่มีในบ้านบางแค

จำนวนเพื่อนสนิทที่มีในบ้านบางแค จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีเพื่อนสนิท1-5 คน ร้อยละ 44.2 รองลงมาคือ มีเพื่อนสนิท 10 คนขึ้นไป ร้อยละ 26.0, มีเพื่อนสนิท 6-10 คน ร้อยละ 11.5 และไม่มีเพื่อนสนิทเลย ร้อยละ 18.3

ตารางที่ 4.23 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามจำนวนเพื่อนสนิทที่มีในสถานสงเคราะห์

จำนวนเพื่อนสนิทที่มีในสถานสงเคราะห์	จำนวน (ตัวอย่าง)	ร้อยละ
1-5 คน	46	44.2
6-10 คน	12	11.5
10 คนขึ้นไป	27	26.0
ไม่มีเลย	19	18.3
รวม	104	100

3.5 การออกไปทำธุระภายนอกสถานสงเคราะห์

ความถี่ในการออกไปทำธุระภายนอกสถานสงเคราะห์ จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ออกไปทำธุระภายนอกสถานสงเคราะห์ 2-3 ครั้งต่ออาทิตย์ ร้อยละ 28.8 รองลงมาคือนานกว่าปีละครั้ง ร้อยละ 25.0, ออกไปทุกวัน ร้อยละ 19.2, ออกไปเดือนละครั้ง และ 2-3 ครั้งต่อปีเท่ากันคือ ร้อยละ 9.6, ออกไปทุกอาทิตย์ ร้อยละ 4.8, ออกไปทุก 2-3 ครั้งต่อเดือน ร้อยละ 1.9 และตั้งแต่มาอยู่ที่สถานสงเคราะห์ ไม่เคยออกไปเลยทำธุระใดๆเลย ร้อยละ 1

ตารางที่ 4.24 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความถี่ในการออกไปทำธุระภายนอกสถานสงเคราะห์

ความถี่ในการออกไปทำธุระภายนอกสถานสงเคราะห์	จำนวน (ตัวอย่าง)	ร้อยละ
ทุกวัน	20	19.2
2-3 ครั้งต่ออาทิตย์	30	28.8
ทุกอาทิตย์	5	4.8
2-3 ครั้งต่อเดือน	2	1.9
เดือนละครั้ง	10	9.6
2-3 ครั้งต่อปี	10	9.6
นานกว่าปีละครั้ง	26	25.0
ตั้งแต่มาอยู่ ไม่เคยออกไปเลย	1	1.0
รวม	104	100

สถานที่ที่ออกไปทำธุระเมื่อ 1 เดือนที่ผ่านมา จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไปตลาดบางแคมมากที่สุด ร้อยละ 40.5 รองลงมาคือ สถานพยาบาล ร้อยละ 20.9, วัด ร้อยละ 11.4, ออกไปพบครอบครัวหรือเพื่อน ร้อยละ 10.8, ธนาคาร ร้อยละ 9.5 และไปรษณีย์ ร้อยละ 2.5 ตารางที่ 4.25 แสดงร้อยละของจำนวนคำตอบทั้งหมดจำแนกตามสถานที่ที่ออกไปทำธุระเมื่อ 1 เดือนที่ผ่านมา

สถานที่ที่ออกไปทำธุระเมื่อ 1 เดือนที่ผ่านมา	จำนวน (ตัวอย่าง)	ร้อยละ
ตลาด	64	40.5
วัด	18	11.4
สถานพยาบาล	33	20.9
ธนาคาร	15	9.5
ไปรษณีย์	4	2.5
ออกไปพบครอบครัวหรือเพื่อน	17	10.8
ออกไปทำธุระอื่นๆ	7	4.4
รวม	158	100

วิธีที่ใช้ในการเดินทางออกไปข้างนอก จากการศึกษพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่ใช้การเดินทางที่น้อยที่สุด ร้อยละ 64.4 จากผู้ตอบ 101 คน รองลงมาคือ รถตู้ของสถานสงเคราะห์ ร้อยละ 12.9 และ รถเมล์ ร้อยละ 9.9 และวิธีการเดินทางที่ใช้บ่อยเป็นอันดับ 2 คือ รถเมล์ ร้อยละ 36.4 จากผู้ตอบ 88 คน รองลงมาคือ รถตู้ของสถานสงเคราะห์ ร้อยละ 25.0 และ แท็กซี่ ร้อยละ 19.3

ตารางที่ 4.26 แสดงร้อยละของจำนวนคำตอบทั้งหมดจำแนกตาม

วิธีที่ใช้ในการเดินทางออกไปข้างนอก

วิธีที่ใช้ในการเดินทาง ออกไปข้างนอก	ใช้บ่อยที่สุด		ใช้บ่อยเป็นอันดับที่ 2	
	จำนวน (ตัวอย่าง)	ร้อยละ	จำนวน (ตัวอย่าง)	ร้อยละ
เดิน	65	64.4	12	13.6
รถเมล์	10	9.9	32	36.4
รถสองแถว	1	1	2	2.3
รถตุ๊กๆ	1	1	0	0
แท็กซี่	7	6.9	17	19.3
รถตู้ของสถานสงเคราะห์	13	12.9	22	25.0
รถยนต์ส่วนตัวของครอบครัวหรือญาติ	4	4	3	3.4
รวม	101	100	88	100

อุปสรรคในการเดินทางไปตลาด จากการศึกษพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบว่าไม่มีอุปสรรคในการเดินทางไปตลาด ร้อยละ 51.0 ซึ่งใกล้เคียงกับกลุ่มที่ตอบว่ามีอุปสรรคในการเดินทางไปตลาด ร้อยละ 49.0

ตารางที่ 4.27 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม

อุปสรรคในการเดินทางไปตลาด (บริเวณใกล้เคียง)

อุปสรรคในการเดินทางไปตลาด	จำนวน (ตัวอย่าง)	ร้อยละ
ไม่มีอุปสรรค	53	51.0
มีอุปสรรค	51	49.0
รวม	104	100

อุปสรรคในการเดินทางไปตลาด จากการศึกษพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบว่า ฟุตบาทมีขนาดแคบ และมีของตั้งระเกะระกะ ร้อยละ 32.7 รองลงมาคือ ฟุตบาทมีพื้นต่างระดับ ทำให้สะดุดได้ง่าย ร้อยละ 23.8, รู้สึกไม่ปลอดภัยจากอาชญากรรม ร้อยละ 14.9, ระยะเวลาไกลเกินไป ร้อยละ ร้อยละ 12.9, อันตรายจากการจราจร ร้อยละ 11.9 และอื่นๆ ร้อยละ 4.0

ตารางที่ 4.28 แสดงร้อยละของจำนวนคำตอบทั้งหมดจำแนกตามชนิดอุปสรรคในการเดินทางไปตลาด

อุปสรรคในการเดินทางไปตลาด	จำนวน (ตัวอย่าง)	ร้อยละ
ระยะเวลาไกลเกินไป	13	12.9
ฟุตบาทมีขนาดแคบ และมีของตั้งระเกะระกะ	33	32.7
ฟุตบาทมีพื้นต่างระดับ ทำให้สะดุดได้ง่าย	24	23.8
รู้สึกไม่ปลอดภัย	15	14.9
อันตรายจากการจราจร	12	11.9
อื่นๆ	4	4.0
รวม	101	100

3.6 การหกล้มภายใน 5 ปีที่ผ่านมา

การหกล้มภายใน 5 ปีที่ผ่านมา จากการศึกษพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยหกล้มภายใน 5 ปีที่ผ่านมา ร้อยละ 61.5 และไม่เคยหกล้มภายใน 5 ปีที่ผ่านมา ร้อยละ 38.5

ตารางที่ 4.29 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการหกล้มภายใน 5 ปีที่ผ่านมา

การหกล้มภายใน 5 ปีที่ผ่านมา	จำนวน (ตัวอย่าง)	ร้อยละ
เคย	64	61.5
ไม่เคย	40	38.5
รวม	104	100

บริเวณที่หกล้มใน 5 ปีที่ผ่านมาจากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่หกล้มภายในอาคาร (ยกเว้นห้องน้ำ) เช่น ภายในห้องพัก โถงทางเดิน ฯลฯ ร้อยละ 40.2 รองลงมาคือ ทางเดินภายนอกอาคาร ร้อยละ 17.5, ห้องน้ำ ร้อยละ 11.3, บันไดหรือทางลาด และสวนหรือสนามหญ้า เท่ากันคือ ร้อยละ 7.2 และชาน หรือระเบียงนอกบ้าน ร้อยละ 5.6

ตารางที่ 4.30 แสดงร้อยละของจำนวนคำตอบทั้งหมดจำแนกตามบริเวณที่หกล้มใน 5 ปีที่ผ่านมา

บริเวณที่หกล้ม ใน 5 ปีที่ผ่านมา	จำนวน (ตัวอย่าง)	ร้อยละ
ภายในอาคาร (ยกเว้นห้องน้ำ)	39	40.2
ห้องน้ำ	11	11.3
บันได หรือทางลาด	7	7.2
ทางเดินภายนอกอาคาร	17	17.5
ชาน หรือระเบียงนอกบ้าน	5	5.6
สวน หรือสนามหญ้า	7	7.2
บริเวณอื่นๆ	11	11.3
รวม	97	100

สาเหตุของการหกล้มใน 5 ปีที่ผ่านมา จากการศึกษพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ หกล้มเพราะลื่น และสะดุดพื้นต่างระดับ เท่ากันคือ ร้อยละ 25.3, สะดุดสิ่งของ หรือสัตว์เลี้ยง ร้อยละ 18.7, หน้ามืด ร้อยละ 13.3 และขาอ่อนแรง ร้อยละ 2.7

ตารางที่ 4.31 แสดงร้อยละของจำนวนคำตอบทั้งหมดจำแนกตาม

สาเหตุของการหกล้มใน 5 ปีที่ผ่านมา

สาเหตุของการหกล้ม ใน 5 ปีที่ผ่านมา	จำนวน (ตัวอย่าง)	ร้อยละ
ลื่น	19	25.3
สะดุดพื้นต่างระดับ	19	25.3
สะดุดสิ่งของ หรือสัตว์เลี้ยง	14	18.7
หน้ามืด	10	13.3
ขาอ่อนแรง	2	2.7
อื่นๆ	11	14.7
รวม	75	100

4. ความคิดเห็นเรื่องห้องพัก

4.1 ความคิดเห็นเรื่องขนาดของห้องพัก จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าขนาดห้องพักมีขนาดพอดี ร้อยละ 76.9 รองลงมาคือ ขนาดคับแคบไป ร้อยละ 16.3 และขนาดกว้างเกินไป 6.7 คน

ตารางที่ 4.32 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความคิดเห็นเรื่องขนาดของห้องพัก

ความคิดเห็นเรื่องขนาดของห้องพัก	จำนวน (ตัวอย่าง)	ร้อยละ
ขนาดกว้างเกินไป	7	6.7
ขนาดพอดี	80	76.9
ขนาดคับแคบไป	17	16.3
รวม	104	100

4.2 ความคิดเห็นต่อแสงสว่างในห้องพัก จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าในห้องพักมีแสงสว่างพอดี ร้อยละ 83.7 รองลงมาคือ แสงสว่างไม่เพียงพอ ร้อยละ 15.4 และมีแสงสว่างมากไป ร้อยละ 1.0

ตารางที่ 4.33 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความคิดเห็นเรื่องแสงสว่างในห้องพัก

ความคิดเห็นเรื่องแสงสว่างในห้องพัก	จำนวน (ตัวอย่าง)	ร้อยละ
มีแสงสว่างมากไป	1	1.0
แสงสว่างพอดี	87	83.7
แสงสว่างไม่เพียงพอ	16	15.4
รวม	104	100

4.3 ความคิดเห็นเรื่องการระบายอากาศในห้องพัก จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าห้องพักมีการระบายอากาศดี ร้อยละ 91.3 และระบายอากาศไม่ดี ร้อยละ 8.7

ตารางที่ 4.34 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม

ความคิดเห็นเรื่องการระบายอากาศในห้องพัก

ความคิดเห็นเรื่องการระบายอากาศในห้องพัก	จำนวน (ตัวอย่าง)	ร้อยละ
ระบายอากาศดี	95	91.3
ระบายอากาศไม่ดี	9	8.7
รวม	104	100

4.4 ความคิดเห็นเรื่องกลิ่นไม่พึงประสงค์ในห้องพัก จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าห้องพักไม่มีกลิ่นไม่พึงประสงค์ ร้อยละ 64.4 และมีกลิ่นไม่พึงประสงค์ ร้อยละ 35.6

ตารางที่ 4.35 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความคิดเห็นเรื่องกลิ่นในห้องพัก

ความคิดเห็นเรื่องกลิ่นในห้องพัก	จำนวน (ตัวอย่าง)	ร้อยละ
มีกลิ่น	37	35.6
ไม่มีกลิ่น	67	64.4
รวม	104	100

4.5 ความคิดเห็นเรื่องเสียงรบกวนในห้องพัก จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าห้องพักไม่มีเสียงรบกวนในห้องพัก ร้อยละ 51.0 ซึ่งใกล้เคียงกับผู้ที่เห็นว่ามีเสียงรบกวนในห้องพัก ร้อยละ 49.0

ตารางที่ 4.36 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความคิดเห็นเรื่องเสียงรบกวนในห้องพัก

ความคิดเห็นเรื่องเสียงรบกวนในห้องพัก	จำนวน (ตัวอย่าง)	ร้อยละ
มีเสียงรบกวน	51	49.0
ไม่มีเสียงรบกวน	53	51.0
รวม	104	100

4.6 ความคิดเห็นเรื่องบันไดและทางลาดในอาคารที่พัก จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าบันไดและทางลาดในอาคารที่พักมีความสะดวกดีในการเดินขึ้น-ลงอาคาร ร้อยละ 87.5 และไม่สะดวก ร้อยละ 12.5

ตารางที่ 4.37 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม

ความคิดเห็นเรื่องบันไดและทางลาดในอาคารที่พัก

ความคิดเห็นเรื่องบันไดและทางลาดในอาคารที่พัก	จำนวน (ตัวอย่าง)	ร้อยละ
สะดวกดี	91	87.5
ไม่สะดวก	13	12.5
รวม	104	100

5. ความคิดเห็นต่อพื้นที่ภายนอกอาคาร

5.1 ความคิดเห็นเรื่องพื้นที่ภายนอกอาคารมีความเหมาะสมกับการใช้งานของผู้สูงอายุ จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าพื้นที่ภายนอกอาคารมีความเหมาะสมดี ร้อยละ 88.5 และเห็นว่าพื้นที่ภายนอกอาคารไม่เหมาะสมกับการใช้งานของผู้สูงอายุ ร้อยละ 11.5

ตารางที่ 4.38 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม

ความคิดเห็นเรื่องพื้นที่ภายนอกอาคารมีความเหมาะสมกับการใช้งานของผู้สูงอายุ

พื้นที่ภายนอกอาคารเหมาะสมกับการใช้งานของผู้สูงอายุ	จำนวน (ตัวอย่าง)	ร้อยละ
เหมาะสมกับการใช้งานของผู้สูงอายุ	92	88.5
ไม่เหมาะสมกับการใช้งานของผู้สูงอายุ	12	11.5
รวม	104	100

5.2 ความคิดเห็นเรื่องพื้นที่ภายนอกอาคารมีความเพียงพอ จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าพื้นที่ภายนอกอาคารมีความเพียงพอ ร้อยละ 98.1 และมีผู้เห็นว่าไม่เพียงพอ ร้อยละ 1.9

ตารางที่ 4.39 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความคิดเห็นเรื่องพื้นที่ภายนอกอาคารมีความเพียงพอ

การจัดพื้นที่ภายนอกอาคารมีความเพียงพอ	จำนวน (ตัวอย่าง)	ร้อยละ
เพียงพอ	102	98.1
ไม่เพียงพอ	2	1.9
รวม	104	100

5.3 ความคิดเห็นเรื่องพืชพรรณภายในสถานสงเคราะห์มีความเหมาะสมและสวยงามดี จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าพืชพรรณภายในสถานสงเคราะห์เหมาะสมและสวยงามดี ร้อยละ 81.7 และผู้ที่เห็นว่าไม่เหมาะสมหรือไม่สวยงาม ร้อยละ 18.3

ตารางที่ 4.40 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความคิดเห็นเรื่องพืชพรรณภายในสถานสงเคราะห์

ความคิดเห็นเรื่องพืชพรรณภายในสถานสงเคราะห์	จำนวน (ตัวอย่าง)	ร้อยละ
เหมาะสมและสวยงามดี	85	81.7
ไม่เหมาะสมหรือไม่สวยงาม	19	18.3
รวม	104	100

5.4 ความคิดเห็นเรื่องการปรับปรุงพื้นที่ภายนอกอาคารที่เหมาะสมที่สุด ในการทำให้มีผู้สูงอายุมาใช้พื้นที่ภายนอกอาคารมากขึ้นและบ่อยขึ้น จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีข้อเสนอแนะ ร้อยละ 66.3 รองลงมา เห็นว่าควรเพิ่มหลังคาคลุมกันแดดและฝนตามทางเดิน ร้อยละ 9.6, การปรับปรุงทางเดินให้สะดวกและมีความสวยงามมากขึ้น ร้อยละ 7.7, เพิ่มไม้ประดับที่มีความสวยงาม ร้อยละ 6.7, มีแปลงปลูกต้นไม้และพืชผักสวนครัวของผู้สูงอายุ ร้อยละ 3.8 และเพิ่มต้นไม้ที่ให้ร่มเงา ร้อยละ 1.0

ตารางที่ 4.41 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม
ความคิดเห็นเรื่องการปรับปรุงพื้นที่ภายนอกอาคาร

ความคิดเห็นเรื่องการปรับปรุงพื้นที่ภายนอกอาคาร	จำนวน (ตัวอย่าง)	ร้อยละ
การปรับปรุงทางเดินให้สะดวกและมีความสวยงามมากขึ้น	8	7.7
เพิ่มหลังคาคลุมกันแดดและฝนตามทางเดิน	10	9.6
เพิ่มไม้ประดับที่มีความสวยงาม	7	6.7
เพิ่มต้นไม้ที่ให้ร่มเงา	1	1.0
มีแปลงปลูกต้นไม้และพืชผักสวนครัวของผู้สูงอายุ	4	3.8
ไม่มีข้อเสนอแนะ	69	66.3
อื่นๆ	5	4.8
รวม	104	100

5.5 ความคิดเห็นเรื่องสัตว์เลี้ยงที่คิดว่าควรมีในสถานสงเคราะห์ จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีสัตว์เลี้ยง ร้อยละ 57.7 และไม่ควรมี ร้อยละ 42.3

ตารางที่ 4.42 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความคิดเห็นเรื่องสัตว์เลี้ยง

ความคิดเห็นเรื่องสัตว์เลี้ยง	จำนวน (ตัวอย่าง)	ร้อยละ
ไม่ควรมีสัตว์เลี้ยง	44	42.3
ควรมีสัตว์เลี้ยง	60	57.7
รวม	104	100

ความคิดเห็นเรื่องชนิดสัตว์เลี้ยง จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่า ปลา เป็นสัตว์เลี้ยงที่เหมาะสมที่สุด ร้อยละ 74.3 รองลงมาคือ สุนัข ร้อยละ 8.1, แมว และนกหรือสัตว์ปีก เท่ากันคือ ร้อยละ 6.8 และกระต่าย ร้อยละ 4.0

ตารางที่ 4.43 แสดงร้อยละของจำนวนคำตอบทั้งหมดจำแนกตามความคิดเห็นเรื่องชนิดสัตว์เลี้ยง

ความคิดเห็นเรื่องชนิดสัตว์เลี้ยง	จำนวน (ตัวอย่าง)	ร้อยละ
สุนัข	6	8.1
แมว	5	6.8
นก หรือสัตว์ปีก	5	6.8
ปลา	55	74.3
กระต่าย	3	4.0
รวม	74	100

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

6. ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร

6.1 ปัจจัยที่มีผลต่อความถี่ในการใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร

ความถี่ในการใช้พื้นที่ภายนอกอาคารจากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ออกมาใช้พื้นที่เป็นประจำ ทุกวันหรือ 2-3วันต่อครั้ง ร้อยละ 64.4 รองลงมาคือ ออกมาใช้นานๆครั้ง ร้อยละ 24.0 และไม่ได้ออกมาใช้เลย ร้อยละ 11.5 ซึ่งมีปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้งานพื้นที่ภายนอกของผู้สูงอายุ ดังนี้

6.1.1 ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุและความถี่ในการใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร

จากการศึกษาพบว่าผู้ที่มีภูมิลำเนาในต่างจังหวัดมีสัดส่วนการออกมาใช้พื้นที่เป็นประจำมากกว่าผู้ที่มีภูมิลำเนาในกรุงเทพฯ

ตารางที่ 4.44 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างภูมิลำเนาเดิมและการใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร

	ออกมาใช้พื้นที่เป็นประจำ	ออกมานานๆครั้ง	ไม่ได้ออกมาใช้เลย	รวม
กรุงเทพฯ	44 (62.0%)	16 (22.5%)	11 (15.5%)	71 (100%)
ต่างจังหวัด	23 (69.7%)	6 (18.2%)	4 (12.1%)	33 (100%)

จากการศึกษาพบว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า ป.4 มีสัดส่วนการออกมาใช้พื้นที่เป็นประจำมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่า

ตารางที่ 4.45 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาและการใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร

	ออกมาใช้พื้นที่เป็นประจำ	ออกมานานๆครั้ง	ไม่ได้ออกมาใช้เลย	รวม
ต่ำกว่า ป.4	35 (71.4%)	10 (20.4%)	4 (8.2%)	49 (100%)
ป.4-ม.6	22 (56.4%)	8 (20.5%)	9 (23.1%)	39 (100%)
ม.6ขึ้นไป	10 (62.5%)	4 (25%)	2 (12.5%)	16 (100%)

จากการศึกษาพบว่าผู้ที่ไม่ใช้อุปกรณ์ในการช่วยเดินมีสัดส่วนการออกมาใช้พื้นที่เป็นประจำมากกว่าผู้ที่ใช้อุปกรณ์ในการช่วยเดิน และผู้ที่ใช้อุปกรณ์ในการช่วยเดินเป็นผู้ที่ไม่ได้ออกมาใช้พื้นที่ภายนอกเลยเป็นสัดส่วนสูง

ตารางที่ 4.46 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อุปกรณ์ช่วยเดินและการใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร

	ออกมาใช้พื้นที่เป็นประจำ	ออกมาใช้นาน ๆ ครั้ง	ไม่ได้ออกมาใช้เลย	รวม
ใช้อุปกรณ์ช่วยเดิน	17 (58.6%)	6 (20.7%)	6 (20.7%)	29 (100%)
ไม่ใช้อุปกรณ์ช่วยเดิน	50 (66.7%)	16 (21.3%)	9 (12.0%)	75 (100%)

จากการศึกษาพบว่าสภาพจิตใจมีความสัมพันธ์ต่อความถี่ในการออกมาใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร โดยผู้ที่รู้สึกมีความสุขดี มีสัดส่วนการออกมาใช้พื้นที่เป็นประจำมากกว่าผู้ที่รู้สึกไม่สุขไม่ทุกข์ และผู้ที่มีทุกข์

ตารางที่ 4.47 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพจิตใจและการใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร

	ออกมาใช้พื้นที่เป็นประจำ	ออกมาใช้นาน ๆ ครั้ง	ไม่ได้ออกมาใช้เลย	รวม
มีความสุขดี	47 (72.3%)	11 (16.9%)	7 (10.8%)	65 (100%)
รู้สึกไม่สุข ไม่ทุกข์	16 (51.6%)	11 (35.5%)	4 (12.9%)	31 (100%)
มีความทุกข์ใจ	4 (50.0%)	0	4 (50.0%)	8 (100%)

6.1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุและความถี่ในการใช้พื้นที่ภายนอกอาคารจากการศึกษาพบว่าชั้นที่ผู้สูงอายุพักในสถานสงเคราะห์มีความสัมพันธ์ต่อความถี่ในการออกมาใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร โดยผู้ที่พักอยู่ชั้น 1 มีสัดส่วนการออกมาใช้พื้นที่เป็นประจำมากกว่าผู้ที่พักอยู่ชั้น 2

ตารางที่ 4.48 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างชั้นที่พักและการใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร

	ออกมาใช้พื้นที่เป็นประจำ	ออกมาใช้นาน ๆ ครั้ง	ไม่ได้ออกมาใช้เลย	รวม
ชั้นที่ 1	53 (67.1%)	14 (17.7%)	12 (15.2%)	79 (100%)
ชั้นที่ 2	14 (56.0%)	8 (32.0%)	3 (12.0%)	25 (100%)

6.1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลการทำกิจกรรมของผู้อยู่อาศัยของผู้สูงอายุและความถี่ในการใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร จากการศึกษาพบว่า งานอดิเรก เช่น อ่านหนังสือ มีผลต่อการออกมาใช้พื้นที่ภายนอก คือผู้ที่มีงานอดิเรกนี้มีสัดส่วนการออกมาใช้พื้นที่เป็นประจำมากกว่าผู้ที่ไม่ได้ทำงานอดิเรกนี้

ตารางที่ 4.49 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างงานอดิเรก อ่านหนังสือและการใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร

	ออกมาใช้พื้นที่เป็นประจำ	ออกมาใช้นาน ๆ ครั้ง	ไม่ได้ออกมาใช้เลย	รวม
งานอดิเรกคือการอ่านหนังสือ	22 (73.3%)	6 (20.0%)	2 (6.7%)	30 (100%)
ไม่มีงานอดิเรกเป็นการอ่านหนังสือ	45 (60.8%)	16 (21.6%)	13 (17.6%)	74 (100%)

การเข้าร่วมกิจกรรมที่สถานสงเคราะห์จัดมีความสัมพันธ์ต่อการใช้พื้นที่ภายนอกอาคารเช่นกัน โดยผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมเช่น ทัศนศึกษา, ศาสนกิจ และงานฌาปนกิจ มีสัดส่วนในการใช้พื้นที่ภายนอกอาคารเป็นประจำมากกว่าผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม

ตารางที่ 4.50 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรมทัศนศึกษาและการใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร

	ออกมาใช้พื้นที่เป็นประจำ	ออกมาใช้นาน ๆ ครั้ง	ไม่ได้ออกมาใช้เลย	รวม
เข้าร่วมกิจกรรมทัศนศึกษา	32 (78.0%)	7 (17.1%)	2 (4.9%)	41 (100%)
ไม่เข้าร่วมกิจกรรมทัศนศึกษา	35 (55.6%)	15 (23.8%)	13 (20.6%)	63 (100%)

ตารางที่ 4.51 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรมศาสนกิจและการใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร

	ออกมาใช้พื้นที่เป็นประจำ	ออกมาใช้นาน ๆ ครั้ง	ไม่ได้ออกมาใช้เลย	รวม
เข้าร่วมกิจกรรมศาสนกิจ	46 (75.4%)	13 (21.3%)	2 (3.3%)	61 (100%)
ไม่เข้าร่วมกิจกรรมศาสนกิจ	21 (48.8%)	9 (20.9%)	13 (30.2%)	43 (100%)

6.1.4 ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นเรื่องห้องพักของผู้สูงอายุและความถี่ในการใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร จากการศึกษาพบว่าความคิดเห็นเรื่องห้องพักของผู้สูงอายุ เช่น ขนาดห้องที่คับแคบไป, แสงสว่างธรรมชาติที่ไม่เพียงพอ และกลิ่นภายในห้องพัก มีความสัมพันธ์ต่อการใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร โดยผู้ที่ไม่พอใจในห้องพักมีส่วนในการใช้พื้นที่ภายนอกอาคารเป็นประจำมากกว่าผู้ที่พอใจในห้องพัก

ตารางที่ 4.52 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นเรื่องขนาดห้องพัก
และการใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร

	ออกมาใช้พื้นที่เป็นประจำ	ออกมาใช้นาน ๆ ครั้ง	ไม่ได้ออกมาใช้เลย	รวม
ขนาดคับแคบไป	13 (76.5%)	2 (11.8%)	2 (11.8%)	17 (100%)
ขนาดพอดี	51 (63.8%)	16 (20.0%)	13 (16.3%)	80 (100%)
ขนาดกว้างไป	3 (42.9%)	4 (57.1%)	0	7 (100%)

ตารางที่ 4.53 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นเรื่องแสงสว่างธรรมชาติในห้องพัก
และการใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร

	ออกมาใช้พื้นที่เป็นประจำ	ออกมาใช้นาน ๆ ครั้ง	ไม่ได้ออกมาใช้เลย	รวม
แสงสว่างไม่เพียงพอ	11 (68.8%)	4 (25.0%)	1 (6.3%)	16 (100%)
แสงสว่างพอดี	55 (63.2%)	18 (20.7%)	14 (16.1%)	87 (100%)
แสงสว่างมากไป	1 (100%)	0	0	1 (100%)

ตารางที่ 4.54 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นเรื่องกลิ่นในห้องพัก
และการใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร

	ออกมาใช้พื้นที่เป็นประจำ	ออกมาใช้นาน ๆ ครั้ง	ไม่ได้ออกมาใช้เลย	รวม
มีกลิ่น	25 (67.6%)	8 (21.6%)	4 (10.8%)	37 (100%)
ไม่มีกลิ่น	42 (62.7%)	14 (20.9%)	11 (16.4%)	67 (100%)

6.2 ปัจจัยที่มีผลต่อเวลาที่ออกมาใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร

6.2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุและเวลาที่ออกมาใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร จากการศึกษาพบว่าอาคารที่พัก มีความสัมพันธ์ต่อช่วงเวลาที่ผู้สูงอายุออกมาใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร โดยผู้พักในอาคารหอพัก ซึ่งเป็นผู้สูงอายุประเภทเสียเงินค่าพักอาศัย มีสัดส่วนในการใช้พื้นที่ภายนอกอาคารในช่วงเวลาเย็นตั้งแต่ 13.00-19.00 นาฬิกา มากกว่าผู้ที่พักในอาคารอื่นซึ่งออกมาใช้พื้นที่ภายนอกอาคารในช่วงเช้า ตั้งแต่ 6.00 –11.00 นาฬิกามากกว่า

ตารางที่ 4.55 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอาคารที่พักและเวลาที่ออกมาใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร

	6.00 - 8.00 น.	8.00 - 11.00 น.	11.00 - 13.00 น.	13.00 - 16.00 น.	16.00 - 19.00 น.
อาคารสุขสันต์	26 (40.6%)	13 (59.1%)	0	0	1 (3.1%)
อาคารพิบูลสุข	13 (20.3%)	7 (31.8%)	2 (100%)	0	7 (21.9%)
อาคารหอพัก	15 (23.4%)	0	0	4 (100%)	21 (100%)
อาคารมหาดไทย 100ปี	5 (7.8%)	1 (4.5%)	0	0	2 (6.3%)
บ้านบังกะไล	5 (7.8%)	1 (4.5%)	0	0	1 (3.1%)
รวม	64 (100%)	22 (100%)	2 (100%)	4 (100%)	32 (100%)

6.3 ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นต่อพื้นที่ภายนอกอาคาร กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าพื้นที่ภายนอกอาคารมีความเหมาะสมดี โดยมีผู้ที่ให้ความคิดเห็นว่าพื้นที่ภายนอกอาคารมีการจัดให้เหมาะสมกับการใช้งานของผู้สูงอายุดี ร้อยละ 88.5 ,มีเพียงพอกับการใช้งาน ร้อยละ 98.1, พืชพรรณมีความเหมาะสมและสวยงามดี ร้อยละ 81.7 และมีผู้ไม่ออกความคิดเห็นในเรื่องการปรับปรุงพื้นที่ภายนอกอาคารที่เหมาะสมที่สุด เนื่องจากเห็นว่าพื้นที่ภายนอกเหมาะสมดีแล้ว หรือไม่มีความจำเป็นในการปรับปรุง ร้อยละ 66.3 ส่วนผู้ที่ให้ความคิดเห็นแตกต่างออกไปนั้นมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ภูมิสถาปัตย์, ระดับการศึกษา และความถี่ในการออกมาใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร ดังนี้

6.3.1 ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุและผู้สูงอายุที่แสดงความคิดเห็นในการปรับปรุงพื้นที่ภายนอกอาคาร

จากการศึกษาพบว่าภูมิปัญญา มีความสัมพันธ์ต่อความคิดเห็นในการปรับปรุงพื้นที่ภายนอกอาคาร โดยผู้ที่มีภูมิปัญญาเดิมอาศัยอยู่ในกรุงเทพฯก่อนที่จะมาพักที่สถานสงเคราะห์ มีสัดส่วนในการแสดงความคิดเห็นมากกว่าผู้ที่มีภูมิปัญญาอยู่ต่างจังหวัดมาก่อน

ตารางที่ 4.56 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างภูมิปัญญาและ
การความคิดเห็นในการปรับปรุงพื้นที่ภายนอกอาคาร

	พื้นที่ภายนอกอาคารไม่เหมาะสมกับการใช้งานของผู้สูงอายุ	พื้นที่ภายนอกอาคารมีไม่เพียงพอ	พืชพรรณไม่เหมาะสมหรือไม่สวยงาม	ให้ความเห็นในการปรับปรุงพื้นที่ภายนอกอาคาร
กรุงเทพฯ	12 (100%)	2 (100%)	14 (73.7%)	28 (80%)
ต่างจังหวัด	0	0	5 (26.3%)	7 (20%)
รวม	12 (100%)	2 (100%)	19 (100%)	35 (100%)

จากการศึกษาพบว่าระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์ต่อความคิดเห็นในการปรับปรุงพื้นที่ภายนอกอาคาร โดยผู้ที่มีระดับการศึกษาสูง มีสัดส่วนในการแสดงความคิดเห็นมากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า ป.4

ตารางที่ 4.57 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาและ
การแสดงความเห็นในการปรับปรุงพื้นที่ภายนอกอาคาร

	พื้นที่ภายนอกอาคารไม่เหมาะสมกับการใช้งานของผู้สูงอายุ	พื้นที่ภายนอกอาคารมีไม่เพียงพอ	พืชพรรณไม่เหมาะสมหรือไม่สวยงาม	ให้ความเห็นในการปรับปรุงพื้นที่ภายนอกอาคาร
ต่ำกว่า ป.4	2 (16.7%)	1 (50%)	6 (31.6%)	11 (31.4%)
ป.4-ม.6	6 (50%)	1 (50%)	9 (47.4%)	15 (42.9%)
ม.6 ขึ้นไป	4 (33.3%)	0	4 (21.1%)	9 (25.7%)
รวม	12 (100%)	2 (100%)	19 (100%)	35 (100%)

6.3.2 ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลการทำกิจกรรมของผู้อยู่อาศัยและผู้สูงอายุที่แสดงความคิดเห็นในการปรับปรุงพื้นที่ภายนอกอาคาร จากการศึกษาพบว่าความถี่ในการออกมาใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร มีความสัมพันธ์ต่อความคิดเห็นในการปรับปรุงพื้นที่ภายนอกอาคาร โดยผู้ที่ออกมาใช้พื้นที่ภายนอกอาคารเป็นประจำ มีสัดส่วนในการแสดงความคิดเห็นมากกว่าผู้ที่ออกมาใช้นานๆครั้ง หรือ ไม่ได้ออกมาใช้เลย

ตารางที่ 4.58 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความถี่ในการออกมาใช้พื้นที่ภายนอกอาคารและการแสดงความคิดเห็นในการปรับปรุงพื้นที่ภายนอกอาคาร

	พื้นที่ภายนอกอาคารไม่เหมาะสมกับการใช้งานของผู้สูงอายุ	พื้นที่ภายนอกอาคารมีไม่เพียงพอ	พืชพรรณไม่เหมาะสมหรือไม่สวยงาม	ให้ความเห็นในการปรับปรุงพื้นที่ภายนอกอาคาร
ออกมาใช้พื้นที่เป็นประจำ ทุกวันหรือ 2-3 วันต่อครั้ง	9 (75.0%)	1 (50%)	14 (73.7%)	24 (68.6%)
ออกมาใช้นานๆครั้ง	2 (16.7%)	0	3 (15.8%)	8 (22.9%)
ไม่ได้ออกมาใช้เลย	1 (8.3%)	1 (50%)	2 (10.5%)	3 (8.6%)
รวม	12 (100%)	2 (100%)	19 (100%)	35 (100%)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

7. การสังเกตการณ์การใช้งานพื้นที่ภายนอกอาคาร

การสังเกตการณ์ใช้งานพื้นที่ภายนอกอาคาร เป็นการสังเกตการณ์ใช้งานจริงภายในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค โดยจัดบันทึกการชนิดการทำกิจกรรมในแต่ละชั่วโมงของผู้สูงอายุภายในโครงการ เจ้าหน้าที่ และบุคคลภายนอก ในช่วงเวลา 6.00-18.00 นาฬิกา และจัดบันทึกเวลาที่มีการใช้งานสูงสุดและน้อยที่สุดในแต่ละชั่วโมง โดยผู้ทำวิจัยได้ทำการบันทึกการใช้งานจากบริเวณศาลากลางน้ำซึ่งตั้งอยู่กลางสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแคและเป็นพื้นที่ที่สามารถมองพื้นที่ภายนอกอาคารได้กว้างมากที่สุด

7.1 การแบ่งประเภทการใช้งานพื้นที่ภายนอก

แบบสังเกตได้ทำการบันทึกกิจกรรมชนิดต่างๆ ที่ผู้ใช้พื้นที่แต่ละคนได้ออกมาใช้ในช่วงชั่วโมงที่ทำการบันทึก โดยแบ่งสัญลักษณ์ออกเป็น

7.1.1 แบ่งตามผู้ใช้ โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

7.1.1.1 ผู้สูงอายุที่พักภายในโครงการ โดยแสดงสัญลักษณ์เป็นสีดำในแบบสังเกต

7.1.1.2 บุคคลภายนอก คือ เจ้าหน้าที่, ครอบครัวเจ้าหน้าที่, บุคคลทั่วไปที่เข้ามาบริจาคหรือมาพักผ่อน ให้อาหารปลา รวมทั้งผู้สูงอายุของชมรมผู้สูงอายุนบ้านบางแค โดยแสดงสัญลักษณ์เป็นสีเทาในแบบสังเกต

7.1.2 ในแบบสังเกตได้แบ่งการบันทึกกิจกรรมเป็นกลุ่มต่างๆ คือ

7.1.2.1 กิจกรรมการนั่งดูวิวคน ต้นไม้, พุดคุย เป็นกิจกรรมการพักผ่อนภายในพื้นที่ภายนอกอาคาร

7.1.2.2 กิจกรรมการยืนดูวิวคน ต้นไม้, พุดคุย

7.1.2.3 กิจกรรมการนั่งแบบมีกิจกรรม คือ การที่ผู้ใช้ออกมาใช้พื้นที่ภายนอกอาคารเพื่อจุดประสงค์ใดเป็นพิเศษ เช่น ให้อาหารปลา, ฟังวิทยุ และอ่านหนังสือ เป็นต้น

7.1.2.4 กิจกรรมการยืนแบบมีกิจกรรม คือ การที่ผู้ใช้ออกมาใช้พื้นที่ภายนอกอาคารเพื่อจุดประสงค์ใดเป็นพิเศษ เช่น กวาดถนน, ดูแลต้นไม้, ให้อาหารปลา, ใช้โทรศัพท์สาธารณะ, ออกกำลังกาย เป็นต้น

7.1.2.5 กิจกรรมการเล่นเปตอง เนื่องจากสนามเปตองเป็นที่นิยมสำหรับผู้ใช้พื้นที่ภายนอกอาคารในสถานสงเคราะห์ ซึ่งมีผู้ใช้และพฤติกรรมการใช้แตกต่างจากกลุ่มอื่น จึงทำการบันทึกแยกออกมา

7.1.2.6 กิจกรรมของผู้นั่งรถเข็น ผู้นั่งรถเข็นมีข้อจำกัดในการเข้าถึงพื้นที่ภายนอกอาคาร จึงทำการบันทึกแยกออกมาจากกลุ่มอื่น

การบันทึกกิจกรรมในการวิจัยครั้งนี้ ไม่รวมถึงการใช้งานพื้นที่ภายนอกอาคารในลักษณะการเดินผ่าน และเดินเล่นภายในพื้นที่ภายนอกอาคาร เนื่องจากมีการใช้ลักษณะนี้จำนวนมากในช่วงเวลาเช้า คือในช่วง ช่วงกลางวัน และเย็น ทำให้การบันทึกกิจกรรมดังกล่าวไม่สามารถทำให้ครบถ้วนได้ แต่ในการสังเกตคร่าวๆ พบว่ามีการใช้ลักษณะการเดินผ่าน และเดินเล่นภายในพื้นที่ภายนอกอาคาร จำนวนมากในช่วงเวลาเช้า คือในช่วง 6.00-9.00 นาฬิกา, ช่วงกลางวัน คือในช่วง 12.00-13.00 นาฬิกา และช่วงเย็น คือในช่วง 16.00-18.00 นาฬิกา ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุที่พักภายในสถานสงเคราะห์เดินเล่น, เดินเข้า-ออกสถานสงเคราะห์ ไปทำธุระ หรือซื้อของที่ตลาด และผู้สูงอายุของชมรมที่มีทำกิจกรรมออกกำลังกายแบบไทเก๊ก, เล่นเปตอง

7.2 ผลการสังเกตการณ์

พบว่ามีการใช้งานพื้นที่ภายนอกอาคารในช่วงเวลาต่างๆ ดังนี้

7.2.1 ในช่วงเวลา 6.00-7.00 นาฬิกา (รูปที่ 4.2) ในวันที่ทำการศึกษา ฟ้าเริ่มสว่างเวลา 6.20 นาฬิกา และเป็นเวลาที่มีคนเริ่มออกมาใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร กิจกรรมที่สำคัญในช่วงเวลานี้คือ การรำไทเก๊ก ในช่วง 6.30-7.00 นาฬิกา โดยผู้รำไทเก๊กในช่วงนี้เกือบทั้งหมดเป็นผู้สูงอายุของชมรม จำนวนทั้งสิ้น 10-13 คน มีผู้สูงอายุที่พักอาศัยภายในสถานสงเคราะห์เพียง 1-2 คน มีผู้สูงอายุออกมาเดินเล่นออกกำลังกาย, ให้อาหารปลา และดูแลต้นไม้ เพียง 4-5 คน

7.2.2 ในช่วงเวลา 7.00-8.00 นาฬิกา (รูปที่ 4.3) ในช่วง 7.00-7.30 นาฬิกา มีไทเก๊กชุดที่ 2 ซึ่งชุดนี้จะมีท่าทางที่ง่ายกว่า จึงมีผู้สูงอายุในที่พักอาศัยภายในสถานสงเคราะห์ออกมาใช้มากขึ้น คือจากกลุ่มไทเก๊กจำนวน 23คน มีผู้สูงอายุในที่พักอาศัยภายในสถานสงเคราะห์จำนวน 8คน เมื่อรำไทเก๊กจบในเวลา 7.30นาฬิกา ผู้สูงอายุจึงทยอยกันกลับอาคาร เหลือเพียงกลุ่มผู้สูงอายุของชมรมที่จับกลุ่มคุยกัน บางส่วนเปลี่ยนไปเล่นเปตอง ช่วงเวลานี้เห็นผู้สูงอายุออกมาใช้พื้นที่รอบๆอาคารที่พักของตนมากขึ้น บางคนนั่งอ่านหนังสือพิมพ์, กวาดถนน, ให้อาหารปลา มีกลุ่มผู้สูงอายุจับกลุ่มนั่งคุยกันบริเวณสวนสุขภาพ

7.2.3 ในช่วงเวลา 8.00-9.00 นาฬิกา (รูปที่ 4.4) เมื่อเวลา 8.00 นาฬิกาเป็นเวลาอาหารเช้า เจ้าหน้าที่ทำการเข็นรถอาหารมาจากโรงครัวที่อาคารสุขสันต์ไปตามอาคารต่างๆ ผู้สูงอายุรับประทานอาหารที่ห้องอาหารหรือห้องของตนเองพร้อมกัน ช่วงเวลานี้จึงไม่มีผู้สูงอายุออกมาใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร เหลือเพียงผู้สูงอายุของชมรมที่ยังจับกลุ่มพูดคุยกัน เมื่อ 8.20 นาฬิกาจึงทยอยกลับกัน หลังอาหารเช้าพยาบาลเข็นรถของผู้สูงอายุในอาคารสุขสันต์ออกมาหน้าอาคาร 2-3คน บางคนเข็นรอบไปรอบๆสวน บางคนเข็นออกมานั่งรับแดดอ่อนๆหน้าอาคาร ในเวลา 8.30 นาฬิกาแดดเริ่มจ้าบริเวณหน้าอาคารพิบูลสุขทำให้นั่งไม่ได้ ผู้สูงอายุที่เคยนั่งหน้าอาคารจึงย้ายไปนั่งบริเวณด้านข้างอาคารที่มีหลังคาคลุมแทน ในเวลา 8.40 นาฬิกา มีการเปิดวิทยุภายในสถานสงเคราะห์เป็นรายการที่ผู้สูงอายุจัดขึ้นเอง

7.2.4 ในช่วงเวลา 9.00-11.00 นาฬิกา (รูปที่ 4.5-4.6) มีผู้ออกมาใช้งานพื้นที่ภายนอกอาคารน้อย ผู้ใช้งานยังเป็นกลุ่มเดิมคือผู้สูงอายุจากช่วงเวลา 8.00-9.00 นาฬิกา โดยมักทำกิจกรรมเพียงคนเดียว มีกิจกรรมเป็นกลุ่มน้อย

7.2.5 ในช่วงเวลา 11.00-12.00 นาฬิกา (รูปที่ 4.7) เป็นเวลาอาหารกลางวัน จึงมีผู้สูงอายุออกมาใช้พื้นที่น้อย ผู้ที่ใช้พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นบุคคลภายนอกและครอบครัวเจ้าหน้าที่ ซึ่งกระจุกตัวอยู่บริเวณลานเปตองและร้านอาหารข้างๆลานเปตอง เมื่อเวลาใกล้เที่ยงเริ่มมีผู้สูงอายุทยอยออกมาเดินมากขึ้น บางคนนำเศษอาหารที่เหลือจากมื้อกลางวันมาให้ปลา

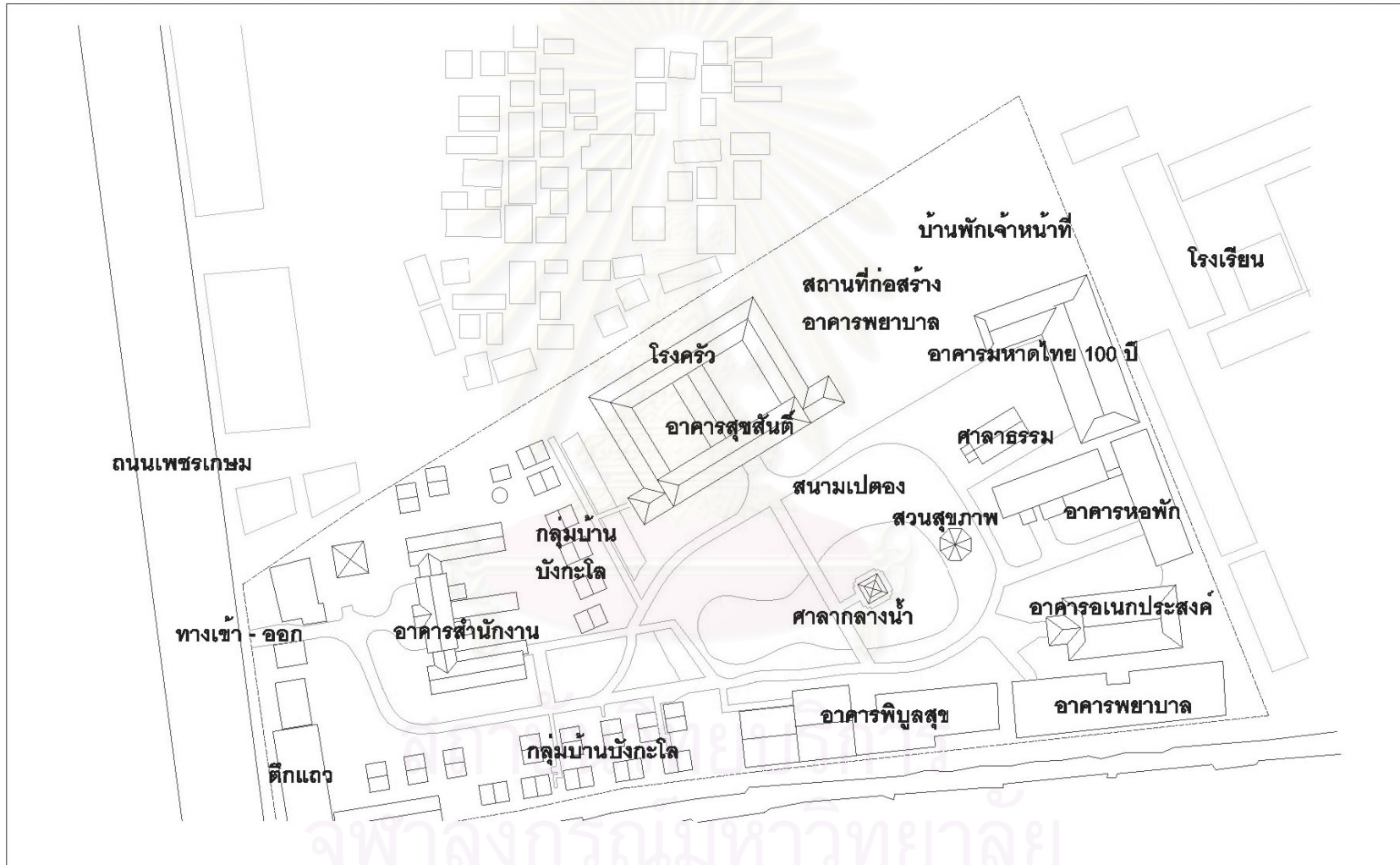
7.2.6 ในช่วงเวลา 12.00-16.00 นาฬิกา (รูปที่ 4.8-4.11) มีการใช้งานบริเวณลานเปตองมากขึ้น เนื่องจากวันที่ไปทำการสังเกตการณ์เป็นวันพุธที่จะมีการนัดแข่งขันเปตองกันทุกสัปดาห์ โดยผู้เล่นเปตองเป็นบุคคลภายนอกและครอบครัวเจ้าหน้าที่ มีผู้สูงอายุที่พักภายในสถานสงเคราะห์ร่วมเล่นเพียง 2-3คน และเลิกเล่นในเวลา 14.15 นาฬิกา รวมเวลาเล่นประมาณ 2-3 ชั่วโมง ส่วนบริเวณพื้นที่ภายนอกอาคารอื่นๆมีผู้ใช้น้อยเนื่องจากเป็นเวลาหลังอาหารที่ผู้สูงอายุพักผ่อน เช่น นอนหลับ หรือนั่งเล่นบนอาคารที่พัก ประกอบกับเป็นเวลาที่แดดแรง ในช่วงเวลานี้เป็นช่วงที่มีบุคคลภายนอกเข้ามาบริจาคหรือทำกิจกรรมตามอาคารต่างๆ และเข้ามาให้อาหารปลา ในช่วงเวลา 15.00-16.00 แดดจางน้อยลง มีคนมาให้อาหารปลาเป็นจำนวนมากที่บริเวณสระน้ำหน้าอาคารพิบูลสุข โดยจะยื่นให้อาหารปลาคันละ 5-15 นาที เมื่อใกล้เวลา 16.00 นาฬิกา ผู้สูงอายุจะเตรียมไปรับประทานอาหารเย็นที่อาคารของตนเอง

7.2.7 ในช่วงเวลา 16.00-17.00 นาฬิกา (รูปที่ 4.12) หลังอาหารเย็นเริ่มมีผู้สูงอายุออกมาเดินเล่น ผู้สูงอายุกลุ่มเดิมที่เล่นเปตองช่วงบ่ายออกมาเล่นอีกครั้งร่วมกับครอบครัวเจ้าหน้าที่ แต่การเล่นช่วงนี้ดูผ่อนคลาย เป็นการพักผ่อนมากกว่าในช่วงบ่าย และมีคนดูมากกว่า ในช่วงเวลานี้มีผู้สูงอายุเดินเข้า-ออกสถานสงเคราะห์ ไปทำธุระ หรือซื้อของที่ตลาดจำนวนมาก

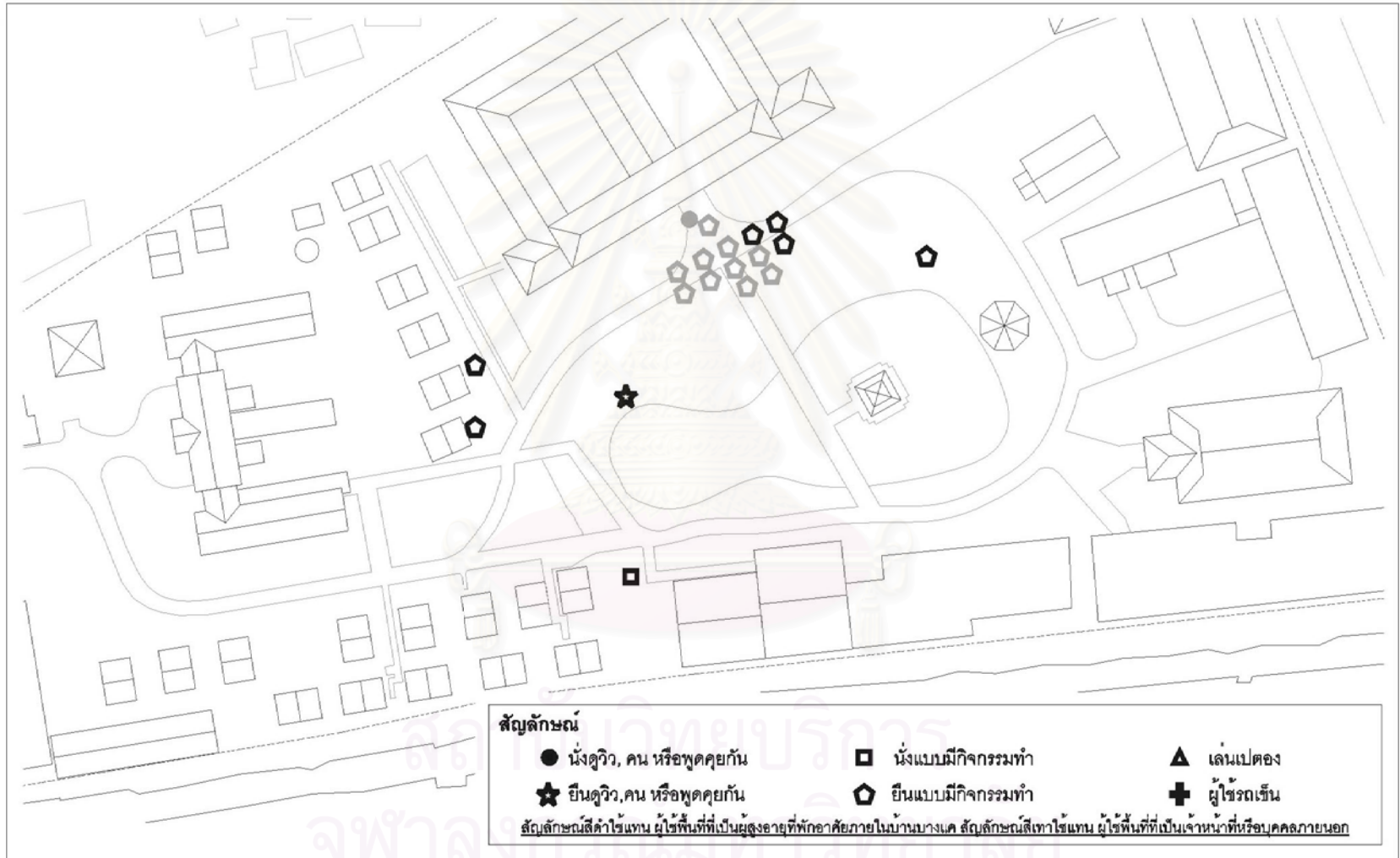
7.2.8 ในช่วงเวลา 17.00-18.00 นาฬิกา (รูปที่ 4.13) มีการเปิดเพลงจังหวะคึกคักจากลำโพงที่สนามหญ้าหน้าเสาธง และในช่วง 17.10 นาฬิกามีกลุ่มเจ้าหน้าที่และบุคคลภายนอก รวมประมาณ 5 คน ออกกำลังกายแอโรบิคที่บริเวณนั้น เมื่อมีการเปิดเพลงสักพักมีผู้สูงอายุออกมาเดินเล่น, ออกกำลังกายแบบง่ายๆ และนั่งเล่นรอบสระน้ำมากขึ้น เมื่อเวลา 17.45 นาฬิกาฟ้าเริ่มมืด ผู้สูงอายุจึงเริ่มทยอยกลับอาคาร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปที่ 4.1 แสดงผังสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค

รูปที่ 4.2 แสดงการใช้พื้นที่ภายนอกอาคารในช่วงเวลา 6.00 - 7.00 น.

รูปที่ 4.3 แสดงการใช้พื้นที่ภายนอกอาคารในช่วงเวลา 7.00 - 8.00 น.

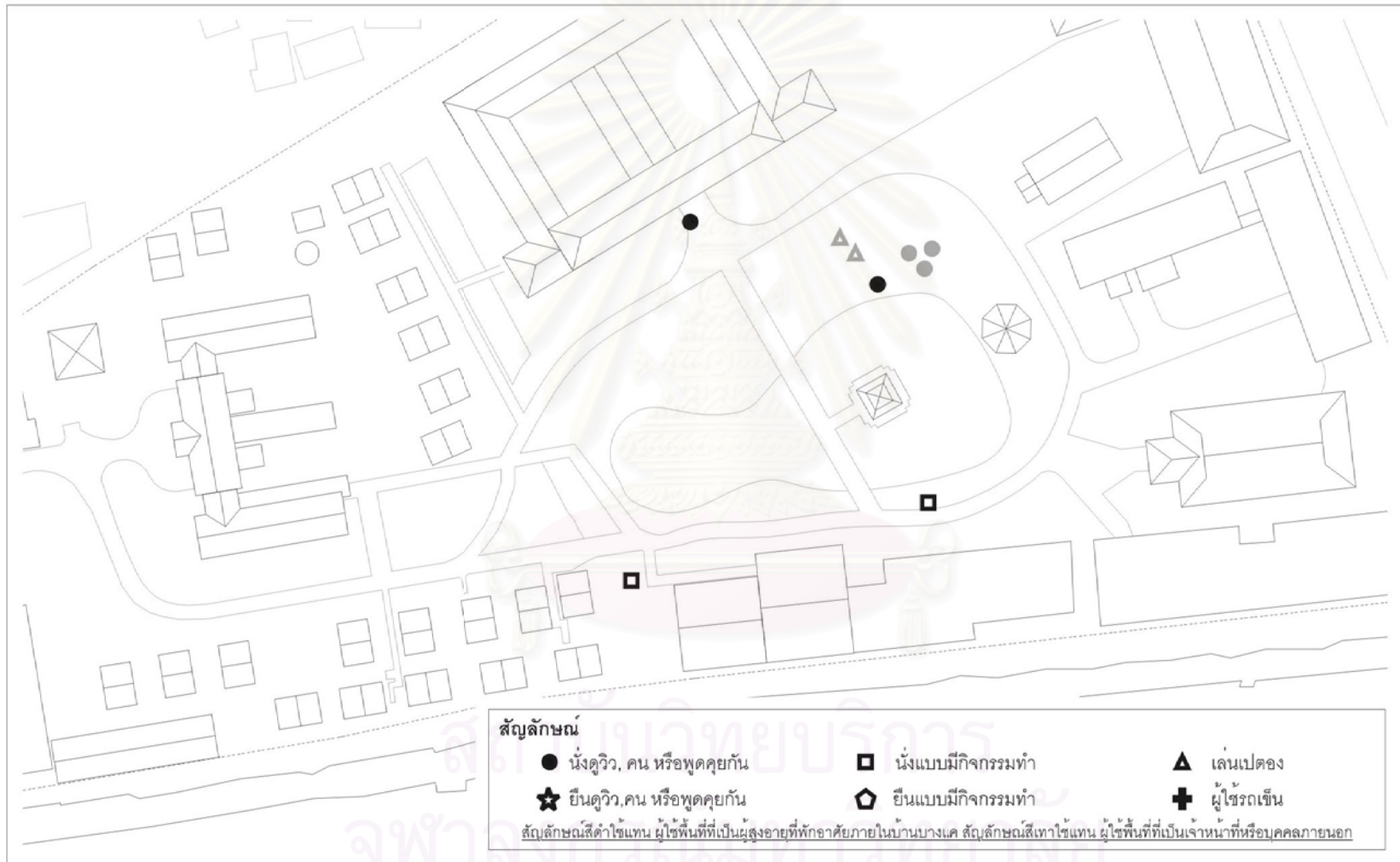

รูปที่ 4.4 แสดงการใช้พื้นที่ภายนอกอาคารในช่วงเวลา 8.00 - 9.00 น.

รูปที่ 4.5 แสดงการใช้พื้นที่ภายนอกอาคารในช่วงเวลา 9.00 - 10.00 น.

รูปที่ 4.6 แสดงการใช้พื้นที่ภายนอกอาคารในช่วงเวลา 10.00 - 11.00 น.

รูปที่ 4.7 แสดงการใช้พื้นที่ภายนอกอาคารในช่วงเวลา 11.00 - 12.00 น.

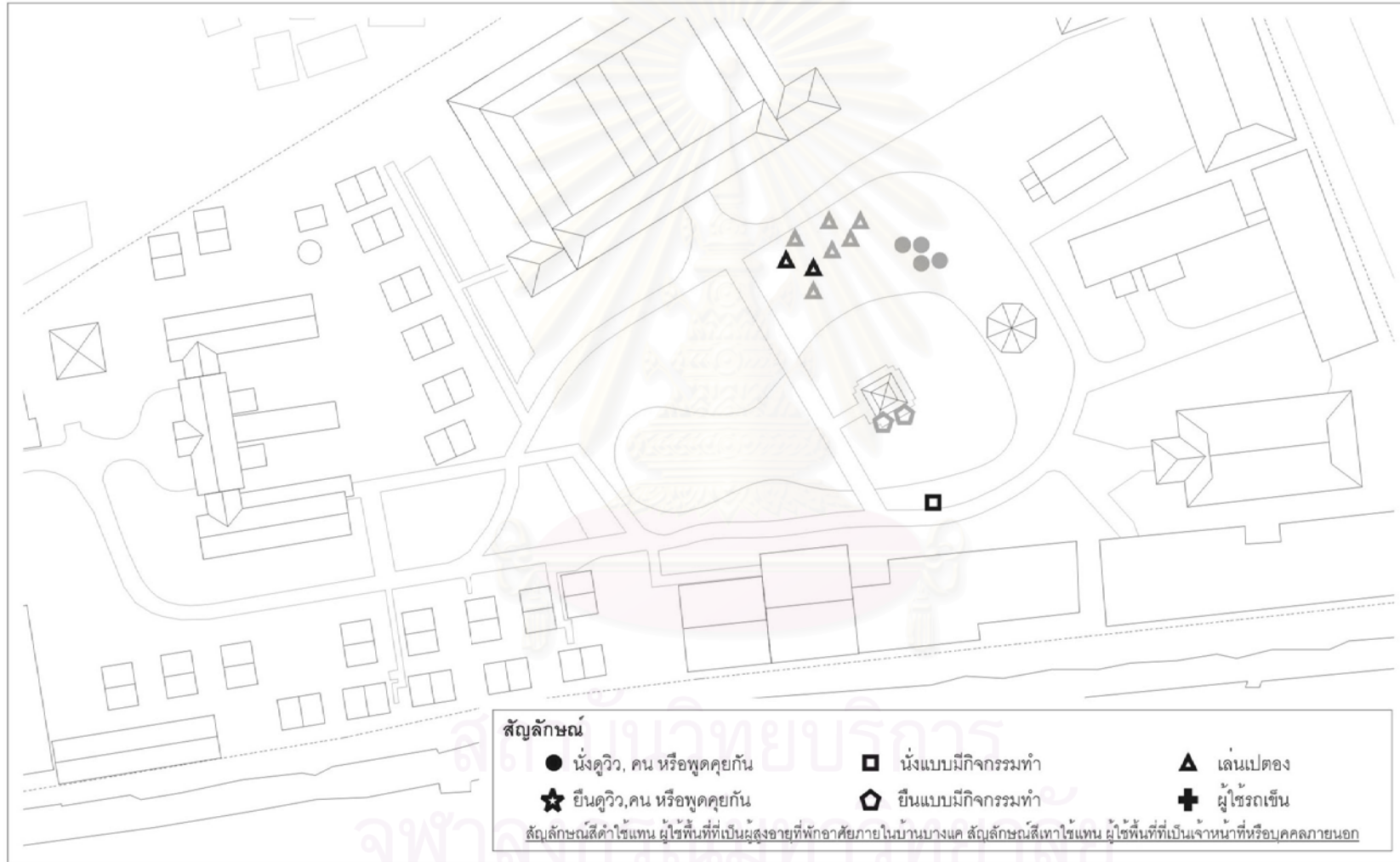
รูปที่ 4.8 แสดงการใช้พื้นที่ภายนอกอาคารในช่วงเวลา 12.00 - 13.00 น.

รูปที่ 4.9 แสดงการใช้พื้นที่ภายนอกอาคารในช่วงเวลา 13.00 - 14.00 น.

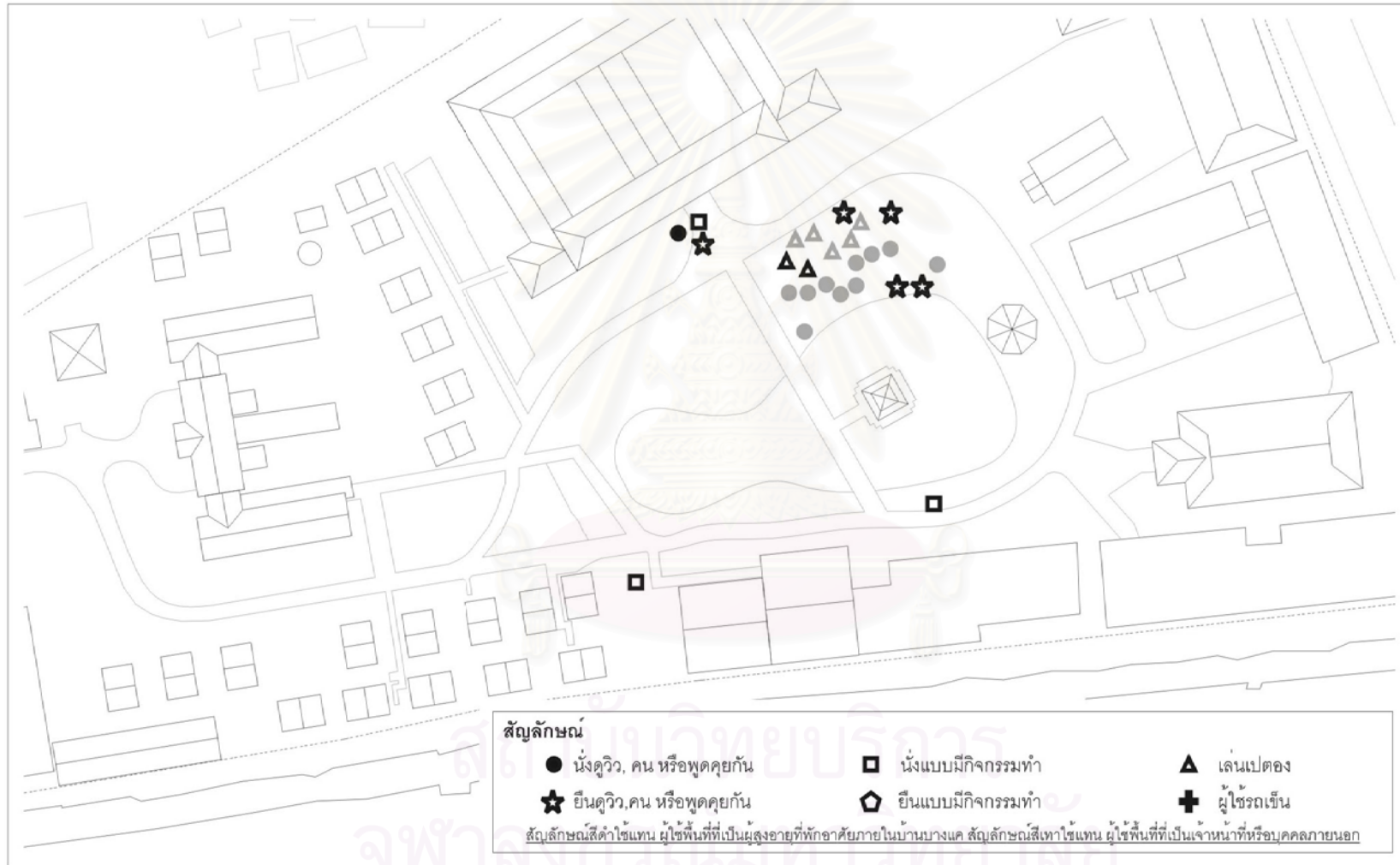

รูปที่ 4.10 แสดงการใช้พื้นที่ภายนอกอาคารในช่วงเวลา 14.00 - 15.00 น.

รูปที่ 4.11 แสดงการใช้พื้นที่ภายนอกอาคารในช่วงเวลา 15.00 - 16.00 น.

รูปที่ 4.12 แสดงการใช้พื้นที่ภายนอกอาคารในช่วงเวลา 16.00 - 17.00 น.

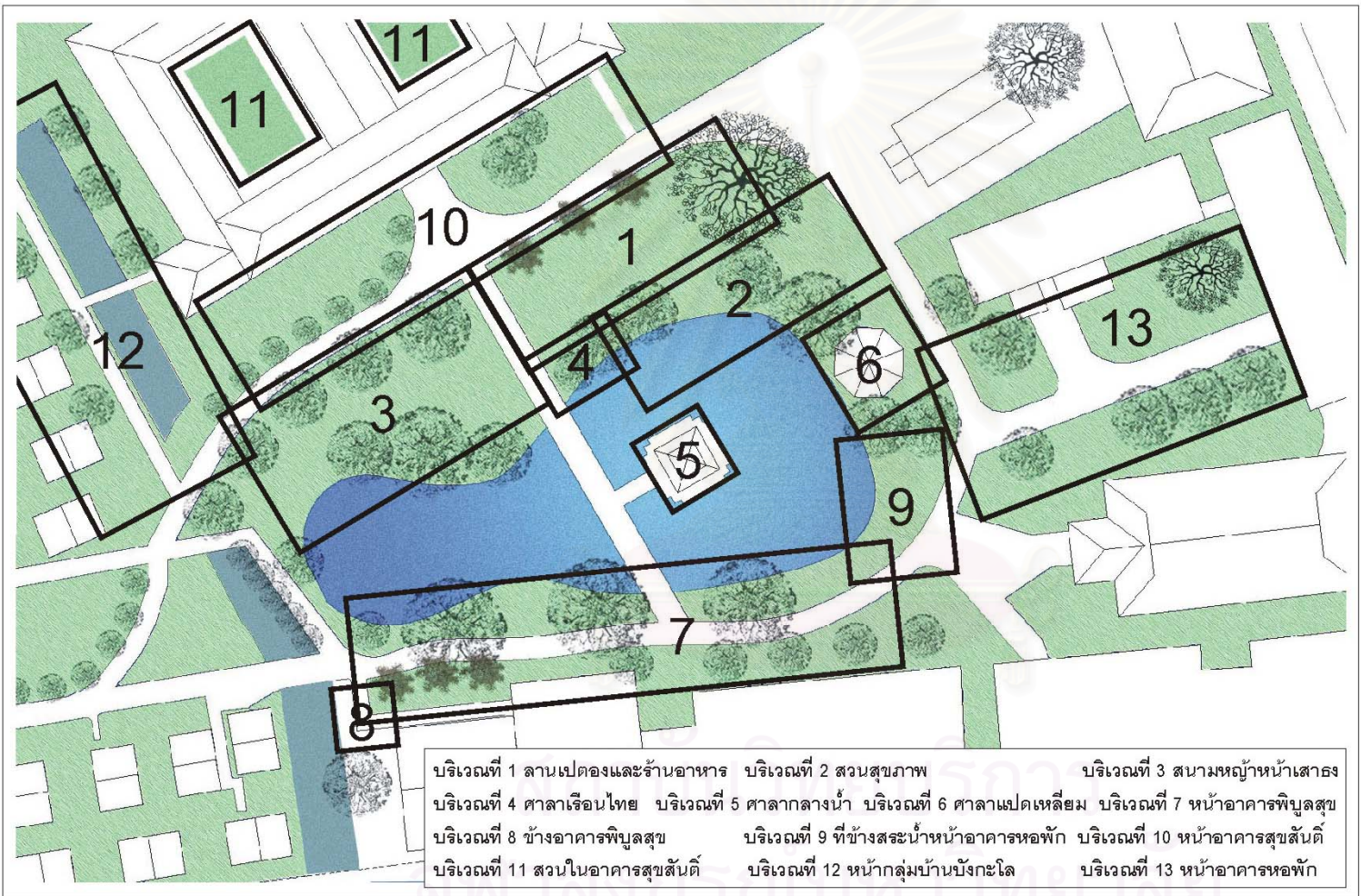

รูปที่ 4.13 แสดงการใช้พื้นที่ภายนอกอาคารในช่วงเวลา 17.00 - 18.00 น.

7.3 การศึกษาบริเวณย่อยของพื้นที่ภายนอกอาคาร

พื้นที่ภายนอกอาคารสามารถแบ่งเป็นพื้นที่ย่อยได้จากลักษณะทางกายภาพและการใช้งานของพื้นที่ ซึ่งพื้นที่ภายในสถานศึกษาระดับชั้นวางานบางแต่สามารถแบ่งเป็นพื้นที่ย่อย 13 จุด

รูปที่ 4.14 แสดงบริเวณย่อยในการทำการศึกษากาการใช้งานพื้นที่ภายนอกอาคาร

รูปที่ 4.15 แสดงบรรยากาศบริเวณย่อย

7.3.1 ลานเปตองและร้านอาหาร ประกอบไปด้วยลานเปตอง 2 ลาน มีเก้าอี้ที่นั่งรอบลานเปตอง (รูปที่ 4.16) ลานที่ใกล้ถนนมากกว่ามักจะเป็นลานที่เต็มก่อน เนื่องจากเข้าถึงได้ง่ายจากถนนและง่ายต่อการเข้าร่วมเล่นของผู้เล่นคนอื่นๆ ในช่วงเย็นบริเวณนี้จะมีผู้สูงอายุและครอบครัวเจ้าหน้าที่มานั่งพักผ่อน, พบปะพูดคุยจำนวนมากเนื่องจากเป็นบริเวณพื้นที่ภายนอกอาคารที่มีที่นั่งมากที่สุดและมีบรรยากาศคึกคักจากการเล่นเปตอง มีและร้านอาหารรถเข็นให้บริการอีกด้วย(รูปที่ 4.17) บริเวณนี้มีต้นไทรขนาดใหญ่ทำให้ร่มเงาตลอดวัน(รูปที่ 4.18) ในทุกวันพุธและศุกร์ของทุกอาทิตย์เป็นวันแข่งขันซึ่งผู้เล่นเปตองเป็นทั้งผู้สูงอายุที่พักในสถานสงเคราะห์และบุคคลภายนอก ทุกวันพุธและศุกร์จึงเป็นวันที่มีผู้ใช้งานบริเวณนี้มากกว่าวันอื่น

รูปที่ 4.16 แสดงบริเวณลานเปตอง

รูปที่ 4.17 แสดงบริเวณร้านอาหาร ข้างสนามเปตอง

รูปที่ 4.18 แสดงต้นไทรบริเวณลานเปตอง

รูปที่ 4.19 แสดงมุมมองจากอาคารสุขสันต์

7.3.2 สวนสุขภาพ มีฐานออกกำลังกาย 4ฐาน เน้นการออกกำลังกายขาและแขน บริเวณนี้มีผู้สูงอายุมีใช้ค่อนข้างน้อย และเป็นช่วงเช้าและเย็นที่แดดร้อนแล้ว ผู้มาใช้มักมาออกกำลังกายเพียงคนเดียว และมีผู้สูงอายุมานั่งจับกลุ่มพูดคุยกันบ้างบางครั้ง เป็นพื้นที่ที่มีความเป็นส่วนตัวดี เนื่องจากมีไม้พุ่มและไม้ประดับบังสายตา เนื่องจากฐานมีจำนวนน้อยจึงทำให้ออกกำลังกายได้ไม่เก้รูปแบบ และทำให้ผู้ใช้สามารถเบียดได้ง่าย ฐานหนึ่งข้างลานเปิดองมีลักษณะเป็นพื้นกรวดให้เดินนวดเท้า แต่ปัจจุบันกลายเป็นบ่อน้ำขัง (รูปที่4.23) แสดงให้เห็นถึงการออกแบบฐานที่ไม่เหมาะสม

รูปที่ 4.20 แสดงฐานออกกำลังกาย

รูปที่ 4.21 แสดงฐานให้นั่งย่นขาและฝึกการนั่งทรงตัว

รูปที่ 4.22 แสดงฐานออกกำลังกายแขนและไหล่

รูปที่ 4.23 แสดงฐานนวดเท้าด้วยกรวด

7.3.3 สนามหญ้าหน้าเสาธง เป็นบริเวณสนามหญ้ากว้างที่สามารถรองรับกิจกรรมรวมคนได้ในงานเทศกาลต่างๆ (รูปที่4.24) แต่ในช่วงวันธรรมดาแทบจะไม่มีการใช้งาน ยกเว้นการเดินแอโรบิกในช่วงเย็นของเจ้าหน้าที่ ในบริเวณมีซุ้มที่นั่งไม้เลื้อยตั้งอยู่ริมน้ำ (รูปที่4.25) บริเวณนี้ไม่ค่อยมีผู้มาใช้ จึงมีความเป็นส่วนตัวสูง ผู้ที่มาใช้มักจะมานั่งเพียงคนเดียว

รูปที่ 4.24 แสดงบริเวณสนามหญ้าหน้าเสาธง

รูปที่ 4.25 แสดงซุ้มที่นั่งริมบ่อน้ำ

7.3.4 ศาลาเรือนไทย (รูปที่4.26) ตั้งอยู่ใกล้ลานเปิดทองและสวนสุขภาพ เป็นศาลาเรือนไทยไม้ที่มีสภาพใหม่และตกแต่งสวยงาม มีรั้วขนาดเล็กกันเป็นสัดส่วนจากบริเวณอื่น แต่รั้วกลับเป็นอุปสรรคทำให้เข้าถึงศาลาได้ยากขึ้น ทำให้มีผู้มาใช้งานน้อย

รูปที่ 4.26 แสดงบริเวณศาลาเรือนไทย ตั้งอยู่ใกล้ลานเปิดทองและสวนสุขภาพ

7.3.5 ศาลากลางน้ำ (รูปที่ 4.27) ตั้งอยู่กลางบ่อน้ำ ทางเข้าสามารถใช้เป็นทางลัดระหว่างอาคารพิบูลสุขและอาคารสุขสันต์ได้ สภาพใหม่และสวยงาม มีจุดเด่นที่หลังคาศาลาสีแดงสด รองรับคนได้กลุ่มใหญ่ มีที่นั่งโดยรอบ และม้านั่งเหล็ก (รูปที่ 4.28) พื้นกระเบื้องคอนกรีตสีนํ้าเงิน ต้องใช้ความระมัดระวังในการเดินโดยเฉพาะผู้สูงอายุ รวากันตกบริเวณนี้เป็นคอนกรีต ตกแต่งสวยงาม, มั่นคงและมีขนาดหนาป้องกันผู้สูงอายุตกน้ำ (รูปที่ 4.29) เนื่องจากตั้งอยู่กลางสถานสงเคราะห์ ศาลากลางน้ำจึงเป็นจุดนำสายตา (Landmark) ที่สำคัญของสถานสงเคราะห์ โดยผู้สูงอายุที่นั่งอยู่ภายในอาคารที่พักของตนสามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน

ถึงแม้จะมีหลังคาปกคลุม แต่บริเวณศาลาล้อมรอบด้วยบ่อน้ำไม่มีต้นไม้บังแดด เพราะฉะนั้นในช่วงกลางวันบริเวณศาลากลางน้ำจึงมีอุณหภูมิสูงเนื่องจากได้รับแดดและแสงสะท้อน มีผู้มาใช้งานไม่บ่อยนัก กิจกรรมที่ทำ คือ นั่งพักผ่อน, ให้อาหารปลา

รูปที่ 4.27 แสดงมุมมองจากหน้าอาคารพิบูลสุข

รูปที่ 4.28 แสดงพื้นที่ภายในศาลากลางน้ำ

รูปที่ 4.29 แสดงทางเดินของศาลากลางน้ำ

7.3.6 ศาลาแปดเหลี่ยม (รูปที่4.30) เป็นบริเวณที่ค่อนข้างมืดและร่มตลอดวัน เนื่องจากหลังคาเตี้ย มีผู้มาใช้งานในลักษณะนั่งพักผ่อน และนอนหลับ ในช่วงกลางวันก็สามารถใช้งานได้ และมีโทรศัพท์สาธารณะให้บริการ มีผู้สูงอายุมาใช้งานวันละประมาณ 3-6 คน ศาลาแปดเหลี่ยมสามารถเข้าถึงได้ง่ายจากถนนบริเวณหน้าอาคารหอพัก ทำให้เป็นบริเวณที่มีผู้มาใช้งานบ่อยครั้ง ทั้งผู้สูงอายุที่อยู่ในสถานสงเคราะห์, เจ้าหน้าที่, พยาบาล และบุคคลภายนอกที่ครอบครัวผู้สูงอายุ, ผู้มาให้บริจาค

รูปที่ 4.30 แสดงบริเวณศาลาแปดเหลี่ยม

7.3.7 หน้าอาคารพิบูลสุข (รูปที่4.31) อาคารพิบูลสุขเป็นอาคาร 2 ชั้น ชั้น 1ของอาคารมีระดับสูงประมาณ 1 เมตร ทำให้วิวจากชานหน้าอาคารสามารถเห็นวิวได้กว้าง ได้รับลมดี ทำให้เป็นพื้นที่ที่ผู้สูงอายุนิยมมานั่งพักผ่อน, อ่านหนังสือ, ฟังวิทยุ ผู้พักอาศัยเป็นผู้สูงอายุผู้หญิงทั้งหมด ทั้งหมดค่อนข้างมีสุขภาพแข็งแรงและช่วยเหลือตัวเองได้ดี

รูปที่ 4.31 แสดงบริเวณด้านหน้าอาคารพิบูลสุข

บริเวณหน้าอาคารเป็นเก้าอี้นั่งริมบ่อน้ำ (รูปที่ 4.34) มีร่มเงาจากต้นไม้เกือบตลอดวัน ยกเว้นช่วงสายที่แดดเข้า (รูปที่ 4.33) เป็นบริเวณที่มีผู้มาใช้งานบ่อยครั้ง ทั้งผู้สูงอายุที่อยู่ในสถานสงเคราะห์จากอาคารพิบูลสุขและหอพัก และบุคคลภายนอก กิจกรรมที่ทำ คือ นั่งพักผ่อน, นั่งอ่านหนังสือ, ฟังวิทยุ และให้อาหารปลา เนื่องจากเป็นจุดขายขนมปังปลา (รูปที่ 4.35)

รูปที่ 4.32 แสดงถนนหน้าอาคารพิบูลสุข

รูปที่ 4.33 แสดงที่นั่งริมสระน้ำ มองจากศาลา

รูปที่ 4.34 แสดงที่นั่งริมสระน้ำมีผู้สูงอายุจากอาคารพิบูลสุขมาใช้งาน

รูปที่ 4.35 แสดงจุดขายขนมปังปลา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

7.3.8 ข้างอาคารพิบูลสุข (รูปที่ 4.36) มีร่มเงาจากหลังคาคลุมทางเดิน ทำให้ร่มเงาตลอดวัน และมีปอน้ำขนาดเล็กด้านข้างเป็นที่ให้อาหารปลาอีกจุดหนึ่ง เป็นบริเวณที่มีผู้มาใช้งานบ่อยครั้ง ทั้งผู้สูงอายุที่อยู่ในสถานสงเคราะห์จากอาคารพิบูลสุข และ เจ้าหน้าที่ กิจกรรมที่ทำเหมือนกับบริเวณหน้าอาคารพิบูลสุข คือ นั่งพักผ่อน, นั่งอ่านหนังสือ, ฟังวิทยุ และให้อาหารปลา แต่มีความเป็นส่วนตัวกว่าบริเวณหน้าอาคารพิบูลสุข เพราะมีต้นไม้บังสายตา และมีเก้าอี้นั่งแบบไต่ระฆากกรุก ทำให้อ่านหนังสือหรือวางของได้สะดวกกว่า

รูปที่ 4.36 แสดงบริเวณข้างอาคารพิบูลสุข

7.3.9 ที่ข้างสระน้ำหน้าอาคารหอพัก (รูปที่ 4.37) เป็นจุดที่นั่งริมน้ำที่มีร่มเงาจากต้นไม้บ่อย ทำให้มีผู้มาใช้งานเฉพาะช่วงเย็นที่ไม่มีแดดและมีจำนวนผู้ใช้งานมากเท่านั้น

รูปที่ 4.37 แสดงบริเวณข้างสระน้ำหน้าอาคารหอพัก

7.3.10 หน้าอาคารสุขสันต์ (รูปที่ 4.38) อาคารสุขสันต์เป็นอาคารลักษณะที่มีสวนตรงกลางอาคาร (Courtyard) 2สวน มี2ชั้น นอกจากห้องพักของผู้สูงอายุแล้วยังมีโรงครัวซึ่งปรุงอาหารให้ทั้งสถานสงเคราะห์และห้องอาชีวะบำบัดที่ผู้สูงอายุมารวมกลุ่มกันทำงานฝีมืออีกด้วย อาคารแบ่งเป็น 2 ส่วน แบ่งเป็นส่วนผู้หญิงและผู้ชาย ผู้สูงอายุที่แข็งแรงกว่าจะพักอยู่ห้องด้านหน้าของอาคารและผู้สูงอายุที่ป่วยหรือช่วยเหลือตัวเองได้น้อยจะอยู่ห้องด้านหลังที่ใกล้โรงครัว และโรงอาหารมากกว่า

รูปที่ 4.38 แสดงบริเวณด้านหน้าอาคารสุขสันต์

กิจกรรมหลักของบริเวณนี้ คือ กิจกรรมรำไทเก๊กทุกเช้า (รูปที่ 4.39) ซึ่งมีผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุของชมรมและผู้สูงอายุที่อยู่ภายในสถานสงเคราะห์ร่วมออกกำลังกายด้วยอีกส่วนหนึ่ง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุผู้หญิง ในช่วงอื่นๆของวันมีผู้สูงอายุมานั่งพักผ่อนบ้าง บริเวณหน้าอาคารสุขสันต์มีเก้าอี้นั่งใต้ต้นไม้ (รูปที่ 4.41) และเก้าอี้นั่งแบบโตะหมากรุก ซึ่งเก้าอี้นั่งใต้ต้นไม้เป็นที่นิยมนั่งมากกว่าเนื่องจากร่มกว่า, มีพนักพิงทำให้เอนหลังได้ นั่งสบายกว่า และต้นไม้ยังเป็นตัวกำหนดขอบเขตพื้นที่ (Define Space) ทำให้รู้สึกว่ามีพื้นที่ภายใต้ต้นไม้เป็นพื้นที่ส่วนตัวอีกด้วย ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าการเดินที่ในลักษณะเดียวกันนี้มีตั้งอยู่หน้าอาคารพิบูลสุขเช่นกัน แต่ไม่มีผู้มาใช้เลยต่างกับบริเวณหน้าอาคารสุขสันต์ สันนิษฐานว่าเป็นเพราะต้นไม้หน้าอาคารพิบูลสุขมีที่นั้งให้เลือกนั่งได้มากกว่า และมีที่นั้งริมบ่อน้ำซึ่งเห็นวิวที่สวยงามกว่าจึงเป็นที่นิยมนั่งมากกว่า

รูปที่ 4.39 แสดงกิจกรรมรำไทเก๊กตอนเช้า

รูปที่ 4.40 แสดงกลุ่มผู้สูงอายุจับพูดคุยหลังรำไทเก๊ก

รูปที่ 4.41 แสดงเต็นท์หน้าอาคารสุขสันต์

รูปที่ 4.42 แสดงทางเข้าอาคารสุขสันต์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

7.3.11 สวนในอาคารสุขสันต์ มีห้องพักของผู้สูงอายุล้อมรอบคั่นด้วยทางเดิน (Single-Corridor) (รูปที่ 4.43) ทำให้ภายในห้องพักของอาคารได้รับแสงแดดสว่างกว่าอาคารอื่นๆ บริเวณทางเดินมีที่นั่งโดยรอบ ผู้สูงอายุโดยเฉพาะผู้ที่ค่อนข้างช่วยเหลือตัวเองได้น้อย เดินได้ไม่สะดวก นิยมนั่งข้างทางเดินนี้ในบริเวณหน้าห้องพักของตนเอง และพูดคุยกัน หรือมองต้นไม้ในสวน ต้นไม้ภายในสวนเน้นการใช้ไม้ดอกและไม้ประดับ ปลูกในกระถางเนื่องจากพื้นที่สวนมีจำกัด (รูปที่ 4.45-4.46)

รูปที่ 4.43 แสดงทางเดินและสวนในอาคารสุขสันต์

รูปที่ 4.44 แสดงทางเดินภายในอาคาร

รูปที่ 4.45 แสดงบริเวณสวนในอาคาร

รูปที่ 4.46 แสดงไม้ประดับ

7.3.12 หน้ากลุ่มบ้านบังกะโล ปัจจุบันบ้านบังกะโลมีผู้สูงอายุอยู่ไม่ถึงครึ่ง เนื่องจากบ้านบังกะโลมีสภาพเก่าและทางสถานสงเคราะห์ต้องการใช้งานพื้นที่ต่อไป จึงมีแนวโน้มที่จะรื้อบ้านบังกะโลออกบางส่วนในอนาคต หน้าบังกะโลมีคลองที่ปลูกดอกบัว (รูปที่ 4.49) ให้ดอกทุกวัน บริเวณขอบสระค่อนข้างอันตรายเนื่องจากไม่มีขอบหรือราวกันตก และประกอบกับทางเดินมีขนาดแคบ ทำให้ผู้สูงอายุบางคนลื่นตกคลอง รอบพื้นที่บ้านบังกะโลเป็นพื้นที่ของผู้สูงอายุที่พักในบ้านหลังนั้น (รูปที่ 4.47) จึงมีการปลูกไม้กระถางต่างกัน ทั้งเพื่อต้องการความสวยงามของดอกไม้, เป็นงานอดิเรก และกันพื้นที่บ้าน เป็นเหมือนรั้วอาณาเขตอีกด้วย ผู้สูงอายุต้องทำการดูแลต้นไม้ในบริเวณเอง ในช่วงเช้าและเย็นจึงเห็นผู้สูงอายุออกมารดน้ำและดูแลตัดแต่งต้นไม้รอบบ้านของตนเอง

รูปที่ 4.47 แสดงบริเวณหลังบ้านบังกะโล

รูปที่ 4.48 แสดงด้านข้างของบ้านบังกะโล

รูปที่ 4.49 แสดงบริเวณคลองหน้ากลุ่มบ้านบังกะโล

รูปที่ 4.50 แสดงสะพานไม้ข้ามคลองข้างบ้านบังกะโล

7.3.13 หน้าอาคารหอพัก (รูปที่ 4.51) อาคารหอพักเป็นอาคาร 2 ชั้น ผู้สูงอายุมีห้องเป็นส่วนตัวและต้องเสียค่าห้องพักรายเดือน ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จึงมีเงินใช้จ่ายพออยู่พอกิน มีเงินเก็บ, เงินบำนาญ หรือจากครอบครัว ผู้สูงอายุมีห้องเป็นส่วนตัวจึงไม่มีความต้องการในการปลีกตัวออกมาจากห้องพักเหมือนผู้สูงอายุในอาคารอื่น ส่วนใหญ่ออกมาใช้พื้นที่ภายนอกอาคารคือ เดินออกกำลังกายตอนเย็นเท่านั้น

รูปที่ 4.51 แสดงบริเวณหน้าอาคารหอพัก

หน้าอาคารหอพักมีที่นั่งน้อยกว่าบริเวณหน้าอาคารอื่นๆ มีเพียงจุดเดียวเป็นม้านั่งเหล็กประดับด้วยตุ๊กตารูปสัตว์ที่ผู้สูงอายุในหอพักหามาตกแต่งเอง (รูปที่ 4.53) ม้านั่งเข้าถึงได้ยากเนื่องจากตั้งอยู่บนสนามหญ้าที่สูงต่ำไม่เท่ากัน มีผู้ใช้บริเวณนี้น้อย คือ ในช่วงเย็นเท่านั้น

รูปที่ 4.52 แสดงทางเข้าอาคารหอพัก

รูปที่ 4.53 แสดงบริเวณสวนหน้าอาคาร

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การใช้พื้นที่ภายนอกอาคารในโครงการที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ : กรณีศึกษา สถานสงเคราะห์ ผู้สูงอายุบ้านบางแค กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าจนเสร็จเรียบร้อยแล้ว โดยสรุปเนื้อหาและผลการวิจัยที่ได้ทำการศึกษาดังต่อไปนี้

สถานสงเคราะห์ คนชรารบ้านบางแค เปิดดำเนินการเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2496 ในที่ดิน 12 ไร่เป็น สถานสงเคราะห์คนชราที่เก่าแก่ที่สุด และมีบริการสำหรับผู้สูงอายุหลากหลายประเภทที่สุด ทั้งนี้จึงมีผู้สูงอายุที่มีความหลากหลายทั้งทางลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ, เป็นสถานสงเคราะห์ที่ตั้งอยู่ในเขตเมืองที่มีความเจริญ มีสาธารณูปการในพื้นที่ใกล้เคียงโดยรอบ เช่น ตลาดบางแค วัด ฯลฯ และจากการเป็นสถานสงเคราะห์ที่มีความเก่าแก่ที่สุด จึงมีอาคารมีอายุและลักษณะที่แตกต่างกัน เพราะฉะนั้นการศึกษาการใช้สอยพื้นที่ในพื้นที่ภายนอกอาคารของสถานสงเคราะห์คนชรารบ้านบางแค จึงเป็นเรื่องควรให้ความสำคัญและน่าสนใจในการศึกษาหาข้อเท็จจริงถึง สภาพปัจจุบัน ปัญหาของผู้สูงอายุ เพื่อนำไปสู่การเสนอข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบปรับปรุงสถานสงเคราะห์คนชรารบ้านบางแคต่อไป

การศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากิจกรรม การใช้สอยพื้นที่ในพื้นที่ภายนอกอาคารของผู้สูงอายุ และศึกษาปัญหาในการใช้พื้นที่ภายนอกอาคารของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรารบ้านบางแค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีเครื่องมือ 2 แบบ คือ แบบสัมภาษณ์และแบบสังเกตการณ์ โดยแบบสัมภาษณ์ได้ทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ถึงการใช้งานพื้นที่ภายนอกอาคารของสถานสงเคราะห์คนชรารบ้านบางแค เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงร่าง โดยคำถามส่วนใหญ่เป็นคำถามปลายเปิด และแบบสังเกตการณ์ เป็นการสังเกตการใช้งานจริงภายในสถานสงเคราะห์คนชรารบ้านบางแค โดยจัดบันทึกการชดการชดกิจกรรมของผู้สูงอายุภายในโครงการ เจ้าหน้าที่ และบุคคลภายนอก ในช่วงเวลาต่างๆ และเวลาที่มีการใช้งานสูงสุด

ในการศึกษารั้งนี้ผู้วิจัยทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจาก ประชากรผู้สูงอายุทั้งหมดในสถานสงเคราะห์คนชรารบ้านบางแค โดยผู้สูงอายุบางส่วนในสถานสงเคราะห์มีอาการหลงหรือหูตึง ซึ่งเป็นอุปสรรคในการสัมภาษณ์ หรือป่วยหนักจนไม่มีความสามารถในการใช้พื้นที่ภายนอกได้ด้วยตัวเอง ซึ่งไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาซึ่งต้องการศึกษาการใช้งานพื้นที่ภายนอกอาคารของผู้สูงอายุ ซึ่งทำให้การศึกษาคลาดเคลื่อนได้ ผู้วิจัยจึงได้แบ่งกลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่สามารถทำการสัมภาษณ์ได้กลุ่มนี้ออก และทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากกลุ่มที่ทำการสัมภาษณ์ได้ที่

เหลือ และเต็มใจให้สัมภาษณ์ โดยมีกลุ่มที่สามารถทำการสัมภาษณ์ได้รวมทั้งสิ้น 117 คน จากผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแคทั้งหมด 228 คน หรือร้อยละ 51.32 ของประชากรทั้งหมด จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุซึ่งสามารถทำการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ 104 คน จากกลุ่มที่ทำการสัมภาษณ์ได้ 117 คน หรือร้อยละ 45.62 ของประชากรทั้งหมด ผลการศึกษาสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ

กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาร่วมใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 80.8 อายุอยู่ระหว่าง 70-79 ปี ร้อยละ 55.8 โดยอายุน้อยที่สุดคือ 54 ปี และมากที่สุดคือ 97 ปี อายุเฉลี่ย 77.3 ปี มีสภาพโสดและสมรสใกล้เคียงกันคือ ร้อยละ 42.3 และร้อยละ 36.6 ตามลำดับ ภูมิลำเนาเดิมหรือที่อยู่แห่งสุดท้ายก่อนมาอยู่ที่สถานสงเคราะห์หรืออยู่ในกรุงเทพฯ ร้อยละ 68.3 ระดับการศึกษาต่ำกว่า ป.4 หรือไม่ได้รับการศึกษาเลย และระดับการศึกษา ป.4-ม.6 ร้อยละ 47.1 และ ร้อยละ 37.5 ตามลำดับ

ส่วนน้อยเท่านั้นที่ไม่มีโรคและอาการเจ็บป่วย คือร้อยละ 10.6 ผู้สูงอายุส่วนที่เหลือมีโรคและอาการเจ็บป่วย 1-8 โรค ส่วนใหญ่มีโรคและอาการเจ็บป่วย 1 โรค ร้อยละ 7.7 โดยโรคและอาการเจ็บป่วยที่เป็นมากที่สุดคือ ปวดข้อหรือกระดูก, โรคความดันโลหิต, เวียนหัว, โรคเกี่ยวกับตา, ปวดเมื่อยตามร่างกาย, เบาหวาน, โรคหัวใจ, นอนไม่หลับ, เหน็บชา และโรคปอด ตามลำดับ จากการสัมภาษณ์พบว่าส่วนใหญ่ผู้สูงอายุให้ความสำคัญกับโรคและอาการเจ็บป่วยของตนเองดี โดยบางคนไปพบพยาบาลที่ประจำอยู่ภายในสถานสงเคราะห์ บางคนออกไปซื้อยามารักษาตนเอง และบางคนไปโรงพยาบาลเป็นประจำ โรคเหล่านี้มักจะเป็นๆหายๆ และเมื่อโรคออกอาการทำให้ผู้สูงอายุไม่อยากทำกิจกรรมใดๆมาก รวมทั้งการออกไปใช้พื้นที่ภายนอกอาคารด้วย

ผู้สูงอายุส่วนหนึ่งใช้อุปกรณ์ช่วยในการเดิน คือ ร้อยละ 27.9 อุปกรณ์ช่วยในการเดินส่วนใหญ่ใช้ไม้เท้า ร้อยละ 73.1 นอกนั้นใช้วอลเกอร์, รถเข็นและใช้อุปกรณ์ช่วยในการเดินอื่นๆ ตามลำดับ ผู้สูงอายุที่ใช้อุปกรณ์ไม้เท้าและวอลเกอร์ส่วนใหญ่ใช้อุปกรณ์ช่วยในการเดินในบางครั้งเท่านั้น โดยเฉพาะเวลาที่ต้องออกไปทำธุระ หรือเดินเล่นที่ต้องเดินในระยะไกล เวลาที่อยู่ในบริเวณบ้านพักมักจะไม่ใช้อุปกรณ์ช่วยเดิน ผู้สูงอายุบางคนที่ปัญหาในการเดิน เช่น เป็นอัมพฤกษ์, ปวดขา, ปวดข้อ หรือหลังค่อม กลับไม่ได้ใช้อุปกรณ์ช่วยในการเดิน เพราะไม่ถนัด หรือต้องการเดินด้วยตนเอง

ผู้สูงอายุส่วนใหญ่บอกว่าปัจจุบันรู้สึกมีความสุขดี ร้อยละ 62.5, รู้สึกเฉยๆ ไม่สุขและไม่ทุกข์ ร้อยละ 29.8 ส่วนน้อยเท่านั้นที่มีความทุกข์ใจ คือ ร้อยละ 7.7 สาเหตุของความทุกข์ใจรู้สึกไม่

สบายใจกับสังคมหรือคนในสถานสงเคราะห์, รู้สึกไม่สบายใจจากเรื่องครอบครัวหรือลูกหลาน, รู้สึกเหงาและอื่นๆ ตามลำดับ เมื่อให้เปรียบเทียบชีวิตก่อน-หลังมาอยู่ในสถานสงเคราะห์คนชรา บ้านบางแคพบว่า ส่วนใหญ่รู้สึกว่าชีวิตดีขึ้นตั้งแต่มาอยู่ที่สถานสงเคราะห์ ร้อยละ 63.5 บางส่วนรู้สึกว่าชีวิตเหมือนเดิม ไม่มีความแตกต่าง และส่วนน้อยเท่านั้นที่รู้สึกว่าชีวิตแย่ลง

2. ข้อมูลการอยู่อาศัย

ผู้สูงอายุส่วนใหญ่อยู่ในสถานสงเคราะห์มา 0-5 ปี คือร้อยละ 39.4 ก่อนมาอยู่ที่สถานสงเคราะห์ พักอาศัยในบ้าน ลักษณะบ้านเดิมมาก่อน ร้อยละ 65.4 ซึ่งเป็นบ้านของครอบครัว, บ้านเช่า หรือบ้านของตนเอง รองลงมาคือ ทาวน์เฮาส์หรือตึกแถว, แพลตหรือคอนโดมิเนียมและที่พักอาศัยลักษณะอื่นๆ เช่น วัด หรือโรงเรียน ตามลำดับ ส่วนใหญ่ปัจจุบันพักอยู่ที่ อาคารหอพัก, อาคารสุขสันต์ และอาคารพิบูลสุข ในจำนวนใกล้เคียงกัน พักอยู่ชั้นที่ 1 ร้อยละ 76.0 ส่วนที่เหลือพักในอาคารชั้น 2 ซึ่งส่วนมากทางสถานสงเคราะห์จัดให้ผู้สูงอายุค่อนข้างแข็งแรงและช่วยเหลือตัวเองได้พักอยู่ โดยผู้สูงอายุใช้อุปกรณ์ในการช่วยเดิน ร้อยละ 89.7 พักอยู่ชั้น 1 เมื่อทำการสอบถามผู้สูงอายุที่พักบนชั้น 2 ถึงอุปสรรคในการเดินขึ้น-ลงบันได มีบางส่วนที่บอกว่าเป็นปัญหาอย่างมาก การเดินขึ้น-ลงทำให้เหนื่อยและไม่อยากเดินขึ้น-ลงห้องพักบ่อยนัก แต่มีความจำเป็นต้องลงมารับประทานอาหาร, ร่วมกิจกรรมอาชีพะบำบัด หรือออกไปทำธุระ

3. ข้อมูลการทำกิจกรรมของผู้อยู่อาศัย

3.1 งานอดิเรก

ผู้สูงอายุมีกงานอดิเรกร้อยละ 78.8 งานอดิเรกส่วนใหญ่ทำงานฝีมือ รองลงมาคือ อ่านหนังสือ โดยเฉพาะหนังสือธรรมะ, ทำความสะอาดอาคารที่พักและบริเวณโดยรอบ, ฟังวิทยุ, เล่นกีฬาหรือออกกำลังกายและปลูกหรือดูแลต้นไม้ ตามลำดับ

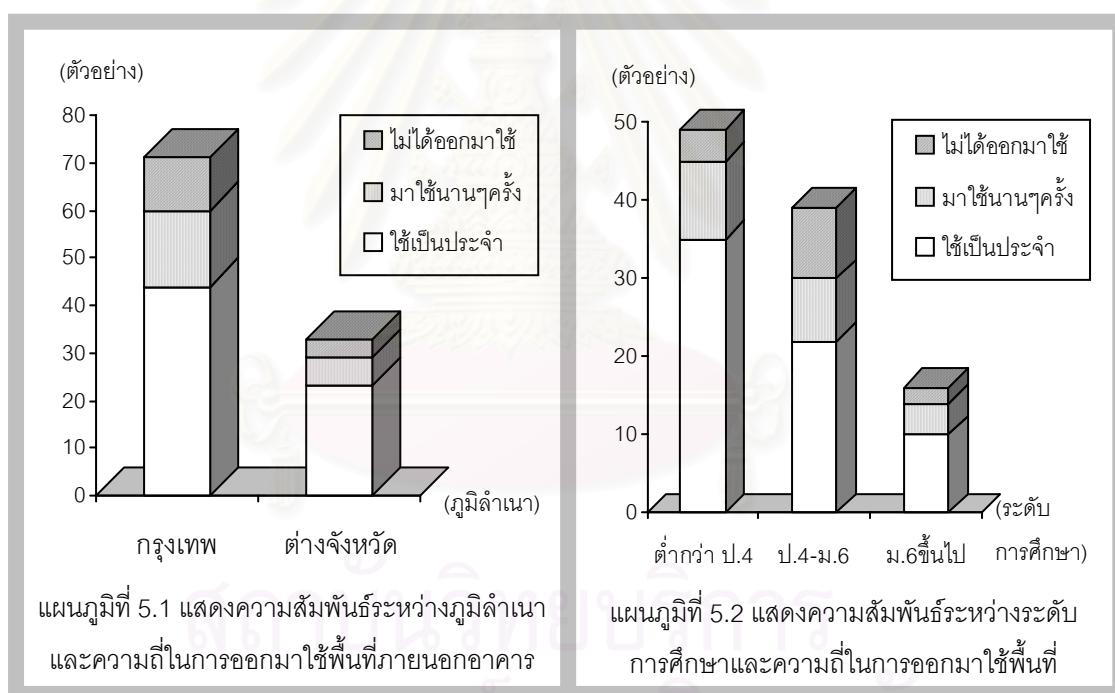
3.2 การทำกิจกรรมร่วมกับสถานสงเคราะห์

ส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมการประชุมผู้สูงอายุ เนื่องจากเป็นหน้าที่ที่ผู้สูงอายุที่ควรมารับฟังและแสดงความคิดเห็น รองลงมาคือกิจกรรมนันทนาการซึ่งมักจัดบริเวณอาคารอเนกประสงค์ รองลงมาคือ ศาสนกิจที่จัดที่บริเวณศาลาธรรม, กายบริหาร หรือกายภาพบำบัด, งานฌาปนกิจ, ทัศนศึกษา, งานฝีมือ และสอนหนังสือ หรือให้ความรู้ตามโรงเรียนตามลำดับ โดยกิจกรรมที่มีผู้สูงอายุเข้าร่วมมากมักเป็นกิจกรรมที่จัดใกล้กับที่พักทำให้เดินทางไปร่วมกิจกรรมได้ง่าย, เป็นกิจกรรมที่ถือว่ามีความสำคัญทางจิตใจ หรือเป็นหน้าที่ที่ควรจะร่วม

3.3 การใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร

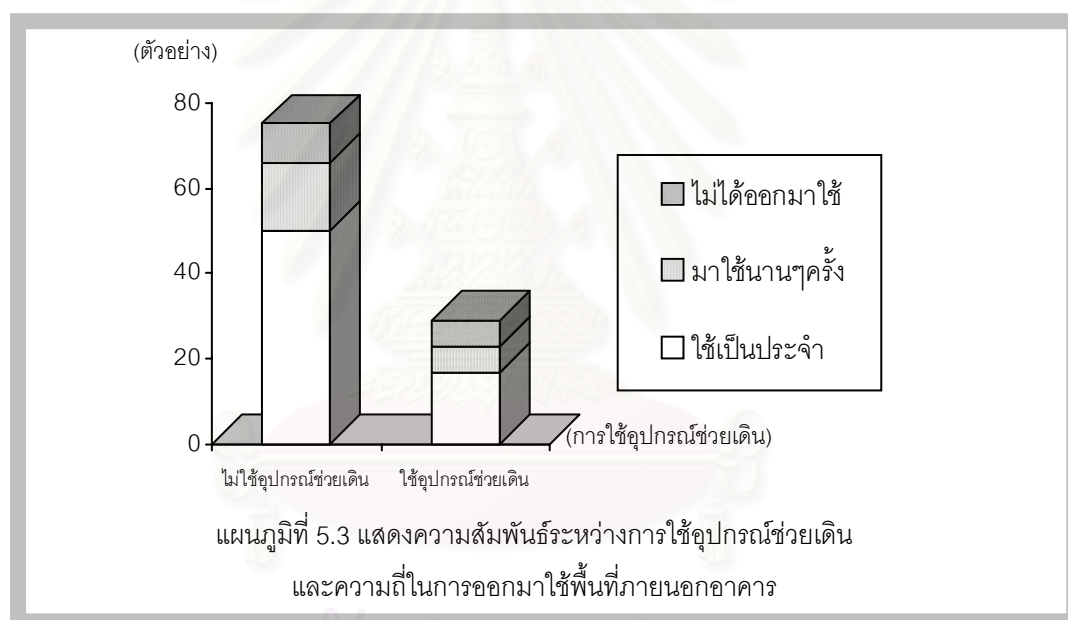
ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุจะออกมาใช้พื้นที่ภายนอกอาคารเป็นประจำ ทุกวันหรือ 2-3 วันต่อครั้ง คือร้อยละ 64.4 มีเพียงร้อยละ 11.5 ที่ไม่ออกมาใช้พื้นที่ภายนอกอาคารเลย จากการศึกษาพบว่า ความถี่ในการออกมาใช้พื้นที่ภายนอกอาคารมีความสัมพันธ์กับลักษณะทั่วไปของผู้สูงอายุ ได้แก่ ภูมิภาค, ระดับการศึกษา, การใช้อุปกรณ์ในการช่วยเดินและสภาพจิตใจในปัจจุบัน ภูมิภาคของสูงอายุพบว่าผู้ที่มีภูมิภาคในต่างจังหวัดมีส่วนการออกมาใช้พื้นที่เป็นประจำมากกว่าผู้ที่มีภูมิภาคในกรุงเทพฯ (แผนภูมิที่ 5.1) และผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า ป.4 มีส่วนการออกมาใช้พื้นที่เป็นประจำมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่า (แผนภูมิที่ 5.2) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง สภาพความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา (นันทวัน ใจกล้า: 2537) พบว่า ผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อย และผู้สูงอายุที่มีการศึกษาน้อยจะเข้าร่วมกิจกรรมมากกว่า ผู้สูงอายุกลุ่มอื่น

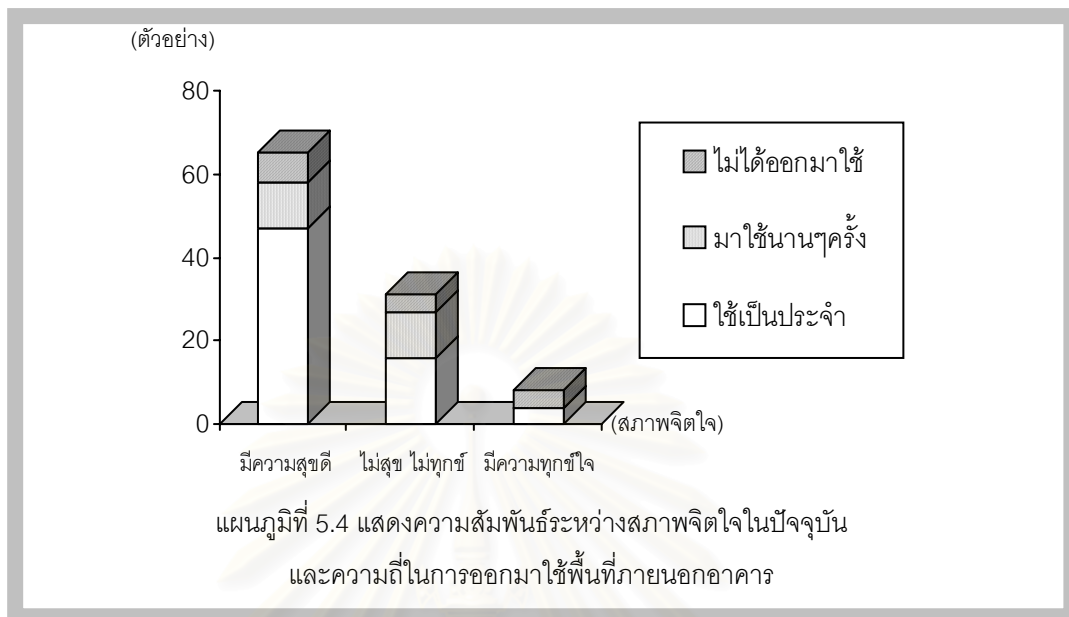
ซึ่งปัจจัยเรื่องภูมิภาคและระดับการศึกษามีความสอดคล้องกันคือ ผู้สูงอายุที่มีภูมิภาคอยู่ต่างจังหวัดมักมีการศึกษาน้อย จากข้อค้นพบที่ว่าผู้สูงอายุกลุ่มนี้มีความถี่ในการออกมาใช้พื้นที่ภายนอกบ่อยครั้ง เกี่ยวข้องกับประสบการณ์การใช้ชีวิตก่อนที่จะมาอยู่ในสถานสงเคราะห์ ซึ่งใช้ชีวิตใกล้ชิดธรรมชาติมากกว่ากลุ่มที่มีภูมิภาคอยู่ในกรุงเทพฯ ที่มีความแออัดของประชากรมากกว่า

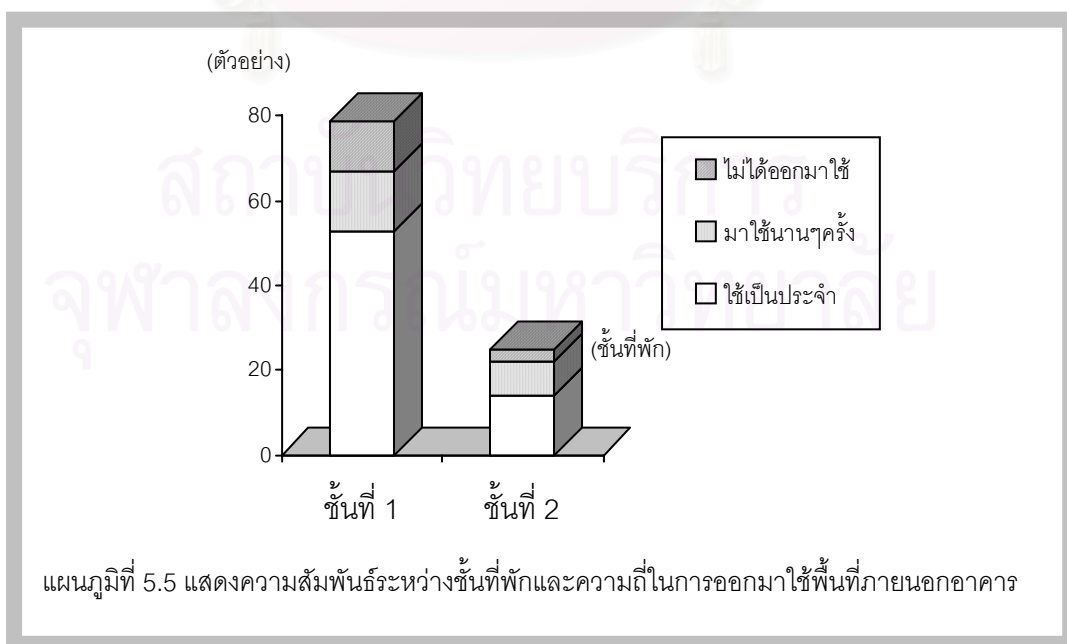
การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อุปกรณ์ในการช่วยเดินและความถี่ในการใช้พื้นที่ภายนอก พบว่าผู้ที่ไม่ใช้อุปกรณ์ในการช่วยเดินมีสัดส่วนการออกมาใช้พื้นที่เป็นประจำมากกว่าผู้ที่ใช้อุปกรณ์ในการช่วยเดิน และผู้ที่ใช้อุปกรณ์ในการช่วยเดินเป็นผู้ที่ไม่ได้ออกมาใช้พื้นที่ภายนอกเลยเป็นสัดส่วนสูง (แผนภูมิที่ 5.3) ซึ่งจากการสังเกตการใช้งานพื้นที่ภายนอกพบว่าปัจจุบันผู้สูงอายุที่ใช้รถเข็นส่วนใหญ่มีความสามารถในการออกมาใช้พื้นที่ภายนอกได้เอง แต่ต้องอาศัยความพยายามและแรงแขนในการเข็นรถขึ้น-ลงทางลาดของอาคาร การใช้รถเข็นจึงเป็นอุปสรรคส่วนหนึ่งในการออกมาใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร ทำให้ผู้สูงอายุต้องอาศัยพยาบาลในการเข็นรถของผู้สูงอายุออกมาหลังอาหารเช้า เพื่อเดินเล่นรอบๆสวน หรือนั่งรับแดดอ่อนๆหน้าอาคาร ซึ่งถ้าไม่มีพยาบาลช่วยเข็นลงมาก็จะไม่ลงมาใช้พื้นที่ภายนอกอาคารเลย

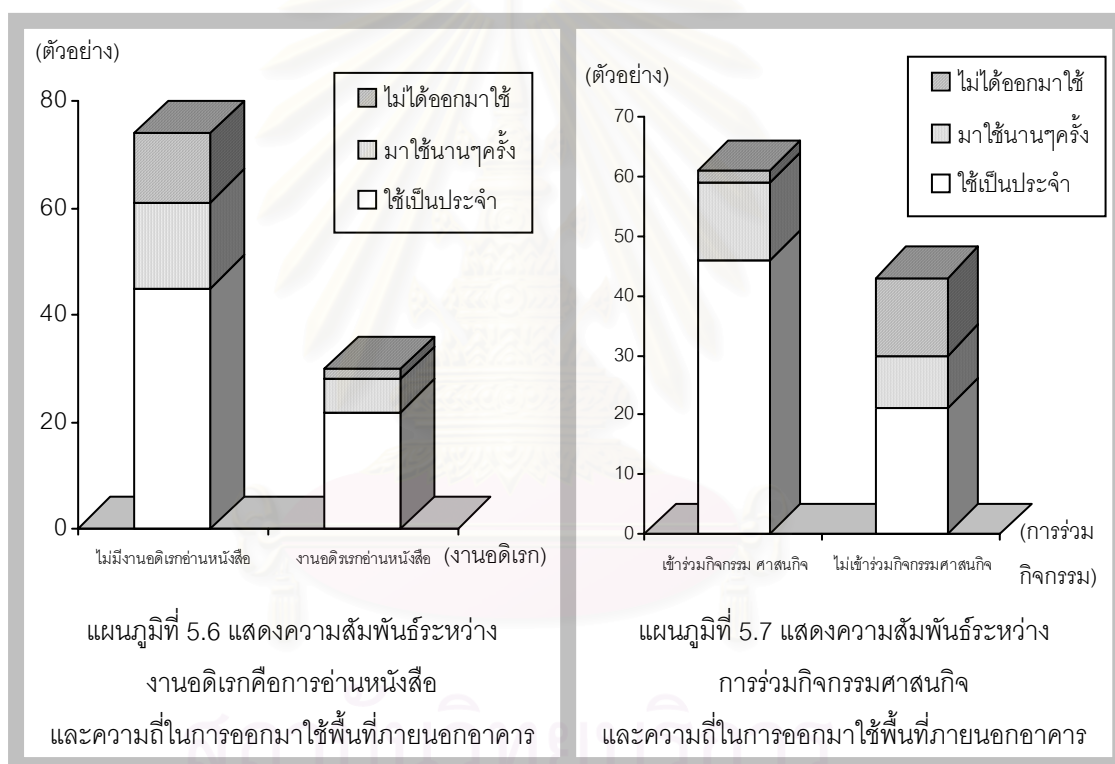
สภาพจิตใจยังเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับการใช้งานพื้นที่ภายนอกอาคารด้วย คือในกลุ่มที่ให้สัมภาษณ์ว่าปัจจุบันมีความทุกข์ใจ ร้อยละ 50 ไม่ออกมาใช้พื้นที่ภายนอกอาคารเลย และในกลุ่มที่ให้สัมภาษณ์ว่าปัจจุบันมีความสุขดี ออกมาใช้พื้นที่ภายนอกอาคารเป็นประจำ ร้อยละ 72.3 (แผนภูมิที่ 5.4) ซึ่งอาจเป็นผลมาจาก 2 สาเหตุคือ ผู้ที่มีสภาพจิตใจมีความสุขดีตลอดเวลา ชอบทำกิจกรรมต่างๆภายนอกอาคาร เช่น เดินเล่น, นั่งเล่น, พบปะผู้คน และออกกำลังกายเพื่อสุขภาพที่ดี หรือการออกมาใช้พื้นที่ภายนอกอาคารช่วยทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกผ่อนคลายและมีสุขภาพจิตที่ดีขึ้นด้วย ตามแนวความคิดสวนเพื่อการบำบัด (Healing Therapeutic Garden)

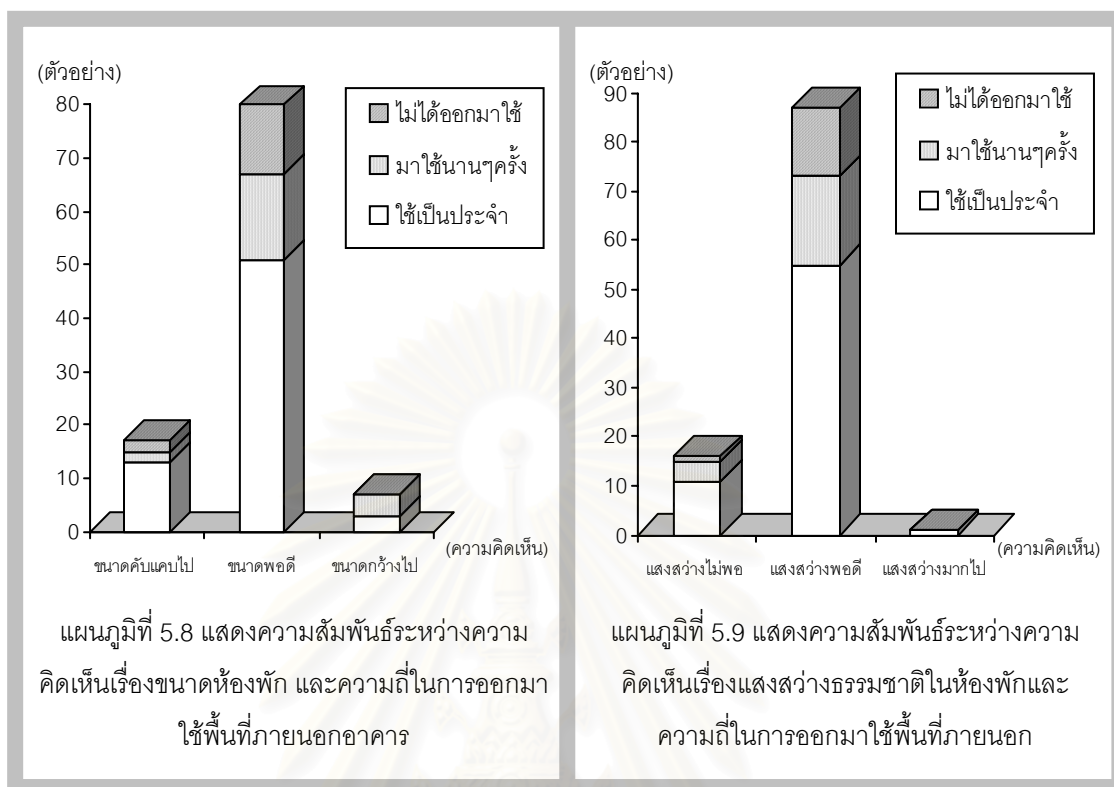
ความถี่ในการออกมาใช้พื้นที่ภายนอกอาคารมีความสัมพันธ์กับการทำกิจกรรมอื่นๆของผู้สูงอายุอีกด้วย ได้แก่ ชั้นที่ผู้สูงอายุพัก, งานอดิเรก และกิจกรรมของสถานสงเคราะห์ที่ผู้สูงอายุร่วม โดยชั้นที่ผู้สูงอายุพักในสถานสงเคราะห์มีความสัมพันธ์ต่อความถี่ในการออกมาใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร ผู้ที่พักอยู่ชั้น 1 มีสัดส่วนการออกมาใช้พื้นที่เป็นประจำมากกว่าผู้ที่พักอยู่ชั้น 2 (แผนภูมิที่ 5.5) เนื่องจากสามารถเข้าถึงพื้นที่ภายนอกได้ง่าย โดยไม่ต้องขึ้น-ลงบันไดบ่อยๆ

ผู้ที่มีงานอดิเรกบางชนิดเช่น อ่านหนังสือ หรือมีงานอดิเรกหลากหลายชนิดมีแนวโน้มที่จะออกมาใช้พื้นที่ภายนอกอาคารเป็นประจำ (แผนภูมิที่ 5.6) เช่นเดียวกับกิจกรรมที่ผู้สูงอายุร่วมกับสถานสงเคราะห์ คือ ผู้ที่ร่วมกิจกรรมกับสถานสงเคราะห์ เช่น ทัศนศึกษา, ศาสนกิจ และงานฌาปนกิจ หรือร่วมกิจกรรมกับสถานสงเคราะห์หลากหลายชนิดมีแนวโน้มที่จะออกมาใช้พื้นที่ภายนอกอาคารเป็นประจำ (แผนภูมิที่ 5.7) ซึ่งการมีงานอดิเรกและการร่วมกิจกรรมกับสถานสงเคราะห์แสดงถึงลักษณะผู้สูงอายุที่มีความคล่องตัวในการทำกิจกรรมและมีความต้องการในการร่วมกิจกรรมกับผู้อื่น โดยไม่ให้ตนเองอยู่ว่่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับการใช้งานพื้นที่ภายนอกอาคาร

จากการศึกษาพบว่าความถี่ในการใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเรื่องห้องพักของผู้สูงอายุ ได้แก่ ขนาดห้องที่คับแคบไป, แสงสว่างธรรมชาติที่ไม่เพียงพอ และกลิ่นภายในห้องพัก โดยผู้ที่ไม่พอใจในห้องพักมีสัดส่วนในการใช้พื้นที่ภายนอกอาคารเป็นประจำมากกว่าผู้ที่พอใจในห้องพัก เช่น ผู้สูงอายุที่ให้ความเห็นว่าห้องพักของตนมีขนาดคับแคบไปหรือมีผู้สูงอายุอยู่หนาแน่นไป ออกมาใช้พื้นที่ภายนอกเป็นประจำถึง ร้อยละ 76.5 (แผนภูมิที่ 5.8) แสดงให้เห็นว่าความไม่พึงพอใจในลักษณะห้องพักของตนเองมีส่วนทำให้ผู้สูงอายุต้องหลีกเลี่ยงออกมาใช้พื้นที่อื่นๆ เช่น พื้นที่ภายนอกอาคาร เป็น

3.4 กิจกรรมที่ทำบริเวณพื้นที่ภายนอกอาคาร

กิจกรรมที่มีผู้สูงอายุตอบว่าทำมากที่สุด คือ การพักผ่อนนั่งเล่น และพบปะผู้คน และเดินเล่นใกล้เคียงกัน ผู้สูงอายุบางคนโดยเฉพาะผู้สูงอายุประเภทสามัญที่พักห้องพักรวม ให้สัมภาษณ์ว่าฟังวิทยุเป็นประจำ แต่เวลาเปิดวิทยุในห้องพัก มีผู้สูงอายุท่านอื่นกล่าวว่า ว่าเปิดเสียงดังไปบ้างเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาจึงต้องออกมานั่งฟังวิทยุที่พื้นที่ภายนอกอาคารแทน แสดงให้เห็นถึงการใช้งานพื้นที่ภายนอกอาคารไม่เพียงใช้งานในการพักผ่อนนั้น แต่ยังเป็นสถานที่ให้ผู้สูงอายุสามารถออกมาใช้เพื่อปลีกวิเวกจากผู้สูงอายุท่านอื่นอีกด้วย

กิจกรรมภายนอกอาคารที่น่าสนใจอื่นอย่าง คือ การดูแลต้นไม้ โดยผู้สูงอายุจำนวนหนึ่งให้สัมภาษณ์ว่า ตนอยู่ที่สถานสงเคราะห์นี้แทนที่จะอยู่เฉยๆ ก็จะช่วยดูแลต้นไม้, รดน้ำ หรือตัดกิ่งก้านให้ เนื่องจากต้นไม้ในสถานสงเคราะห์มีจำนวนมาก และมีผู้ดูแลน้อย ตนจึงอยากช่วยบ้างเล็กน้อย โดยส่วนใหญ่จะดูแลต้นไม้ในส่วนรอบๆอาคารที่พักของตนเอง บางคนดูแลต้นไม้เฉพาะต้น เพราะทางสถานสงเคราะห์เคยมีโครงการบักซื้อผู้สูงอายุข้างหน้าต้นไม้ เพื่อผู้สูงอายุสามารถดูแลต้นไม้ได้ เป็นการสร้างงานอดิเรกให้ผู้สูงอายุ ซึ่งผู้สูงอายุบางคนยังทำการดูแลอยู่โดยมาดูแลรดน้ำต้นไม้ และตัดแต่งกิ่งบ้าง เมื่อดอกหรือผลออกยังสร้างความภูมิใจให้อีกด้วย หลังอาคารที่พักบางหลัง เช่น อาคารสุขสันต์ มีพื้นที่เล็กๆ เป็นแปลงปลูกพืชอยู่ ซึ่งผู้สูงอายุบางคนมาปลูกพืชสวน

ครัว และไม้ดอก บางคนปลูกต้นไม้ในกระถางแทน เนื่องจากสามารถแยกออกมาจากต้นไม้ของคนอื่นได้ชัดเจน และดูแลรักษาได้ง่ายดี

3.5 ช่วงเวลาที่ใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร

เวลาที่ใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร คือ ในช่วงเช้าเวลา 6.00-8.00 นาฬิกา รองลงมาคือ ในช่วงเย็น เวลา 16.00-19.00 นาฬิกา ซึ่งเป็นช่วงที่แดดไม่แรง ซึ่งตรงกับผลการสังเกตการณ์การใช้งานพื้นที่ภายนอกอาคาร พบว่ามีการใช้งานพื้นที่ภายนอกหนาแน่นในช่วงเวลา 7.00-8.00 นาฬิกา เป็นช่วงเวลาที่ มีกิจกรรมที่สำคัญในช่วงเวลานี้คือ การรำไทเก๊ก ในช่วง 6.30-7.30 นาฬิกา บางคนออกมาเดินเล่นออกกำลังกาย, นั่งอ่านหนังสือพิมพ์, กวาดถนน, ดูแลต้นไม้, ให้อาหารปลา, จับกลุ่มนั่งคุยกัน และให้อาหารปลา

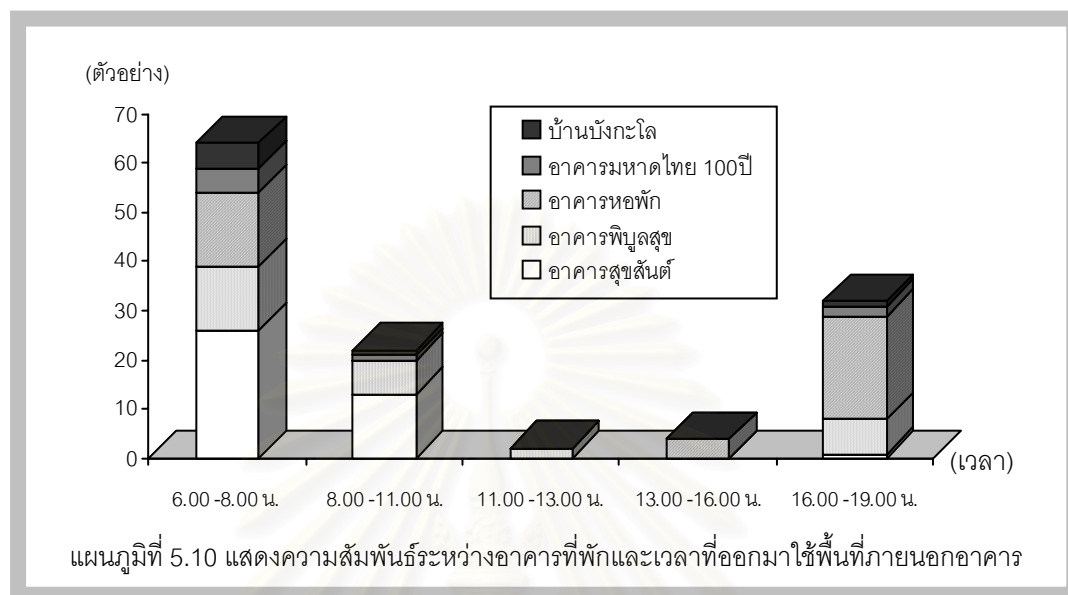
จากการสังเกตการณ์การใช้งานพื้นที่ภายนอกอาคารยังพบว่า ผู้ใช้พื้นที่ภายนอกอาคารในช่วงเช้าส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุเนื่องจากผู้สูงอายุตื่นเช้า และมีกิจกรรมที่เป็นที่นิยมคือการออกกำลังกายในช่วงเช้า และในช่วงเย็นมีครอบครัวเจ้าหน้าที่และคนภายนอกมาใช้พื้นที่ภายนอกมากกว่า เนื่องจากเป็นเวลาหลังเลิกงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบการใช้พื้นที่สวนสาธารณะแบบรวมและแบบกระจายของหมู่บ้านจัดสรรขนาดใหญ่ในกทม. (มณฑลชัยโรจนะสมิต, 2543: 228-232) ที่พบว่ากลุ่มผู้สูงอายุ 60ปีขึ้นไป เป็นกลุ่มผู้ใช้ที่ออกมาใช้สวนสาธารณะในหมู่บ้านจัดสรรเป็นประจำทุกวัน โดยมาใช้สวนในช่วงเช้า 5.00-8.00น. มากที่สุด กิจกรรมที่ทำคือ เดิน วิ่ง ออกกำลังกาย และนั่งจับกลุ่มคุยกัน และจะทยอยกลับในเวลาประมาณ 7.00น. เมื่อแดดเริ่มจ้า แต่ในช่วงเวลาเย็น 16.00-19.00น. ที่มีผู้ใช้สวนสาธารณะเป็นจำนวนมาก มีผู้ใช้สวนที่เป็นผู้สูงอายุพบได้น้อยมาก

เมื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างคำตอบเองช่วงเวลาที่ออกมาใช้พื้นที่ภายนอกอาคารกับพื้นที่ภายนอกอาคารที่ใช้งานบ่อยที่สุด พบว่า ผู้สูงอายุที่มาใช้พื้นที่ภายนอกอาคารในช่วงเวลา 4.00-6.00 นาฬิกา ให้คำตอบว่าใช้งานพื้นที่บริเวณหน้าอาคารที่พักมากที่สุด เพราะเป็นเวลาที่ฟ้ายังไม่สว่าง การใช้งานใกล้บริเวณอาคารจะสว่างและปลอดภัยมากกว่า ส่วนผู้สูงอายุที่มาใช้พื้นที่ภายนอกอาคารในช่วงเวลาอื่นๆ ให้คำตอบว่าใช้งานพื้นที่บริเวณที่นั่งริมสระน้ำมากที่สุด

ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุและเวลาที่ใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร จากการศึกษาพบว่าอาคารที่พัก มีความสัมพันธ์ต่อช่วงเวลาที่ผู้สูงอายุออกมาใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร โดยผู้พักในอาคารหอพัก ซึ่งเป็นผู้สูงอายุประเภทเสียเงินค่าพักอาศัย มีสัดส่วนในการใช้พื้นที่ภายนอกอาคารในช่วงเวลาเย็นตั้งแต่ 13.00-19.00 นาฬิกา มากกว่าผู้ที่พักในอาคาร

อื่นซึ่งออกมาใช้พื้นที่ภายนอกอาคารในช่วงเช้า ตั้งแต่ 6.00 –11.00 นาฬิกามากกว่า (แผนภูมิที่ 5.10)

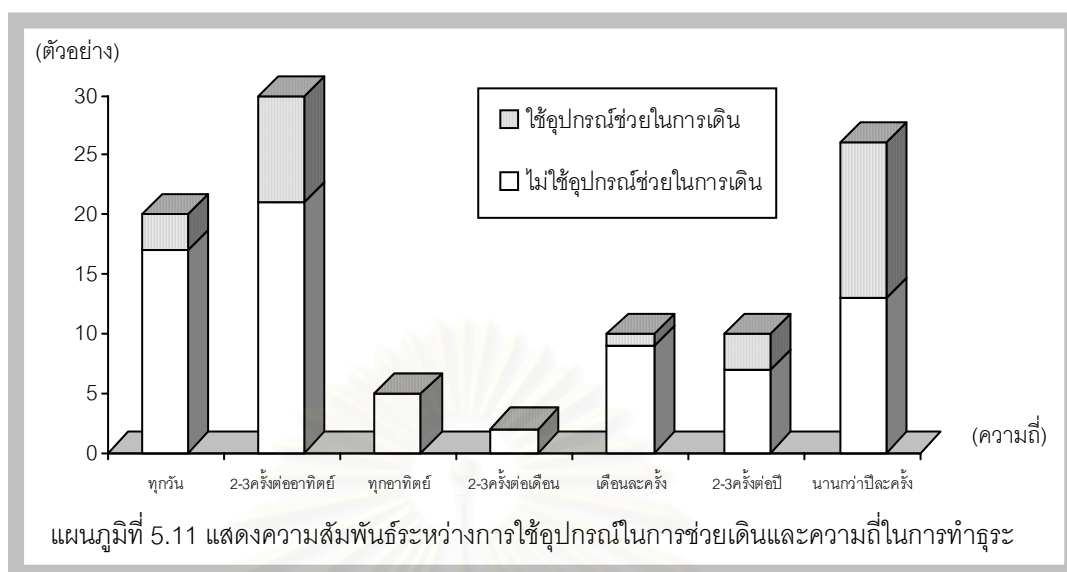
3.6 บริเวณที่ออกมาใช้บ่อยที่สุดในพื้นที่ภายนอกอาคาร

เนื่องจากผู้สูงอายุมีเวลารับประทานอาหารพร้อมกัน จึงมีผลทำให้มีผู้ใช้พื้นที่ภายนอกอาคารในช่วงเวลาอาหารน้อย บริเวณที่ออกมาใช้บ่อยที่สุด คือ บริเวณที่นั่งริมสระน้ำ รองลงมาคือ บริเวณทางเข้าหน้าอาคารที่พัก, สนามหญ้าหน้าเสาธง, สวนสุขภาพ, บริเวณด้านข้างหรือหลังอาคารที่พัก, ลานเปตอง และศาลาริมน้ำ ตามลำดับ เนื่องจากพื้นที่ริมสระน้ำมีมุมมองที่สวยงามของบ่อน้ำเหมาะแก่การนั่งพักผ่อน และการให้อาหารปลายังเป็นกิจกรรมที่ผู้สูงอายุนิยมทำอีกด้วย บริเวณศาลากลางน้ำที่เป็นจุดเด่นของสถานสงเคราะห์ กลับมีผู้สูงอายุมานั่งน้อย

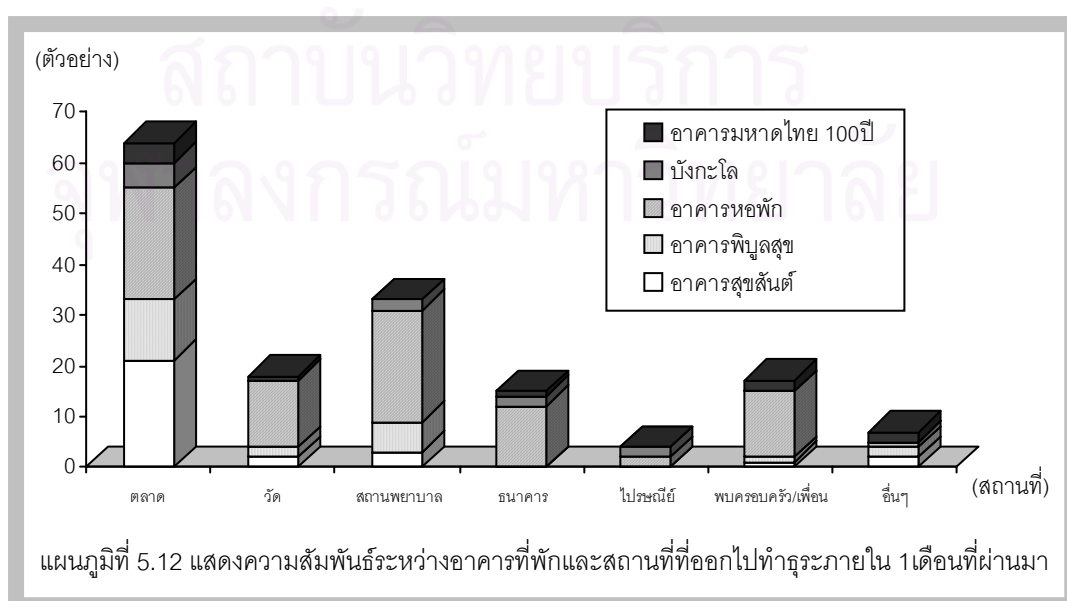
ผู้พักอาศัยชอบอยู่ในบริเวณขอบของอาคาร และหลีกเลี่ยงการนั่งกลางสวน ซึ่งผู้พักอาศัยมักจัดเฟอร์นิเจอร์ที่เคลื่อนย้ายได้ง่ายไว้ใกล้ทางเข้าออกของอาคารเพราะการเข้าถึงอาคารได้ง่ายสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากอาคารให้ความรู้สึกปลอดภัย และมีสาธารณูปโภคที่สำคัญ เช่น ห้องน้ำ (Regnier, 2002: 58)

3.7 การออกไปทำธุระภายนอกสถานสงเคราะห์

ส่วนใหญ่ออกไปทำธุระภายนอกสถานสงเคราะห์ 2-3 ครั้งต่ออาทิตย์ ร้อยละ 28.8 รองลงมา คือ นานกว่าปีละครั้ง และออกไปทุกวัน คือ มักออกไปซื้อของที่ตลาดบางแค ตามลำดับ ผู้สูงอายุที่มีปัญหาทางสุขภาพหรือการเคลื่อนไหว มักมีอุปสรรคในการออกไปทำธุระ เช่น ในกลุ่มผู้สูงอายุที่ใช้อุปกรณ์ในการช่วยเดิน ร้อยละ 44.8 ไม่ได้ออกไปทำธุระนานกว่า 1 ปี (แผนภูมิที่ 5.11)

สถานที่ที่มีผู้สูงอายุตอบว่าออกไปทำธุระเมื่อ 1 เดือนที่ผ่านมามากที่สุด คือ ตลาด รองลงมาคือ สถานพยาบาล, วัด, ออกไปพบครอบครัวหรือเพื่อน, ธนาคาร และไปรษณีย์ ตามลำดับ ผู้สูงอายุบางท่านมีกิจกรรมหลักคือ ศาสนกิจ โดยออกไปวัดใกล้เคียง คือวัดนิมมานรดี หรือวัดที่เคยไปเป็นประจำเมื่อครั้งก่อนที่จะมาอยู่ที่สถานสงเคราะห์ ซึ่งบางครั้งออกไปพักที่วัด 2-3 วัน ผู้สูงอายุอีกคนหนึ่งบอกว่าชอบไปเดินเที่ยวตามห้างสรรพสินค้า 2-3 ครั้งต่ออาทิตย์ ซึ่งห่างออกไปไม่ถึง 1 กิโลเมตร โดยเดินทางไปด้วยรถเมล์ บางท่านมีเงินจากครอบครัวหรือเงินบำนาญ ซึ่งโอนเข้าธนาคารเป็นประจำ จึงต้องติดต่อธุระกับธนาคารเสมอ ซึ่งผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์มีลักษณะการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันออกไป โดยเฉพาะผู้สูงอายุประเภทหอพัก ที่เสียเงินในการพักอาศัยในสถานสงเคราะห์ ออกไปทำธุระภายนอกเป็นจำนวนมาก (แผนภูมิที่ 5.12)

3.8 วิธีที่ใช้ในการเดินทางออกไปข้างนอก

วิธีที่ใช้ในการเดินทางออกไปข้างนอกที่ผู้สูงอายุเลือกเป็นอันดับที่1 คือ การเดินในระยะใกล้ๆ เช่นไปตลาด เพื่อไปซื้ออาหารหรือของใช้ หรือ วัด วิธีที่ใช้ในการเดินทางที่เลือกเป็นอันดับที่2 คือ รถเมล์ มีผู้ตอบว่าอาศัยรถของบ้านบางแคในการการเดินทางจำนวนหนึ่ง ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นผู้สูงอายุประเภทสามัญ เมื่อสัมภาษณ์ผู้ที่ไม่อาศัยรถของบ้านบางแคในการเดินทางถึงสาเหตุที่ไม่ใช้บริการนี้ ผู้สูงอายุบางส่วนบอกว่ามีผู้ต้องการใช้รถเยอะ และใช้ในงานที่จำเป็น เช่น ไปจัดกิจกรรม หรือไปโรงพยาบาลเท่านั้น ตนเองเกรงใจ เมื่อยังสามารถเดินทางเองได้สะดวกอยู่ คิดว่าเดินทางเองจะดีกว่า

3.9 อุปสรรคในการเดินไปตลาด หรือ บริเวณใกล้เคียง

มีผู้บอกว่ามีอุปสรรคและไม่มีอุปสรรคใกล้เคียงกัน โดยอุปสรรคที่ผู้สูงอายุเห็นตรงกันมากที่สุด คือ พื้ตบาทมีขนาดแคบ และมีของตั้งระเกะระกะ รองลงมา คือ พื้ตบาทมีพื้นต่างระดับ ทำให้สะดุดได้ง่าย, รู้สึกไม่ปลอดภัย, ระยะทางไกลเกินไปและอันตรายจากการจราจร ผู้สูงอายุบางคนเล่าว่าแต่ก่อนสถานสงเคราะห์เปิดประตูด้านข้างคลองทำให้เดินออกไปตลาด หรือวัดได้ใกล้มาก แต่ปัจจุบันปิดประตูนี้ทำให้ต้องเดินไกลขึ้น ผู้สูงอายุอีกคนหนึ่งได้เล่าว่าตนมีปัญหาทางสุขภาพทำให้ก้าวขึ้นพื้ตบาทได้ลำบากและเดินได้ช้า ต้องเดินริมถนนแทน จึงพบกับอุปสรรคเรื่องอันตรายจากการจราจรบนถนนด้วย

3.10 หกล้มภายในระยะ 5 ปีที่ผ่านมา

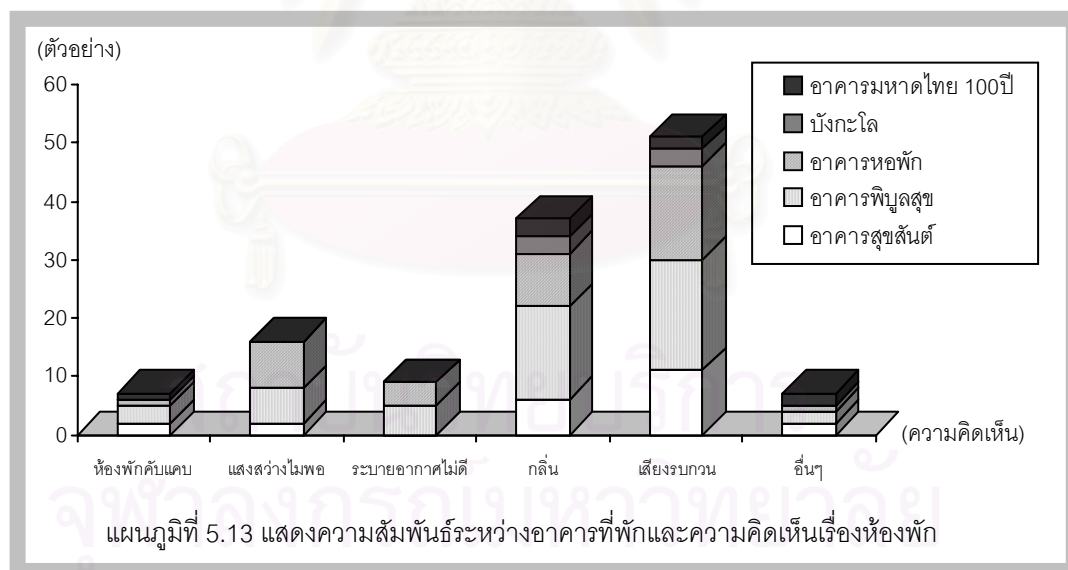
ผู้สูงอายุส่วนมากเคยหกล้มภายในระยะ 5 ปีที่ผ่านมา ร้อยละ 61.5 มีผู้สูงอายุหกล้มบริเวณภายในอาคาร มากกว่าภายนอกอาคารเพียงเล็กน้อย การหกล้มภายนอกอาคารส่วนใหญ่เกิดขึ้นที่บริเวณทางเดินภายนอกอาคาร สาเหตุของการหกล้มเพราะ ลื่นและสะดุดพื้นต่างระดับเท่ากัน รองลงมา คือ สะดุดสิ่งของ หรือสัตว์เลี้ยง, หน้ามืด และขาอ่อนแรงตามลำดับ เพราะฉะนั้นวัสดุปูพื้นและบริเวณพื้นต่างระดับจึงควรให้ความสำคัญเป็นพิเศษในการป้องกันการหกล้มของผู้สูงอายุ

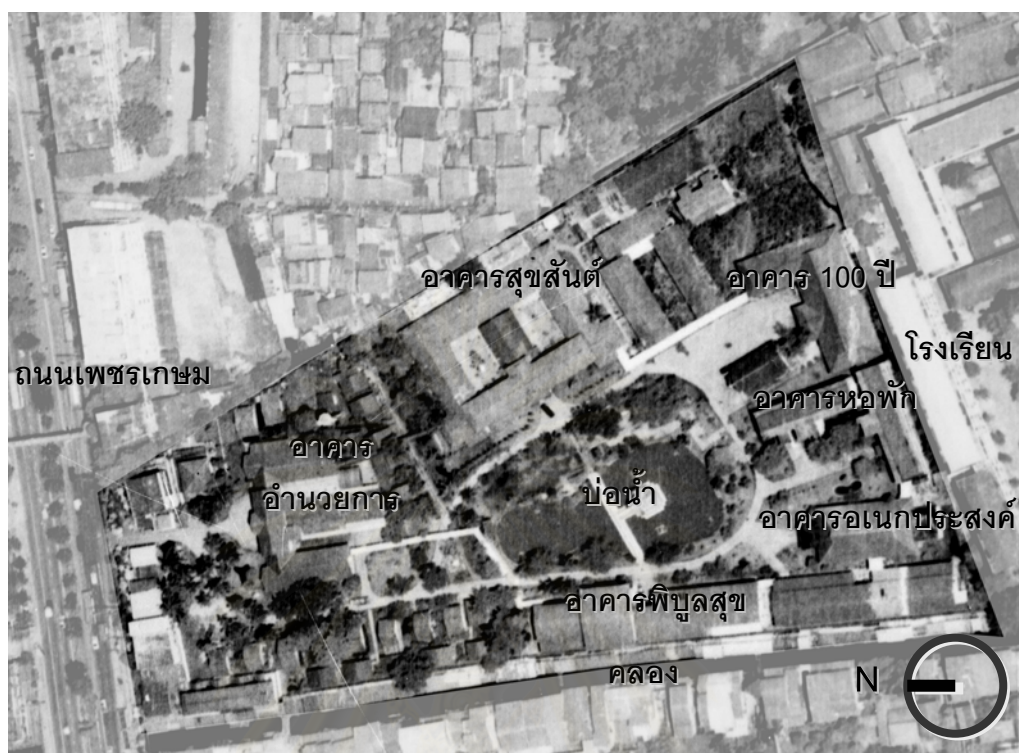
4. ความคิดเห็นเรื่องห้องพัก

ในความคิดเห็นเรื่องห้องพักผู้สูงอายุมีความพึงพอใจเป็นส่วนใหญ่ ดังนี้ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่คิดว่าขนาดของห้องพักมีขนาดพอดี ร้อยละ 76.9 ผู้สูงอายุที่คิดว่าแสงสว่างในห้องพัก มีพอดี ร้อยละ 83.7 ผู้สูงอายุที่คิดว่าภายในห้องพักมีการระบายอากาศดี ร้อยละ 91.3 ซึ่งพบว่ารูปแบบ

อาคารมีผลต่อความคิดเห็นเรื่องแสงสว่างและการระบายอากาศ โดยผู้สูงอายุอาคารพินุลสุขและอาคารหอพักจำนวนหนึ่งให้ความคิดเห็นว่าห้องพักมีแสงสว่างไม่เพียงพอและมีการระบายอากาศไม่ดี (แผนภูมิที่ 5.13) เนื่องจากการลักษณะอาคารที่ทึบ, การวางอาคารไม่รับลม คือ วางตามทิศเหนือ-ใต้ ในอาคารสุขสันต์ซึ่งเป็นอาคารแบบมีสวนกลางอาคาร (Courtyard) (รูปที่ 5.1) พบว่ามีผู้สูงอายุให้ความคิดเห็นว่าภายในห้องพักมีแสงสว่างไม่เพียงพอจำนวนน้อยมากเพียง 2 คน และไม่มีผู้ให้ความคิดเห็นว่าห้องพักมีการระบายอากาศไม่ดีเลย เพราะอาคารมีลักษณะเปิดกว้างรับลม, ลมเข้า-ออกได้ง่ายกว่าอาคารอื่นๆภายในสถานสงเคราะห์

มีผู้สูงอายุที่ให้สัมภาษณ์ว่าภายในห้องพักไม่มีกลิ่นไม่พึงประสงค์ ร้อยละ 64.4 และผู้สูงอายุที่ให้สัมภาษณ์ว่าภายในห้องพักไม่มีเสียงรบกวน ร้อยละ 51.0 โดยผู้สูงอายุในอาคารที่ตั้งอยู่ติดเขตที่ดินของสถานสงเคราะห์จะมีปัญหาเสียงรบกวนจากพื้นที่ข้างเคียง ซึ่งเป็นข้อเสียของการจัดผังโครงการที่วางอาคารทั้งหมดติดขอบเขตที่ดิน เพื่อให้พื้นที่ตรงกลางที่เหลือมีขนาดใหญ่ (รูปที่ 5.1) ซึ่งการจัดวางในลักษณะนี้อาจไม่เหมาะสมกับโครงการที่ตั้งอยู่ในเขตเมืองที่รอบข้างพื้นที่มีการใช้งานอย่างหนาแน่น

รูปที่ 5.1 แสดงผังสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแคและบริเวณข้างเคียง

โดยผู้สูงอายุในอาคารพิบูลสุข ร้อยละ 58.3 ให้สัมภาษณ์ว่ามีเสียงรบกวนเป็นรถยนต์ที่แล่นผ่านบริเวณคลองด้านข้าง ทำให้นอนไม่หลับ แต่พออยู่นานๆไปจึงเกิดความชินกับเสียงรบกวนนี้ไป เช่นเดียวกับ อาคารหอพักซึ่งมีลักษณะเป็นอาคารรูปตัวแอล มีด้านหนึ่งของอาคารที่ติดกับโรงเรียนวัดนิมมานรดี มีผู้สูงอายุ ร้อยละ 25.0 ให้สัมภาษณ์ว่ามีเสียงรบกวนจากโรงเรียน โดยเฉพาะช่วงพักเรียนและช่วงเย็น ประกอบกับตัวอาคารหอพักและอาคารของโรงเรียนห่างกันไม่ถึง 10 เมตร ทำให้สามารถเห็นนักเรียนในห้องเรียนได้อย่างชัดเจน จนบางครั้งนักเรียนสามารถตะโกนคุยกับผู้สูงอายุได้ แม้การมองเห็นห้องเรียนได้จะสร้างความกระตือรือร้นให้กับผู้สูงอายุดี แต่ในบางครั้งที่ต้องการความเป็นส่วนตัวจึงต้องอาศัยปิดม่านช่วย

ความคิดเห็นเรื่องบันไดและทางลาดในอาคารที่พัก ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ที่มีความสะดวกดี 87.5 ผู้สูงอายุบางคนให้สัมภาษณ์ว่า บันไดและทางลาดในอาคารที่พักมีความสะดวกดี ซึ่งปกติแล้วในบริเวณพื้นที่ต่างระดับ, บันได หรือทางลาด ตนจะให้ความระมัดระวังเป็นพิเศษในการเดิน คิดว่าเป็นเรื่องธรรมชาติของผู้สูงอายุที่ร่างกายจะต้องอ่อนแอลง และเคลื่อนไหวได้ลำบากขึ้น โดยไม่ได้คิดว่าบันไดหรือทางลาดเป็นอุปสรรคแต่อย่างใด

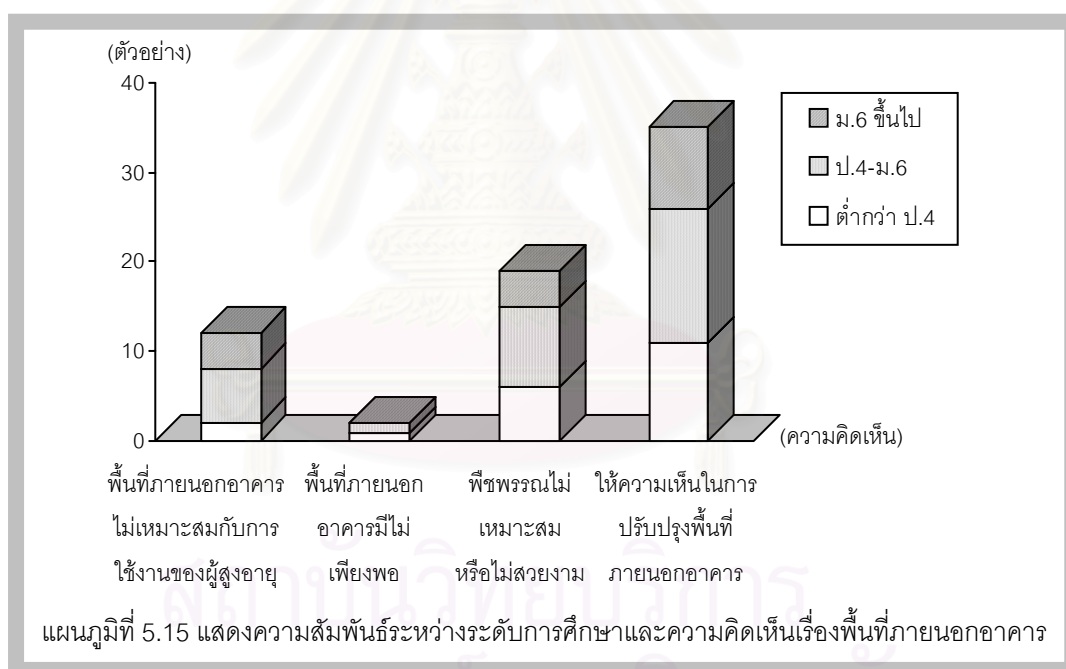
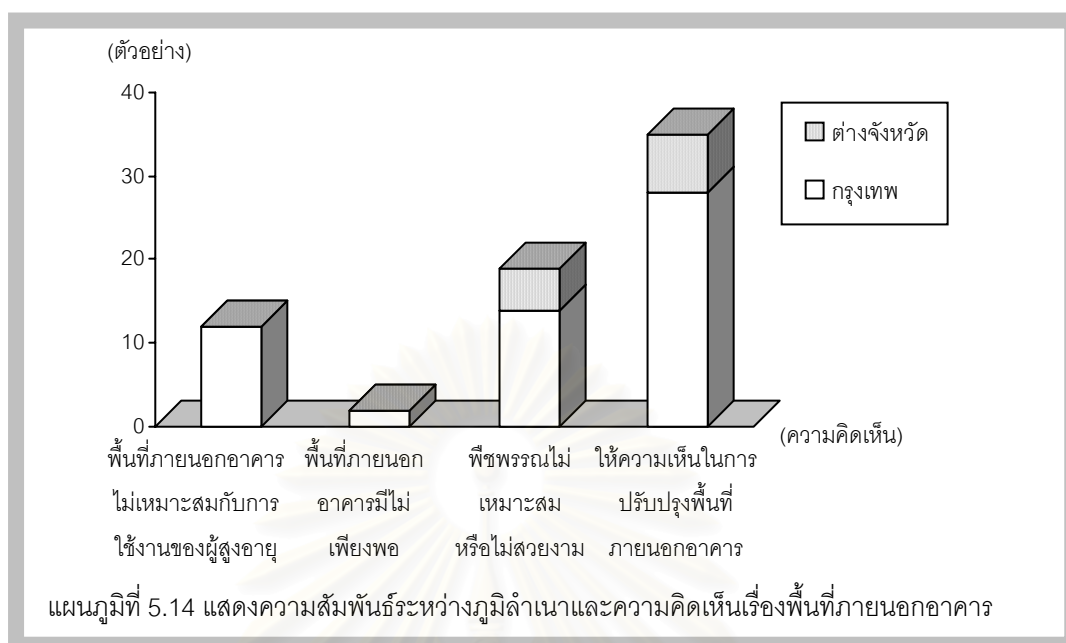

5. ความคิดเห็นต่อพื้นที่ภายนอกอาคาร

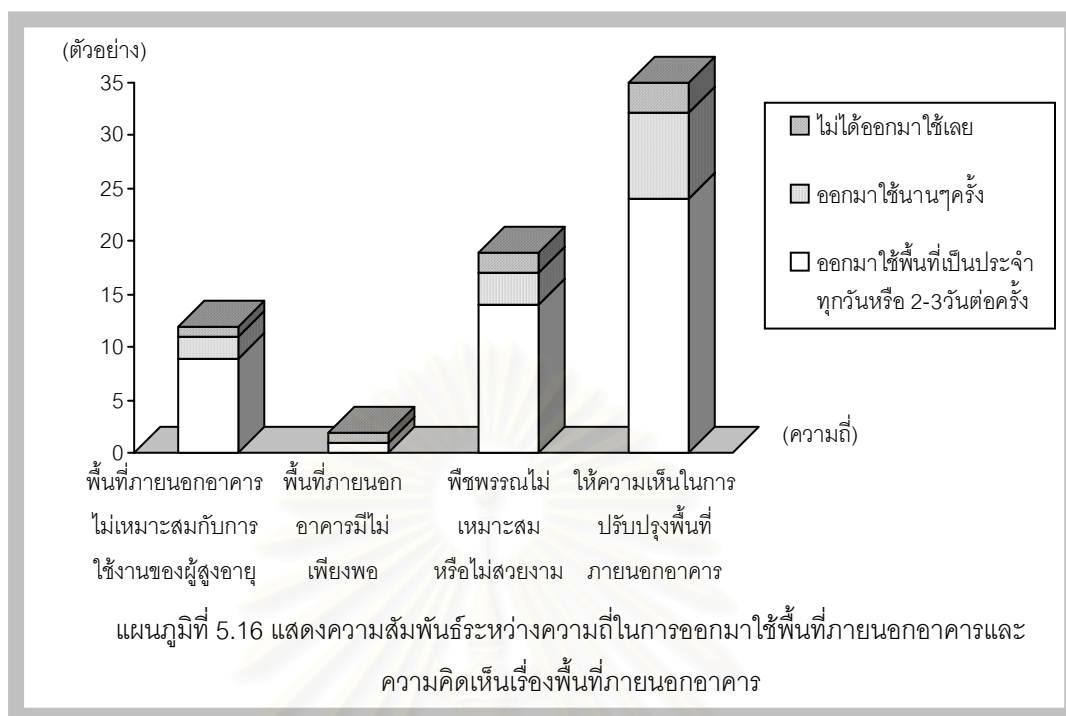
ในความคิดเห็นเรื่องพื้นที่ภายนอกอาคารมีความพึงพอใจเป็นส่วนใหญ่ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เห็นว่าพื้นที่ภายนอกอาคารมีความเหมาะสมกับการใช้งานของผู้สูงอายุ ร้อยละ 88.5 ผู้สูงอายุที่คิดว่าพื้นที่ภายนอกอาคารมีความเพียงพอ ร้อยละ 98.1 ผู้สูงอายุส่วนใหญ่คิดว่าพื้นที่ภายนอกมีเหลือเฟือ มีผู้สูงอายุจำนวนน้อยที่เห็นว่าไม่เพียงพอ คือ ผู้สูงอายุบางคนบางให้สัมภาษณ์ว่าไม่เพียงพอในวันที่มีบุคคลภายนอกจำนวนมากมาทำกิจกรรมภายในสถานสงเคราะห์ และบางคนบอกว่าไม่เพียงพอเป็นบางจุด เช่น บริเวณที่นั่งริมน้ำ หรือที่นั่งหน้าอาคาร ผู้สูงอายุส่วนใหญ่คิดว่าพืชพรรณภายในสถานสงเคราะห์มีความเหมาะสมและสวยงามดี ร้อยละ 81.7 โดยส่วนที่บอกว่าควรปรับปรุง คือ ผู้สูงอายุบางคนให้สัมภาษณ์ว่าอยากได้ไม้ดอกมากกว่านี้ ผู้สูงอายุคนหนึ่งให้ความคิดเห็นที่น่าสนใจ คือ เรื่องความปลอดภัย ต้นไม้ที่มีความสูงมากไม่เหมาะกับสถานสงเคราะห์ กิ่งไม้หรือผลสามารถหล่นลงมาเป็นอันตรายได้ โดยเฉพาะต้นมะพร้าวที่ปลูกบริเวณทางเข้าสถานสงเคราะห์ และบริเวณหน้าอาคารพิบูลสุข นอกจากอันตรายแล้วยังดูแลรักษาได้ยากอีกด้วย

เมื่อถามถึงการปรับปรุงพื้นที่ภายนอกอาคารที่เหมาะสมที่สุด ในการทำให้มีผู้สูงอายุมาใช้พื้นที่ภายนอกอาคารมากขึ้นและบ่อยขึ้นนั้น ส่วนใหญ่บอกว่าไม่มีข้อเสนอแนะ ผู้สูงอายุจำนวนมากเห็นว่าพื้นที่ภายนอกอาคารมีการจัดสวยงามอยู่แล้ว และการปรับปรุงเป็นเรื่องของเจ้าหน้าที่ในการตัดสินใจ ตนเองเป็นเพียงผู้พักอาศัยที่มาพึ่งพิงที่ของหลวง ซึ่งเมื่อเข้ามาอยู่ก็สุขสบายดี ในส่วนผู้สูงอายุที่ออกความคิดเห็นในการปรับปรุง มีผู้เสนอแนะให้เพิ่มหลังคาคลุมกันแดดและฝนตามทางเดินมากที่สุด ผู้สูงอายุคนหนึ่งเสนอแนะว่าควรมีบริเวณจัดเป็นสวนสมุนไพร โดยปลูกพืชสมุนไพร ซึ่งนอกจากให้ความรู้แล้ว ผู้สูงอายุยังสามารถนำไปใช้รักษาตนเองได้อีกด้วย ให้ผู้สูงอายุสามารถปลูกต้นไม้เองได้ สร้างกิจกรรมทำให้ผู้สูงอายุอยากออกมาใช้พื้นที่ภายนอกมากขึ้น

ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นต่อพื้นที่ภายนอกอาคาร ได้แก่ ภูมิลำเนา, ระดับการศึกษา และความถี่ในการออกมาใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร จากการศึกษาพบว่าภูมิลำเนา มีความสัมพันธ์ต่อความคิดเห็นในการปรับปรุงพื้นที่ภายนอกอาคาร โดยผู้ที่มีภูมิลำเนาเดิมอาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ ก่อนที่จะมาพักที่สถานสงเคราะห์ มีสัดส่วนในการแสดงความคิดเห็นมากกว่าผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัดมาก่อน (แผนภูมิที่ 5.14) และผู้ที่มีระดับการศึกษาสูง มีสัดส่วนในการแสดงความคิดเห็นมากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า ป.4 (แผนภูมิที่ 5.15)

อีกปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นต่อพื้นที่ภายนอกอาคาร คือ ความถี่ในการออกมาใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร โดยผู้ที่ออกมาใช้พื้นที่ภายนอกอาคารเป็นประจำ มีสัดส่วนในการแสดงความคิดเห็นมากกว่าผู้ที่ออกมาใช้นานๆครั้ง หรือ ไม่ได้ออกมาใช้เลย (แผนภูมิที่ 5.16) เพราะการใช้งานพื้นที่ภายนอกบ่อยทำให้เห็นปัญหาของพื้นที่มากขึ้น, สร้างความรู้สึกเป็นเหมือนบ้านของตนเองและอยากจะปรับปรุงให้พื้นที่ภายนอกมีความเหมาะสมมากขึ้น

ผู้สูงอายุส่วนใหญ่คิดว่าควรมีสัตว์เลี้ยงในสถานสงเคราะห์ ร้อยละ 57.7 โดยส่วนใหญ่เห็นว่าปลาเป็นสัตว์เลี้ยงที่เหมาะสมที่สุด เนื่องจากเลี้ยงและดูแลง่าย ไม่ทำสถานที่สกปรกเช่นสัตว์เลี้ยงชนิดอื่นๆ

6. ข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์ผลการศึกษากาการใช้งานพื้นที่ภายนอกอาคารของสถานสงเคราะห์ คนชราบ้านบางแคและการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางการพัฒนาพื้นที่ภายนอกอาคารของสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค และแนวทางการจัดพื้นที่ภายนอกอาคารในโครงการที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุดังนี้

6.1 การวางผังอาคาร

การวางอาคารที่ปักใกล้กับเขตที่ดินทำให้เกิดข้อเสีย โดยจากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์ครั้งหนึ่ง (ร้อยละ 49) ให้สัมภาษณ์ว่ามีเสียงรบกวนจากพื้นที่รอบข้าง และผู้สูงอายุบางคนในหอพักให้สัมภาษณ์ว่าอาคารตั้งใกล้กับอาคารโรงเรียน ในบางครั้งที่ต้องการความเป็นส่วนตัวจึงต้องอาศัยปิดม่านช่วย โครงการที่พักอาศัยที่ตั้งอยู่ในเขตเมืองที่รอบข้างมีการใช้งานพื้นที่หนาแน่น การตั้งอาคารที่ปักอาศัยควรตั้งห่างจากเขตที่ดินพอสมควร โดยอาคารไม่ควรชิดกันขนาดหน้าต่างของแต่ละอาคารประจันกันภายในระยะ 75 ฟุต (22.5 เมตร) (เอ็อมอนันตศานต์, 2539: หน้า81) เพื่อความปลอดภัยจากโจรขโมยและอัคคีภัย และป้องกันปัญหาจาก

ที่ข้างเคียง เช่น เสียง, กลิ่นรบกวน, การระบายอากาศ ฯลฯ รวมทั้งสร้างความเป็นส่วนตัวให้กับห้องพัก

การปลูกต้นไม้ หรือตัวอาคารกันขวางไว้สามารถทำให้ลดเสียงที่เล็ดลอดออกไปได้บางส่วน การปลูกต้นไม้เป็นพืดไปจึงนับว่าเป็นประโยชน์ที่ช่วยบรรเทาเสียง สิ่งกีดขวางที่สร้างขึ้นอย่างหนาที่บดบังเช่น กำแพง, ดิน, ฝาผนังหรือตัวอาคาร มักได้ผลกว่าสิ่งอื่น สิ่งกีดขวางจะเพิ่มประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ถ้าสิ่งนั้นสูงมาก หรือถ้าขยับมาให้อยู่ใกล้แหล่งเกิดหรือเครื่องรับฟัง ดังเช่น กำแพงสูงตั้งอยู่ใกล้กับแหล่งเกิดจะสามารถลดกำลังความถี่ลงได้ ในขณะที่เดียวกันหากเป็นกำแพงเตี้ยตั้งอยู่กลางระหว่างแหล่งเกิดและเครื่องรับ จะได้ผลเพียงแต่น้อย อย่างไรก็ตาม หากไม่มีทางใดที่จะลดเสียงต่างๆ ลงมาจนถึงจุดที่ต้องการได้ ก็ควรที่จะ"เคลือบ" (mask) เสียงนั้นด้วยเสียงที่น่าฟัง หรือใช้เสียง "กลาง" (Random sound) เข้าแทรก คือ นำเสียงน้ำไหล เพลงหรือเสียงใบไม้ไหวหรือแม้แต่เสียงอย่างอื่นให้สอดแทรกเข้ามา ก็จะเป็นทางให้เสียงรบกวนบางส่วนเบาบางลงไปได้ (เอ็ดมอนด์ อนันตศานต์, 2539: หน้า54)

6.2 ถนน

ถนนคอนกรีตที่มีขนาดใหญ่ไปเพิ่มอุณหภูมิให้กับสถานที่ สร้างไอความร้อนและสะท้อนความร้อนเข้าอาคาร ถนนสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแคมีขนาดเหมาะสมดี ขนาดความกว้างประมาณ 3.20 เมตร เนื่องจากจำนวนรถยนต์ที่เข้ามามีจำนวนไม่มาก ถนนที่มีขนาดพอดีกับรถทำให้รถต้องระมัดระวังในการขับรถและชะลอความเร็วรถลง ให้ปัจจุบันถนนคอนกรีตในสถานสงเคราะห์เป็นส่วนที่ผู้สูงอายุออกมาเดินเล่นและทำกิจกรรมต่างๆ เช่น จำไทเก็ก การเพิ่มความปลอดภัยของผู้สูงอายุในการใช้ถนนของสถานสงเคราะห์ เช่นการทำสี่ถนนบริเวณที่เป็นทางเข้าออกอาคาร หรือทางเดินที่ติดกับถนน หรือมาตรการการจัดการอื่นๆ เพื่อให้ผู้ขับขี่รถยนต์มีความระมัดระวังขึ้น

รูปที่ 5.2 แสดงการใช้งานถนนในวันงานเทศกาล

แต่ในโครงการที่พักอาศัยขนาดใหญ่ที่มีการจราจรของรถจำนวนมาก และผู้พักอาศัยออกมาใช้พื้นที่ภายนอกบ่อยครั้งควรมีการแยกกระหว่างทางเท้าและถนนให้ชัดเจน โดยการใช้วัสดุที่มีพื้นผิวหรือสีที่ต่างไปจากถนนคอนกรีต

6.3 ทางเดิน

จากการศึกษาพบว่า การหกล้มภายนอกอาคารส่วนใหญ่เกิดขึ้นที่บริเวณทางเดินภายนอกอาคาร สาเหตุของการหกล้มเพราะลื่นและสะดุดพื้นต่างระดับเท่ากัน รองลงมา คือ สะดุดสิ่งของหรือสัตว์เลี้ยง, หน้ามืด และขาอ่อนแรงตามลำดับ เพราะฉะนั้นวัสดุปูพื้นและบริเวณพื้นต่างระดับจึงควรให้ความสำคัญเป็นพิเศษ คือ วัสดุปูพื้นควรมีความหยาบพอสมควร เช่น คอนกรีต, หินล้าง และเหล็กเลี้ยงคอนกรีตผิวขัดมัน หรือกระเบื้องที่มีพื้นผิวลื่น สีสีนของพื้นควรมีสีอ่อน เพื่อให้สังเกตเห็นน้ำขัง หรือวัสดุที่วางอยู่ได้ง่าย และทางเดินควรมีระดับเดียวกันตลอด ไม่ควรใช้พื้นบล็อกตัวหนอนเป็นทางเดิน (รูปที่ 5.4) เพราะร่องระหว่างบล็อกเป็นอุปสรรคในการเข้าถึงพื้นที่ของรถเข็น ถ้ามีบริเวณต่างระดับควรมีสีสีนที่เห็นได้ชัดบริเวณขอบเพื่อป้องกันการลื่นล้มและสะดุดราวจับหรือที่นั่งตามทางเดินมีส่วนช่วยผู้สูงอายุที่หกล้ม เพราะหน้ามืด และขาอ่อนแรงกะทันหันในการพยุงตัวได้

รูปที่ 5.3 แสดงทางเดินกระเบื้องหน้าศาลากลางน้ำ

รูปที่ 5.4 แสดงทางเดินพื้นบล็อกตัวหนอน

การปรับปรุงพื้นที่ภายนอกอาคารที่เหมาะสมที่สุด ในการทำให้มีผู้สูงอายุมาใช้พื้นที่ภายนอกอาคารมากขึ้นและบ่อยขึ้นนั้น ผู้สูงอายุออกความคิดเห็นว่าควรเพิ่มหลังคาคลุมกันแดดและฝนตามทางเดินมากที่สุด ทางเดินจึงควรมีหลังคาคลุมรวมทั้งราวจับในเส้นทางสำคัญๆ เช่น ทางเดินเชื่อมระหว่างอาคาร และทางเดินจากอาคารที่พักสู่ภายนอกสถานสงเคราะห์ เพื่ออำนวยความสะดวก ทำให้ผู้สูงอายุสามารถออกมาทำกิจกรรมในช่วงกลางวันที่มีแดดได้

รูปที่ 5.5 แสดงหลังคาคลุมทางเดินที่มีอยู่ในปัจจุบัน

รูปที่ 5.6 แสดงหลังคาคลุมทางเดินที่เสนอให้มีการจัดทำตามแนวนอน

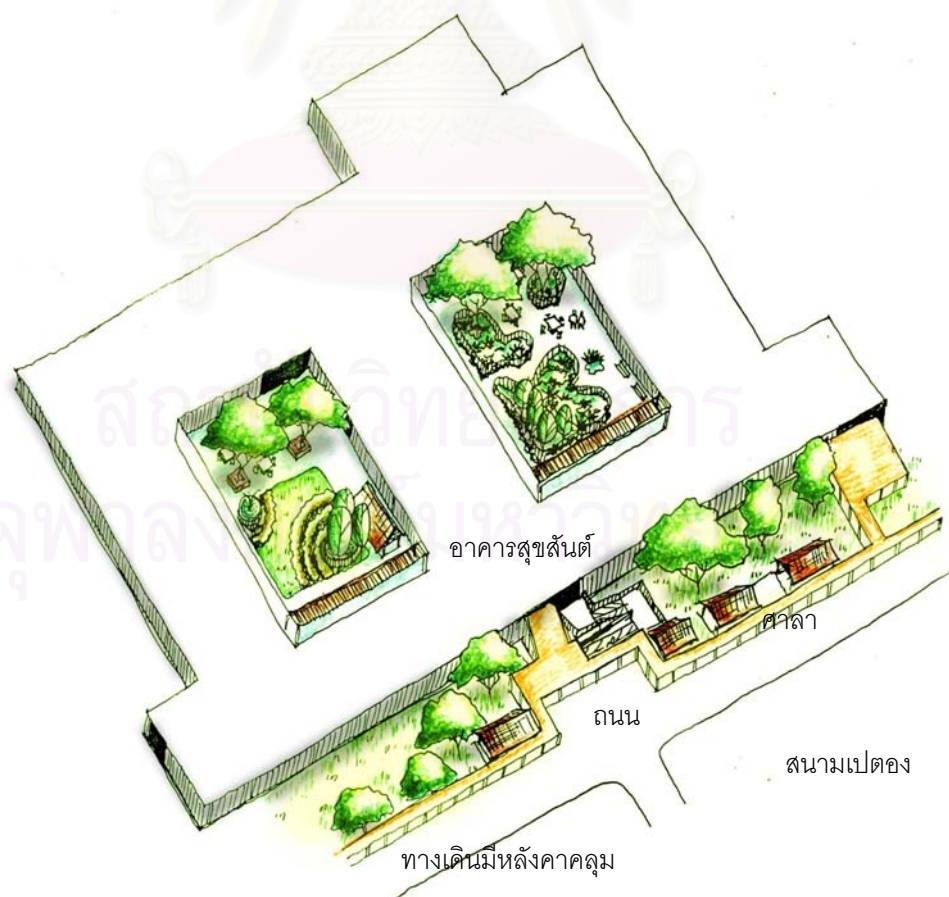
โดยทางเดินรอบอาคารที่เริ่มต้นและจบที่ทางเข้าอาคารเป็นหนึ่งในวิธีที่จะส่งเสริมผู้พักอาศัยให้เดินออกกำลังกาย ทางเดินควรมีความกว้างอย่างน้อย 5 ฟุต และเป็นพื้นผิวที่ไม่สะท้อนแสง คอนกรีตสีเทาและน้ำตาลเป็นสีพื้นผิวที่เหมาะสม (Regnier, 2002: 56)

6.4 การจัดจุดนั่งพักผ่อนหน้าอาคาร

เนื่องจากพื้นที่ภายในสถานสงเคราะห์ที่จำกัด พื้นที่บริเวณหน้าอาคารจึงเป็นพื้นที่พักผ่อนที่สำคัญ ปัจจุบันมีการตั้งเต็นท์หน้าอาคารต่างๆ ควรมีการสร้างให้เป็นศาลาหรือระแนงไม้ที่มีความมั่นคง ถาวร นอกจากนี้พื้นที่นี้จะเป็นที่นั่งพักผ่อนและพบปะกันแล้ว ยังเป็นพื้นที่ซึ่งเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ภายในและภายนอกอาคาร (Transition Space) โดยผู้สูงอายุที่มีสายตาที่อ่อนไหวกับแสงสว่าง ซึ่งบริเวณศาลาหรือระแนงไม้หน้าอาคารนี้ช่วยสายตาในการปรับความสว่าง

รูปที่ 5.7 แสดงเต็นท์หน้าอาคารพิบูลสุข

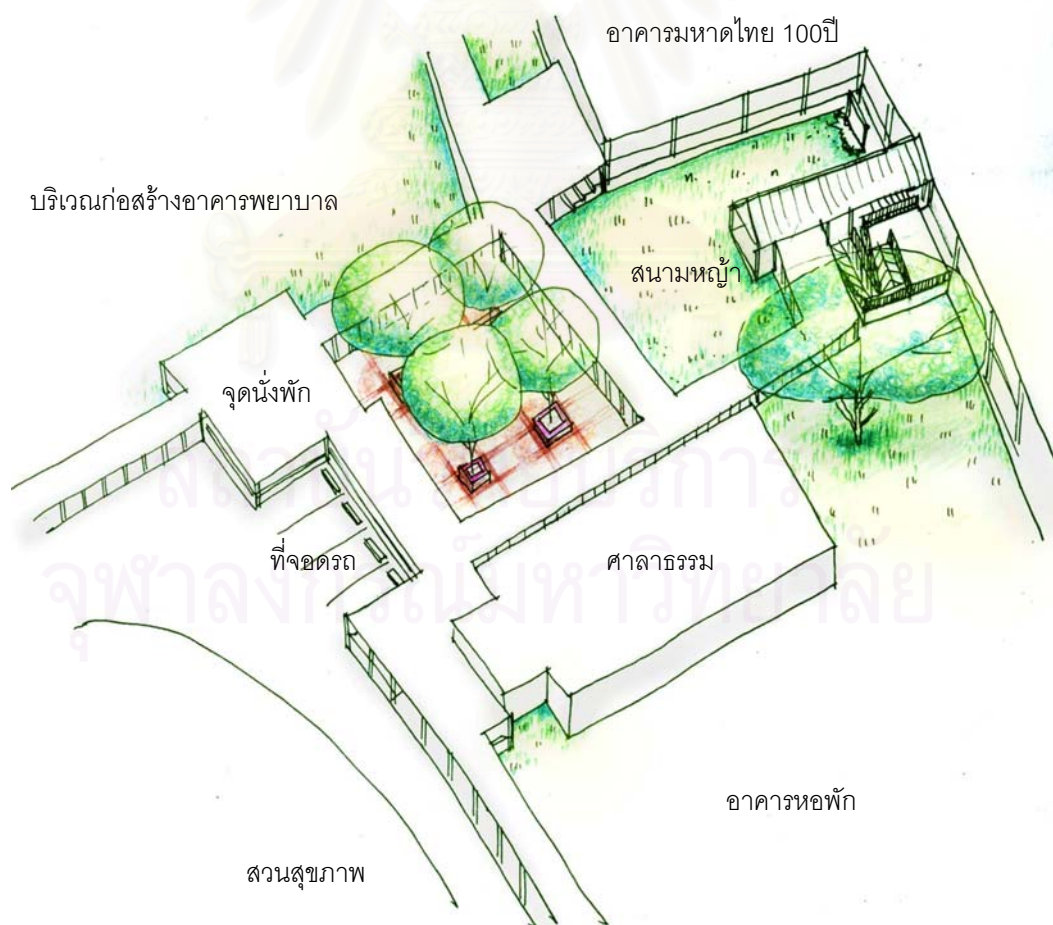

รูปที่ 5.8 แสดงการปรับปรุงบริเวณหน้าอาคารสุขสันต์

ในบริเวณหน้าอาคารมหาดไทย100ปี ปัจจุบันเป็นลานคอนกรีตกว้าง ควรมีการปรับปรุงเป็นสนามหญ้าและปลูกต้นไม้ให้ร่มเงา ที่สามารถเข็นรถเข็นของผู้สูงอายุที่มีอาการหลงภายในอาคารออกมาทำกิจกรรมหรือรับบรรยากาศธรรมชาติภายนอกอาคารได้ และยังเป็นการเพิ่มชีวิตชีวาให้กับอาคารของผู้สูงอายุที่มีอาการหลง ซึ่งมีภาพลักษณ์ค่อนข้างน่าหดหู่

รูปที่ 5.9 แสดงบริเวณลานคอนกรีตกว้าง หน้าอาคารมหาดไทย100ปี

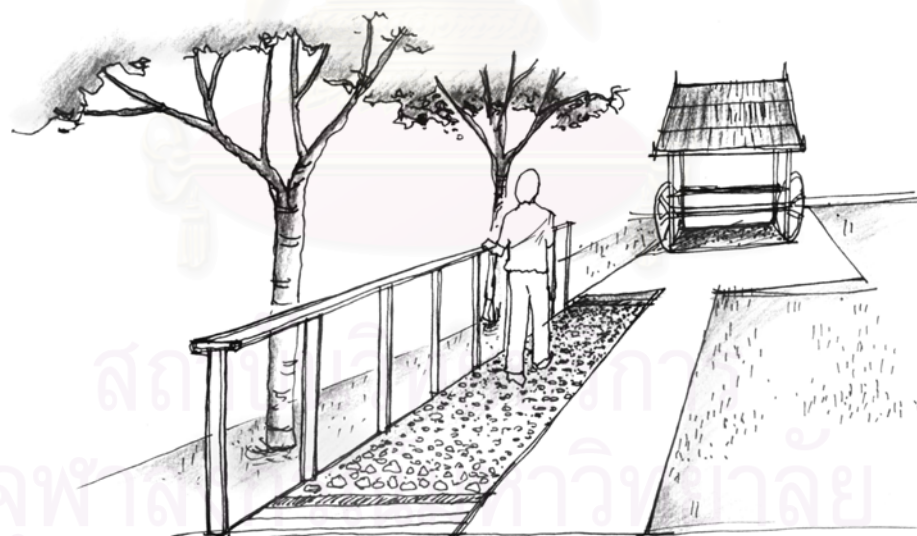
รูปที่ 5.10 แสดงการปรับปรุงบริเวณหน้าอาคารมหาดไทย100ปี

6.5 สวนสุขภาพ

จากการศึกษาพบว่าสวนสุขภาพเป็นสถานที่ที่ผู้สูงอายุไม่นิยมมาทำกิจกรรมนัก โดยมีผู้สูงอายุที่ให้สัมภาษณ์ว่าเล่นอุปกรณ์ในสวนสุขภาพ เพียง 5 คน (ร้อยละ 2.6) โดยผู้สูงอายุท่านบางท่านให้สัมภาษณ์ว่าตนสามารถออกกำลังกายในห้องพักของตนเองหรือในห้องกายภาพบำบัดได้ ซึ่งฐานในสวนสุขภาพนั้นอาจไม่น่าสนใจ โดยรูปแบบและสีสันทัน และการออกกำลังกายรูปแบบที่คล้ายคลึงกับฐานในสวนสุขภาพสามารถทำได้ในห้องพักของตนเอง เช่น ฐานที่มีเก้าอี้สำหรับการออกกำลังกายโดยยืนขาทั้งสองกรีด ฐานออกกำลังกายควรมีวัสดุและสีสันทันที่หลากหลายในแต่ละฐาน, สามารถปรับเปลี่ยนได้ง่าย, สร้างความท้าทาย และสามารถใช้งานเป็นหมู่คณะได้

ตัวอย่างเช่น ฐานออกกำลังกายป่อกรวดเดิมควรปรับเป็นทางเดินกรวดเป็นแนวยาวแทนขนาดใหญ่ขึ้น (รูปที่ 5.11) สร้างความน่าสนใจและท้าทายให้กับฐานมากขึ้น ควรมีการจัดที่นั่งพักใกล้ๆ และราวจับรอบฐาน ทำให้ผู้สูงอายุที่มีปัญหาเรื่องสุขภาพร่างกายสามารถใช้งานได้สะดวกขึ้น

รูปที่ 5.11 แสดงบริเวณทางเดินกรวดสำหรับนวดเท้า

รูปที่ 5.12 แสดงการปรับปรุงบริเวณสวนสุขภาพ

6.6 ที่จอดรถ

ปัจจุบันที่จอดรถยนต์ของสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแคมีเพียงจุดเดียวในบริเวณทางเข้าสถานสงเคราะห์ตรงข้ามป้อมยาม และมีสภาพเป็นพื้นดิน (รูปที่ 5.13) เมื่อฝนตกจึงมีปัญหาในการใช้งาน การจอดรถไม่เป็นระเบียบเนื่องจากไม่มีติเส้นกัน จึงควรมีการปรับปรุงทำพื้นลาดแข็ง เช่นบล็อกตัวหนอนแบบมีช่องให้หญ้าขึ้นได้ (รูปที่ 5.14) และจัดที่นั่งรอสำหรับผู้มาติดต่อ (รูปที่ 5.15)

รูปที่ 5.13 แสดงบริเวณที่จอดรถปัจจุบัน

รูปที่ 5.14 แสดงพื้นบล็อกตัวหนอนแบบมีช่องให้หญ้าขึ้นได้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รูปที่ 5.15 แสดงการปรับปรุงที่จอดรถ

6.7 บันไดและทางลาด

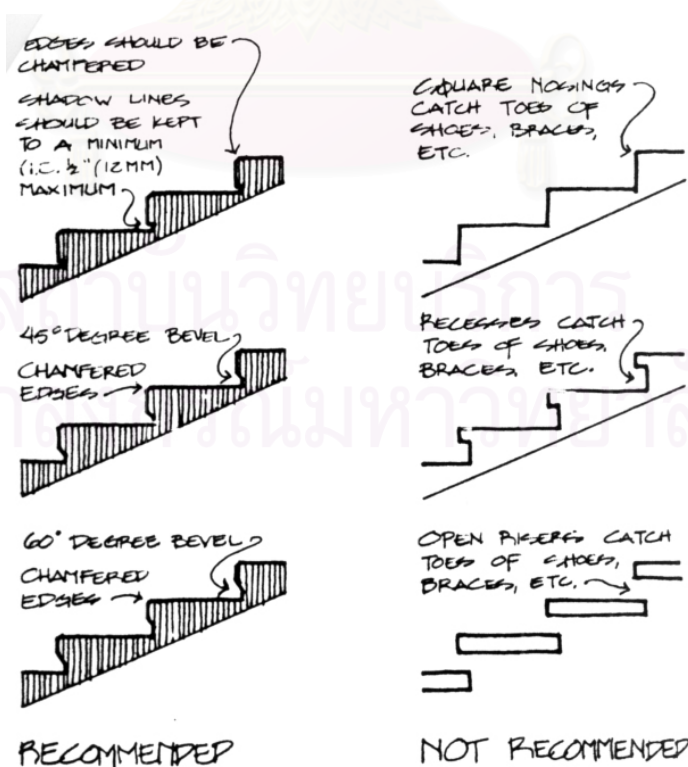
จากการสำรวจพื้นที่พบว่า บันไดขึ้น-ลงอาคารบางจุดไม่มีจุกบันไดกันลื่น และมีลูกนอนขนาดพอดีเท้า ซึ่งก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้ (รูปที่ 5.16) บันไดที่ขึ้น-ลงลำบากเป็นอุปสรรคหนึ่งสำหรับผู้สูงอายุในการออกมาใช้พื้นที่ภายนอก หรือออกมาร่วมกิจกรรมต่างๆ ได้ ทางลาดของบางอาคารไม่มีชานพัก (รูปที่ 5.17) ควรปรับปรุงเป็นทางลาด 2 ตอนที่มีชานพัก ทำให้ทางลาดมีความชันลดลง และทำให้จุดลงของทางลาดไม่หันหน้าให้ถนนโดยตรง ซึ่งอาจก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้

รูปที่ 5.16 แสดงบันไดของอาคารมหาดไทย 100 ปี

รูปที่ 5.17 แสดงบันไดและทางลาดของอาคารสุขสันต์

รูปที่ 5.18 แสดงลักษณะขั้นบันไดที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม (Harris and Dines, 1997)

6.8 ชาน ระเบียงในอาคาร

เนื่องจากชาน ระเบียง จากการสังเกตการณ์ใช้งานจริง พบว่าเป็นพื้นที่ที่ผู้สูงอายุใช้เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะชาน ระเบียงที่มีมุมมองเห็นบ่อน้ำและถนนรอบบ่อน้ำ ซึ่งนอกจากผู้สูงอายุชอบมองวิวที่สวยงามแล้ว ยังชอบมองบริเวณถนน ทำให้เห็นผู้คนที่ผ่านไปมาและรับรู้กิจกรรมต่างๆที่จัดขึ้นในสถานสงเคราะห์อีกด้วย

รูปที่ 5.19 แสดงการใช้งานชาน ระเบียงของอาคารที่พัก

การมองออกไปสู่พื้นที่ภายนอกอาคารเป็นการใช้งานพื้นที่ภายนอกทางอ้อมที่สำคัญอีกทางหนึ่ง โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่เคลื่อนไหวได้ลำบาก และใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ในอาคาร รวากันตกจึงควรเตี้ยกว่าระดับสายตาของเก้าอี้หรือเตียงภายในอาคาร หรือเป็นราวกันตกโปร่งที่สามารถมองเห็นได้ ควรมีที่นั่งที่จัดหันหน้าหาวิวที่สวยงาม เช่น บ่อน้ำ, ไม้ประดับ

6.9 ช่องเปิดของห้องพัก

ผู้สูงอายุที่ป่วยหรือมีปัญหาในการเคลื่อนไหวมักใช้เวลาส่วนใหญ่ในห้องพัก การมองออกไปสู่พื้นที่ภายนอกจึงต้องอาศัยช่องเปิดของห้องพัก ซึ่งนอกจากหน้าต่างขนาดใหญ่ให้ความรู้สึกที่ห้องพักมีขนาดกว้างขึ้นแล้ว ผู้พักอาศัยสามารถมองเห็นวิวภายนอกได้จากเตียงนอน โดยชอบหน้าต่างที่ช่วยสร้างความรู้สึกเชื่อมโยงจากภายนอกสู่ภายในห้องพัก หน้าต่างขนาดเล็กที่สุดควรมีคือ ขนาด 6X6ฟุต โดยขอบล่างของหน้าต่างสูงจากพื้น 16-24นิ้ว (Regnier, 2002: 55)

จากการสำรวจปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุไทย (สุทธิชัย และคณะ, 2542: 18-21) พบว่าผู้สูงอายุที่มีภาวะทุพพลภาพตั้งแต่ระดับปานกลางขึ้นไป คือผู้สูงอายุตั้งแต่ไม่สามารถเคลื่อนไหวที่นอกที่พักอาศัย แต่ยังสามารถเคลื่อนไหวในบ้านหรือห้องได้ จนถึงผู้สูงอายุที่ต้องนอนตลอดเวลาและต้องการการดูแลอย่างมาก มีจำนวนมากถึงร้อยละ 4.7ของประชากรผู้สูงอายุทั้งหมด การใช้พื้นที่ภายนอก

ทางอ้อม หรือการใช้พื้นที่ภายนอกด้วยการมองจากภายในอาคารนั้นจึงสำคัญต่อประชากรกลุ่มนี้ที่ต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในห้องพักให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การทำช่องเปิดของอาคารให้สามารถมองเห็นพื้นที่ภายนอกได้จึงสำคัญสำหรับการออกแบบที่พักอาศัยพักสำหรับผู้สูงอายุโดยทั่วไป และโดยเฉพาะสถานสงเคราะห์ซึ่งมีสัดส่วนของผู้สูงอายุที่มีภาวะทุพพลภาพสูงอีกด้วย

ส่วนจากการสำรวจห้องพักพร้อมภายในสถานสงเคราะห์พบว่า ผู้สูงอายุทุกคนมีตู้เก็บส่วนตัว ซึ่งตู้เก็บของนี้บางส่วนบังหน้าต่าง ทำให้โอกาสในการมองเห็นพื้นที่ภายนอกลดลง ซึ่งในการออกแบบอาคารและห้องพักในสถานสงเคราะห์นั้น ควรให้ความสำคัญกับการวางเฟอร์นิเจอร์ในอาคารด้วย

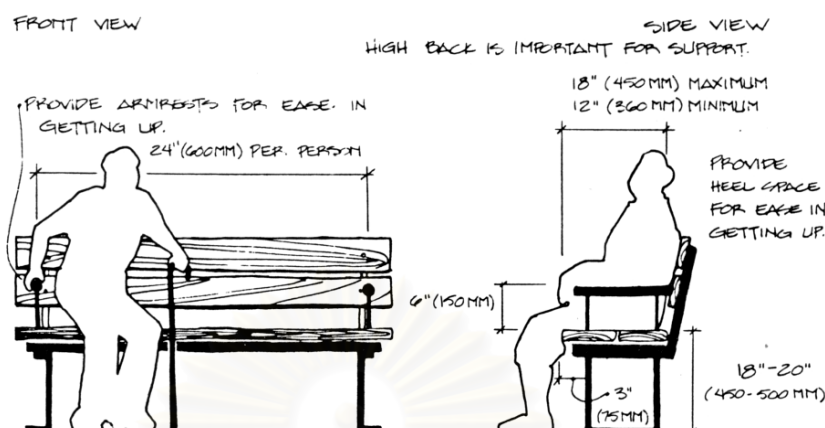

รูปที่ 5.20 แสดงการจัดวางเฟอร์นิเจอร์ภายในห้องพักพร้อมของอาคารชุมชน

6.10 ที่นั่งและเก้าอี้

ผู้สูงอายุท่านหนึ่งให้สัมภาษณ์ว่าได้หกล้มเพราะเก้าอี้ขาหัก ทำให้ล้มลงนั่งกับพื้น เก้าอี้ในพื้นที่ภายนอกจึงควรมีขาที่มั่นคง ไม่โยกเยก และตั้งในพื้นที่ที่ราบเรียบ เพื่อป้องกันอุบัติเหตุ ลักษณะเก้าอี้ที่เหมาะสม ควรมีที่เท้าแขนเพื่อช่วยในการพยุงตัว ป้องกันอุบัติเหตุหกล้มเนื่องจากหน้ามืด และขาอ่อนแรงระหว่างการลุก-นั่งได้ จากการศึกษาโดย Finley et al. (1983) ผู้สูงอายุที่ปกติต้องการผู้ช่วยเหลือในการลุกจากเก้าอี้ ร้อยละ 77 สามารถลุกจากเก้าอี้ได้เองเมื่อนั่งบนเก้าอี้ที่มีที่เท้าแขนสูงอย่างน้อย 10 นิ้ว หรือ 25 เซนติเมตรจากที่นั่ง และที่นั่งสูงระหว่าง 16-17 นิ้ว หรือ 40-42.5 เซนติเมตรจากพื้น หรือมีที่เท้าแขนสูงอย่างน้อย 6 นิ้ว หรือ 15 เซนติเมตรจากที่นั่ง และที่นั่งสูงระหว่าง 18-20 นิ้ว หรือ 45-50 เซนติเมตรจากพื้น (รูปที่ 5.21) จากการเสนอแนะของ Harris และ Dines ใน Time-Saver Standards for Landscape Architecture (1997)

รูปที่ 5.21 แสดงเก้าอี้ที่เหมาะสมกับการใช้งานของผู้สูงอายุ (Harris and Dines, 1997)

จากการสังเกตการณ์ใช้งานภายในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแคพบว่าในเก้าอี้ที่มีพนักพิงผู้สูงอายุนั่งนานกว่าเก้าอี้ที่ไม่มีพนักพิง เนื่องจากสบายกว่า แต่เก้าอี้ที่ไม่มีพนักพิงสามารถนั่งหันหน้าได้ทั้งสองทาง เช่น หันหน้าหาบ่อน้ำ หรือหันหน้าหาทางเดิน การเลือกใช้จึงควรดูให้เหมาะสมกับลักษณะพื้นที่ที่ตั้ง

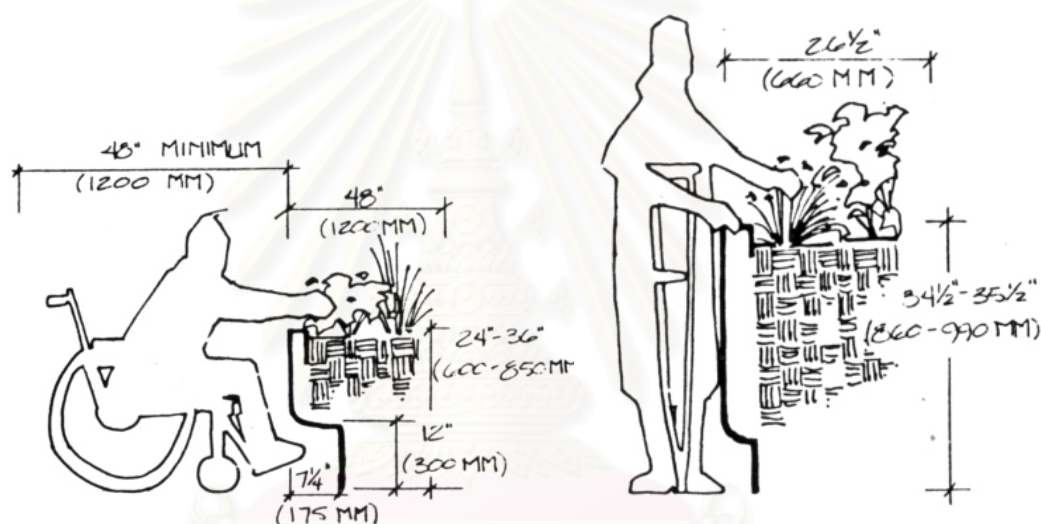
ที่นั่งพักระหว่างทางช่วยให้ผู้พักอาศัยรู้สึกสะดวกสบายในการเดิน ควรมีที่นั่งทุกๆ 100-125 ฟุต ควรมีความกว้างอย่างน้อย 5 ฟุตขึ้นไป ทำให้สามารถนั่งได้อย่างน้อย 2 คน และตั้งในพื้นที่ที่มีวิวที่น่าสนใจ ผู้พักอาศัยที่มีปัญหาในการเคลื่อนไหวมักพอใจให้มีที่นั่งพักอีกอันในระยะที่มองเห็น ก่อนที่จะลุกขึ้นเดินอีกครั้ง เพื่อจะรู้ว่าที่ใดที่จะสามารถนั่งพักได้อีก (Regnier, 2002: 58)

6.11 พืชพรรณ

ในปัจจุบันสถานสงเคราะห์ใช้ไม้กระถางจำนวนมาก ทำให้สามารถปรับเปลี่ยนได้ง่าย เนื่องจากสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแคมีการจัดกิจกรรมต่างๆ บ่อยครั้ง ไม้กระถางจึงมีความเหมาะสมในการเปลี่ยนและดูแลได้ง่ายให้เหมาะกับโอกาส ซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่าผู้สูงอายุบางคนชื่นชอบ โดยบอกว่าสวยงามดีและยังมีการปรับเปลี่ยนไปเรื่อยๆ ทำให้ตนเองไม่เบื่ออีกด้วย

ไม้ดอกและไม้ผลยังเป็นที่ชื่นชอบของผู้สูงอายุ และเหมาะสมใส่ปลูกในสถานสงเคราะห์ เมื่อดอกบานมีกลิ่นหอม ผู้สูงอายุจะออกมาเก็บไปถวายพระหรือตกแต่งห้อง เมื่อต้นมะม่วงออกผลผู้สูงอายุจะเก็บกิน หรือผลที่เสียแล้วก็นำไปเลี้ยงกระรอก หรือปลา และไม้มงคลเป็นที่ชื่นชอบของผู้สูงอายุอีกด้วย

การปลูกต้นไม้ของผู้สูงอายุมีส่วนช่วยในการสร้างความต่อเนื่องในการใช้ชีวิต ผู้สูงอายุจำนวนมากมีประสบการณ์ในการทำสวน ไม่ว่าจะเป็นงานอดิเรก หรือทำสวนภายในบ้านมาก่อน ซึ่งจะเป็นกิจกรรมที่จะสร้างความต่อเนื่องจากอดีตสู่ปัจจุบัน รวมทั้งสร้างความรู้สึกมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุภายในสถานสงเคราะห์ด้วย จึงควรมีการจัดเตรียมพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นแปลงดิน หรือกระถางต้นไม้ ให้ผู้สูงอายุในแต่ละอาคาร โดยกระถางต้นไม้ยกสูงทำให้ผู้ใช้รถเข็นและผู้สูงอายุใช้งานได้ง่ายโดยไม่ต้องก้มตัวลงทำสวน ความสูงขนาด 16-24 นิ้ว ทำให้ต้นไม้อยู่ใกล้ระดับตาและจมูกขึ้น (Regnier, 2002: 56)

รูปที่ 5.22 แสดงกระถางต้นไม้ที่เหมาะสมกับการใช้งานของผู้สูงอายุ (Harris and Dines, 1997)

ผู้สูงอายุคนหนึ่งให้ความคิดเห็นที่น่าสนใจ คือ เรื่องความปลอดภัย ต้นไม้ที่มีความสูงมากไม่เหมาะกับสถานสงเคราะห์ กิ่งไม้หรือผลสามารถหล่นลงมาเป็นอันตรายได้ โดยเฉพาะต้นมะพร้าวที่ปลูกบริเวณทางเข้าสถานสงเคราะห์ และบริเวณหน้าอาคารพิบูลสุข หรือต้นहुกวาน นอกจากอันตรายแล้วยังดูแลรักษาได้ยากอีกด้วย

รูปที่ 5.23 แสดงต้นมะพร้าว
บริเวณหน้าอาคารพิบูลสุข

รูปที่ 5.24 แสดงต้นหูกวางหน้าอาคารหอพัก

6.12 ไฟฟ้า

ไฟฟ้าภายนอกอาคารของสถานสงเคราะห์คนชราปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นเสาไฟสูง 2-3 เมตร อยู่ในระดับเหนือต้นไม้ ทำให้เกิดมุมมืดได้ ควรมีการติดตั้งไฟในระดับต่ำกว่าระดับสายตาเสริมด้วย โดยเฉพาะบริเวณถนน, ทางเดิน, รอบบ่อน้ำ และหน้าอาคาร

โดยสามารถสรุปแนวทางการปรับปรุงสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแคเป็นผังได้ดังนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปที่ 5.25 แสดงแนวทางการปรับปรุงพื้นที่ภายนอกอาคารของสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

จิระภา ศรีคำ. สภาพการอยู่อาศัยในที่อยู่อาศัยแบบแฟลต เคหะชุมชนดินแดง 1และ2 กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, สาขาวิชาเคหการ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

จิราลักษณ์ จงสถิตมัน, พรประภา สีนธุนาวา และ นภัส ศิริสัมพันธ์. การประเมินสถานสงเคราะห์คนชราของรัฐ :ศึกษาเฉพาะกรณีสถานสงเคราะห์ 3 แห่ง. นนทบุรี: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข, 2543.

จิรวุฒิ ศิริรัตน์. การจัดสภาพแวดล้อมและที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในทัศนะของผู้ปฏิบัติงาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546.

จุฑาทิพ อภิรมย์. ข้อเท็จจริงและทัศนะการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อสังคมของผู้สูงอายุ :ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนเทศบาลเมืองนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิตคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2536.

ชมพูนุท โลहितานนท์. ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2537.

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, กระทรวง. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. รายงานการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ.2545. แหล่งที่มา : <http://www.nso.go.th> 2545.

นันทวัน ใจกล้า. สภาพความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, สาขาวิชามานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

นิภา ส. ตุมรสุนทร และ รศ. นงลักษณ์ เอมประดิษฐ์. รูปลักษณะการจัดบริการสงเคราะห์ผู้สูงอายุของสถานสงเคราะห์ภาครัฐบาลและเอกชนในอนาคต, กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2538.

นพวรรณ จงวัฒนา, เกื้อ วงศ์บุญสิน และ รุ่งรัตน์ โกววรรณกุล. แบบแผนการเจ็บป่วยและนโยบายเกี่ยวกับสวัสดิการการรักษาพยาบาลของผู้สูงอายุในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

- บรรลุ ศิริพานิช. คู่มือผู้สูงอายุ ฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพมหานคร: หมอชาวบ้าน, 2536.
- พงศ์ธร เหาบัตย์. การศึกษาแนวทางการปรับปรุงโครงการบ้านพักคนชราวาระสนะเวศม์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, สาขาวิชาเคหการ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.
- มณฑชัย ไรจนะสมิต. เปรียบเทียบการใช้พื้นที่สวนสาธารณะแบบรวมและแบบกระจาย ของหมู่บ้านจัดสรรขนาดใหญ่ในกทม. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, สาขา วิชาเคหการ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- ยุวดี กฤษวัฒน์นากรณ์. การสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวที่มีต่อผู้สูงอายุในเคหะ ชุมชนทั้งสองห้อง. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2536.
- รียา ศิริมังคลาภรณ์. การศึกษารายกรณีวิถีชีวิตผู้สูงอายุที่มีปัญหาการปรับตัวใน สถานสงเคราะห์คนชรา บ้านศรีตรัง จังหวัดตรัง. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชา จิตวิทยาการแนะแนว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ, 2542
- วันชาติ สวัสดิ์. งานสถาปัตยกรรมกับงานสวัสดิการสังคม. นิตยสารการประชาสงเคราะห์ 40 (มกราคม – กุมภาพันธ์ 2540): 31-37.
- วันดี โภคะกุล. อุบัติเหตุในผู้สูงอายุ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร แห่งประเทศไทย, 2543.
- วิมลสิทธิ์ หรยางกูร. พฤติกรรมมนุษย์กับสภาพแวดล้อม: มูลฐานทางพฤติกรรมเพื่อการ ออกแบบและวางแผน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. รายงานคาดประมาณ การประชากรของประเทศไทย 2543 – 2568. กรุงเทพมหานคร, 2546.
- สิริสมร, หลวง. ผู้สูงอายุกับการคาดหวังในการเข้ารับการสงเคราะห์ประเภท เสียค่าบริการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534.
- สุทธิชัย จิตะพันธ์กุล, ชัยยศ คุณานุสนธิ์, วิพุธ พูลเจริญ และ ไพบุลย์ สุริยะวงศ์ไพศาล. ปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุไทย. กรุงเทพมหานคร: โฮลิสติก พับลิชชิ่ง, 2542.

อุตตราพร บุนนาค. ปัญหาและความต้องการของคนชราในสถานสงเคราะห์คนชรา
บ้านบางแค. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2523.
เอี่ยม อนันตศานต์. การออกแบบผังบริเวณ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2539.

ภาษาอังกฤษ

Carstens, D. Y. Site planning and design for the elderly issues, guidelines and
alternatives. New York: Van Nostrand Reinhold, 1985.

Cohen, U., and Weisman J. Holding on to home. Baltimore: Johns Hopkins
University Press, 1991, Cited in Regnier, V. A. Design for assisted living :
Guidelines for housing the physically and mentally frail. New York: Wiley,
2002.

Finlay, O.W. et al. Effects of Chair Design, Age and Cognitive Status on Mobility.
Age and Aging Vol.12 (1983): 329-335. Cited in Marcus, C. C. Healing
Gardens : therapeutic benefits and design recommendations. New York:
Wiley, 1999.

Harris, C. W., and Dines, N. T. Time-Saver Standards for Landscape
Architecture. New York: McGraw-Hill, 1997.

Hester, R. T., JR. Neighborhood space : User needs and design responsibility.
Stroudsburg: Dowden, Hutchinson & Ross, 1975.

Perkins, B. et al. Building type basics for senior living. New Jersey: Wiley, 2004.

Wilson 1990, Cited in Regnier, V. A. Design for assisted living : Guidelines for
housing the physically and mentally frail. New York: Wiley, 2002.

Regnier, V. A. Design for assisted living : Guidelines for housing the physically
and mentally frail. New York: Wiley, 2002.

Regnier, V. A., and Pynoos, J. Environmental interventions for cognitively impaired older persons. 1992, Cited in Regnier, V. A. Design for assisted living : Guidelines for housing the physically and mentally frail. New York: Wiley, 2002.

United Nations. Sex & Age Distribution of the World Populations: The 1998 Revision, 1998.

Wilson, K. B. Assisted living: The merger of housing and long term care services. 1990, Cited in Regnier, V. A. Design for assisted living : Guidelines for housing the physically and mentally frail. New York: Wiley, 2002.

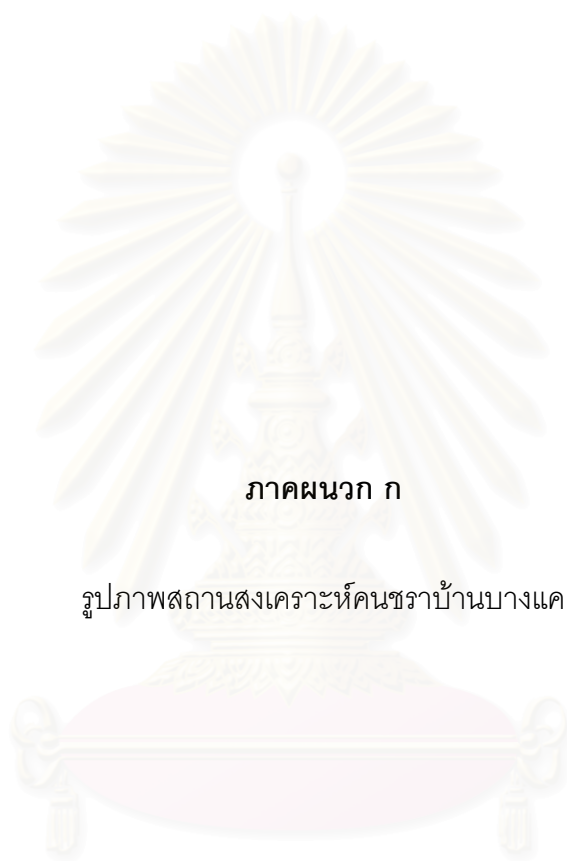

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

รูปภาพสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค

สถาบันวิทย์บริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพแสดงอาคารต่างๆในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค

ภาพบรรยากาศในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

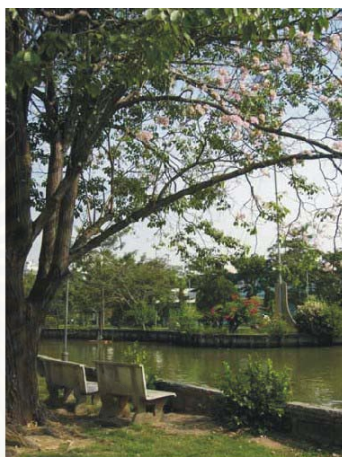
ภาพแสดงทางเดินและบันไดในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค

บริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพแสดงพืชพรรณในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค

สถาบันวิทยบริการ
มหาวิทยาลัย

ภาพแสดงพืชพรรณในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค

ภาพแสดงบรรยากาศภายในอาคารผู้สูงอายุแบบสามัญ

ภาพแสดงบรรยากาศภายในอาคารหอพัก

สถานวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพแสดงขานระเบียงของอาคารที่พัก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพแสดงการใช้พื้นที่ภายนอกในวันงานเทศกาล

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

แบบสอบถาม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถาม "เรื่องการใช้พื้นที่ภายนอกอาคารของโครงการที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ
: กรณีศึกษาสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค กรุงเทพมหานคร"
ภาควิชา เภสัชการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำแจ้ง โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

แบบสอบถามที่
ID

--	--	--

 1-3
วันที่

		2547
--	--	------

สำหรับเจ้าหน้าที่

<p>ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป</p> <p>1.1 ชื่อ _____</p> <p>1.2 เพศ ☐ 1. ชาย ☐ 2. หญิง</p> <p>1.3 อายุ _____ ปี</p> <p>1.4 สถานภาพสมรส ☐ 1. โสด ☐ 2. สมรส ☐ 3. หย่า ☐ 4. หม้าย ☐ 5. แยกกันอยู่</p> <p>1.5 ที่อยู่ก่อนมาอยู่ที่บ้านบางแค ☐ 1. กรุงเทพฯ ☐ 2. ต่างจังหวัด (ระบุ) _____</p> <p>1.6 ระดับการศึกษา ☐ 1. ต่ำกว่า ป.4 ☐ 2. ป.4 - ม.6 ☐ 3. ปริญญาตรีขึ้นไป</p> <p>1.7 โรคประจำตัว ☐ 1. ปวดเมื่อยตามร่างกาย ☐ 2. ปวดข้อ / กระดูก ☐ 3. นอนไม่หลับ ☐ 4. เวียนหัว ☐ 5. โรคเกี่ยวกับตา ☐ 6. เหน็บชา ☐ 7. ความดันโลหิต ☐ 8. เบาหวาน ☐ 9. โรคหัวใจ ☐ 10. โรคปอด ☐ 11. ไม่มีโรคประจำตัว ☐ 12. อื่นๆ _____</p> <p>1.8 ปัจจุบันท่านให้อุปกรณ์ช่วยในการเดินหรือไม่ ☐ 1. ใช่ ☐ 2. ไม่ใช่</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-left: 20px;"> ☐ 1. ไม่เท้า ☐ 2. วอล์คเกอร์ ☐ 3. อื่นๆ _____ </div> <p>1.9 สภาพทางจิตใจของท่านในขณะนี้เป็นอย่างไร ☐ 1. มีความสุขดี ☐ 2. รู้สึกปกติ ไม่สุขหรือทุกข์ ☐ 3. ไม่มีความสุขทางใจ เพราะ</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-left: 20px;"> ☐ 1. รู้สึกไม่สบายใจกับสังคมในสถานสงเคราะห์ ☐ 2. รู้สึกไม่สบายใจจากเรื่องครอบครัว / ลูกหลาน ☐ 3. รู้สึกเหงา ☐ 4. อื่นๆ _____ </div> <p>1.10 เปรียบเทียบชีวิตก่อน-หลังเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ ☐ 1. ดีขึ้น ☐ 2. แย่ลง ☐ 3. เหมือนเดิม</p>	<p>A01 ☐ 4</p> <p>A02 <table border="1" style="display: inline-table;"><tr><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td></tr></table> 5-6</p> <p>A03 ☐ 7</p> <p>A04 ☐ 8</p> <p>A05 ☐ 9</p> <p>A07 <table border="1" style="display: inline-table;"><tr><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td></tr><tr><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td></tr><tr><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td></tr><tr><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td></tr></table> 10-21</p> <p>A08 ☐ 22</p> <p>A09 ☐ 23</p> <p>A10 ☐ 24</p> <p>A11 <table border="1" style="display: inline-table;"><tr><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td></tr><tr><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;">25-28</td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td></tr></table></p> <p>A12 ☐ 29</p>																			25-28	
	25-28																				

สำหรับเจ้าหน้าที่

<p>ส่วนที่ 2 ข้อมูลการอยู่อาศัย</p> <p>2.1 ระยะเวลาที่เข้ามาอยู่อาศัยในบ้านบางแค</p> <p>☐ 1. 0-5 ปี ☐ 2. 6-10 ปี ☐ 3. 11-15 ปี</p> <p>☐ 4. 16-20ปี ☐ 5. 20 ปีขึ้นไป</p> <p>2.2 ลักษณะบ้านที่อยู่อาศัย ก่อนมาพักที่บ้านบางแค</p> <p>☐ 1. บ้านเดี่ยว ☐ 2. ทาวน์เฮาส์ / ตึกแถว</p> <p>☐ 3. แฟลต / คอนโดมิเนียม ☐ 4. อื่นๆ _____</p> <p>2.3 อาคารที่พักปัจจุบันในบ้านบางแค</p> <p>☐ 1. อาคารสุขสันต์ ☐ 2. อาคารพิบูลสุข ☐ 3. บ้านบังกะโล</p> <p>☐ 4. อาคารหอพัก ชั้นที่ 1 ☐ 5. อาคารหอพัก ชั้นที่ 2</p> <p>2.4 จากบริเวณห้องพักของท่าน ท่านสามารถมองเห็นวิวสวนและลานเปิดตองได้หรือไม่</p> <p>☐ 1. เห็นวิวสวนและลานเปิดตอง ☐ 2. มองเห็นสวนได้ ☐ 3. มองไม่เห็น</p>	<p>A13 ☐ 30</p> <p>A14 ☐ 31</p> <p>A15 ☐ 32</p> <p>A16 ☐ 33</p>																					
<p>ส่วนที่ 3 ข้อมูลการทำกิจกรรมของผู้อยู่อาศัย</p> <p>3.1 งานอดิเรกที่ทำในเวลาว่าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)</p> <p>☐ 1. อ่านหนังสือ ☐ 2. งานฝีมือ ☐ 3. เล่นกีฬา</p> <p>☐ 4. ทำความสะอาดอาคารพักและบริเวณโดยรอบ ☐ 5. ปลูกต้นไม้</p> <p>☐ 6. ไม่มีงานอดิเรก ☐ 7. อื่นๆ _____</p> <p>3.2 กิจกรรมที่เข้าร่วมกับสถานสงเคราะห์ ในระยะ 1ปีที่ผ่านมา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)</p> <p>☐ 1. รับเงินหรือสิ่งของบริจาค ☐ 2. กิจกรรมนันทนาการ</p> <p>☐ 3. ทักษะศึกษา ☐ 4. การประชุมผู้สูงอายุ</p> <p>☐ 5. ศาสนกิจ ☐ 6. งานอาสาสมัคร</p> <p>☐ 7. กายบริหาร หรือกายภาพบำบัด ☐ 8. งานฝีมือ</p> <p>☐ 9. ไม่เข้าร่วมเลย เนื่องจาก</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-left: 20px;"> <p>☐ 1. ปัญหาทางสุขภาพ</p> <p>☐ 2. ไม่อยากเข้าร่วมกิจกรรมใดๆ</p> <p>☐ 3. อื่นๆ _____</p> </div>	<p>A17 <table border="1" style="display: inline-table; vertical-align: middle;"><tr><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr></table> 34-40</p> <p>A18 <table border="1" style="display: inline-table; vertical-align: middle;"><tr><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr></table> 41-49</p> <p>A19 <table border="1" style="display: inline-table; vertical-align: middle;"><tr><td></td><td></td><td></td></tr></table> 50-52</p>																					

3.3 ท่านออกมาทำกิจกรรมในพื้นที่ภายนอกอาคาร เช่น สวน พื้นที่รอบบ้าน ทางเดิน ฯลฯ บ้างหรือไม่

1. ออกมาใช้พื้นที่ภายนอกอาคารเป็นประจำ

2. ออกมาใช้บ้าง

3. ไม่ได้ออกมาใช้เลย

ได้ออกมาทำกิจกรรมใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. เดินเล่น

2. พักผ่อนนั่งเล่น / พบบปะ

3. เล่นกีฬาเป็นกลุ่ม

4. เล่นอุปกรณ์ในสวนสุขภาพ

5. อื่นๆ _____

ไม่ได้ออกมาใช้ เป็นเพราะสาเหตุ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. เคลื่อนไหวไม่สะดวก

2. ปัญหาทางสุขภาพ

3. พื้นที่ไม่เพียงพอ

4. แดดร้อน และมีร่มเงาไม่เพียงพอ

5. ไม่มีกิจกรรมที่น่าสนใจ / ไม่หลากหลาย

6. อื่นๆ _____

เวลาที่ออกมาใช้พื้นที่ภายนอกอาคาร

1. 4.00-6.00น.   2. 6.00-8.00น.

3. 8.00-11.00น. (หลังอาหารเช้า)

4. 11.00-13.00น. (หลังอาหารกลางวัน)

5. 13.00-16.00น.   6. 16.00-19.00น.

7. 19.00-4.00น.

3.4 ปัจจุบันท่านมีเพื่อนสนิทในบ้านบางคนที่พูดคุยและพบปะกันเป็นประจำ ประมาณ

1. 1-5 คน   2. 6-10 คน

3. 10คน ขึ้นไป   4. ไม่มีเลย (กรุณาข้ามไปทำข้อ 3.5)

เพื่อนสนิทของท่านในบ้านบางคนที่

ส่วนใหญ่พักอยู่ใน

1. อาคารเดียวกัน

2. อาคารอื่นในบ้านบางแค

ท่านและเพื่อนสนิทมักพบปะกันบริเวณ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. อาคารที่พักของท่าน

2. อาคารที่พักของเพื่อน

3. สนามเปตอง

4. สวนสุขภาพ

5. อาคารเอนกประสงค์

6. ศาลาธรรม

7. ศาลาและที่นั่ง

8. ภายนอกบ้านบางแค

9. อื่นๆ _____

ท่านและเพื่อนสนิทพบปะกันบ่อยเท่าใด

1. ทุกวัน   2. 2-3ครั้งต่ออาทิตย์

3. ทุกอาทิตย์   4. 2-3ครั้ง ต่อเดือน

5. เดือนละครั้งขึ้นไป

สำหรับเจ้าหน้าที่

A20 53

A21

 54-58

A22

 59-64

A23

 65-71

A24 72

A25 73

A26

 74-82

A27 83

		สำหรับเจ้าหน้าที่									
3.5	ท่านออกไปทำธุระภายนอกบ้านบางแคบ่อยแค่ไหน ☐ 1. ทุกวัน ☐ 2. 2-3 ครั้งต่ออาทิตย์ ☐ 3. ทุกอาทิตย์ ☐ 4. 2-3 ครั้ง ต่อเดือน ☐ 5. เดือนละครั้ง ☐ 6. 2-3 ครั้งต่อปี ☐ 7. ปีละครั้ง ☐ 8. นานกว่าปีละครั้ง	A28 <table border="1"> <tr><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td><td>84-91</td></tr> </table>									84-91
		84-91									
3.6	ท่านออกไปทำธุระที่ใดบ้าง นอกบ้านบางแคภายใน 1 เดือนที่ผ่านมา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) ☐ 1. ไปตลาดบางแค ☐ 2. ไปวัด ☐ 3. ไปสถานพยาบาล ☐ 4. ไปธนาคาร ☐ 5. ไปไปรษณีย์ ☐ 6. ไปพบครอบครัว/ เพื่อน ☐ 7. ไม่ได้ไปเลย ☐ 8. อื่นๆ _____	A29 <table border="1"> <tr><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td><td>92-99</td></tr> </table>									92-99
		92-99									
3.7	ในการเดินทางออกไปภายนอก ท่านเดินทางโดยวิธีใดบ่อยที่สุด อันดับ 1ถึง3 (เรียงลำดับพาหนะที่ใช้บ่อยที่สุด 1,2,3 โดย 1 คือที่ใช้บ่อยที่สุด) ☐ 1.เดิน ☐ 2.รถเมล์ ☐ 3.รถสองแถว ☐ 4.รถตุ๊กๆ ☐ 5.แท็กซี่ ☐ 6.มอเตอร์ไซค์รับจ้าง ☐ 7.เรือ ☐ 8. อื่นๆ _____	A30 <table border="1"> <tr><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td><td>100-107</td></tr> </table>									100-107
		100-107									
3.8	ในการออกไปทำธุระบริเวณใกล้เคียง เช่น ตลาดและวัด มีอุปสรรคใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) ☐ 1.ระยะทางไกลไป ☐ 2.ฟุตบอลที่มีขนาดแคบ และมีของตั้งระเกะระกะ ☐ 3.ฟุตบอลที่มีพื้นต่างระดับ ทำให้สะดุดได้ง่าย ☐ 4.รู้สึกไม่ปลอดภัย ☐ 5.อันตรายจากการจราจร ☐ 6.ไม่มีอุปสรรคใดๆ ☐ 7.ไม่เคยออกไปเลย ☐ 8. อื่นๆ _____	A31 <table border="1"> <tr><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td><td>108-115</td></tr> </table>									108-115
		108-115									
ส่วนที่ 4 ข้อมูลความคิดเห็นในการอยู่อาศัย											
4.1	ห้องพักของท่านมีขนาดกว้างเพียงพอหรือไม่ ☐ 1.ขนาดกว้างเกินไป ☐ 2.ขนาดพอดี ☐ 3.ขนาดคับแคบไป	A32 <table border="1"> <tr><td></td><td></td><td>116</td></tr> </table>			116						
		116									
4.2	ห้องพักของท่านได้รับแสงสว่างธรรมชาติเพียงพอหรือไม่ ☐ 1.สว่างมากไป ☐ 2.แสงสว่างพอดี ☐ 3.แสงสว่างไม่เพียงพอ	A33 <table border="1"> <tr><td></td><td></td><td>117</td></tr> </table>			117						
		117									
4.3	ห้องพักของท่านมีการระบายอากาศดีหรือไม่ ☐ 1.ระบายอากาศดี ☐ 2.ระบายอากาศไม่ดี	A34 <table border="1"> <tr><td></td><td></td><td>118</td></tr> </table>			118						
		118									
4.4	ห้องพักของท่านมีกลิ่นที่ไม่พึงประสงค์หรือไม่ ☐ 1.มีกลิ่น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) ☐ 2.ไม่มีกลิ่น	A35 <table border="1"> <tr><td></td><td></td><td>119</td></tr> </table>			119						
		119									
	<table border="1"> <tr> <td> ☐ 1.กลิ่นอับ ☐ 2.กลิ่นห้องน้ำ ☐ 3. อื่นๆ _____ </td> </tr> </table>	☐ 1.กลิ่นอับ ☐ 2.กลิ่นห้องน้ำ ☐ 3. อื่นๆ _____	A36 <table border="1"> <tr><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td><td>120-122</td></tr> </table>						120-122		
☐ 1.กลิ่นอับ ☐ 2.กลิ่นห้องน้ำ ☐ 3. อื่นๆ _____											
		120-122									

<p>4.5 ห้องพักของท่านมีเสียงรบกวนหรือไม่</p> <p>☐ 1. มีเสียงรบกวน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) ☐ 2. ไม่มีเสียงรบกวน</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-left: 20px;"> <p>☐ 1. เสียงผู้สูงอายุด้วยกัน</p> <p>☐ 2. เสียงเรือ</p> <p>☐ 3. อื่นๆ _____</p> </div> <p>4.6 บ้านใดและทางลาดในอาคารที่พักของท่านมีความสะดวกดีหรือไม่</p> <p>☐ 1. สะดวกดี ☐ 2. ไม่สะดวก เพราะ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-left: 20px;"> <p>☐ 1. บ้านใดแต่ระดับชั้นมีความสูงมากเกินไป</p> <p>☐ 2. บ้านใดมีขนาดเล็กไป</p> <p>☐ 3. ทางลาดชันเกินไป</p> <p>☐ 4. อื่นๆ _____</p> </div> <p>4.7 พื้นที่ภายนอกอาคาร เช่น สวนริมน้ำ สวนสุขภาพ พื้นที่รอบบ้าน ทางเดิน ฯลฯ มีการจัดให้เหมาะสมกับการใช้งานของผู้สูงอายุภายในบ้านบางแคหรือไม่</p> <p>☐ 1. เหมาะสมดี ☐ 2. ไม่เหมาะสม ในบริเวณ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-left: 20px;"> <p>☐ 1. สวนริมน้ำ เพราะ _____</p> <p>☐ 2. สวนสุขภาพ เพราะ _____</p> <p>☐ 3. พื้นที่รอบบ้าน เพราะ _____</p> <p>☐ 4. ทางเดิน เพราะ _____</p> <p>☐ 5. อื่นๆ _____ เพราะ _____</p> </div> <p>4.8 ใน 5 ปีที่ผ่านมา ท่านเคยประสบอุบัติเหตุหกล้มบ้างหรือไม่</p> <p>☐ 1. เคยประสบอุบัติเหตุหกล้ม ☐ 2. ไม่เคยประสบอุบัติเหตุหกล้ม</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-left: 20px;"> <p>☐ 1. ไม่เกิน 1 ปีที่ผ่านมา ท่านหกล้ม _____ ครั้ง</p> <p>☐ 2. เมื่อ 1-2 ปีที่ผ่านมา ท่านหกล้ม _____ ครั้ง</p> <p>☐ 3. เมื่อ 2-3 ปีที่ผ่านมา ท่านหกล้ม _____ ครั้ง</p> <p>☐ 4. เมื่อ 3-4 ปีที่ผ่านมา ท่านหกล้ม _____ ครั้ง</p> <p>☐ 5. เมื่อ 4-5 ปีที่ผ่านมา ท่านหกล้ม _____ ครั้ง</p> </div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-left: 20px; margin-top: 10px;"> <p>สาเหตุของการหกล้ม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)</p> <p>☐ 1. ทางเดินลื่น ☐ 2. สะดุดพื้นต่างระดับ</p> <p>☐ 3. สะดุดสิ่งของ ☐ 4. หน้ามืด</p> <p>☐ 5. อื่นๆ _____</p> </div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-left: 20px; margin-top: 10px;"> <p>ท่านหกล้มในบริเวณ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)</p> <p>☐ 1. ภายในอาคาร</p> <p>☐ 2. ห้องน้ำ</p> <p>☐ 3. บ้านใด / ทางลาด</p> <p>☐ 4. ทางเดินภายนอกอาคาร</p> <p>☐ 5. ชาน / ระเบียง หน้าบ้าน</p> <p>☐ 6. สวน / สนามหญ้า</p> <p>☐ 7. อื่นๆ _____</p> </div>	<p>สำหรับเจ้าหน้าที่</p> <p>A37 ☐ 123</p> <p>A38 ☐ ☐ ☐ ☐ 124-126</p> <p>A39 ☐ 127</p> <p>A40 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ 128-131</p> <p>A41 ☐ 132</p> <p>A42 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ 133-137</p> <p>A43 ☐ 138</p> <p>A44 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ 139-143</p> <p>A45 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ 144-148</p> <p>A46 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ 149-155</p> <p>A47 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ 156-160</p>
---	--

		สำหรับเจ้าหน้าที่									
4.9 การจัดพื้นที่ภายนอกอาคารในการพักผ่อนและออกกำลังกายมีความเพียงพอ	☐ 1.เพียงพอ ☐ 2.ไม่เพียงพอ ในบริเวณ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-top: 10px;"> ☐ 1. สวนสุขภาพ ☐ 2. ลานเปิดอง ☐ 3. ศาลาและเก้าอี้ ☐ 4. บริเวณรอบอาคารที่พัก ☐ 5. อื่นๆ _____ </div>	A48 ☐ 161 A49 <table border="1" style="display: inline-table; vertical-align: middle;"><tr><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td></tr><tr><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td></tr></table> 162-166									
4.10 พืชพรรณภายในสถานสงเคราะห์มีความเหมาะสมและสวยงามดีหรือไม่	☐ 1.เหมาะสมดี ☐ 2.ควรมีการปรับปรุง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) คือ <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-top: 10px;"> ☐ 1. ควรมีต้นไม้ใหญ่มากกว่านี้ ☐ 2. ควรมีต้นไม้ใหญ่น้อยกว่านี้ ☐ 3. ควรมีไม้ประดับที่มีความสวยงามและกลิ่นหอม ☐ 4. ควรมีแปลงปลูกต้นไม้ / พืชสวนครัวของผู้สูงอายุ ☐ 5. อื่นๆ _____ </div>	A50 ☐ 167 A51 <table border="1" style="display: inline-table; vertical-align: middle;"><tr><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td></tr><tr><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td></tr></table> 168-172									
4.11 การปรับปรุงพื้นที่ภายนอกอาคารในบ้านบางแค เช่น สวน พื้นที่รอบบ้าน และทางเดิน ฯลฯ อย่างไรจึงจะทำให้มีผู้สูงอายุมาใช้พื้นที่มากขึ้นและบ่อยขึ้น (เลือกเพียงข้อเดียวที่เหมาะสมที่สุด)	☐ 1. การปรับปรุงทางเดินให้สะดวกและมีความสวยงามมากขึ้น ☐ 2. เพิ่มหลังคาคลุมกันแดดและฝนตามทางเดิน ☐ 3. เพิ่มศาลาและที่นั่ง ☐ 4. เพิ่มสนามกีฬาให้มีพื้นที่มากขึ้น / มีความหลากหลายมากขึ้น ☐ 5. เพิ่มไม้ประดับที่ให้ความสวยงาม ☐ 6. เพิ่มต้นไม้ที่ให้ร่มเงา ☐ 7. มีแปลงปลูกต้นไม้ / พืชผักสวนครัวของผู้สูงอายุ ☐ 8. ไม่มีข้อเสนอแนะ / ไม่ต้องปรับปรุงใดๆ ☐ 9. อื่นๆ _____	A52 ☐ 173									
4.12 ท่านคิดว่าควรมีสัตว์เลี้ยงในบ้านบางแคหรือไม่ ถ้ามีสัตว์เลี้ยงชนิดใดที่เหมาะสม (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)	☐ 1. สุนัข ☐ 2. แมว ☐ 3. นก หรือสัตว์ปีก ☐ 4. ปลา ☐ 5. กระต่าย ☐ 6. ไม่ควรมีสัตว์เลี้ยง ☐ 7. อื่นๆ _____	A53 <table border="1" style="display: inline-table; vertical-align: middle;"><tr><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td></tr><tr><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td></tr><tr><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td></tr></table> 174-180									
- ขอขอบคุณค่ะ -											

คำแจ้ง กรุณาวงกลมบริเวณภายนอกอาคารที่ท่านใช้บ่อยที่สุด

ผังโครงการสถานสงเคราะห์ผู้สูงอายุ บ้านบางแค

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

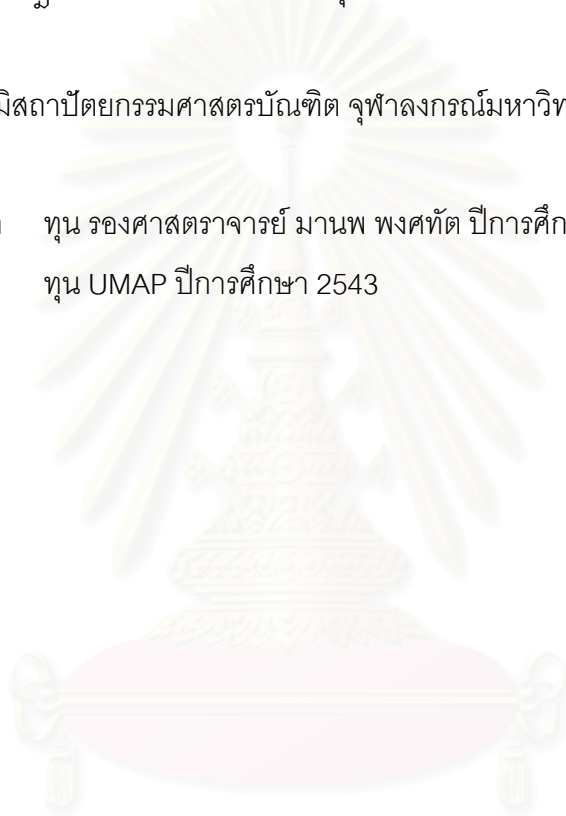
นางสาววีรยา ทัดตากร

เกิด วันที่ 9 กรกฎาคม 2524 สถานที่เกิด กรุงเทพมหานคร

การศึกษา ภูมิสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2545

ทุนการศึกษา ทุน รองศาสตราจารย์ มานพ พงศทัต ปีการศึกษา 2546 - 2547

ทุน UMAP ปีการศึกษา 2543

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย